

Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü

Aile ve Tüketici Bilimleri Ana Bilim Dalı

AİLE İHTİYAÇLARININ İNCELENMESİ

Işıl EKER

Doktora Tezi

Ankara, 2019

AİLE İHTİYAÇLARININ İNCELENMESİ

Işıl EKER

Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
Aile ve Tüketici Bilimleri Ana Bilim Dalı

Doktora Tezi

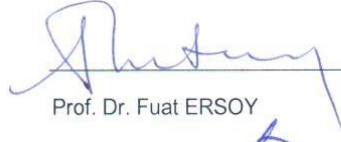
Ankara, 2019

KABUL VE ONAY

İşil EKER tarafından hazırlanan "Aile İhtiyaçlarının İncelenmesi" başlıklı bu çalışma, 27/05/2019 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda başarılı bulunarak jürimiz tarafından Doktora Tezi olarak kabul edilmiştir.

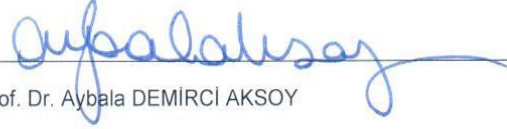
Prof. Dr. Özgün BENER (Jüri Başkanı/Danışman)

Prof. Dr. Fuat ERSOY

Prof. Dr. Ayfer AYDINER BOYLU

Prof. Dr. Aybala DEMİRCİ AKSOY

Dr. Öğr. Üyesi Seval GÜVEN

Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

Prof. Dr. Musa Yaşar SAĞLAM

Enstitü Müdürü

YAYIMLAMA VE FİKRİ MÜLKİYET HAKLARI BEYANI

Enstitü tarafından onaylanan lisansüstü tezimin tamamını veya herhangi bir kısmını, basılı (kağıt) ve elektronik formatta arşivleme ve aşağıda verilen koşullarla kullanıma açma iznini Hacettepe Üniversitesine verdiğimi bildiririm. Bu izinle Üniversiteye verilen kullanım hakları dışındaki tüm fikri mülkiyet haklarım bende kalacak, tezimin tamamının ya da bir bölümünün gelecekteki çalışmalarda (makale, kitap, lisans ve patent vb.) kullanım hakları bana ait olacaktır.

Tezimin kendi orijinal çalışmam olduğunu, başkalarının haklarını ihlal etmediğimi ve tezimin tek yetkili sahibi olduğumu beyan ve taahhüt ederim. Tezimde yer alan telif hakkı bulunan ve sahiplerinden yazılı izin alınarak kullanılması zorunlu metinleri yazılı izin alınarak kullandığımı ve istenildiğinde suretlerini Üniversiteye teslim etmeyi taahhüt ederim.

Yükseköğretim Kurulu tarafından yayınlanan "**Lisansüstü Tezlerin Elektronik Ortamda Toplanması, Düzenlenmesi ve Erişime Açılmasına İlişkin Yönerge**" kapsamında tezimin aşağıda belirtilen koşullar haricince YÖK Ulusal Tez Merkezi / H.Ü. Kütüphaneleri Açık Erişim Sisteminde erişime açılır.

- Enstitü / Fakülte yönetim kurulu kararı ile tezimin erişime açılması mezuniyet tarihimden itibaren 2 yıl ertelenmiştir. ⁽¹⁾
- Enstitü / Fakülte yönetim kurulunun gerekçeli kararı ile tezimin erişime açılması mezuniyet tarihimden itibaren ..... ay ertelenmiştir. ⁽²⁾
- Tezimle ilgili gizlilik kararı verilmiştir. ⁽³⁾

24/06/2019

Işıl EKER

ETİK BEYAN

Bu çalışmadaki bütün bilgi ve belgeleri akademik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi, görsel, işitsel ve yazılı tüm bilgi ve sonuçları bilimsel ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu, kullandığım verilerde herhangi bir tahrifat yapmadığımı, yararlandığım kaynaklara bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunduğumu, tezimin kaynak gösterilen durumlar dışında özgün olduğunu, **Tez Danışmanının Prof. Dr. zgn BENER** danışmanlığında tarafımdan üretildiğini ve Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tez Yazım Yönergesine göre yazıldığını beyan ederim.

Işıl EKER

TEŞEKKÜR

Eğitim ve araştırma s¼recinde yardımlarını esirgemeyen, önerileri ile her zaman yol gösteren danışman hocam Prof. Dr. Özg¼n BENER'e,

Tez izleme komitemde yer alan değerli katkıları ile tezimi güçlendiren Dr. Öğretim Üyesi Seval GÜVEN ve Prof. Dr. Fuat ERSOY hocalarıma,

Tez Savunma J¼rimde yer alan ve fikirleriyle çalışmama katkıda bulunan hocalarım Prof. Dr. Ayfer AYDINER BOYLU ve Prof. Dr. Aybala DEMİRCİ AKSOY'a,

Araştırmama katılarak bana yardımcı olan değerli Bakanlık alışanlarına,

Her zaman yanımda olan ve tez s¼recinde beni hep destekleyen canım aileme, canım kardeşim H¼lya EKER'e ve can dostum Doç. Dr. Filiz YILDIRIM'a sonsuz teřekk¼r ederim.

ÖZET

EKER, Işıl. *Aile İhtiyaçlarının İncelenmesi*, Doktora Tezi, Ankara, 2019.

Bu araştırma aile ihtiyaçlarının incelenmesi ve bu ihtiyaçların cinsiyet, aile yaşam dönemleri, aylık gelir ile çocuk sayısı değişkenlerine göre farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla planlanmış ve yürütülmüştür.

Araştırmanın örneklemini Ankara ilinde bir kamu kurumunda çalışan 23-65 yaş aralığındaki toplam 450 evli birey oluşturmaktadır. Araştırma verilerinin toplanması amacıyla 2 bölümden oluşan anket formu hazırlanmıştır. Anket formunun birinci bölümünde katılımcılara ilişkin demografik bilgilerin yanı sıra ev ve otomobil sahibi olma durumları ile aile yaşam dönemlerini belirlemeye yönelik sorular yer almaktadır. İkinci bölümünde ise 9 ihtiyaç grubu ve bu grupları temsil eden alt maddelerden oluşan ifadeler yer almaktadır.

Araştırmada ailenin ekonomik ihtiyaçlarının aile yaşam dönemlerine ve çocuk sayısına; fiziksel ihtiyaçların aile yaşam dönemlerine; duygusal/psikososyal ihtiyaçların cinsiyete ve aile yaşam dönemlerine; zaman ihtiyacının aile yaşam dönemlerine ve çocuk sayısına; sağlık, bakım ve destek hizmetleri ihtiyacının aile yaşam dönemlerine ve çocuk sayısına göre farklılık gösterdiği belirlenmiştir. Mesleki ihtiyaçların cinsiyete, yaşam dönemlerine ve çocuk sayısına; ulaşım ve iletişim kaynakları ihtiyacının aile yaşam dönemlerine; eğitim ve bilgi ihtiyacının aile yaşam dönemlerine, aylık gelire ve çocuk sayısına göre farklılık gösterdiği saptanmıştır. Diğer yandan eğlence ve kültürel ihtiyaçların hiçbir değişkene göre farklılık göstermediği bulunmuştur. Evli bireylerin ise aileleri için önemli gördüğü 1. önceliğin sağlık, bakım ve destek hizmetleri ihtiyacı olduğu belirlenmiştir.

Anahtar Sözcükler

İhtiyaç, Aile İhtiyaçları, Aile Yaşam Dönemleri

ABSTRACT

EKER, Işıl. Analysis on Family Needs, Doctoral Dissertation, Ankara, 2019.

This study was planned and conducted in order to examine the family needs and to determine whether these needs differ according to variables of gender, family life cycles, monthly income and number of children.

The sample of the study consists of 450 married individuals, in total between 23 and 65 years working in a public institution in Ankara province. A questionnaire consisting of 2 sections was prepared so as to collect survey data. In the first section of the questionnaire, in addition to the demographical information concerning the participants, questions for determination of their status of having a house and a car as well as family life cycles are included. In the second section, there are 9 groups of needs and terms consisting of sub-items representing these groups.

In this study, it was determined that the economic needs of the family differ according to family life cycles and number of children; the physical needs of the family differ according to family life cycles; the emotional/psychological needs of the family differ according to gender and family life cycles; need of time of the family differ according to family life cycles and number of children; health, care and support service needs of the family differ according to family life cycles and number of children. Moreover, it was determined that the occupational needs differ according to gender, life cycles and number of children; the needs of transportation and communication resources differ according to family life cycles; education and information needs differ according to family life cycles, monthly revenue and number of children. On the other hand, the needs for recreation and cultural needs were found not to differ according to any variables. The married individuals were established to consider the health, care and support service needs as first priority for their families.

Key Words

Needs, Family Needs, Family Life Cycles

İÇİNDEKİLER

KABUL VE ONAY	i
YAYIMLAMA VE FİKRİ MÜLKİYET HAKLARI BEYANI	ii
ETİK BEYAN	iii
TEŞEKKÜR	iv
ÖZET	v
ABSTRACT	vi
İÇİNDEKİLER	vii
TABLolar DİZİNİ	xi
ŞEKİLLER DİZİNİ	xvi
GİRİŞ	1
1. BÖLÜM: ARAŞTIRMANIN AMACI VE ÖNEMİ	4
1.1. ARAŞTIRMANIN KONUSU VE AMACI	4
1.2. ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ	4
1.3. ARAŞTIRMANIN SINIRLILIKLARI	5
1.4. ARAŞTIRMANIN HİPOTEZLERİ	6
1.4.1. Ailenin Ekonomik İhtiyaçlarına Yönelik Hipotezler	6
1.4.2. Ailenin Fiziksel İhtiyaçlarına Yönelik Hipotezler	6
1.4.3. Ailenin Eğlence ve Kültürel İhtiyaçlarına Yönelik Hipotezler	7
1.4.4. Ailenin Duygusal/Psikososyal İhtiyaçlarına Yönelik Hipotezler ..	7
1.4.5. Ailenin Zaman İhtiyaçlarına Yönelik Hipotezler	7
1.4.6. Ailenin Sağlık, Bakım ve Destek Hiz. İht. Yönelik Hipotezler	8
1.4.7. Ailenin Mesleki İhtiyaçlarına Yönelik Hipotezler	8
1.4.8. Ailenin Ulaşım ve İletişim Kaynakları İht. Yönelik Hipotezler	9
1.4.9. Ailenin Eğitim/Bilgi İhtiyaçlarına Yönelik Hipotezler	9
2. BÖLÜM: KURAMSAL VE KAVRAMSAL ÇERÇEVE	10

2.1. KURAMSAL ÇERÇEVE	10
2.1.1. İhtiyaç Kuramları	10
2.1.1.1. Maslow'un İhtiyaçlar Hiyerarşisi	10
2.1.1.1.1. Fizyolojik İhtiyaçlar	11
2.1.1.1.2. Güvenlik İhtiyaçları	12
2.1.1.1.3. Sosyal/ Duygusal İhtiyaçlar	12
2.1.1.1.4. Değer İhtiyaçları	13
2.1.1.1.5. Kendini Gerçekleştirme İhtiyacı	14
2.1.2. Aile Yaşam Dönemleri İle İlgili Kuramlar	15
2.2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE	19
2.2.1. Aile	19
2.2.2. İhtiyaç	22
2.2.3. Aile İhtiyaçları	26
2.2.3.1 Eşlerin Aile İhtiyaçlarını Karşılama Durumu	32
2.2.4. Aile Yaşam Dönemleri	34
2.2.5. Aile Yaşam Dönemlerine Göre Aile İhtiyaçları	36
3. BÖLÜM: LİTERATÜR	39
3.1. TÜRKİYE'DE YAPILAN ARAŞTIRMALAR	39
3.2. YURTDIŞINDA YAPILAN ARAŞTIRMALAR	44
4. BÖLÜM: YÖNTEM	51
4.1. ARAŞTIRMA BÖLGESİNİN SEÇİMİ	51
4.2. ARAŞTIRMANIN EVREN VE ÖRNEKLEMİ	51
4.3. VERİ TOPLAMA YÖNTEM VE ÖLÇME ARAÇLARI	53
4.3.1. Anket Formunun Hazırlanması	53
4.3.2. Anket Formunun Uygulanması	54
4.4. VERİLERİN DEĞERLENDİRİLMESİ VE ANALİZİ	55
4.4.1. Güvenirlilik Analizi	56
4.4.2. Normallik Testi	57
5. BÖLÜM: BULGULAR	61

5.1. ARAŞTIRMAYA KATILAN EVLİ BİREYLER HAKKINDA GENEL BİLGİLER	61
5.1.1. Bireylerin Cinsiyeti	61
5.1.2. Bireylerin Yaş Grubu	62
5.1.3. Bireylerin Evlilik Süreleri	62
5.1.4. Bireylerin Öğrenim Durumu	63
5.1.5. Bireylerin Eşlerinin Çalışma Durumu	63
5.1.6. Bireylerin Konut Sahibi Olma Durumu	64
5.1.7. Bireylerin Otomobil Sahibi Olma Durumu	65
5.1.8. Bireylerin Aile Yaşam Dönemleri	65
5.1.9. Bireylerin Ailelerinin Aylık Gelir Durumları	66
5.1.10. Bireylerin Sahip Olduğu Çocuk Sayısı	66
5.2. AİLELERİN İHTİYAÇLARI İLE İLGİLİ BİLGİLER	66
5.2.1. Ailelerin Ekonomik İhtiyaçlarına Yönelik İfadeler.....	67
5.2.1.1. Ailenin Ekonomik İhtiyaçlarına Yönelik Hipotez Testleri.....	77
5.2.2. Ailelerin Fiziksel İhtiyaçlarına Yönelik İfadeler	79
5.2.2.1. Ailenin Fiziksel İhtiyaçlarına Yönelik Hipotez Testleri	88
5.2.3. Ailelerin Eğlence ve Kültürel İhtiyaçlarına Yönelik İfadeler.....	90
5.2.3.1. Ailenin Eğlence ve Kültürel İhtiyaçlarına Yönelik Hipotez Testler	96
5.2.4. Ailelerin Duygusal/Psikososyal İhtiyaçlarına Yönelik İfadeler	97
5.2.4.1. Ailenin Duygusal/Psikososyal İhtiyaç. Yönelik Hipotez Testleri .	108
5.2.5. Ailelerin Zaman İhtiyaçlarına Yönelik İfadeler	110
5.2.5.1. Ailenin Zaman İhtiyaçlarına Yönelik Hipotez Testleri	120
5.2.6. Ailelerin Sağlık, Bakım ve Destek Hizmetleri İht. Yönelik İfade .	122
5.2.6.1. Ailenin Sağlık, Bakım ve Destek Hiz. İht. Yönelik Hipotez Test.	131
5.2.7. Ailelerin Mesleki İhtiyaçlarına Yönelik İfadeler	133
5.2.7.1. Ailenin Mesleki İhtiyaçlarına Yönelik Hipotez Testleri	139
5.2.8. Ailelerin Ulaşım ve İletişim Kaynakları İhtiya. Yönelik İfadeler .	141
5.2.8.1. Ailenin Ulaşım ve İletişim Kaynakları İht. Yönelik Hipotez Test..	146
5.2.9. Ailelerin Eğitim/Bilgi İhtiyaçlarına Yönelik İfadeler	148
5.2.9.1. Ailenin Eğitim/Bilgi İhtiyaçlarına Yönelik Hipotez Testleri	175
5.3. Evli Bireylerin Aileleri İçin Önemli Gördüğü İht. Önem Sıralaması..	177

6. BÖLÜM: TARTIŞMA	179
6.1. ARAŞTIRMAYA KATILAN EVLİ BİREY HAK. GENEL BİLGİLER	179
6.2. AİLELERİN İHTİYAÇLARI İLE İLGİLİ BİLGİLER	180
6.2.1. Ailelerin Ekonomik İhtiyaçları	181
6.2.2. Ailelerin Fiziksel İhtiyaçları	186
6.2.3. Ailelerin Eğlence ve Kültürel İhtiyaçları	189
6.2.4. Ailelerin Duygusal/Psikososyal İhtiyaçları	191
6.2.5. Ailelerin Zaman İhtiyaçları	194
6.2.6. Ailelerin Sağlık, Bakım ve Destek Hizmetleri İhtiyaçları	200
6.2.7. Ailelerin Mesleki İhtiyaçları	204
6.2.8. Ailelerin Ulaşım ve İletişim Kaynakları İhtiyaçları	205
6.2.9. Ailelerin Eğitim/Bilgi İhtiyaçları	208
6.3. Evli Bireylerin Aileleri İçin Önemli Gördüğü İhtiyaçların Önem Sıralaması	214
7. BÖLÜM: SONUÇ VE ÖNERİLER	215
KAYNAKÇA	228
EKLER.....	253
EK 1.ANKET FORMU.....	253
EK 3. ORJİNALLİK RAPORU	258
EK 4. ETİK KURUL İZİNİ	259

TABLOLAR DİZİNİ

Tablo 1. AYD Aşamalarını Belirleme Araştırmaları Özet Tablosu	16
Tablo 2. İhtiyaç Sınıflandırması	28
Tablo 3. Kullanılan İhtiyaç Gruplarına Yönelik Güvenirlik Katsayıları	56
Tablo 4. Verilerin Normallik Testi	57
Tablo 5. Bireylerin Cinsiyete Göre Dağılımı	61
Tablo 6. Bireylerin Yaş Grupları ve Cinsiyete Göre Dağılımı	62
Tablo 7. Bireylerin Evlilik Süreleri ve Cinsiyete Göre Dağılımı	63
Tablo 8. Bireylerin Öğrenim Durumu ve Cinsiyete Göre Dağılımı	63
Tablo 9. Bireylerin Eşlerinin Çalışma Durumu ve Cinsiyete Göre Dağılımı	64
Tablo 10. Bireylerin Konut Sahibi Olma Durum ve Cinsiyete Göre Dağılımı	64
Tablo 11. Bireylerin Otomobil Sahibi Olma Dur. ve Cinsiyete Göre Dağılımı	65
Tablo 12. Bireylerin Aile Yaşam Dönemleri ve Cinsiyete Göre Dağılımı	65
Tablo 13. Bireylerin Ailelerinin Aylık Gelir Durumları	66
Tablo 14. Bireylerin Sahip Oldukları Çocuk Sayısı	66
Tablo 15. Ailenin Ekonomik İhtiyaçlarına Yönelik Ortalama Puanlar	67
Tablo 16. Cinsiyete Göre Ailelerin Ekonomik İhtiyaçlarına Yönelik İfadelere İlişkin Ortalama Puanlar	68
Tablo 17. Aile Yaşam Dönemlerine Göre Ailelerin Ekonomik İhtiyaçlarına Yönelik İfadelere İlişkin Ortalama Puanlar	71
Tablo 18. Aylık Gelire Göre Ailelerin Ekonomik İhtiyaçlarına Yönelik İfadelere İlişkin Ortalama Puanlar	73
Tablo 19. Çocuk Sayısına Göre Ailelerin Ekonomik İhtiyaçlarına Yönelik İfadelere İlişkin Ortalama Puanlar	76
Tablo 20. Ailenin Ekonomik İhtiyaçlarına Yönelik Puanlar	77
Tablo 21. Açıklayıcı Değişkenlere Göre Ailenin Ekonomik İhtiyaçlarına Yönelik Ortalama Puanlar	79

Tablo 22. Ailenin Fiziksel İhtiyaçlarına Yönelik Ortalama Puanlar	80
Tablo 23. Cinsiyete Göre Ailelerin Fiziksel İhtiyaçlarına Yönelik İfadelere İlişkin Ortalama Puanlar	80
Tablo 24. Aile Yaşam Dönemlerine Göre Ailelerin Fiziksel İhtiyaçlarına Yönelik İfadelere İlişkin Ortalama Puanlar	83
Tablo 25. Aylık Gelire Göre Ailelerin Fiziksel İhtiyaçlarına Yönelik İfadelere İlişkin Ortalama Puanlar	84
Tablo 26. Çocuk Sayısına Göre Ailelerin Fiziksel İhtiyaçlarına Yönelik İfadelere İlişkin Ortalama Puanlar	87
Tablo 27. Ailenin Fiziksel İhtiyaçlarına Yönelik Puanlar	88
Tablo 28. Açıklayıcı Değişkenlere Göre Fiziksel İhtiyaçlara Yönelik Ortalama Puanlar.....	89
Tablo 29. Ailenin Eğlence ve Kültürel İhtiyaçlarına Yönelik Ortalama Puanlar .	90
Tablo 30. Cinsiyete Göre Ailelerin Eğlence ve Kültürel İhtiyaçlarına Yönelik İfadelere İlişkin Ortalama Puanlar	91
Tablo 31. Aile Yaşam Dönemlerine Göre Ailelerin Eğlence ve Kültürel İhtiyaçlarına Yönelik İfadelere İlişkin Ortalama Puanlar	92
Tablo 32. Aylık Gelire Göre Ailelerin Eğlence ve Kültürel İhtiyaçlarına Yönelik İfadelere İlişkin Ortalama Puanlar	93
Tablo 33. Çocuk Sayısına Göre Ailelerin Eğlence ve Kültürel İhtiyaçlarına Yönelik İfadelere İlişkin Ortalama Puanlar	95
Tablo 34. Ailenin Eğlence ve Kültürel İhtiyaçlarına Yönelik Puanlar	96
Tablo 35. Açıklayıcı Değişkenlere Göre Eğlence ve Kültürel İhtiyaçlara Yönelik Ortalama Puanlar.....	97
Tablo 36. Ailenin Duygusal/Psikososyal İhtiyaçlarına Yönelik Ortalama Puan..	98
Tablo 37. Cinsiyete Göre Ailelerin Duygusal/Psikososyal İhtiyaçlarına Yönelik İfadelere İlişkin Ortalama Puanlar	99
Tablo 38. Aile Yaşam Dönemlerine Göre Ailelerin Duygusal/Psikososyal İhtiyaçlarına Yönelik İfadelere İlişkin Ortalama Puanlar	102

Tablo 39. Aylık Gelire Göre Ailelerin Duygusal/Psikososyal İhtiyaçlarına Yönelik İfadelere İlişkin Ortalama Puanlar	105
Tablo 40. Çocuk Sayısına Göre Ailelerin Duygusal/Psikososyal İhtiyaçlarına Yönelik İfadelere İlişkin Ortalama Puanlar	107
Tablo 41. Ailenin Duygusal/Psikososyal İhtiyaçlarına Yönelik Puanlar	109
Tablo 42. Açıklayıcı Değişkenlere Göre Duygusal/Psikososyal İhtiyaçlara Yönelik Ortalama Puanlar	110
Tablo 43. Ailenin Zaman İhtiyaçlarına Yönelik Ortalama Puanlar	111
Tablo 44. Cinsiyete Göre Ailelerin Zaman İhtiyaçlarına Yönelik İfadelere İlişkin Ortalama Puanlar	112
Tablo 45. Aile Yaşam Dönemlerine Göre Ailelerin Zaman İhtiyaçlarına Yönelik İfadelere İlişkin Ortalama Puanlar	115
Tablo 46. Aylık Gelire Göre Ailelerin Zaman İhtiyaçlarına Yönelik İfadelere İlişkin Ortalama Puanlar	116
Tablo 47. Çocuk Sayısına Göre Ailelerin Zaman İhtiyaçlarına Yönelik İfadelere İlişkin Ortalama Puanlar	119
Tablo 48. Ailenin Zaman İhtiyaçlarına Yönelik Puanlar	120
Tablo 49. Açıklayıcı Değişkenlere Göre Zaman İhtiyaçlarına Yönelik Ortalama Puanlar	121
Tablo 50. Ailenin Sağlık, Bakım ve Destek Hizmetleri İhtiyaçlarına Yönelik Ortalama Puanlar	122
Tablo 51. Cinsiyete Göre Ailelerin Sağlık, Bakım ve Destek Hizmetleri İhtiyaçlarına Yönelik İfadelere İlişkin Ortalama Puanlar	123
Tablo 52. Aile Yaşam Dönemlerine Göre Ailelerin Sağlık, Bakım ve Destek Hizmetleri İhtiyaçlarına Yönelik İfadelere İlişkin Ortalama Puanlar	126
Tablo 53. Aylık Gelire Göre Ailelerin Sağlık, Bakım ve Destek Hizmetleri İhtiyaçlarına Yönelik İfadelere İlişkin Ortalama Puanlar	127
Tablo 54. Çocuk Sayısına Göre Ailelerin Sağlık, Bakım ve Destek Hizmetleri İhtiyaçlarına Yönelik İfadelere İlişkin Ortalama Puanlar	130

Tablo 55. Ailenin Sağlık, Bakım ve Destek Hizmetleri İhtiyaçlarına Yönelik Puanlar.....	131
Tablo 56. Açıklayıcı Değişkenlere Göre Sağlık, Bakım ve Destek Hizmetleri İhtiyaçlarına Yönelik Ortalama Puanlar	133
Tablo 57. Ailenin Mesleki İhtiyaçlarına Yönelik Ortalama Puanlar	134
Tablo 58. Cinsiyete Göre Ailelerin Mesleki İhtiyaçlarına Yönelik İfadelere İlişkin Ortalama Puanlar.....	134
Tablo 59. Aile Yaşam Dönemlerine Göre Ailelerin Mesleki İhtiyaçlarına Yönelik İfadelere İlişkin Ortalama Puanlar	136
Tablo 60. Aylık Gelire Göre Ailelerin Mesleki İhtiyaçlarına Yönelik İfadelere İlişkin Ortalama Puanlar.....	137
Tablo 61. Çocuk Sayısına Göre Ailelerin Mesleki İhtiyaçlarına Yönelik İfadelere İlişkin Ortalama Puanlar.....	138
Tablo 62. Ailenin Mesleki İhtiyaçlarına Yönelik Puanlar	139
Tablo 63. Açıklayıcı Değişkenlere Göre Mesleki İhtiyaçlarına Yönelik Ortalama Puanlar.....	140
Tablo 64. Ailenin Ulaşım ve İletişim Kaynakları İhtiyaçlarına Yönelik Ortalama Puanlar.....	141
Tablo 65. Cinsiyete Göre Ailelerin Ulaşım ve İletişim Kaynakları İhtiyaçlarına Yönelik İfadelere İlişkin Ortalama Puanlar	142
Tablo 66. Aile Yaşam Dönemlerine Göre Ailelerin Ulaşım ve İletişim Kaynakları İhtiyaçlarına Yönelik İfadelere İlişkin Ortalama Puanlar	144
Tablo 67. Aylık Gelire Göre Ailelerin Ulaşım ve İletişim Kaynakları İhtiyaçlarına Yönelik İfadelere İlişkin Ortalama Puanlar	145
Tablo 68. Çocuk Sayısına Göre Ailelerin Ulaşım ve İletişim Kaynakları İhtiyaçlarına Yönelik İfadelere İlişkin Ortalama Puanlar	146
Tablo 69. Ailenin Ulaşım ve İletişim Kaynakları İhtiyaç. Yönelik Puanlar	147
Tablo 70. Açıklayıcı Değişkenlere Göre Ulaşım ve İletişim Kaynakları İhtiyaçlarına Yönelik Ortalama Puanlar.....	148

Tablo 71. Ailenin Eğitim/Bilgi İhtiyaçlarına Yönelik Ortalama Puanlar.....	149
Tablo 72. Cinsiyete Göre Ailelerin Eğitim/ Bilgi İhtiyaçlarına Yönelik İfadelere İlişkin Ortalama Puanlar	151
Tablo 73. Aile Yaşam Dönemlerine Göre Ailelerin Eğitim/Bilgi İhtiyaçlarına Yönelik İfadelere İlişkin Ortalama Puanlar	158
Tablo 74. Aylık Gelire Göre Ailelerin Eğitim/Bilgi İhtiyaçlarına Yönelik İfadelere İlişkin Ortalama Puanlar	164
Tablo 75. Çocuk Sayısına Göre Ailelerin Eğitim/Bilgi İhtiyaçlarına Yönelik İfadelere İlişkin Ortalama Puanlar	171
Tablo 76. Ailenin Eğitim/Bilgi İhtiyaçlarına Yönelik Puanlar	175
Tablo 77. Açıklayıcı Değişkenlere Göre Eğitim/Bilgi İhtiyaçlarına Yönelik Ortalama Puanlar.....	176
Tablo 78. Bireylerin Aileleri İçin Önemli Gördüğü 1. Öncelikli İhtiyaçlar	177
Tablo 79. Bireylerin Aileleri İçin Önemli Gördüğü 2. Öncelikli İhtiyaçlar	178
Tablo 80. Bireylerin Aileleri İçin Önemli Gördüğü 3. Öncelikli İhtiyaçlar	178
Tablo 81. Bireylerin Aileleri İçin Önemli Gördüğü 4. Öncelikli İhtiyaçlar.....	178
Tablo 82. Hipotez Testi Sonuçları Özet Tablosu	224

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil 1. Maslow'un İhtiyaçlar Hiyerarşisi	11
Şekil 2. Aile Kaynakları	30

GİRİŞ

Toplumun belki de en eski ve en esnek kurumu olan aile dünyanın her tarafında değerli ve kutsal kabul edilmektedir. İnsan yaşamının başlangıcından itibaren bireyler kendilerine duygusal, fiziksel ve toplu destek bulabilmek için aile olarak gruplar oluşturmuşlardır (DeFrain & Asay, 2013). Zaman içerisinde farklı şekillere girip yapısal ve biçimsel değişimlere uğrasa da 21.yy'da hala önemini korumaya devam etmektedir (Doğan, 2007).

Aile, bireyin beslenme, bakım, eğitim, sevgi, duygusal, psikolojik ihtiyaçlarının karşılandığı, zeka gelişiminin sağlıklı bir biçimde sürdürüldüğü, kültürel değerlerin kazanıldığı birincil çevredir (Akkök, 1984). Aile ile ilgili yapılan birçok tanımda da dikkat çeken ortak nokta, ailenin üyelerinin çeşitli ihtiyaçlarını karşılayan bir yapı olarak düşünülmesidir. Çünkü bireylerin yaşaması için gerekli olan ve yokluğunda sıkıntı çekilen durum ya da maddeler olarak ifade edilen ihtiyaç kavramının ilk karşılandığı kurum ailedir (Cüceloğlu, 2003). Birey doğduğunda herhangi bir donanımı bulunmamaktadır dolayısı ile hem bireysel hem de toplumsal alanda ihtiyacı olacak kazanımları elde etmesinde ailenin çok önemli etkisi vardır (Gökçe, 1996). Yadollahi ve Paim (2011) aileyi, birey ve toplumun ihtiyaçlarını karşılayan ve diğer kurumlarla etkileşimi olan temel toplumsal bir birim olarak görmektedir.

Parsons (1955)'a göre çekirdek aile, sanayileşmiş toplumlarda toplumun ihtiyaçlarını karşılayabilecek en donanımlı birim olup, aile içerisindeki roller de özelleştirilmiştir. Aynı zamanda Parsons ailenin toplumsallaşmayı ve kişiliğin dengelenmesini sağlamak olan iki temel işlevi olduğunu ifade etmiştir. Toplumsallaşma bu işlevlerden ilkidir ve toplumun değer yargılarının, normlarının, örf ve âdetlerinin, müzik, sanat gibi kültürel değerlerin çocuklara öğretildiği bir süreçtir. Büyük oranda da çocukluğun ilk yıllarında gerçekleşmektedir. Bu nedenle aile bireyin kişiliğinin geliştiği en önemli kurumdur. Ailenin ikinci temel işlevi ise; kişiliğin dengelenmesini sağlamasıdır. Bu

da yetişkin aile bireylerinin duygusal olarak desteklemesiyle mümkündür ve birey için hayati derecede önemlidir. Ailenin işlevleri, toplumdan topluma, kültürden kültüre ve kuşaktan kuşağa farklılık gösterse de genel olarak; biyolojik işlev, fiziksel ve psikolojik tatmin, üyelerine ekonomik güvence sağlama, barınma, çocuğun eğitimi ve sosyalleştirilmesi, serbest zamanları değerlendirme, ait olma, prestij sağlama, toplumsal sınıfları belirleme ve toplumun kültür birikimini yeni nesillere aktarma olarak sıralanabilir (Bahar, 2009; Benokraitis, 2015; Gür & Kurt, 2011; Kavut, 2015; Kır, 2011; Polan & Taylor, 2019; Sezal, 2003). Günümüz toplumlarında ailelerin yalnız biyolojik, çocukların bakımı ve sosyalleşmesi, aile bireylerinin psikolojik ihtiyaçlarının karşılanması gibi az sayıda işlevleri kalmıştır. Çünkü eğitim, üretim, sosyal güvenlik gibi işlevlerinin başka kurumlar tarafından üstlenildiği görülmektedir (Adak, 2005).

Aileler bu işlevleri yerine getirmek, ihtiyaçlarını karşılamak ve hedeflerine ulaşmak için sahip oldukları kaynakları kullanmaktadır (Yadollahi & Paim, 2011). Sahip oldukları kaynakların bazılarını gıda, su, barınma ve giyim gibi temel ihtiyaçları karşılamak ve kişisel gelişim için; bazılarını ise serbest zamanı değerlendirme, eğitim ve toplum hayatını kolaylaştırmak için kullanmaktadırlar. Belirli ihtiyaçları karşılamak için kaynakların belirlenmesinde kültür, kullanılabilirlik ve erişebilirlik yönlendirici olmaktadır. Birey, ailenin su ihtiyacını karşılamak için musluk suyu varken şişe suyu almayı seçebilmektedir. Aile müstakil bir evi tercih etmek isteyebilir, ancak apartman dairesi mevcut tek seçenek ise, diğer seçenekler ortaya çıkana kadar apartman dairesi ile yetinebilmektedir. Ayrıca, aileler ihtiyaçlarını tanımlarken bu ihtiyaçlarını karşılamak için yollar bulmaya odaklanmaktadırlar. Mümkün çözümlerin sayısı ihtiyacın özelliğine bağlı olarak değişse de bu çözümler her zaman kaynak gerektirmektedir. Daha geniş kaynak havuzu ihtiyaçların verimli ve etkili bir şekilde karşılanma ihtimalini de arttırmaktır (Moore & Asay, 2008).

Aile kaynaklarının yönetiminde yeterlilik de önemli bir husustur. Aile bireyleri, sadece minimum beklentileri karşılayan bir çözümü kabul etmeyebilirler. Aile ihtiyaçları dinamik ve süreklilik arz ettiğinden bazı durumlarda yarar sağlayabilen

herhangi bir kaynak, diğer zamanlarda akla dahi gelmeyebilmektedir. Aileler durum değişikliklerine bağlı olarak bazı kaynakları diğerlerinin yerine de kullanabilmektedir. Kaynak seçiminde para çoğunlukla zamanın yerini almaktadır. Hazır yemek, hava yolu ile seyahat, çim bakım hizmetleri vb. kaynak aktarımları ya da değişimlerine örnek olarak verilebilir. Bazı aileler, sahip oldukları ekonomik koşullar ve yaşadıkları coğrafi bölgeler gereği sınırlı miktarda kaynağa sahip olabilmektedirler. Bu durumda gerekli kaynak mevcut olmadığından ailenin ihtiyaçları karşılanmayabilmektedir. Bazı durumlarda da bir kaynak sınırlı olduğunda bol bulunan kaynaklara göre bu kaynağa sahip olmak için daha fazla ödeme yapmak zorunda kalınabilmektedir (Moore & Asay, 2008). Aileler sınırlı kaynağa sahip olduklarında ihtiyaçlarını karşılamak için farklı stratejiler geliştirebilmektedir. Xiao ve Noring (1994)'e göre aileler sınırlı materyal kaynaklara sahip olduklarında öncelikli olarak yaşamsal ve güvenlik ihtiyacı gibi temel ihtiyaçlarını karşılamaya çalışmaktadırlar. Materyal kaynakları arttığında ise, önce yaşamsal ve güvenlik ihtiyaçlarını karşılamakta sonra daha üst düzeydeki ihtiyaçlarını karşılama eğiliminde olmaktadır. Bu nedenle sınırlı olan aile kaynaklarının etkin bir biçimde kullanılması, ailenin ihtiyaç duyduğu çeşitli mal ve hizmetlerin sahip olduğu kaynaklara uygun olarak planlanması ve kullanılması için aile ihtiyaçlarının incelenmesi önem arz etmektedir. Konu ile ilgili literatür incelendiğinde ailelerin ihtiyaçlarını genel anlamda inceleyen çalışmalara rastlanılmamıştır. Bu nedenle bu çalışmada öncelikle aileler için geçerli olacak ihtiyaçlar belirlenmeye çalışılmıştır. Daha sonra belirlenen bu ihtiyaçların bazı değişkenlere göre farklılık gösterip göstermediği incelenmiştir. Çünkü ihtiyaçlar tahmin edilse de edilmese de ailedeki durum değişikliklerine göre farklılık gösterebilmektedir. Ailenin gelirindeki artış veya azalış, aileye çocuğun katılımı ve sayısı, ailenin içinde bulunduğu yaşam dönemi gibi durum değişiklikleri aile ihtiyaçlarını farklılaştırmaktadır. Aileler ihtiyaçlarını karşılayamadığında, işlevlerini yerine getirememekte, yaşam kaliteleri olumsuz etkilenmekte hatta varlığı tehlikeye girebilmektedir. Aile kurumunun sağlıklı bir şekilde varlığını devam ettirebilmesi için aile ihtiyaçlarının detaylı bir şekilde incelenmesi ve bu ihtiyaçların ailedeki durum değişikliklerine göre farklılık gösterip göstermediğinin belirlenmesi birey, aile ve toplumun güçlendirilmesi için oldukça önemlidir.

1. BÖLÜM

ARAŞTIRMANIN AMACI VE ÖNEMİ

Bu bölümde araştırmanın konusu, amacı, önemi, sınırlılıkları ve araştırma hipotezleri yer almaktadır.

1.1. ARAŞTIRMANIN KONUSU VE AMACI

Aile ihtiyaçlarının eşlerin bakış açısından incelenmesi bu araştırmanın konusunu oluşturmaktadır. Bu araştırmanın temel amacı ulusal ve uluslararası literatür incelenerek oluşturulan dokuz ihtiyaç grubundan hareketle aile ihtiyaçlarının bazı sosyo-demografik değişkenlere göre incelenmesidir. Böylece, ailenin ekonomik, fiziksel, eğlence ve kültürel, duygusal/psikososyal, zaman, sağlık, bakım ve destek hizmetleri, mesleki, ulaşım ve iletişim kaynakları ile eğiti/bilgi ihtiyaçlarının cinsiyete, aile yaşam dönemine, aylık gelire ve çocuk sayısına göre farklılaşma durumunu belirlemektir.

1.2. ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ

Ailelerin sahip olduğu kaynakları en etkin şekilde kullanarak istediği mal ve hizmetleri elde etmesi, doğru kararlar almaları, karşılaştığı problemlere uygun çözümler bulması, hedeflerine ulaşabilmesi, birlik ve beraberliğini koruyabilmesi için ihtiyaçlarının incelemesi gerekmektedir.

Ailelerinin farklı yaşam dönemlerindeki ihtiyaçları ile ilgili durum tespiti yapılarak farklı yaşam dönemlerindeki ailelerin sahip oldukları kaynaklarını ihtiyaçlarına göre etkin olarak nasıl kullanabilecekleri konusunda farkındalık yaratılacağı düşünülmektedir. Ailelerin yaşam dönemlerine göre farklılaşan ihtiyaçlarının

belirlenmesi ile ailelerin her dönemde ortaya çıkabilecek ihtiyaç ve isteklerin önceden tahmin edilmesi sağlanarak, ileriye yönelik planlar yapabilmeleri kolaylaştırılacaktır. Ayrıca, yeni evli ve evlenecek bireylere ev ve aile hayatı hakkında bilgi edinme fırsatı sunarak evliliklerini sorunsuz ve daha sağlam temeller üzerinde sürdürmeleri açısından yol gösterici olacağını ifade etmek mümkündür.

Aile ihtiyaçlarına ilişkin literatür incelendiğinde; uluslararası literatürde genellikle özel bakıma ihtiyaç duyan çocuğa sahip ailelerin ihtiyaçlarına ilişkin, Türkiye’de ise ailelerin konut, eğitim ve sağlık gibi ihtiyaçlarına ilişkin çalışmaların yer aldığı görülmüştür. Aile yaşam dönemleri ile ilgili olarak da, aile yaşam dönemlerinin bütçe idaresi, gelir kullanımı, tüketim (Özdemir, Torlak & Vatandaş, 2013), ev idaresi ilkeleri (Güven, 1991), konut ihtiyacı vb. konularla ilişkilendirildiği çalışmalara rastlanılmıştır. Bu bağlamda araştırmanın önemi, aile yaşam dönemleri ile aile ihtiyaçlarının birlikte incelendiği araştırmalara rastlanılmamış olmasından kaynaklanmaktadır.

Araştırma sonuçlarına göre, geleceğin teminatı olan ailelerin güçlendirilmesine katkıda bulunabilecek bulgular elde edilmesi hedeflenmiştir. Bu hedeften hareketle çalışma literatüre katkı sağlayacak ve bundan sonraki araştırmalara da referans oluşturabilecektir. Aynı zamanda ilgili kamu kuruluşlarının, yerel yönetimlerin, sivil toplum kuruluşlarının aileler ile ilgili geliştirecekleri stratejilerde araştırma sonuçlarından elde edilecek bulgular yararlı olabilecektir.

1.3. ARAŞTIRMANIN SINIRLILIKLARI

T.C. Tarım ve Orman Bakanlığı merkez birimlerinde çalışan;

- Sadece evli kadın ve erkeklerin araştırma kapsamına alınması,
- Bazı çalışanların iş yoğunluğu nedeni ile araştırmaya katılmayı kabul etmemesi,

-Bakanlık çalışanlarının yaş grubu itibari ile orta ve ileri yaş grubunda yoğunlaşması nedeni ile başlangıç döneminde olan aile sayısının az olması bu araştırmanın sınırlılıklarını oluşturmaktadır.

1.4. ARAŞTIRMANIN HİPOTEZLERİ

Araştırmanın temel amaçları çerçevesinde oluşturulan hipotezler şu şekildedir:

1.4.1. Ailenin Ekonomik İhtiyaçlarına Yönelik Hipotezler

H1- Ailenin ekonomik ihtiyaçları, cinsiyete göre farklılık göstermektedir.

H2- Ailenin ekonomik ihtiyaçları, aile yaşam dönemlerine göre farklılık göstermektedir.

H3- Ailenin ekonomik ihtiyaçları, ailenin aylık gelir düzeyine göre farklılık göstermektedir.

H4- Ailenin ekonomik ihtiyaçları, ailedeki çocuk sayısına göre farklılık göstermektedir.

1.4.2. Ailenin Fiziksel İhtiyaçlarına Yönelik Hipotezler

H5- Ailenin fiziksel ihtiyaçları, cinsiyete göre farklılık göstermektedir.

H6- Ailenin fiziksel ihtiyaçları, aile yaşam dönemlerine göre farklılık göstermektedir.

H7- Ailenin fiziksel ihtiyaçları, ailenin aylık gelir düzeyine göre farklılık göstermektedir.

H8- Ailenin fiziksel ihtiyaçları, ailedeki çocuk sayısına göre farklılık göstermektedir.

1.4.3. Ailenin Eğlence ve Kültürel İhtiyaçlarına Yönelik Hipotezler

H9- Ailenin eğlence ve kültürel ihtiyaçları, cinsiyete göre farklılık göstermektedir.

H10- Ailenin eğlence ve kültürel ihtiyaçları, aile yaşam dönemlerine göre farklılık göstermektedir.

H11- Ailenin eğlence ve kültürel ihtiyaçları, ailenin aylık gelir düzeyine göre farklılık göstermektedir.

H12- Ailenin eğlence ve kültürel ihtiyaçları, ailedeki çocuk sayısına göre farklılık göstermektedir.

1.4.4. Ailenin Duygusal/Psikososyal İhtiyaçlarına Yönelik Hipotezler

H13- Ailenin duygusal/psikososyal ihtiyaçları, cinsiyete göre farklılık göstermektedir.

H14- Ailenin duygusal/psikososyal ihtiyaçları, aile yaşam dönemlerine göre farklılık göstermektedir.

H15- Ailenin duygusal/psikososyal ihtiyaçları, ailenin aylık gelir düzeyine göre farklılık göstermektedir.

H16- Ailenin duygusal/psikososyal ihtiyaçları, ailedeki çocuk sayısına göre farklılık göstermektedir.

1.4.5. Ailenin Zaman İhtiyaçlarına Yönelik Hipotezler

H17- Ailenin zaman ihtiyaçları, cinsiyete göre farklılık göstermektedir.

H18- Ailenin zaman ihtiyaçları, aile yaşam dönemlerine göre farklılık göstermektedir.

H19- Ailenin zaman ihtiyaçları, ailenin aylık gelir düzeyine göre farklılık göstermektedir.

H16- Ailenin zaman ihtiyaçları, ailedeki ocuk sayısına göre farklılık göstermektedir.

1.4.6. Ailenin Sağlık, Bakım ve Destek Hizmetleri İhtiyaçlarına Yönelik Hipotezler

H21- Ailenin sağlık, bakım ve destek hizmetleri ihtiyaçları, cinsiyete göre farklılık göstermektedir.

H22- Ailenin sağlık, bakım ve destek hizmetleri ihtiyaçları, aile yaşam dönemlerine göre farklılık göstermektedir.

H23- Ailenin sağlık, bakım ve destek hizmetleri ihtiyaçları, ailenin aylık gelir düzeyine göre farklılık göstermektedir.

H24- Ailenin sağlık, bakım ve destek hizmetleri ihtiyaçları, ailedeki ocuk sayısına göre farklılık göstermektedir.

1.4.7. Ailenin Mesleki İhtiyaçlarına Yönelik Hipotezler

H25- Ailenin mesleki ihtiyaçları, cinsiyete göre farklılık göstermektedir.

H26- Ailenin mesleki ihtiyaçları, aile yaşam dönemlerine göre farklılık göstermektedir.

H27- Ailenin mesleki ihtiyaçları, ailenin aylık gelir düzeyine göre farklılık göstermektedir.

H28- Ailenin mesleki ihtiyaçları, ailedeki ocuk sayısına göre farklılık göstermektedir.

1.4.8. Ailenin Ulaşım ve İletişim Kaynakları İhtiyaçlarına Yönelik Hipotezler

H29- Ailenin ulaşım ve iletişim kaynakları ihtiyaçları, cinsiyete göre farklılık göstermektedir.

H30- Ailenin ulaşım ve iletişim kaynakları ihtiyaçları, aile yaşam dönemlerine göre farklılık göstermektedir.

H31- Ailenin ulaşım ve iletişim kaynakları ihtiyaçları, ailenin aylık gelir düzeyine göre farklılık göstermektedir.

H32- Ailenin ulaşım ve iletişim kaynakları ihtiyaçları, ailedeki çocuk sayısına göre farklılık göstermektedir.

1.4.9. Ailenin Eğitim/Bilgi İhtiyaçlarına Yönelik Hipotezler

H33- Ailenin eğitim/bilgi ihtiyaçları, cinsiyete göre farklılık göstermektedir.

H34- Ailenin eğitim/bilgi ihtiyaçları, aile yaşam dönemlerine göre farklılık göstermektedir.

H35- Ailenin eğitim/bilgi ihtiyaçları, ailenin aylık gelir düzeyine göre farklılık göstermektedir.

H36- Ailenin eğitim/bilgi ihtiyaçları, ailedeki çocuk sayısına göre farklılık göstermektedir.

2. BÖLÜM

KURAMSAL VE KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Bu bölümde, kuramsal çerçeve ve araştırmanın konusunu oluşturan temel kavram, tanım ve açıklamalara yer verilmiştir.

2.1. KURAMSAL ÇERÇEVE

Bu bölümde ihtiyaç kuramları ve aile yaşam dönemleri kuramları incelenmiştir.

2.1.1. İhtiyaç Kuramları

Son yüzyılda farklı kuramcılar tarafından insanların sahip oldukları temel ihtiyaçlarla ilgili farklı kuramlar geliştirilmiş ve genişletilmiştir. Deci ve Ryan (2000), Hull (1943) gibi bazı araştırmacılar ihtiyaçların insanın içinde doğuştan olduğunu, McClelland (1965) ve Murray (1938) gibi araştırmacılar ise ihtiyaçların zaman içinde öğrenildiğini kuramlaştırmıştır. Bazı araştırmacılar ihtiyaçların psikolojik (güç gibi; Murray,1938) olduğunu, bazıları ise fizyolojik yapıya sahip olduğunu (yiyecek gibi; Hull, 1943) ileri sürmüştür. Buna karşılık, Maslow (1970) gibi bazı kuramcılar ihtiyaçların fizyolojik ve psikolojik yapıların bileşiminden oluştuğunu ileri sürmüştür.

Bu çalışmada, ihtiyaç kuramlarından Maslow'un İhtiyaçlar Hiyerarşisi detaylı bir şekilde incelenmiştir.

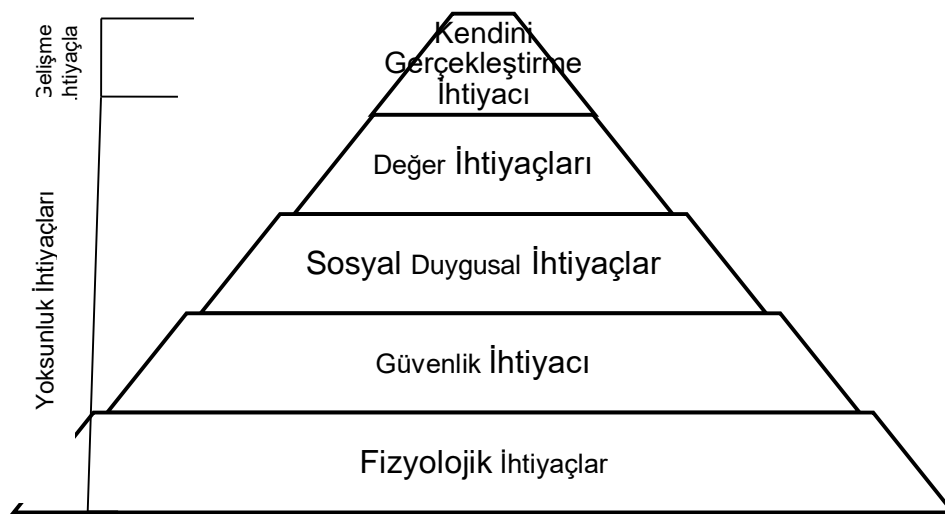
2.1.1.1. Maslow'un İhtiyaçlar Hiyerarşisi

Abraham H. Maslow, 1954 yılında yaptığı klinik gözlemlerinin sonucu olarak insan ihtiyaçlarının piramit şeklinde bir hiyerarşiye tabi olduklarını ifade eden bir

sınıflandırma oluşturmuştur. Bu sınıflandırma, insan davranışlarının temelini ihtiyaçların oluşturduğu ve bazı ihtiyaçların tatminin diğerlerinden daha önemli olduğu varsayımlarına dayanmaktadır. Bireyler öncelikle önemli ve şiddetli gördükleri ihtiyaçlarını karşılama yoluna gitmekte daha sonra diğer ihtiyaçlarını karşılamaktadırlar. Bu nedenle bireylerin davranışını anlayabilmek için ihtiyaçlarının neler olduğunu bilmek gerekmektedir (Eroğlu, 1996). Maslow insan davranışlarının temelini oluşturan ihtiyaçları beş basamakta incelemiştir. Bunlar:

- 1- Fizyolojik İhtiyaçlar
- 2- Güvenlik İhtiyacı
- 3- Sosyal Duygusal İhtiyaçlar
- 4- Değer İhtiyaçları
- 5- Kendini Gerçekleştirme İhtiyacı

Şekil 1. Maslow'un İhtiyaçlar Hiyerarşisi

Kaynak: Goble, 1970

2.1.1.1.1. Fizyolojik İhtiyaçlar

İnsanın yaşamını devam ettirebilmesi için gereken ve hayat boyu belirli aralıklarla ortaya çıkan ihtiyaçlardır. Maslow, fizyolojik ihtiyaçların tüm ihtiyaçlar içinde en önemlileri olduğunu belirtmektedir. Bu güdülere, evrensel ya da birincil güdüler

de denilmektedir. Açlık, susuzluk, cinsellik, uyku, dinlenme, para, barınma gibi gereksinimler fizyolojik ihtiyaçlar kapsamında değerlendirilmektedir. Bu ihtiyaçlar tatmin edilmez ise birey, bu ihtiyaçlar tarafından baskı altına alınmakta ya da diğer ihtiyaçların hepsi önemsiz hale gelip, bireyi tekrar bu dürtüleri karşılamaya yöneltmektedir (Maslow, 1970). Bu grupta yer alan ihtiyaçlar karşılanmadan bir üst grup ihtiyaçların karşılanmasına geçilememektedir.

2.1.1.1.2. Güvenlik İhtiyaçları

Korunma, barınma, korku ve kaygıdan uzak durma ve bunların bir sonucu olarak da kural ve yasalara olan ihtiyaç güvenlik ihtiyacını oluşturmaktadır. Bireyler tehlike ve yoksunluklara karşı savunmaya ihtiyaç duymaktadırlar (Maslow, 1970). Bu ihtiyaçlar, fizyolojik ihtiyaçlardaki gibi süreklilik arz etmez. Her türlü korku, tehdit, kaygıdan uzak düzen ve süreklilik gerektiren bir yaşam alanı ve ortamı her canlı için gereklidir. Güvenlik ihtiyaçları bedensel güvenlikle beraber sosyal ve ekonomik güvenliğin sağlanmasını da zorunlu kılmaktadır (Baymur, 1994). Bununla birlikte bireyler yaşlılık, hastalık, işsizlik gibi zor zamanlar için geleceklerinin güvence altında olmasını istemektedirler. Hayatın devam ettirilmesi için güvenceli ve sigortalı bir işte çalışmak, güvenli bir sosyal çevre oluşturmak da bu kapsamda değerlendirilebilir (Eren, 1993).

2.1.1.1.3. Sosyal/ Duygusal İhtiyaçlar

Sosyal ihtiyaçlar kapsamında, bireyin diğer insanlarla birlikte yaşaması, arkadaşlık kurması, sevip ve sevilmesi, başkaları tarafından kabul edilmesi gibi ihtiyaçlar yer almaktadır. Ayrıca, arkadaşlarla olan ilişkiler, grup üyelikleri, bir meslek grubuna, aileye, milliyete ve ülkeye ait olma bu grup altında değerlendirilen ihtiyaçlardır. Birey, ait olma duygusu ile kendisini tanıtmak ihtiyacını karşılamaktadır (Aydın, 1994).

Maslow'a göre bireyin en alt basamaklardaki fizyolojik ve güvenlik ihtiyaçları karşılandıktan sonra sosyal ihtiyaçlar motivasyon kaynağı haline gelmektedir. Bu ihtiyacın karşılanmaması bireyin kendini yalnız ve reddedilmiş hissetmesine, ait olma duygusundan yoksun kalmasına neden olmaktadır (Maslow, 1970). Baumeister ve Leary (1995)'e göre ise ait olma ihtiyacının az karşılanması ciddi derecede yoksunluk hissettirmekte ve çeşitli hastalıkların oluşmasına sebep olmaktadır. Ait olma duygusundan yoksun bireylerde yeme davranışı bozukluğundan intihara kadar birçok davranışsal hastalık çok sık olarak görülmektedir. Glasser (1999)'a göre ise, sevme ve ait olma ihtiyacı bireyi başkalarıyla iletişim kurmaya teşvik etmekte, böylece bir arada bulunduğu arkadaşları, aile üyeleri, dostları ile tatmin edici ilişkiler içinde olma isteği duymasını sağlamaktadır. İnsanlarla yakın ilişki içinde olmayan bireylerin sürekli yalnız ve mutsuz oldukları görülmektedir.

Adler (1932) ise, ait olma duygusunun bireyin ruh sağlığı ve toplumsal huzur için başlıca faktör olduğuna vurgu yapmıştır (Adler'den aktaran Shifron, 2010). Aile, arkadaşlık ve iş arkadaşlığı olmak üzere üç önemli gruba ait olmak birey ve toplum için hayati öneme sahiptir (Ersanlı & Koçyiğit, 2013). Bowlby (1988), bireyin hayatta kalması için başkaları ile yakın ilişkiler kurmasının önemli olduğunu ve öncelikle de aile ile ilişki kurması gerektiğini ileri sürmüştür (Bowlby'den aktaran Van Ecke, Chope & Emmelkaamp, 2006). Çünkü aile, bireylerin en önemli ihtiyaçlarından birisi olan ait olma duygusunun en iyi yaşandığı ve karşılandığı yerdir. Bu ihtiyacın karşılanması özellikle aşırı bireyselleşmenin yaygın bir şekilde görüldüğü çağımızda daha da önemli hale gelmiştir (Yılmaz, 2007).

2.1.1.1.4. Değer İhtiyacı

Birkaç patolojik istisna dışında toplumdaki her birey, öz saygı ve başkalarının kendisine saygı duyması için istikrarlı, sağlam temelli, genellikle üstün görülme isteği ve ihtiyacı duymaktadır. Değer ihtiyaçları ikili bir yapı göstermektedir. Birey çevresinde bulunan kişilerin kendisine saygı göstermelerini beklerken; aynı

zamanda da kendisine güven ve saygı duymaktadır. Maslow, değer ihtiyaçlarının başkalarının takdirini kazanmakla ilgili yönüne saygınlık, statü, arkadaş çevresine egemen olma gibi kavramları örnek verirken; kendini takdir etme ile ilgili yönüne ise başarılı olma, özgüven, bağımsız olma, işinde uzmanlaşma gibi kavramları örnek vermektedir. Bu ihtiyacın giderilmesi, özgüven ve başarıya olan inancın artmasına katkıda bulunarak, bireyin aşağılık kompleksinden kurtulmasına yardımcı olmaktadır. Bu da bireyin mükemmelliğe doğru bir geçiş yapma olanağı bulmasını sağlamaktadır (Maslow, 1970).

2.1.1.1.5. Kendini Gerçekleştirme İhtiyacı

Kendini gerçekleştirme ihtiyacı hiyerarşinin en üst basamağında yer almaktadır. Her birey kendine özgü yetenek ve karaktere sahip olduğundan bu özellik ve yeteneklerini geliştirme ve başkalarına gösterebilme ihtiyacı duymaktadır. Ancak en alt düzeydeki ihtiyaçtan itibaren hiyerarşinin her basamağındaki ihtiyaçlar yeterince karşılandıktan sonra kendini gerçekleştirme ihtiyacı düzeyine gelinebilmektedir. Aksi takdirde birey kendini gerçekleştiremeyecektir (Maslow, 1970). Mükemmeliyet, keşfetme, fark yaratma, miras bırakma, adil olma, dürüstlük, demokrasi gibi özellikler kendini gerçekleştirme ihtiyaçları kapsamında değerlendirilmektedir (Hall & Goodenough, 2007). Bu ihtiyaçlar, bireyden bireye farklılık göstermekte olup göreceli bir yapıya sahip olduğu için, alt basamaklardaki ihtiyaçlarla karşılaştırıldığında daha az belirgindir. Bu süreçteki bireyler kendileri ve dış dünyayla ilgili bilgi edinme, kendilerini ve çevrelerinde meydana gelen olayları daha iyi anlayabilme ihtiyacı hissetmektedirler (Erden & Akman, 2000).

Şekil 1’de görüldüğü gibi Maslow ilk dört düzeydeki ihtiyacı yoksunluk ihtiyaçları olarak tanımlamıştır. Çünkü bu ihtiyaçların az tatmin edilmesi birey üzerinde gerilim yaratmaktadır (Maslow, 1970). Hatta, bu ihtiyaçlar yeteri kadar tatmin edilmediğinde, birey üzerinde başa çıkma davranışlarına yönlendiren enerji, motivasyon, davranış gibi durumlar yaratmaktadır. Karşılandıklarında ise bu yoksunluk güdüsü kaybolmaktadır. Daha üst düzeydeki ihtiyaçlar ise insanı insan

yapan gelişme ihtiyaçlarıdır ve yoksunluk güdüsü hiçbir biçimde kaybolmamaktadır. Karşılandıkça güdü daha da büyümekte ve artmaktadır. Bu bireyi daha zengin, daha donanımlı ve daha kendini gerçekleştirmiş yapmaktadır (Hall & Goodenough, 2013).

2.1.2. Aile Yaşam Dönemleri İle İlgili Kuramlar

Aile yaşam dönemlerine ilişkin çeşitli otoriteler tarafından yapılmış farklı sınıflandırma modelleri bulunmaktadır. Bu modeller oluşturulurken evlenme, çocuk doğurma, çocuk yetiştirme, çocuklar olmadan çiftlerin bir süre birlikte yaşaması, eşlerden birinin ölmesi durumu gibi geçiş noktaları belirlenmeye çalışılmıştır. Çekirdek aileler, aile yaşamında meydana gelen bu geçiş noktaları temel alınarak başlangıç, genişleyen ve daralan aileler olarak üç dönemde incelenmektedir. Ayrıca çeşitli araştırmacılar bu basit sınıflandırmayı çeşitli alt dönemlere ayırarak da incelemektedir (Knoko & Rondall'den aktaran Güven, 1991).

Aile yaşam dönemleri kuramını ilk tartışan terapistlerden birisi olan Solomon (1973) beş aşamalı aile yaşam dönemleri taslağını oluşturmuş ve tedavi planına dayanan bir tanı olarak bu çatının kullanılmasını önermiştir. Daha sonra farklı araştırmacılar aile yaşam dönemlerini farklı sayıda aşamalara ayırarak incelemişlerdir. En yaygın kabul gören sınıflandırma, normal ailelerin kalkınmasını tanımlamak için çok uzun yıllar çalışan sosyolog Duvall'ın (1977) sınıflandırmasıdır. Duvall aile yaşam dönemlerini sekiz aşamaya ayırmış olup, bu aşamaların hepsinde evlilik, doğum, çocukların yetiştirilmesi, çocukların evden ayrılması, emeklilik ve ölüm gibi aile üyelerinin aileye katılması ve ayrılması ile ilgili temel olayları temel almıştır. Evliliğin bu dönemlerin ilk düzeyini oluşturduğuna dikkat çekmektedir.

En karmaşık sınıflandırma Rodgers (1960) tarafından ileri sürülen, yaşam dönemlerindeki temel olaylar vasıtasıyla birkaç çocuğun gelişiminin hesaba katıldığı 24 farklı aşamadan oluşan şemadır. Hill (2017) yaşam dönemlerinin

ailenin genç ve yaşlı nesilleri arasında bir soy köprüsü oluşturan evli çocukların ebeveynlerini tanımlayan üç kuşaklı yönüne vurgu yapmıştır. Bu görüşe göre, yaşam dönemlerinin her bir aşamasında aile bireylerinin her biri için karmaşık ve kendine özgü olan roller vardır (Carter & McGoldrick, 2005).

Aile yaşam dönemleri aşamaları çeşitli çalışmalarda farklı kriterlere göre belirlenmiştir. Farklı araştırmacılar tarafından oluşturulan aile yaşam dönemleri aşama sayısı ve temel aşamalar Tablo 1’de özetlenmiştir.

Tablo 1. Aile Yaşam Dönemleri Aşamalarını Belirleme Araştırmaları Özet Tablosu

Araştırmacı	Aşama Sayısı	Temel aşamalar
Carter ve McGoldrick (2005)	6 aşama	<ol style="list-style-type: none"> 1. Evden ayrılış, 2. Yeni bir aile oluşturmaya hazırlık, 3. Küçük çocuklu aileler, 4. Yetişkin çocuklu aileler, 5. Aileden ayrılan çocuklar, 6. Geç yaşamı olan aileler
Güven (1991)	6 aşama	<ol style="list-style-type: none"> 1. Yeni evli çiftler 2. İlk çocuğun doğumu 3. Okul öncesi çağda çocuğu olan aile 4. Okul çağı çocuğu olan aile 5. En büyük çocuk adölesan 6. Çocukları ile yaşamayan çiftler
Martinengo, Jacob ve Hill (2010)	6 aşama	<ol style="list-style-type: none"> 1. Çocuk sahibi olmadan önce (çocuksuz, 35 yaş ve daha küçük çalışanlar) 2. Ebeveynliğe geçiş (1 yaş ya da daha küçük tek çocuklu) 3. Okul öncesi yaşta çocuğu olanlar (en küçük çocuk 2 ile 5 yaş arası) 4. Okul çağında çocuğu olanlar (en küçük çocuk 6 ile 12 yaş arasında) 5. Adölesan çocuğu olanlar (en küçük çocuk 13 ile 17 yaş arasında) 6. Boş yuva (50 yaş ve üzerinde ev hiç çocuğun yaşamadığı çalışanlar)

Mattessich ve Hill (1987)		<ol style="list-style-type: none"> 1. Yeni kurulan aileler (çocuksuz) 2. Çocuğun doğumu (bebek ve okul öncesi çocukları olanlar) 3. Okul çağı çocuğu olan aile 4. Ortaokul ya da adölasan çağında çocuğu olanlar 5. 18 yaş ve üzerinde genç çocuğu olan aileler 6. Orta yaşta çocuğu olan aileler 7. Emeklilik yaşında olan aileler
Oslon vd. (1983)	7 aşama	<ol style="list-style-type: none"> 1. Evliliğin ilk yılları (0-5 yıllık evli, çocuksuz dönem) 2. İlk çocuğun doğumu (çocuklar 5 yaşından küçük) 3. Çocukların okulda olduğu dönem (çocuklar 6-12 yaş) 4. Çocukların adölasan çağına girdikleri dönem (çocuklar 13-18 yaş arasında) 5. Çocukların 19 ve daha büyük yaşlarda olduğu dönem 6. Eşlerin yalnız kaldığı dönem (bütün çocuklar evden ayrıldı) 7. Evlilik dönemi
Duvall (1977)	8 aşama	<ol style="list-style-type: none"> 1.Çocuksuz evliler, 2.Bebekliler, 3.Okul öncesi çocuğu olanlar, 4.Okul çağında çocuğu olanlar, 5.Ergenlik döneminde çocuğu olanlar, 6.İlkinden sonuncusuna çocukların evden ayrılması, 7.Emekli oluncaya kadar orta yaşlı aileler, 8.Emeklilikten ölüme kadar yaşlı aileler
Wells ve Gubar (1966)	9 aşama	<ol style="list-style-type: none"> 1.Bekârlık, 2.Yeni evliler, 3.Küçük çocuklu yuva, 4.Büyük çocuklu yuva, 5.Evden ayrılmış çocuğu olan yuvalar, 6.Evde çocuğu kalmamış aile reisinin hala çalıştığı yuvalar, 7.Aile reisinin de emekli olduğu yuvalar, 8.Yalnız yaşayan ve çalışan, 9.Yalnız yaşayan ve emekli
Rodgers (1960)	10 aşama	<ol style="list-style-type: none"> 1.Çocuksuz-yeni aileler, 2.Bebekli aileler, 3.Okul öncesi çocuğu olan aileler, 4.Okul çağında çocuğu olan aileler,

		<p>5.Yetişkinlik çağında çocuğu olan aileler, 6.Genç yetişkin aileler, 7.Ayrılan çocuğu olan aileler, 8.Tüm çocukları evden ayrılmış orta yaşlı aileler, 9.Yaşlı aileler, 10.Dulluk (Rodgers bazı aşamaları kendi içinde de aşamalara bölerek toplamda 24 aşamalı bir modeli esas almıştır)</p>
Schiffman ve Kanuk (1997)	10 aşama	<p>1.Yeni evli çocuksuz çiftler, 2.Geç evlenmiş çiftler, 3.İlk çocuğu geç olan çiftler, 4.Çocuksuz genç boşanmışlar, 5.Çocuklu genç boşanmışlar, 6.Çocuklu orta yaşlı boşanmışlar, 7.Evden ayrılmış çocukların geri döndüğü (boşanma, ekonomik nedenler vs.) aileler, 8.Evlilik bağı olmaksızın birlikte yaşayanlar, 9.Genç ve orta yaştaki evlenmemişler, 10.Eşi ölmüş dullar (Yazarlar, yaşam dönemlerini birbiri peşi sıra gelecek şekilde değil, diğerlerinin eksiklerini tamamlayacak şekilde sırasız saymaktadırlar)</p>
Du ve Kamakura (2006)	13 aşama	<p>1. Bekar yada çocuksuz genç çiftler 2. Çocuklu küçük hanehalkı (çocuklar 7 yaşından küçük) 3. Çocuklu geniş hanehalkı (çocuklar 15 yaşından küçük) 4. Büyük çocuklu geniş hanehalkı 5. Çocuklu küçük hanehalkı (çocuklar 15 yaşından küçük) 6. Çocuksuz boşanmış 7. Büyük çocuklu küçük hanehalkı 8. Boş yuvalı çiftler 9. Çocuklu bekar/boşanmış (çocuklar 15 yaşından küçük) 10. Büyük çocuklu boşanmış/dul 11. Dul boş yuva 12. Boşanmış/bekar boş yuva 13. Yetişkinlere bağımlı yaşlı/emekli çiftler</p>

Kaynak: Rodgers (1960), Oslon vd. (1983), Mattessich ve Hill (1987), Güven (1991), Carter ve McGoldrick (2005), Schiffman ve Kanuk (1997), Du ve Kamakura, (2006), Martinengo, Jacob ve Hill (2010).

2.2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Bu bölümde; araştırma kapsamındaki kavramlar, bu kavramlara ilişkin tanım ve açıklamalara yer verilmiştir.

2.2.1. Aile

Ailenin kökeni belirsizdir. Bazıları ailelerin binlerce hatta milyonlarca yıldır var olduğunu öne sürmektedir (Gough, 1971). Aileler, farklı sebeplerden dolayı insan toplumlarının daha iyi anlaşılması gereken yönleri olduklarından bilimsel araştırmaların odak noktasını oluşturmaktadırlar. Fredrick LePlay ve Emile Durkheim 1800'lerin sonlarına doğru, sosyal yaşama öncülük eden araştırmalarında aileler ve aile değişkenleri üzerinde durmuşlardır. LePlay, 1855 yılında aileleri gözlemlediği ve sorular sorduğu araştırmasıyla ilk aile araştırmacısı olarak görülmektedir (Miller, 1986). Aile tarihi üzerindeki gerçek bilimsel araştırmalar ise 1861 yılında Bachofen'in Analık Hukuku adlı kitabının yayımlanmasıyla başlamaktadır (Engels & Somer, 1974). Yapısı ve işlevi mekâna ve zamana göre değişen ve evrensel bir kurum olan ailenin bütün yer ve zamanları kapsayacak tanımını yapmak mümkün olmasa da, aile kavramının farklı tanımları yapılmaktadır.

Murdock (1949)'a göre aile üreme, ekonomik işbirliği ve ortak bir konut ile tanımlanan sosyal bir gruptur. Aile, cinsel birliktelikleri toplum tarafından onaylanan, öz veya evlat edindikleri bir ya da birden fazla çocuğu olan, farklı cinsiyetten ve cinsel birliktelikleri olan yetişkinlerden oluşmaktadır. Ayrıca, Murdock, "Sosyal Yapı" adlı çalışmasında aile kurumunu çeşitli toplumlarda inceleyerek, evrensel bir kurum olduğu sonucuna varmıştır. Haralambos (1980)'a göre ise aile, her iki cinsin yetişkinlerinden oluşmuştur ve bu yetişkinlerin aile çatısı altında cinsel birlikteliği toplumsal olarak onaylanmıştır. Ailede bir veya birden fazla çocuk vardır. Bu çocuklar kendilerinin olabileceği gibi evlat edinilmiş

de olabilmektedir. Yine aile ekonomik anlamda çalışmakta ve kazandıklarını ortak bir havuzda toplayıp, ailenin ihtiyaçlarına göre tüketmektedir.

Zabriskie ve McCormick (2001) aileyi belli amacı olan, kendi hatasını düzeltebilen, dinamik, nitelikleri gereği çevresinden etkilenen ve çevresini etkileyen birbiri ile bağlantılı sistem olarak tanımlamıştır. Gladding (2002) ise aileyi, kendilerinin ve çocuklarının emniyetini sağlayan, geleceğe umutla bakan, aile bireylerinin sorumluluklarını bildiği ve aralarında açık iletişimin olduğu, sınırların belirgin ve gerektiğinde geçirgen olduğu, akraba, komşu gibi diğer dış sistemlerle ilişkilerin olumlu yönde geliştiği, sorunlara çözüm arayan alt sistemlerden oluşan sistemler bütünü olarak tanımlamıştır. Giddens (2006) ise aileyi, “birbirlerine akrabalık bağları ile bağlı olan, yetişkin bireylerin çocuklara bakma sorumluluğunu üstlendikleri insan topluluğu olarak” tanımlamıştır.

Aile ilgili çok çeşitli tanımlar olsa da, çoğu aile teorisyenleri yakın olan başka biriyle yaşayan ve bir mekânı paylaşan, iki ya da daha fazla bireyi kapsayan, aralarında duygusal bağların kurulduğu, birbiriyle ilgili sosyal durumlar, roller ve görevlerin üstlenildiği, sevgi, ait olma duygularının paylaşıldığı konusunda ortak paydada buluşmaktadır (Allender & Spradley, 2005).

Türkiye’de yapılan aile tanımlarına bakıldığında; Nirun (1994)’a göre aile; sosyal ve ekonomik yönden bir birlik, üyeleri arasındaki ilişkiler ve etkileşim bakımından sosyal bir grup, sosyal hayatın temel göstergelerinden biri olarak bir örgüt, üyelerinin ihtiyaçlarının karşılanması ve yürütülmesinde sistematik kuralları bulunan en küçük sosyal yapıdır.

Özgüven’e (2001) göre ise aile, evlilikle başlayan, akrabalık ve sosyal bağlarla birbirlerine bağlanan, çeşitli rollere sahip, birbirlerini etkileyen, çoğunlukla aynı evde yaşayan fertlerden oluşan, üyelerinin psikolojik, sosyal, kültürel ve ekonomik ihtiyaçlarını karşılayan bir birimdir. Turan (1992) aileyi eğitim, kültür, beslenme, sosyalleşme, bakım gibi temel ihtiyaçların karşılandığı ve bireyin

hayatında çok önemli yeri olan birincil evre olarak tanımlamıştır. Dikeçligil (2012) ise aileyi birey ile toplum arasında bağ oluşturan, toplumun devamlılığını sağlayan, çocuğun bakım ve ihtiyaçlarının giderilmesi ve sosyal inşasını sağlayan sosyal bir kurum olarak tanımlamıştır.

Ailenin birçok özelliğini kapsayan diğer bir tanıma göre aile, bireyin içinde büyüdüğü, sevgi, saygı, güven, yardımlaşma, dayanışma ve işbölümü gibi birincil ilişkilerin yaşandığı, aile bireyleri ile sosyalleşmenin ilk gerçekleştiği, cinsel ve toplumsal kimliğin ilk kazanıldığı yapıdır (Aluş, 2015).

Kanun koyucu, aileyi sosyal bir gerçeklik olarak görüp ve kabullendiğinden Türk Medeni Kanunu'nda aile kavramı tanımlanmamıştır. Ancak, aile kavramının Medeni Kanun'daki düzenlemede üç değişik anlamda kullanıldığı görülmektedir (Öztan, 2004).

- Dar anlamda aile, sadece eşlerden meydana gelen birliği ifade etmek için kullanılmaktadır. Aileye “evlilik birliği” de denilmektedir.
- Geniş anlamda aile, aileye çocukların katılmasıyla meydana gelen birliği ifade etmektedir ve bu kavrama velayeti düzenleyen hükümlerde rastlanmaktadır (Akıntürk & Karaman, 2013).
- En geniş anlamda aile, Medeni Kanun'da “ev düzeni” başlığı altında yer almaktadır. Aileye gerek kan bağıyla ya da evlilik nedeniyle bağlı olan akrabalar, gerek bir sözleşme ilişkisi dolayısıyla (işçi, hizmetçi vb.) bir arada yaşamakta olan bireylerden oluşan topluluğu ifade etmede kullanılmaktadır (Hatemi & Serozan'dan aktaran Samat, 2010).

Aile kurumu hem anayasal hem de genel ve özel kanunlar çerçevesinde koruma altına alınmıştır. Çünkü aile, bireylerin yetişmesinde, bakımlarında, bedensel ve ruhsal gelişimlerinde, bireysel veya toplumsal değerlerinin oluşmasında önemli bir rol oynayarak toplumu oluşturmaktadır. Toplum ancak, iyi yetişmiş nitelikli bireylerden oluşursa, gelişmekte ve sürekliliğini korumaktadır (Könezoğlu, 2006).

2.2.2. İhtiyaç

İhtiyaç kavramı kalkınma alanında çok fazla tartışılmış ve kalkınma için büyüme odaklı yaklaşıma tepki olarak 1970'lerde ortaya çıkmıştır. 1976'da Uluslararası Çalışma Örgütü temel ihtiyaçları şu iki unsuru içerecek şekilde tanımlamıştır. Birinci unsur; kişisel tüketim için hane halkının kullandığı ekipman ve eşyaların yanı sıra yeterli gıda, barınma ve giyim gibi bir ailenin belirli minimum gereksinimlerini kapsamaktadır. İkinci unsur ise; güvenli içme suyu, sanitasyon, toplu taşıma ve sağlık, eğitim ve kültürel imkanlar gibi büyük çapta toplum için verilen temel hizmetleri kapsamaktadır (Singh, 1979).

Coate ve Rosati (1988)'e göre ihtiyaç; bir insanın yaşaması, sağlığı ya da temel özgürlükleri için gerekli olan, yetersiz karşılandığında fiziksel ve zihinsel sağlığı olumsuz etkileyen her türlü gereksinimi ifade etmektedir. Bu nedenle ihtiyaç, sadece biyolojik olarak değil aynı zamanda sağlık ve insanların fiziksel ve zihinsel gelişimi için de gerekliliği ifade etmektedir.

Genel olarak ihtiyaç kavramı, en yaygın olarak bireyin bilinçli istek, arzu ya da güdülerini ifade etmede kullanılmaktadır (Baard, Deci & Ryan, 2004). Şimşek (2009) ise ihtiyacı "var olan durum ile olması istenen durum arasındaki boşluk" olarak tanımlamaktadır.

Türk Dil Kurumu Sözlüğüne göre ihtiyaç; gereksinim, güçlü istek, yoksulluk, yokluk anlamlarında kullanılmaktadır (TDK, 2014). İktisat literatüründe ihtiyaç; "karşılandığı zaman haz ve mutluluk, karşılanmadığı zaman ise acı ve üzüntü veren duygular" olarak tanımlanmaktadır (Kocacık, 1998). İhtiyaç konusunda geliştirilmiş tanımlar liberal ve sosyalist iktisat literatüründe başlıca şu görünümde karşımıza çıkmaktadır. Liberal iktisatçılara göre; ihtiyaç birey ya da toplum tarafından hissedilen yokluktur (Bernard & Colli, 1989). Marksist anlayışta ise, toplum halinde yaşayan insanların maddi yaşamını şartlandıran doğal ve

toplumsal gereklilikler (beslenme, barınma gibi) bütünüdür (Bouvier, Ibarrola & Pasquarelli, 1977).

İnsanoğlunun gerek yaşamını devam ettirmek zorunda olması gerek de yaşam standardını yükseltme düşüncesi ihtiyacın kaynağını ya da ortaya çıkış nedenini oluşturmaktadır. İnsanın doğumla beraber yeme, içme, giyinme, barınma gibi ihtiyaçları zaman içinde çeşitlenerek artmaktadır. Konut, araç, yazlık, yat gibi ihtiyaçlar içinde yaşanan doğa, ülkenin ekonomik gelişmişlik düzeyi, dini ve ahlaki değerler, sosyal statü, gelenek, görenek ve alışkanlıklar gibi etkenlere bağlı olarak toplumdan topluma değişiklik gösterse de temelde insanın yaşam standardını yükseltmeyi amaçlamaktadır (Milli Eğitim Bakanlığı [MEB], 2011).

İhtiyaçların aşağıda yer alan iki koşuldan etkilendiğini ya da bu koşulların ihtiyaçları belirlediğini söylemek mümkündür:

- İhtiyaçlar sürekli ve gün içinde ve gün sonunda çok az değişmektedir.
- Tahmin edilse de edilmese de ihtiyaçlar, ailedeki durum değişikliklerinin bir fonksiyonu olarak farklılık gösterebilmektedir (Dunst, Trivette & Deal, 1994).

Gıda ve barınma için gerekli finansal kaynak ihtiyacı birinci tip ihtiyaçlara örnektir. Okul yeri ile ilgili bilgi ihtiyacı ve bir aile üyesinin ani ölümü neticesindeki duygusal destek ihtiyacı ailedeki durum değişikliklerinin bir fonksiyonu olarak meydana gelen tahmin edilen ve tahmin edilemeyen ihtiyaçlara örneklerdir (Dunst, Trivette & Deal, 1994).

Newstrom, Davis ve Pierce (1993) ihtiyaçları temel fizyolojik ihtiyaçları içeren birincil ihtiyaçlar ve sosyal, psikolojik ihtiyaçları içeren ikincil ihtiyaçlar olarak iki grupta toplamıştır. Birincil ihtiyaç grubunda besin, su ve uyku gibi ihtiyaçlar yer almaktadır. Yaşamın temel gereklerinden kaynaklanan bu ihtiyaçlar, bütün insanlarda değişik yoğunlukta bulunmaktadır. İkincil ihtiyaçlar, zihinsel ve ruhsal

ihtiyaçları kapsamakta olup daha karmaşık bir yapıya sahiptirler. Birey olgunlaştıkça ortaya çıkan bu ihtiyaçlara öz-saygı, görev duygusu, rekabet, kendini gösterme, ait olma, sevme ve sevilme vb. ihtiyaçlar örnek gösterilmektedir. İkincil ihtiyaçlar, birincil ihtiyaçlara kıyasla bireyler arasında daha büyük farklılık göstermekte, zamana ve koşullara bağlı olarak değişmektedir.

Bristow ve Mowen (1994) dört ihtiyaç tipi belirlemiştir. Bunlar:

- 1- Fiziksel ihtiyaçlar: Bir insanın yaşamını sürdürme, duyuşsal keyif elde etme ve sürdürme ya da fiziksel özellikleri artırma ihtiyacı (kas gücü ve fiziksel güzellik gibi),
- 2- Sosyal ihtiyaçlar: Bir insanın diğer insanlarla iletişim ve etkileşim ihtiyacı; bir gruba dahil olma isteği,
- 3- Varlık ihtiyaçları: Bir bireyin para, mal, mülk ve diğer iki veya daha fazla insan arasında devredilebilen parasal değer ifade eden değerli şeyler elde etme ihtiyacı,
- 4- Bilgi ihtiyaçları: Bir insanın bilgi kazanma, araştırma, keşfetme, ders çalışma ve/veya olguları anlama ihtiyacı; entelektüel merakı tatmin etme ve bilişsel aktivitelerle meşgul olma ihtiyacıdır (Bristow & Mowen'dan aktaran Goldsmith, 2005).

Glasser (1999)'a göre insan hayatta kalma, sevgi ve ait olma, güç, özgürlük, eğlence olmak üzere beş temel ihtiyaçla dünyaya gelmiştir ve bu ihtiyaçlar genetik yapısına kodlanmıştır. Hayatta kalma ihtiyacı tür olarak hayatta kalmamız için gereken gıda, su, hava, barınma gibi temel fizyolojik ihtiyaçlarımız yanı sıra temel ihtiyaçlarımızı karşılayacak yeterli gelire sahip olma ve güvenlik ihtiyacını kapsamaktadır (Frey & Wilhite, 2005). Diğer insanlara karşı duyulan bağlılık ve yakınlık sevgi ve ait olma ihtiyacı olarak tanımlanmaktadır (Peterson, 2008). Saygınlık, rekabet edebilme, başarılı olma ve başarılı olarak tanınma, özsaygıya sahip olma, değerli olma vb. güç ihtiyaçları altında yer almaktadır (Yalçın, 2007). Bağımsızlık ve özerklik için duyulan ihtiyaç ise özgürlük ihtiyacıdır; seçim yapabilme, yaratıcılık, keşfetme ve kendini rahatlıkla ifade etme yeteneğini

kapsamaktadır (Frey & Wilhite, 2005). Yeni şeyler öğrenme, oyun oynama, gülebilmek, mizah duygusuna sahip olma gibi durumlar eğlence ihtiyacını içermektedir (Yalçın, 2007).

Ryan ve Deci (2000) özerklik, yeterlik ve aidiyet ihtiyacı olarak üç ihtiyaç grup belirlemiştir. Lawrence ve Nohria (2002) ise insanların dört temel ihtiyaca sahip olduğunu belirtmişlerdir. Bunlar:

- 1- Hedeflere ulaşma ve deneyimler kazanma
- 2- Başkaları ile uzun dönemde karşılıklı bakım ve bağlılık içinde olma
- 3- Kendimizi ve dünyamızı tanıma ve öğrenme
- 4- Kendimizi, sevdiğimizleri, inançlarımızı, sahip olduğumuz kaynakları kötülöklere karşı koruma

Max-Neef (1991) geleneksel olarak, insan ihtiyaçlarının sınırsız olduğuna, zaman içinde değiştiğine, her kültür veya çevrede farklılaştığına ve her tarihsel dönemde farklılaştığına inanılsa da bu tür varsayımların yanlış olduğunu, çünkü bunların kavramsal bir eksikliğin ürünü olduğunu ileri sürmektedir. Ayrıca, Max-Neef'e göre insan ihtiyaçları bir sistem olarak anlaşılmalıdır. Diğer bir deyişle, tüm insan ihtiyaçları birbiriyle ilişkili ve interaktiftir. Yalnızca yaşamı devam ettirebilme ihtiyacı hariç sistem içerisinde hiçbir hiyerarşi mevcut değildir. Aksine, eşzamanlılıklar, tamamlayıcılıklar ve ödün vermeler, ihtiyaçların karşılanması sürecinin karakteristiklerini oluşturmaktadır. Dar anlamda yoksunluk olarak düşünülen ihtiyaçlar, genellikle fizyolojik olanlarla sınırlıdır ve eksikliği şiddetli bir biçimde hissedilmektedir. Bununla birlikte ihtiyaçların ilgi çekme, motive etme, insanları harekete geçirme derecelerine göre bir potansiyelleri vardır ve en nihayetinde kaynak haline gelebilmektedirler. Ayrıca ihtiyaçlar belirgin değildir. İnsan yaşamını devam ettirmek ve iyileştirmek ile ilgili olarak amaçlara uygun olarak bilinçli ve bilinçsiz olarak karşılanmak zorundadırlar. Sadece toplumsal örgütlenme ya da bireysel biyoloji ve fizyoloji ya da her üçünün birleşimi değil, toplumun üyesi olan bireylerin uyması zorunlu olan, davranış ve duygular

tarafından belirlenen yaşam tarzı da ihtiyaçları belirlemektedir (Gordon, Heslop, Pantazis & Patsios, 2001).

2.2.3. Aile İhtiyaçları

Ailenin ihtiyaçları, ailede yokluğu her zaman hissedilen karşılanmadığında üzüntü ve acı; karşılandığında huzur, mutluluk ve sevinç veren duygu olarak tanımlanmaktadır (MEB, 2011). Bu tanımın ihtiyaç tanımından çok farklı bir tanımlama olmadığı görülmektedir.

Aile ihtiyaçları kavramı, genel olarak, ailenin bütün yaşam ihtiyaçlarını ifade etmektedir. Aile, eşler için bir yararlanma-tüketim ortaklığı, çocuklar açısından bakım ve özen ortaklığıdır. Ailenin ihtiyaçları kavramı, bu ortaklığa ilişkin yaşam ihtiyaçlarını kapsamaktadır (Havutçu, 2006). Eşlerin ihtiyaçları yanı sıra müşterek olsun ya da olmasın eşlerle birlikte yaşayan çocukların ihtiyaçları, ailenin ihtiyaçları kapsamına girmektedir. Ancak dikkat edilmesi gereken ihtiyacın, aile bireylerinden biri ile ilgili olmasının yeterli olmaması, yararlanma-tüketim-bakım ortaklığı olarak ihtiyacın ortaklığın ihtiyacı olarak görülebilmesi gereğidir. Eşlerden birinin kişisel hobisi olduğu için sanat eseri alması gibi bireysel nitelikli ihtiyaçları ya da işyeri için iş gereçleri, makineler alması, kendini geliştirmek için kursa gitmesi gibi mesleki ihtiyaçları aile ihtiyaçları kapsamına girmemektedir (Hausheer, Reusser & Geiser, 1999'dan aktaran Havutçu, 2006). Ailenin ihtiyaçlarının neler olduğunu her aile için değişmez biçimde belirlemek mümkün olmadığı gibi, aynı aile bakımından da kavramın içeriği değişebilmektedir. Ailenin yapısı, birey sayısı, eşlerin gelir durumları, sosyal statüleri gibi birçok etkene bağlı olarak, ihtiyaç kavramı aileden aileye değişmektedir. Aynı aile için de zaman içinde değişiklik göstermektedir (Öztan, 2004; Havutçu, 2006).

Ailelerin ihtiyaçlarını tanımlamaları üzerinde çok farklı durum, faktör ve koşul etkilidir. Bu ihtiyaçları belirleyen faktörler, ihtiyaçları tanımlama sürecinin bir parçası olarak oldukça önemlidir. Herhangi bir zamanda önceliği olan, ailenin

ihtiyaçlarını etkileyen ve bu ihtiyaçları karşılamak için aileyi sahip olduğu kaynakları seferber ederek harekete geçiren en az dört koşul ya da durum vardır.

Bunlar;

- 1- Yaşam dönemlerindeki normal ve normal olmayan değişiklikler: Aile ihtiyaçları yaşamdaki normal değişimlerin (evlenme, çocuğun doğumu, çocuğun okula başlaması vb.) ve normal olmayan değişimlerin (özel ihtiyaçlı bir çocuğun doğumu, beklenmedik bir kaza, hastalık, işini kaybetme vb.) fonksiyonu olarak değişmektedir.
- 2- Aile yapısı ve organizasyon: Düşük doğum oranları, daha uzun yaşam beklentileri, kadının değişen rolleri, iş gücünde kadın sayısının artması ve boşanma ve yeniden evlenme gibi faktörler ailenin ihtiyaçları, fonksiyonları ve tanımlamaları üzerinde önemli değişikliklere neden olmaktadır. Aile sisteminin doğası olarak, ailenin yapısı ihtiyaçlar için farklı kaynak türleri (çalışan anneler için çocuk bakımı gibi) belirleyeceğinden aile ihtiyaçlarını tanımlamada önemlidir (Dunst, Trivette & Deal, 1994).
- 3- Kültür, etnik, dini inanç ve değerler: Aile tanımlamasında ailelerin günlük işleri ve ritüelleri kadar ailenin kültürel, etnik ve dini inançları da önemli farklılıklar yaratmaktadır. Kültür, etnik yapı ve din ne yediğimiz, nasıl çalıştığımız, ne ile ilgilendiğimiz, tatillerimizi bayramlarımızı nasıl kutladığımız, yaşam, ölüm ve hastalıklar karşısında nasıl hissettiğimizi belirlemede önemli rol oynamaktadır (Carter & McGoldrick, 1988).
- 4- Toplumsal Koşullar: Ailelerin oluşturduğu toplumların özel karakteristikleri kadar aile yaşamlarının devam ettirildiği alanlardaki farklı kaynak türleri de istek ya da ihtiyaçları etkilemektedir. Bu koşullara toplum onuru, konut düzenleme, çevre güvenliği, ev-okul ilişkileri gibi faktörler dahil edilebilir (Dunst Trivette & Deal, 1994).

Aile yaşam döngüsündeki değişiklikler, aile yapısı, ailenin inanç ve değerleri ve toplumsal koşullar belirli kaynaklar için bir ailenin belirtilen ihtiyacını etkileyen sistemik koşullardan sadece birkaçıdır.

Dunst, Trivette & Deal (1988) tarafından yapılan çalışmada aileler için 12 ihtiyaç grubu oluşturulmuştur. Bunlar;

1. Ekonomik ihtiyaçlar
2. Fiziksel ve çevresel ihtiyaçlar
3. Gıda ve giyim ihtiyaçları
4. Sağlık ihtiyaçları
5. İş ve mesleki ihtiyaçlar
6. Ulaşım ve iletişim ihtiyaçları
7. Yetişkin eğitimi ve güçlendirme ihtiyaçları
8. Çocuk eğitimi ve müdahale ihtiyaçları
9. Çocuk bakım ihtiyaçları
10. Eğlence ihtiyaçları
11. Duygusal İhtiyaçlar
12. Kültürel ve sosyal ihtiyaçlardır

Dunst, Trivette ve Deal (1988) oluşturdukları ihtiyaçlar sınıflandırması ile her bir ihtiyaç kategorisi için aileler tarafından sık olarak kullanılan kaynaklara örnekler vermiştir (Tablo 2). Böylece ihtiyaçları karşılamak için kaynakları tanımlama ve ihtiyaçları belirleme çabalarının alt yapısı oluşturulmuştur.

Tablo 2. İhtiyaç Sınıflandırması

İhtiyaç Kategorisi	Kaynaklar
Ekonomik	İhtiyaçlar için para Acil durumlar için para Özel ihtiyaçlar ya da projeler için para Gelecek için para Sürekli gelir düzeyi
Fiziksel	Temiz çevre Yeterli konut (alan, güvenlik, eşyalar) Güvenli muhit (korunma) Yeterli ısınma, su, tesisat Konutun diğer kaynaklara erişebilirliği Ev tamiri ve bakımı için kaynaklar

Gıda/Giyim	Günde iki öğün için yeterli gıda Her mevsim için yeterli kıyafet Çamaşır yıkamak için güvenilir araçlar
Tıbbi/Diş	Güvenilir tıp ve diş doktorları Mevcut genel/acil durumlar için sağlık bakımı Tıbbi ve diş bakım hizmetleri
Mesleki	İş fırsatı İşle ilgili tatmin (ev işleri ya da ev dışı işlerde) İş güvenliği Mevcut ve erişilebilir iş
Ulaşım/İletişim	Aile üyelerinin gitmeyi istedikleri yere ulaşım için araçlar Akrabalar, arkadaşlar ve diğer sosyal destek kaynakları ile iletişim için araçlar
Yetişkin Eğitimi	Uygun yetişkin eğitim fırsatlarının mevcudiyeti Eğitim olanaklarına erişilebilirlik
Çocuk Eğitimi	Çocuk eğitim olanaklarına erişilebilirlik Çocuklarla oyun oynamak/ öğrenmelerine yardım edecek aktiviteler/fırsatlar Uygun oyuncaklar ve diğer eğitim materyalleri
Çocuk bakımı	Rutin günlük bakıma yardım etmek Acil durumlarda çocuk bakımı Mevcut günlük bakım/ bebek bakımı için istihdam Geçici çocuk bakımı
Eğlence	Aile üyelerinin, eşlerin, tüm ailenin bireysel eğlence aktiviteleri için fırsatlar Aile üyelerinin her biri, çiftler, tüm aile için eğlence imkanlarının mevcudiyeti
Duygusal	Pozitif aile arası ilişkiler Aile dışında pozitif ilişkiler Arkadaşlık Grup veya aileye ait olma hissi Önemli insanlarla zaman geçirme fırsatı
Kültürel/Sosyal	Başkaları ile etnik ya da değerlerle ilgili deneyimleri paylaşma fırsatları Kültürel işler/ topluluğa dahil olma fırsatları Topluluk/kültürel aktivitelere erişim

Kaynak: Dunst, Trivette ve Deal, 1988

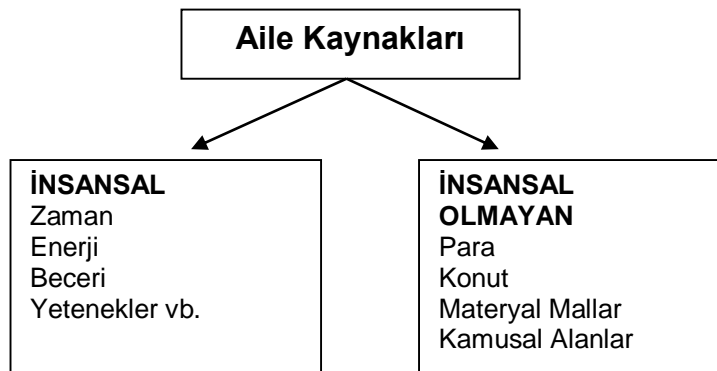

Kaynaklar, kişi ve toplumun arzuladıkları sonuçlara ulaşmaları için ellerindeki mevcut ve kullanabildikleri araçlardır.

- Para, maaş, kira, tasarruf hesabındaki birikim vb.
- Çalışmak ve yaşamak için konut
- Zaman (saat, gün, ay vb.)
- Çalışmak için enerji
- İş yapmak için yetenek, bilgi, beceri (araba sürmek gibi)
- Hane halkının sahip olduğu araç gereç, araba gibi materyal mallar
- Park, hastane, yol, otobüs gibi kamusal alanlar

Bireyler tarafından sahip olunan ve kullanılan kaynaklar insansal kaynaklar olarak adlandırılmaktadır. İnsansal olmayan kaynaklar ise, bireyler için dışsaldır fakat bireyler tarafından sahip olunabilir ve kullanılabilir (Home Science, 2010).

Şekil 2: Aile Kaynakları

Kaynak: Yadollahi ve Paim, 2011

Gürpınar (2013) ailenin ihtiyaçlarını kişisel ihtiyaçlar ve aile bireylerinin ortak ihtiyaçları olmak üzere ikiye ayırarak incelemiştir. Beslenme, temizlik ve kişisel bakım, sağlık, eğitim, iletişim, ulaşım, sosyal ve kültürel ihtiyaçlar ile sosyal güvenlik ödemeleri gibi ihtiyaçlar aile ihtiyaçları kapsamında değerlendirilen kişisel ihtiyaçları olup, genellikle karşılanması zorunlu ihtiyaçlardır. Ortak konuta

sahip olmak, konuta ilişkin gereksinimler, sigorta edilmesi, vergilerinin ödenmesi, varsa ev hayvanının bakımı, beslenmesi, sağlık giderleri gibi ihtiyaçlar ailenin ortak ihtiyaçları kapsamında yer almaktadır.

Aileyi oluşturan bireylerin kişisel ihtiyaçlarını belirlemek ortak ihtiyaçlara göre daha güçtür. Çünkü ilk olarak kimlerin aile bireyleri kapsamında değerlendirileceğini belirlemek gerekmektedir. Öncelikle eşler ve ortak çocuklar aileyi oluşturan bireyler olarak değerlendirilmektedir. Ancak bazı durumlarda ortak olmayan çocukların, eşlerden birinin ya da her ikisinin bazı yakınlarının da birlikte yaşadığı aileler olmaktadır. Eşlerin ortak olmayan çocukları bakımından da Medeni Kanun'da bazı yükümlülükleri ve yetkileri bulunduğu için, bu çocuklar da eşler ile birlikte yaşadıklarında ya da yaşamadıklarında bunlara bakmakla yükümlü olan eşin bu yükümlülüğü aile ihtiyaçları ile ilişkilendirilebilmektedir (Gürpınar, 2013). Gümüş (2008), Isenring ve Kessler (2010) gibi yazarlar bu çocuklara ödenecek nafakayı da aile ihtiyaçları kapsamında görmektedirler. Ayrıca, Havuççu (2006)'ya göre eşler bakmakla yükümlü oldukları akrabaları ile aynı çatı altında yaşıyorsa ihtiyaçları aile ihtiyaçları kapsamında, aynı çatı altında yaşamıyorlarsa eşin kişisel ihtiyacı olarak değerlendirilmelidir.

Medeni Kanununun 188. Maddesinde ailenin ihtiyaçları sürekli ihtiyaçlar ve diğer ihtiyaçlar olarak gruplandırılmıştır. Dural, Ögüz ve Gümüş (2014)' e göre ailenin sürekli ihtiyaçları kavramı, hangi sıklıkta ortaya çıktığına bakılmaksızın, günlük yaşamın gerektirdiği alışılmış ihtiyaçları ifade etmektedir. Sürekli ihtiyaç kapsamına giren ihtiyaçların, sık sık ortaya çıkan ihtiyaç olmasına gerek yoktur. Nadiren ortaya çıkan ihtiyaçlar da, alışılmışın dışında değilse, sürekli ihtiyaç olarak değerlendirilmektedir.

Ailenin sürekli ihtiyaçları olarak; gıda, giyim, kozmetik, temizlik ihtiyaçları; ailenin barındığı konutun bakımı, korunması, aydınlatılması, ısıtılması, evdeki eşyaların tamir ve bakımı; günlük kullanıma yönelik basit ev aletlerinin, mutfak eşyalarının sağlanması; çocukların oyuncak, kitap, kırtasiye ihtiyaçları gibi eğitimi

yetiştirilmesi gibi gerekli ihtiyaçlar; ailenin sosyal ve kültürel durumuna göre dinlenme ve eğlenme ihtiyaçları; kitap dergi alınması gibi kültürel ihtiyaçlar; akraba ve arkadaşlar için hediyeler alınması, aile bireylerinin sağlık harcamaları; eğlerin ortak kullandığı arabanın bakım ve olağan harcamaları gibi ihtiyaçlar sayılabilmektedir (Hausheer, Reusser & Geiser, 1999; Havutçu, 2006; Dural, Ögüz & Gümüş, 2014). Diğer ihtiyaçlar ise, eğlerin bir araya gelip karar almalarının beklendiği, diğer eğin onayının alınmasını gerektirecek derecede önemli ihtiyaçlardır. Bu kapsamda; evin tamamen dayanıp döşenmesi; pahalı mobilyalar, halılar, lüks eğyalar alınması; evde büyük onarım ve tadilatlara girişilmesi; otomobil alınması; çamaşır, bulaşık makinesi gibi önemli parasal değer ifade eden ev eğyalarının alınması gibi sürekli olmayan ihtiyaçlar yer almaktadır (Havutçu, 2006).

2.2.3.1. Eğlerin Aile İhtiyaçlarını Karşılama Katılma Durumu

Eğler varsa veya ileride olacak çocuklarının hayatlarını ve kendi hayatlarını güzelleştirmek ve kolaylaştırmak için evlilik birliği kurmaktadırlar. Bu amaca ulaşılması için birliğin iyi bir şekilde yönetilmesi, bireylerinin maddi ve manevi ihtiyaçlarının karşılanması için eğler arasında işbölümünü gerekli kılmaktadır. Ailenin yönetim şekline göre ihtiyaçların ailede kim tarafından, ne ölçüde ve hangi metotlarla karşılanacağı değişmektedir (Gürpinar, 2013).

743 sayılı eski Medeni Kanundaki, "Koca, birliğin reisidir", hükmü gereği aile ihtiyaçlarının karşılanması ile ilgili kararları verecek olan kişinin de koca olduğu kabul edilmekteydi. Evin seçiminden, eğin ve çocukların uygun şekilde geçiminden sorumlu kişi birliğin reisi olan kocaydı TKM (1926- madde 152/II). Eve bakma sorumluluğu kadına aitti ve kadın kocasının yardımcısı ve danışmanı sayılıyordu TKM (1926-madde: 153/II).

4721 Sayılı yeni Medeni Kanunda ise, "eğlerin birliği beraberce yönetecekleri, eğlerin oturacakları konutu birlikte seçecekleri ve birliğin giderlerine gleri

oranında emek ve malvarlıkları ile katılacakları” hükme bağlanmıştır TMK (2001 madde: 186). Bu düzenlemeyle, emeğin de evin geçimine katkı sağladığı kanunen hüküm altına alınmıştır. Bir başka düzenleme de, ailenin geçimi için eşlerden her birinin yapacağı maddi katkıyı belirleyebilmesidir. Katkı miktarının belirlenmesinde eşin ev işlerini yapması, çocuklara bakması, diğer eşin işinde karşılıksız çalışması gibi durumlar dikkate alınmaktadır TMK (2001-madde: 196).

Eşlerin aile giderlerine malvarlığı ya da emek ile katkıda bulunmasından başka, Medeni Kanun’da vurgulanmamış olsa da bir katkı türü daha vardır. Özellikle çocuklu ailelerde çocukların bakım ve ev işlerinin eşlerden birinin bir yakını, çoğu zaman da annesi tarafından karşılıksız olarak yapıldığı görülmektedir. Bu gibi durumlarda ailenin bazı ihtiyaçları eşlerden birinin yakını tarafından karşılandığı için, yardım hangi eşin yakınından geliyorsa, o eşin aileye katkısı kapsamında değerlendirilmelidir (Gürpınar, 2013). Ayrıca, aile ihtiyaçlarını karşılamak için eşlerin yanı sıra Dunst, Cooper, Weeldreyer, Snyder & Chase (1988) tarafından belirlenen mevcut ana destek kaynakları vardır. Bunlar:

Destek Kaynakları

Üyeler

Çekirdek aile	Eşler/Çocuklar/Diğer Aile Üyeleri
Akrabalar	Kan ve Evlilik Bağı Yoluyla Akraba Olanlar
Gayri Resmi Ağlar	Arkadaşlar, Komşular, İş Arkadaşları vb.
Toplumsal Örgütler	Dini Hizmet Kuruluşları vb.
Genel Meslekler	Aile doktoru, hastane, okul vb.
Uzman Meslekler	Erken Müdahale Programları, Konuşma ve Fizik Tedavi Uzmanları, Bebek Uzmanları vb.
Politika Yapıcılar	Yönetim organları, Şehir Konseyleri, Okul Komiteleri vb.

2.2.4. Aile Yaşam Dönemleri

Aile yaşam dönemleri kavramı ilk olarak Rowntree (1901) tarafından İngiltere’de yoksulluk desen çalışmasında bir metot olarak kullanılmıştır. Günümüzde ise, sosyoloji, psikoloji, pazarlama ve tüketici ekonomisi araştırmacıları tarafından çeşitli aile ve tüketici konulu araştırmalarda kullanılan bir kavramdır (Xiao, 1996). Sosyologlar aile yaşam dönemlerini aile dinamikleri araştırmalarında kullanırken, tüketici ve pazarlama araştırmacıları yaşam dönemlerinin her aşamasında ailelerin ihtiyaç duydukları mal ve hizmetleri belirlemek için kullanmaktadır (Murphy & Staples, 1979). Aile ve işlevlerini anlamada önemli bir araç olan aile yaşam dönemleri evlilikten önce başlayan ve ailenin son üyesinin ölümüne kadar süren uzun bir süreç olup aileyi zaman değişkenine göre olarak ele alınmaktadır (Özdemir, Vatandaş & Torlak, 2009).

Duvall’e (1962) göre aile yaşam dönemleri, aile yaşamını uzun vadede inceleme şeklidir. Yıllar içinde aile yaşamının sürekliliği içinde peş peşe gelen dönemleri tanıma esasına dayanmaktadır. Ailenin kurulmasından sona ermesine kadar ailenin deneyimlediği her bir aşamadaki güçlü ve hassas noktaları, ödüllendirmeler ve riskleri, belirli ve olası problemlere ilişkin yapılan çalışmalara yöntem sunmaktadır.

Aile yaşam dönemleri perspektifinden aynı dönemdeki aileler, benzer olayları deneyimler, benzer krizlerle yüzleşirler ve benzer gelişimsel görevleri yerine getirirler. Dönemler, ailedeki bireylerin sayısı, bireyler arasındaki ilişkilerin derecesi ve yoğunluğu (yaş homojenliği), üyelerin bilişsel ve sosyal yeterliliği; gücün, görevlerin ve sevginin dağılımı; üyelerin ihtiyaç duyduğu kaynakların ve araçların oranı; zaman, enerji ve alan yönetiminin etkinliği; iş, okul, akraba destek sistemleri ve arkadaşlar arasındaki ilişkiler ile belirlenen yapısal karmaşıklıklar ile ayırt edilmektedir (Mattessich & Hill, 1987).

Sosyal bilim literatüründe, ailenin yaşam deneyimleri aile yaşam dönemleri olarak kavramsallaştırılmıştır. Goldenberg ve Goldenberg (2012) aileyi zaman içinde değişen bir sistem olarak kurgulamakta ve ailenin bu değişim süreci içinde geçirdiği evreleri aile yaşam dönemleri olarak betimlemektedir.

Farklı inanç ya da düşüncelere sahip farklı alanlardan araştırmacılar tarafından genellikle, aile reisinin yaşı, medeni durum, emeklilik durumu, çocuğun varlığı ve yaşı düşünerek farklı aile yaşam döngüsü modelleri oluşturulmuştur (Wells & Gubar, 1966; Murphy & Staples, 1979; Gilly & Enis, 1982; Schaninger & Danko, 1993). Ancak, bütün aileleri kapsayacak aile yaşam dönemleri aşamalarını betimlemekte çok fazla problemle karşılaşmaktadır. Çünkü aileler birbirlerinden çok farklı yapıya sahiptirler. Bazı çiftler erken evlenirken, bazıları çok geç evlenmektedir. Bazı çiftler evliliklerinin ilk yılında çocuk sahip olurken, bazıları yıllar sonra çocuk sahibi olmakta, bazıları hiç çocuk sahibi olmamaktadır. Bazı aileler ilk çocuğun arkasından hemen ikinci çocuğa sahip olurken, bazı ailelerde ikinci çocuğun doğması on yıl veya daha uzun zaman alabilmektedir. Bazı çocuklar düzenli periyotlarda ilköğretim, ortaöğretim, üniversite eğitimini tamamlarken, bazı çocuklar onlu yaşlarında okula ara vermektedirler. Boşanma, yeniden evlenme, ailelerin kurulmasında aynı ailenin parçası olarak, eşlerin üvey çocuklarının aileye dahil edilmesiyle parçalanan, yeniden kurulan çok çeşitli aileleri hesaba katmak çok daha zordur (Duvall, 1962). Bununla birlikte geçtiğimiz yıllarda, özellikle düşük doğum oranları, uzun yaşam beklentileri, kadının değişen rolü, artan boşanma ve yeniden evlenme oranları nedenleriyle aile yaşam dönemleri modellerinde önemli ölçüde değişiklikler olmuştur (Carter & McGoldrick, 2005). Son yıllarda çok fazla karşılaşılan ve Bumerang kuşağı olarak tanımlanan 18-34 yaş arası genç yetişkinlerin evden ayrıldıktan sonra ekonomik krizler, işsizlik, boşanma gibi nedenlerle eve geri dönmesi de dönemleri etkilemektedir (Parker, 2012).

Aile yaşam dönemlerinin özellikleri bütün ailelerde aynı çizgide devam etmemektedir. Çoğu zaman her dönemi keskin hatları ile birbirinden ayırmak da mümkün olmamaktadır. Öyle ki aile bazen bir dönemi yaşarken diğer dönemin

özellikleri de gözlenebilmektedir. Örneğin, aile aktif yılları yaşarken büyük çocuk üniversite, askerlik gibi herhangi bir nedenle evden ayrılmakta ve daralma yıllarının özellikleri de görülebilmektedir (Yazıcıoğlu, 2012). Ayrıca, çoğu ailelerin birden çok çocuğu olduğu için yaşam dönemlerinin birden fazlasını bir arada yaşamaları da mümkündür (Duvall, 1962; Okraku, 1970).

2.2.5. Aile Yaşam Dönemlerine Göre Aile İhtiyaçları

Aileler, evlilikle başlayan, çocukların doğumu, yetişkin olması, evden ayrılmaları, emeklilik ve yaşlılık dönemi gibi birçok geçiş süreci yaşamaktadırlar. Aile yaşam dönemleri sevinç, üzüntü ve duygusal sorunları da beraberinde getirmektedir (Putz, 2012). Framo (1994)'ya göre aile yaşam dönemlerinin her bir gelişimsel aşaması aile üzerinde şok etkisi yaratmaktadır. Çünkü roller yeniden belirlenmek zorunda, değerlerin yeniden yönlendirilmesi gerekmekte, statüler değişmekte, kayıp ve yaşla uğraşılmak zorunda kalınmakta ve ihtiyaçlar yeni kanallar aracılığıyla karşılanmaktadır. Yazıcıoğlu (2012) ise aile yaşam döneminin her aşamasında ev yönetim faaliyetleri, aile bireyleri arasındaki ilişkiler, ailedeki rol ve sorumluluklar, aile bireylerinin ihtiyaçları, ailenin kaynakları ve bu kaynakları kullanma biçimi gibi birçok farklılıklar gözlemlendiğini belirtmiştir.

Aileler yaşam dönemleri boyunca farklı mal ve hizmetleri alma gereksinimi duymaktadırlar. Evliliğin ilk yıllarında bebeğin ihtiyaçlarına yönelik ürünler talep edilirken; büyüme ve olgunluk yıllarında beslenme, eğitim, eğlence gibi ihtiyaçlara yönelik ürünler daha sonraki yıllarda ise diyet yemekleri, sağlık hizmetleri gibi ürün ve hizmetler tercih edilmektedir (Kotler, 2000). Davis ve Carr (1992) ve Varghese, Ogale ve Srinivasan'a göre (1996) aileler, aile yaşam döneminin ilk evrelerinde ailenin büyümesi için gerekli olan ihtiyaçları karşılama, rekreasyon ve eğlence aktivitelerine, giyim, konut, mobilya, ulaşım ve eğitim gibi alanlara daha çok harcama yapabilirken, yaşam döneminin daha sonraki evrelerinde yer alan aileler sağlık ve kişisel bakım, evde hareketi kolaylaştıracak araç-gereçlere daha çok harcama yapabilmektedir.

Amerika Birleşik Devletleri'nde yapılan bir araştırmada bir ailenin tüketim harcamaları aile yaşam dönemlerine göre incelenmiştir. Araştırma sonuçlarına göre bekar bireyler gelirlerinin çoğunu giyim, eğlence, seyahat, macera vb. ayırırken, yeni evliler müzik setleri ve mobilyalara ayırmışlardır. Çocuğun doğması ile birlikte çocuk bakım ürünlerine, evin içinde veya ikamet edilen yerle ilgili çocuğa yönelik değişikliklere ve ev gereçlerine yapılan harcamalar dikkati çekmektedir. Çocukların büyümesi ile birlikte yenilemeye yönelik (mobilya ya da beyaz eşyalar) harcamalar yapılmaktadır. Bu dönemde eğitime ayrılan para artmaktadır. İleriki dönemlerde ebeveynler ağırlıklı olarak gelirlerini lüks tüketime ve seyahatlere harcamaktadırlar. En son dönemde ise, gelirin çoğunun sağlık elde etmek için kullanıldığı görülmüştür (Assael, 1992).

Aile genişleme döneminin ilk aşamasında tüketim harcamaları, sağlık ve bakıma, sonraki aşama da ise eğitim ve sosyalleşme alanlarına yoğunlaşmaktadır. Ailenin genişleme döneminin ikinci aşamasında aile bütçesine baskı artmakta, ikinci bir iş, kredi kaynakları arayışı, bazı tüketim alanlarında sınırlı tüketim söz konusu olmaktadır. Ailenin daralma döneminde en önemli dönüşümü emeklilik yaratmaktadır. Gelir azalmakta aynı zamanda zihin ve fiziki değişiklikler istek ve ihtiyaçlarda farklılık yaratmaktadır. Bireylerin sağlık ve konfora ilişkin ihtiyaçları artmaktadır (Kılıç, 2004).

Bireyin ihtiyaç sıralamasında en üst sıradaki taleplerinden birisi de konut ihtiyacıdır. Her bir yaşam dönemi konut tercihi ve seçiminde hane halkının büyüklüğü, ekonomik kaynaklar ve yaşam stili gibi şeylerdeki farklılıklarla ilgili olarak benzersiz örneğe sahiptir. Konutun talep yapısındaki değişimler zaman içindeki şu faktörlerden kaynaklanabilir;

- Nüfusun yaş yapısındaki değişiklikler
- Evlilik, boşanma, dulluk ve doğum oranlarındaki değişiklikler
- Yaşam döngüsünün belli aşamalarında bulunan insanların yaşam düzenlemelerindeki değişiklikler

- Her bir yaşam dönemi aşamasında ve yaşam düzenlemelerinde insanlar tarafından seçilen konutun türündeki değişiklikler

Konuttaki değişimler sık sık ailelerdeki dönüşümlerle bağdaştırılmaktadır. Birçok durumda ailedeki dönüşümün sonucu olarak alan gereksinimleri değişmektedir. Ailedeki dönüşümler, yerleşim yerinin özellikleri ve farklı konutlarda yer alan önceliği etkileyebilen yaşam aktivitelerindeki değişikliklerle de bağlantılıdır. Ayrıca, bireyin veya ailenin ekonomik kaynakları ve bu kaynaklara olan talepler ailedeki dönüşümün bir sonucu olarak sürekli değişmektedir (Sweet, 1990).

Yaşam dönemleri modelinde temel düşünce, ailenin yaşamı sürecinde ailedeki birey sayısında önce artış, sonra azalış olduğundan her dönemde konut konusunda karar verilmesi gereksinimidir. Konut ihtiyaçlarında ailenin içinde bulunduğu yaşam dönemleri, ekonomik, iş ve sosyal durum değişiklikleri önemli etkisi bulunmaktadır (Özgür & Yasak, 2009). Bir konut satın alırken ilk adım ailenin ihtiyaçlarına en uygun konut tipini bilmektir. Konut ihtiyacı ailenin yaşam dönemlerine göre ya da bir konuttan ne beklediğine göre değişmektedir. Aile yaşam dönemlerinin farklı aşamalarındaki hane halkı üyeleri farklı konut ihtiyacına sahip olma eğilimindedir. Da Costa Ganzo Fernandez, Oliveria ve Hochheim (2002) konut tercih kriterlerinde ailenin bulunduğu yaşam döneminin etkili olduğunu tespit etmiştir. Ailede çocukların ve yaşlıların olması durumuna göre otobüs duraklarına yakın olmak veya daha sakin bir mahallede oturmak temel belirleyici olabilmektedir. Konutun yaşlıların psiko/sosyal ihtiyaçlarına cevap verebilecek nitelikte olması önemli bulunmuştur (PatDasler, 2003).

3. BÖLÜM

LİTERATÜR

Aile ihtiyaçlarına ilişkin literatür incelendiğinde; doğrudan aile ihtiyaçlarını inceleyen çalışmalara rastlanılmamıştır. Gerek yurtdışındaki gerek Türkiye'deki literatürde, genellikle özel bir grup (yaşlılar, engelli çocuğa sahip aileler, düşük gelire sahip aileler vb.) ya da spesifik bir ihtiyaç (ulaşım, konut, eğitim, sosyal destek, teknoloji, sigortalı yaşam vb.) üzerine yoğunlaşıldığı görülmektedir. Bazı araştırmalarda da ihtiyaçların Maslow'un ihtiyaçlar hiyerarşisi ile bağdaştırıldığı çalışmalar dikkat çekmektedir. İhtiyaçlarla ilgili ölçekler de özel bir gruba (özel bakıma ihtiyaç duyan çocuğa sahip ailelerin ihtiyaçları (Dunst, Cooper, Weeldreyer, Snyder & Chase, 1988); yetişkinler için temel ihtiyaçlar hiyerarşi (Saeednia & Nor, 2013); üniversite öğrencileri için temel ihtiyaçlar ölçeği (Türkdoğan & Duru, 2012) ya da psikolojik ihtiyaçları değerlendirme ölçeği (Heckert vd., 2000) gibi ihtiyaca özgü olarak geliştirildiği görülmektedir.

Literatürde doğrudan aile ihtiyaçlarını bir bütün olarak ele çalışmalara rastlanılmadığından literatür özetinde konu ile dolaylı bağlantısı olan çalışmalara yer verilmeye çalışılmıştır.

3.1. TÜRKİYE'DE YAPILAN ARAŞTIRMALAR

Güven (1991) tarafından aile yaşam dönemleri ve özelliklerinin incelendiği araştırmada, ailelerin zaman ihtiyaçları I. dönemden II. döneme kadar artmakta, II. dönemden IV. döneme kadar azalmakta V. dönemde tekrar artmakta, VI. dönemde ise zamana duyulan ihtiyaç en düşük orana sahip olmaktadır. Ailelerin çocukların bakımı için en çok II. dönemde, çocukların eğitimi için ise en çok III. ve IV. dönemlerde bilgiye ihtiyaç duydukları belirlenmiştir. Ayrıca, tüm yaşam dönemlerindeki ailelerin mevcut gelirlerini en çok gıdaya harcadıkları saptanmıştır. I. ve II. dönemlerdeki ailelerde tasarruf yapmayanlar, III. ve IV.

dönemlerde yapanlar daha fazla, V. dönemde ise tasarruf yapan ve yapmayanların eşit oranlarda olduğu görülmüştür.

Subaşı ve Öztekin (2005) Ankara ili Çankaya ilçesinde 18 yaş üstü hane halkı üyelerinin yaşlı bakımı konusundaki düşüncelerini inceledikleri araştırmada, bireylerin %75'i kendilerine bakamayacak kadar yaşlanan ebeveyne yaşlı bireyin kendi evinde çocuklarının bakması gerektiğini belirtmişlerdir. Ancak kendisi yaşlandığında ve bakıma ihtiyaç duyduğunda çocukları tarafından bakılmak isteyenlerin oranı % 57,7'ye gerilemektedir.

Kocatürk ve Bölen (2005) Kayseri'de 521 kişi ile konut yer seçiminde hane halkı, konut, komşuluk ve yoğunluk özelliklerinin etkilerini incelemek amacıyla yaptığı araştırmada, hane halkının yaşları, ev sahipliği, gelir düzeyinin yer seçiminde etkili olduğunu bulmuştur. Hane reisinin iş yerine ulaşım kolaylığı, otoparkın olması, rekreasyon ve kültürel alanlara yakınlığın konut seçiminde etkili olduğu belirlenmiştir. Ayrıca, komşuluk ilişkileri ve güvenlik ikamet edilen muhitte olan memnuniyeti arttırmaktadır.

Şener ve Terzioğlu (2005) farklı yaşam dönemlerindeki 200 ailenin harcama, yatırım ve tasarruf modelleri konusunda bilgi edinmek amacıyla yaptıkları çalışmada, başlangıç ve daralma dönemindeki ailelerin en yüksek harcamayı konuta, genişleme döneminde olan ailelerin ise gıdaya yaptıklarını saptamışlardır. Ayrıca, başlangıç dönemindeki ailelerin en çok konut ve araba ihtiyaçlarını karşılamak, genişleme dönemindeki ailelerin çocuklarının eğitim ihtiyaçlarını karşılamak, daralma dönemindeki ailelerin ise acil durumlarda harcayabilmeleri, sağlık ihtiyaçları ve emeklilikte daha iyi bir yaşam için tasarruf yaptıkları belirlenmiştir.

Kellekci ve Berköz (2006) İstanbul'da yaptığı araştırmada toplu konutta ikamet edenlerin konut ve çevresel kalite memnuniyet düzeyinde kolay erişilebilirliğin,

çevre güvenliğinin, komşuluk ilişkilerinin, konut çevresi görünümünün ve ekonomik değerlerin etkili olduğunu belirlemiştir.

Es ve Akın (2008) konutun, barınma ihtiyacı yanında Maslow'un ihtiyaçlar hiyerarşisi piramidinde yer alan saygı görme ihtiyacına da cevap verdiğini, taşıdığı anlamların toplumdaki topluma değiştiğini, Türk toplumunda ise değerler bütününe yaşandığı bir mekan anlamına geldiğini belirtmişlerdir. Konut bir sığınak olmasının yanı sıra bireylerin yaşamsal ihtiyaçlarını karşılamakta, insanları yaşamın olumsuzluklarından uzaklaştırmakta, sosyal ve psikolojik tatmin sağlamakta olduğu düşüncesiyle araştırmasında, toplu konut projesinde bulunması gereken donatıları ve konut tasarımında kullanıcı ihtiyaçlarının titizlikle belirlenmesinin önemini belirtmiştir.

Erdem (2008) tarafından Ankara ilinde 150 kişi üzerinde Maslow' un ihtiyaçlar hiyerarşisi kuramına göre konutların Swot analizi ile değerlendirilmesini araştırmıştır. Elde edilen sonuçlara göre, bireylerin konutların fiziksel özelliklerini değerlendirirken "güvenlik" ihtiyacının karşılanmasını sağlayan konutları tercih ettikleri, sosyal özelliklerini değerlendirirken fizyolojik ihtiyaçlarının karşılanmasında sorunla karşılaşmadıkları, ancak sosyal ihtiyaçlar ve değer verilme ihtiyacının karşılanmasında bazı eksiklikleri dile getirdikleri belirlenmiştir. Ayrıca konutların ekonomik özellikleri açısından da bireylerin kendini gerçekleştirme ve değer verilme ihtiyaçlarının karşılanmadığı saptanmıştır.

Bilgin, Çoban ve Tanrıverdi (2012) tarafından okul öncesi ve ilköğretim çağındaki engelli ve gelişim problemlili çocuğı olan 206 ebeveynle Dunst, Cooper, Weeldreyer, Snyder ve Chase (1988) tarafından geliştirilen aile ihtiyaçları ölçeğinin geçerlik güvenilirlik çalışmasını yapmıştır. 41 maddeli ölçek birincil ihtiyaçlar, çocuk için gelecek planlama, uzman çocuk bakımı, ulaşım, dinlenme ihtiyaçları, finansal kaynaklar, iş, çocuğün beslenmesi, bütçe yapma olarak dokuz faktöre ayrılmıştır. Çalışma sonuçları ölçeğın güvenilirlik ve geçerliliğinin oldukça

yüksek olduğunu ve aile ihtiyaçlarını belirlemek için yeterli bir ölçüm skalası olarak kullanılabileceğini göstermiştir.

Taşdelen ve Ateş (2012) evde bakım gerektiren hastaların bakım gereksinimleri ile bakım verenlerin yükünün değerlendirilmesi amacıyla bakım veren hasta yakını üzerinde bir araştırma yapmışlardır. Araştırma sonuçlarına göre hastaların ya da yaşlı bireylerin bakıma ve destek olacak bakım verenlere ihtiyacı olduğu; hastaların yarısından fazlasının çocuklarıyla yaşadığı; hastaların çoğunun bakımının ailesi tarafından karşılandığı ve bakım verenlerin çoğunluğunun kadın olduğu bulunmuştur. Ayrıca hastalar psiko-sosyal, iletişim, hastalığa ilişkin bilgi, ulaşım, ekonomik, tıbbi malzeme temini, sağlık personeli gibi ihtiyaçlarını karşılayamadıklarını belirtmişlerdir.

Pamukçu (2015) tarafından İstanbul'da yapılan araştırmada, hane halklarının konut tercihlerinde ulaşım araçlarına ve şehir merkezine yakınlık önem teşkil etmektedir. Aynı zamanda işe ve okula olan yakınlığın da konut tercihinde etkili olduğu görülmektedir. Güvenlikli siteler olan korumalı yerleşimler konut seçiminde ön planda tutulmaktadır. Konut yeri seçiminde; çevre düzeni, yeşil alan ve güvenlik, konut genelinde ise iç donatılar, mekânların estetiği, konut kalitesi konut tercihinde etkili olan parametrelerdir.

Koç, İskender, Çolak, Düşünceli ve Koç (2016) aile tarafından en fazla ve en az karşılanan ya da hiç karşılanmayan temel psikolojik ihtiyaçlar ile bu ihtiyaçların bazı demografik değişkenlere göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla bir araştırma yapmışlardır. Elde edilen sonuçlara göre ailenin karşıladığı temel psikolojik ihtiyaçlar sırasıyla; hayatta kalmak, ait olma ve sevgi, güç, özgürlük ve eğlence şeklinde sıralanmıştır. Cinsiyet değişkenine göre karşılaştırıldığında erkek ebeveynler kadın ebeveynlerden daha yüksek düzeyde ailenin hayatta kalma temel psikolojik ihtiyacını karşıladığını belirtirken, kadın ebeveynler erkeklerden daha yüksek oranda ait olma ve sevgi temel psikolojik ihtiyacının aile tarafından karşılandığını belirtmişlerdir.

Altunç, Aydın ve Yıldırım (2016) Muş ilinde 400 aile ile yaptığı araştırmada; hane halklarının gelir-harcama ilişkisini ve gelir grupları itibariyle toplam gelirin harcama grupları arasında dağılımını incelemiştir. Gıda ve alkolsüz içecekler, giyim ve ayakkabı, konut, su, elektrik, gaz ve diğer yakıtlar, sağlık gibi harcamalar zorunlu; ulaştırma, haberleşme, eğitim, kültür ve eğlence, mobilya, ev aletleri ve ev bakım hizmetleri gibi harcamalar lüks harcamalar arasında yer almıştır. Ayrıca, gelir düzeyi arttıkça ailelerin gelirlerinden gıda maddelerine ayırdıkları payın da düştüğü belirlenmiştir.

Özelçi-Ecerel ve Uğurlar (2017) tarafından Ankara' da aileler ile yaptıkları araştırmada, konutu barınma ihtiyacını karşılayan bir barınak olarak görenlerin oranı %97, aile ilişkilerinin güçlendiği bir ortam olarak görenlerin oranı %95 gibi yüksek bir değerdir. Konutu ekonomik tasarruf ve bir güvence aracı ve mahremiyet alanı olarak gören ailelerin oranı %91 ve sosyal bir prestij göstergesi olarak algılayanların oranı ise %62 olarak bulunmuştur. Ayrıca, yaşam döngüsündeki değişimler, konutun fiziki özellikleri, yaşanılan çevrenin özellikleri gibi etkenlerin konut tercihinde önemli olduğu belirlenmiştir.

Ulusal literatür incelendiğinde aile ihtiyaçlarını farklı boyutları inceleyen derleme çalışmalara da rastlanmaktadır. Şahin ve Özbey (2007)'in çalışmasında ailelerin çocuk gelişimi ve eğitimi konusunda aile eğitim programları ile desteklenmesinin önemli bir ihtiyaç olduğuna dikkat çekilmektedir. Bu bağlamda özellikle ailelerin ihtiyaçlarına göre farklı aile eğitim programlarının geliştirilmesi ve yaygınlaştırılmasını önermektedir. Yine Kılıç (2010) çocuğun hayatında önemli yere sahip anne-babaların hem ebeveyn olma becerileri, hem de çocuk bakımı ve eğitimi konularında bilgi ve becerilerini geliştirmeleri gerektiği ve profesyonel desteğe ihtiyaçları olabildiğini ifade etmektedir. Aile yapısının çekirdek aileye dönüşmesi ile birlikte ailelerin çocuk eğitimi konusunda destek alabilecekleri informal kaynaklara ulaşım güçlüğü yaşadığı ve bilgi alabilecekleri kaynaklara ihtiyaç duymaları nedeni ile aile eğitim programlarının önemine vurgu yapmaktadır.

3.2. YURTDIŞINDA YAPILAN ARAŞTIRMALAR

Cooper (1975) evre ve toplum içinde fiziksel ihtiyaçların birincil ve korunma gereksiniminin ikincil ve diğerlerinin daha sonra yer aldığı Maslow'un (1970) insan gereksinimleri hiyerarŐisini deđiŐtirerek, konut gereksiniminin hiyerarŐik bir sıralamasını oluşturmaktadır. Bu listeye göre konut insanın 1. Barınma, 2. Güvenlik, 3. Konfor 4. Sosyalleşme ve kendini ifade etme, 5. Estetik gereksinmelerini sırasıyla karşılamaktadır.

Dunst Dunst, Cooper, Weeldreyer, Snyder ve Chase (1988) düşük gelirli okul öncesi çağda engelli çocuğu olan ailelerle yaptığı çalışmada 41 maddelik aile ihtiyaçları ölçeğini geliŐtirmiŐtir. Bu maddeler her ebeveyn tarafından beş puan üzerinden puanlanmış ve dokuz faktöre ayrılmıştır. Konular finansal kaynaklar, yeterli su, gıda, konut, giysi, barınma, iş, ulaşım, danışmanlık, sağlık bakımı ve ocuk bakımı, eğlence, eğitim, ocuk için müdahale fırsatını kapsamaktadır. Araştırmacılar engelli ve risk altındaki ailelerin yeterli kaynağa sahip olmasının iyi oluş ve karar verme ile önemli derecede bağlantılı olduğunu bulmuştur.

Serio, Kreutzer ve Witol (1997) aile ihtiyaçları anketini kullanarak beyin hasarı olan kişilerin ailelerinin ihtiyaçlarını belirlemeye çalıŐmıŐtır. Bulgular bilgi, duygusal destek, pratik tavsiyenin aile bireyleri için çok değerli olduğunu göstermektedir. Ayrıca aile ihtiyaçları anketinin ailelerin ihtiyaçlarını belirlemeye yardım ettiğini ve aile müdahale tekniklerini kullanmayı mümkün kıldığını göstermiştir.

Dailey (2002) tarafından 450 yaşlı kadın ve erkekle yaptığı araştırmada %52,4'ünün ulaşım ihtiyaçlarını kendilerine ait otomobile sağladıkları, %35,1'nin ulaşım biçimi olarak yürümeyi, %17,4'ünün aile bireylerinden yardım aldığı belirlenmiştir. Ayrıca, en çok doktor randevusu, kiliseye gitmek, aile ve arkadaşlarını ziyaret etmek için ulaŐıma ihtiyaç duymaktadırlar. Katılımcıların yarısından fazlası haftada 2-3 kez toplu taşımayı kullandıklarını belirtmiŐtirler. Toplu

taşımayı kullanmalarındaki ana unsur en çok uygun ulaşım kaynaklarının bulunması ve uyum sağlayabilmeleri olarak belirtilmiştir. Otomobil sahipliği alternatif ulaşım araçlarının kullanılmasını sınırlayan en önemli faktördür.

Lee, Park ve Montalto (2000) tarafından aile yaşam döngüsü ve finansal yönetim uygulamalarının hane halkı tasarruf modellerine etkisini incelemek için 3.945 kişi ile yapılan araştırmada; hane halkının gelir ve eğitim düzeyinin tasarruf üzerinde önemli bir etkiye sahip olduğu, gelir ve eğitim düzeyi daha yüksek olan bireylerin tasarruf yapma olasılığının daha yüksek bulunmuştur. Aile yaşam döngüsünün aşamalarının etkisine ilişkin olarak da; çocuksuz daha genç evli aileler, bağımlı çocuğu olmayan henüz emekli olmayan ve bağımlı çocuğu olmayan daha büyük hane halkları bekar hane halkı ve benzer gelir düzeyine sahip hane halklarına göre tasarruf yapma eğilimleri daha yüksektir. Ayrıca, acil durum için hane halkı tasarruf hedefleri, emeklilik ve dayanıklı tüketim malları alımının da hane halkının tasarrufuyla olumlu yönde ilişkili olduğu bulunmuştur.

Benson ve Dundis (2003) Maslow'un ihtiyaçlar hiyerarşisi ile eğitim ve teknolojiyi ilişkilendirdiği çalışmada, çalışan motivasyonunu anlamak ve etkilemek için ihtiyaçlar hiyerarşisinin önemli bir araç olduğunu ve temelde tatmin edilesi gereken ilk seviyenin ücretler olduğunu belirtmiştir. Çünkü barınma, yiyecek, su, ısı, kıyafet gibi temel hayatta kalma ihtiyaçları alınan ücretlerle karşılanmaktadır. Birey yeterli ücreti kazandıktan sonra fiziksel ve zihinsel güvenliği de içeren iş güvenliğini istemektedir. Güvenli çalışma ortamı aynı zamanda daha az kaygı anlamına gelmektedir. Eğitim bu seviyede önemli bir yere sahiptir, çünkü çalışan bilinçli veya bilinçaltında eğitimi emniyetle ilişkilendirmektedir. Bireyler daha sonra işyerinde sosyal aidiyet arayışı içinde üçüncü seviyeye geçmektedirler. Bireyler iş arkadaşları, meslektaşları ve diğerleriyle keyifli çalışma ortamı aramakta; resmi ve gayri resmi çalışma gruplarında yerlerini bulmaya çalışmaktadırlar. Dördüncü aşama örgüt içindeki, genellikle bireyin güvenini artıran başarılı performans değerlendirmeleri, teşvikleri, alınan ödüller ve kazanılan takdirlere dayanan özgüven kazanılmasıdır. Son olarak, eğitim bireyin potansiyelini geliştirerek, yeni şeyler öğrenmesini, risk almasını ve yaptığı

şeylerden daha fazla keyif almasını sağlayarak kendini gerçekleştirmesine yardımcı olmaktadır.

Hanley, Tasse, Aman ve Pace (2003) 205 düşük gelirli aile ile Dunst, Cooper, Weeldreyer, Snyder ve Chase (1988) tarafından geliştirilen aile ihtiyaçları ölçeğinin psikometrik özellikleri ve normlarını araştırmıştır. Araştırmada aile ihtiyaçları (1) birincil ihtiyaçlar/kaynaklar, (2) eğitim ve boş zaman, (3) iş ve ekonomik, (4) ulaşım, (5) çocuk için gelecek planı yapmak, (6) bütçe yapmak, (7) sosyal destek ve arkadaşlık olarak 7 faktör grubu oluşturulmuştur.

McKay ve Collard (2003) 1999 yoksulluk ve sosyal dışlanma anketinde katılımcılardan aileleri için ihtiyaç olarak görülen faaliyet ve maddeleri listelemeleri istenmiştir. Buna göre aile ve arkadaşı ziyaret etmek, özel gün kutlamaları, düğün ve cenazelere katılmak, konut sigortası yaptırmak, hobi ve boş zaman aktivitelerine katılmak vb. herkes için temel ihtiyaç olarak belirtilirken; çocuklardan her biri için yatak ve yatak takımı, özel aktivitelerde çocukların okulunu ziyaret etmek, okuldan çocukları almak, yeni veya ikinci el bir bisiklet vb. aileler tarafından daha temel ihtiyaç olarak belirtilmiştir.

Oleson (2004) 338 katılımcı ile yaptığı araştırmada Maslow'un ihtiyaçlar hiyerarşisi ile para tutumu arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Buna göre para bireyin gıda, barınma gibi fizyolojik ihtiyaçlarını, tasarruf yaparak ve çeşitli sigorta türlerini satın alarak güvenlik ihtiyaçlarını karşılamada kullanılmaktadır. Hiyerarşinin daha sonraki aşamasında bireyler parayı sosyal ihtiyaçlarını karşılamak için kulüplere üye olmada kullanmaktadırlar. Birinin yüksek statüye ulaştığını gösteren araba, konut, bir tasarımcıya ait kıyafet veya eşya satın alarak saygınlık ihtiyacını karşılamada yine para kullanılmaktadır. Aynı zamanda para bireyin hedeflerine ulaşmasını sağlayarak kendini gerçekleştirme hissine yardımcı olabilir. Araştırmada parasal tutum en çok güvenlik ve saygı ihtiyaçları ilgili, en az da fizyolojik, sevgi ve kendini gerçekleştirme ile ilgili bulundu. Erkekler parayı en fazla güvenlik ile kadınlar saygı ihtiyacı ilişkilendirmişlerdir.

Li (2008)'nin Amerika'da 4.522 aile ile gerçekleştirdiği araştırmada hayat sigortasını ihtiyaç olarak görmeyen hane halkı üyelerinin çoğunlukla genç, eğitim düzeyi düşük, işsiz, bekar, kiracı, 70'inde ölmeyi bekleyen, düşük gelire sahip, istifa etmekle ilgisi olmayan ve risk almayı sevmeyen kişiler olduğu bulunmuştur. Ayrıca, demografik özelliklerin (yaş, eğitim, medeni durum), varlık faktörlerinin (likit varlıkları, yatırım fonları, emeklilik hesapları vb.) ve psikografik faktörlerin (riske karşı tutum, istifa ile işten ayrılma vb.) alınan hayat sigortasını önemli derecede etkilediği belirlenmiştir.

Losby (2008)'in düşük gelirli ebeveynlerin ailelerine daha iyi bir gelecek sağlamak için tasarrufla ilgili verdikleri karar ve fedakârlıkları incelediği araştırmasında; tasarruf yapan ebeveynlerin en sık karşılaştıkları zorlukların giysi satın alma, tıbbi bakım ve ulaşım ihtiyaçları ile ilgili olduğunu belirlemiştir. Aynı zamanda Losby çalışmasını Maslow'un çalışması ile uyarlamıştır. Elde edilen sonuçlara göre ebeveynler en temel ihtiyaçları olan barınma, gıda, ısınma, aydınlanma ve iletişim (1. ve 2. Seviye ihtiyaçlar) ihtiyaçlarını karşılamaktadırlar fakat tıbbi bakım ve ulaşım gibi daha yüksek seviyedeki ihtiyaçlarında tasarrufa gitmektedirler. Bu giysi ihtiyacının daha düşük seviyede bir ihtiyaç olarak görüldüğü anlamına gelmemektedir. Düşük gelirli ebeveynler bazı ihtiyaçlarının karşılanamamasını önemsemekte ancak kendileri ve ailelerine daha iyi bir gelecek sağlamak amacı ile tasarruf yapmaktadır.

Lusardi (2008) yaptığı araştırmada Amerika Birleşik Devletleri'nde düşük seviye finansal okuryazarlığın yaygın olduğu, düşük eğitim düzeyine sahip bireylerde, kadınlarda, Afrikan-Amerikan ve İspanyollarda eğitim ve bilgi ihtiyacı kapsamında yer alan finansal okuryazarlığın daha düşük seviyelerde olduğunu tespit etmiştir. Düşük finansal okuryazarlık ve eğitim eksikliğinin tasarruf yapma alışkanlığı üzerinde etkili olduğunu belirlemiştir. Finansal eğitim programlarının tasarruf alışkanlığını geliştirme ve finansal kararlar almada yararlı olacağı sonucuna varılmıştır.

Ramsay (2008) tarafından yapılan araştırmada insanların daha genç yaşlarda ulaşım ihtiyaçlarını özel araçları ile sağladıkları, yaşın ilerlemesi ile beraber araba kullanımının yerini taksi, aile, akraba, komşular, yürüme ve otobüsün aldığı bulunmuştur. Ulaşım ihtiyaç tercihleri, yaşa, gelire, cinsiyete, engellilik ve yaşam düzenlemelerine göre değişmektedir. Genellemeler oluşturulurken, ihtiyaçların oldukça bireysel olduğu ve ulaşım sağlayıcılarının bunu dikkate alması gerektiği sonucuna varılmıştır. Özel araçlar ile toplu taşımanın sunduğu rahatlık arasında büyük bir boşluk olduğu, her sistemin sunduğu imkânların en iyi şekilde birleştirilerek en iyi ulaşım ağının oluşturulması önerilmektedir.

Dinan (2009) yoksul çocuklar için ulusal merkez (NCCP) tarafından geliştirilen çocuklu ailelerin temel günlük ihtiyaçların maliyetini gösteren temel ihtiyaçlar bütçesi çalışmasında; günlük ihtiyaçlara sadece konut, gıda, ulaşım, çocuk bakımı, sağlık, gelir vergileri ve kıyafet ve okul malzemeleri için diğer gereksinimler dahil edilmiştir. Eşya veya hane halkının kullandığı araçlar gibi dayanıklı tüketim malları ile eğlence ve aktiviteler ile ailenin yaşam kalitesini düzeltecek diğer harcamalar araştırmaya dahil edilmemiştir. Kira, çocuk bakımı ve ulaşım ailelerin en fazla para ayırdıkları ihtiyaçlardır. İki çocuğun bakım maliyeti ortalama bir kira parasını geçmektedir. Özellikle çocuklar büyüdükçe ailenin harcamalarının da değiştiği görülmüştür. Daha büyük çocuklar genellikle daha az bakıma ihtiyaç duymaktadırlar. İki çocuklu ailelerde çocuğun ikisi de okul öncesi çağda olanlar bir çocuğu okul öncesi yaşta bir çocuğu okul çağında olanlara veya iki çocuğu da okul çağında olanlara göre daha fazla paraya ihtiyaç duyduğu bulunmuştur.

McCormack, Bann, Uhrig, Berkman ve Rudd (2009) tarafından Amerika'da yaşlı bireylerin sağlık sigortası okuryazarlığı seviyelerini ve okuryazarlık düzeyini etkileyen etkenleri belirlemek amacı ile bir araştırma yapılmıştır. Araştırmanın sonuçları yaşlı bireyler arasında sağlık sigortası okuryazarlığı seviyesinin düşük olduğunu ve sağlık sigortası okuryazarlık düzeyinin finansal okuryazarlığa benzer şekilde cinsiyet, yaş, ırk, etnik köken gibi sosyo-demografik faktörler ile eğitim ve gelir düzeyinden etkilendiğini ortaya koymuştur.

Pe-Pua, Gendera, Katz ve O'Connor (2010) tarafından Avustralya'da yaşayan Müslüman aileler üzerinde yaptığı araştırmada; aile içindeki güven, saygı ve iyi iletişim pozitif ilişkinin anahtarı olarak kabul edildiği, aile içinde anlaşmazlık çıktığında dini lider ve topluluk kanaat önderlerinden tavsiye ve yardım almak gibi farklı stratejileri kullandıkları bulunmuştur. Ayrıca, gençler çoğunlukla aile, arkadaş ve güvenilir topluluk üyelerini sosyal destek kaynağı olarak tanımlamışlardır.

Coyne, Padilla-Walker, Fraser, Fellows ve Day (2014) tarafından 633 adölesan çağında çocuğa sahip ailelerde medya kullanımını incelediği araştırmada; ailelerin medyayı eğlence, bilgi, duygusal bağlantı/iletişim ihtiyaçlarını karşılamak yanında tartışma ve aileleri için önemli olayları kayıt altına almak için kullandığını belirlemiştir.

Huang, Birkenmaier ve Kim (2014) ekonomik durgunlukta iş kaybı ve karşılanamayan sağlık bakım ihtiyaçlarının ailelerin gelir düzeyi ile ilişkisini inceledikleri araştırmalarında; gelir düzeyi arttıkça karşılanamayan sağlık hizmeti ihtiyacının da azaldığını bulmuşlardır. Düşük gelir düzeyine sahip olanlar en yüksek düzeyde karşılanamayan sağlık ihtiyaçlarına sahip olsalar da, orta ve yüksek gelirli işsizler arasında sağlık hizmeti kullanımı ile ilgili daha büyük bir ilişki olduğu görülmüştür.

Politi, Kaphingst, Kreuter, Shacham, Lovell ve McBride (2014) Amerika'da sigorta yaptırmamış olan yetişkin bireylerin sigorta bilgi seviyelerini ölçmeyi ve bilgi düzeyini etkileyen faktörleri belirlemek amacı ile bir araştırma yapmıştır. Bu kapsamda, farklı ırk, gelir ve eğitim düzeyine sahip 51 kişi ile görüşülmüş ve birçok kişinin sigorta terminolojisine yabancı olduğu ve sigorta kararlarında en önemli belirleyicilerin prim, sabit maliyet ve sigorta kapsamının olduğu bulunmuştur.

Shkurko (2014) tarafından Rusya'da 22 kadın, 22 erkek ve 22 çocuk üzerinde yapılan araştırmada ebeveynlerin psikososyal ihtiyaçları (ait olma, kontrol, sevgi) ailede bir ilişki faktörü olarak düşünölmüştür. Anne babanın psikososyal ihtiyaçlarının karmaşıklığı, çocukları ile etkileşimini, aileye karşı tutumlarını, çocuğun anne ve babasına karşı tutumunun özelliklerini belirlediğini göstermiştir. Temel sosyal ait olma ihtiyacı hem erkek hem de kadınlar tarafından aileye yönelik olumlu tutumun yoğunluğunu belirlemektedir. Kadınların ailesine karşı tutumu ait olma ihtiyacına ek olarak sevgi, diğer insanlar tarafından kontrol edilme (bağımlılık) gibi çeşitli sosyal ihtiyaçlar tarafından belirlenmektedir.

Anderson ve Perrin (2017) tarafından yaşlı yetişkinler arasında teknolojiye uyumun incelendiği araştırmada, yaşlıların yeni teknolojiye uyum ve kullanmada birçok engelle karşılaştıkları bulunmuştur. Araştırmaya katılan yaşlıların %48'i elektronik cihazları kullanırken yeteneklerine çok az güvendiklerini, yeni bir cihaz aldıklarında cihazın kurulması ve kullanımı ile ilgili genellikle birilerine ihtiyaç duyduklarını belirtmişlerdir.

Waxman, Santos, Daley, Fiese, Koester ve Knowles (2017) ABD'de 1.876 çocuklu aile yaptıkları araştırmada; ailelerin kaynakları sınırlı olduğunda çoğu harcamalarını diğerlerine göre önceliklendirme yoluna gittikleri, kira, su, faturalar ve ulaşım ihtiyaçlarına öncelik verdikleri belirlenmiştir. Bazı aileler diyabet, astım gibi sağlık sorunları olmasına rağmen, gıda ve ilaç ödemelerine daha az önem verdikleri görölmüştür. Hem yüksek gelirli aileler hem düşük gelirli ailelerin zor zamanlarda en çok eğlence, kıyafet, araba ya da ulaşım harcamalarında tasarrufa gittikleri, ailenin temel ihtiyaçlarını karşılayamayacak duruma geldiklerinde farklı stratejiler kullandıkları belirlenmiştir.

4. BÖLÜM

YÖNTEM

Bu araştırma, ailelerin ihtiyaçlarının incelenmesi ve bu ihtiyaçların cinsiyet, aile yaşam dönemi, aylık gelir ile çocuk sayısı değişkenlerine göre farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla planlanmış ve yürütülmüştür.

Bu bölümde araştırma bölgesinin seçimi, araştırmanın evren ve örnekleme, veri toplama yöntem ve ölçme araçları, verilerin değerlendirilmesi ve analizine yer verilmiştir.

4.1. ARAŞTIRMA BÖLGESİNİN SEÇİMİ

Araştırma bölgesi olarak Ankara ili seçilmiştir. Ankara ilinin seçilmesinde; nüfus yapısı itibari ile kozmopolit bir şehir olması, araştırmacının Ankara'da ikamet etmesi, evli bireylere ulaşmada ve uygulamada kolaylık sağlaması, zaman ve maliyet unsurları gibi etkenler etkili olmuştur.

4.2. ARAŞTIRMANIN EVREN VE ÖRNEKLEMİ

Araştırmanın evrenini, basit rastgele örnekleme yöntemi ile belirlenen T.C. Tarım ve Orman Bakanlığı merkez birimlerinde görev yapan teknik ve idari personel arasından aileyi temsilen görüşülecek evli kadın ve erkekler oluşturmaktadır. Araştırma evreni olarak bu Bakanlığın seçilmesinde; kurumsal yapı itibari ile personel sayısının fazla olması ve farklı sosyo-ekonomik ve demografik düzeyde personelin çalışması etkili olmuştur.

Araştırmaya dahil edilecek bireylerin belirlenebilmesi için Bakanlık Bilgi İşlem Daire Başkanlığı'ndan alınan Bakanlık merkez birimlerinde görev yapmakta olan personele ilişkin listeden yararlanılmıştır. Araştırmanın yapıldığı 2017 yılında Bakanlık merkez birimlerinde görev yapan toplam personel sayısı 3.328 kişidir. Bu personel içinde evli kadın ve erkek bireylerin sayısı 2.580'dir. Araştırmanın evrenini oluşturan 2.580 evli kadın ve erkeklerden, araştırmanın konu ve problemlerine bağlı olarak aileleri temsil edecek en uygun örneklemin seçilmesi işleminde basit rastgele örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Formül evrendeki birey sayısı bilindiği duruma göre çözümlenmiştir (Çıngı, 2009).

$$n_0 = \frac{Z^2 \cdot p \cdot q}{d^2} \quad (1) \quad \text{ve}$$

$$n = \frac{n_0}{1 + \frac{n_0}{N}} \quad (2)$$

n = düzeltilmiş örneklem büyüklüğü

n_0 = örneklem büyüklüğü

N = evren (ana kütle)

Z^2 = güvenirlilik düzeyi

d^2 = tahmini tolerans (hoşgörü) miktarı

$p \cdot q$ = evren için tahmin edilen varyans

Örneklem büyüklüğünü yeterli hale getirmek için; örneklemin tahmini tolerans (hoşgörü) miktarı 0,04, $Z = 1,96$ ve evren için tahmin edilen varyans miktarı evrendeki kadınların ve erkeklerin sayısı bilindiğinden kadınların oranı $p = 0,32$ ve erkeklerin oranı $q = 0,68$ olarak alınmıştır. Belirlenen bu değerler yukarıdaki formüllerde yerine konularak örneklem büyüklüğü 435 olarak belirlenmiştir.

$$n_0 = \frac{(1.96)^2(0.32)(0.68)}{(0.04)^2} = 522,4576 \quad n = \frac{523}{1 + \frac{523}{2580}} = 434,85$$

Sonuç olarak yukarıdaki olasılıklar ve oranlar kabul edildiğinde basit rastgele örnekleme yöntemi ile seçilecek en az 435 kadın ve erkeğin evrendeki kadın ve erkekleri temsil etme olasılığı %96'dır. Temsil etme olasılığını arttırmak için araştırma örneklemini 450 kişi olarak alınmıştır.

4.3. VERİ TOPLAMA YÖNTEM VE ÖLÇME ARAÇLARI

Veri toplamak amacıyla, araştırmacı tarafından bir anket formu geliştirilmiştir. Anket formu "aile hakkında genel bilgiler" ve "aile ihtiyaçları ile ilgili bilgiler" olmak üzere iki bölümden oluşmaktadır. Veriler katılımcılarla yüz yüze görüşülerek toplanmıştır (EK 1).

4.3.1. Anket Formunun Hazırlanması

Anket formunun ilk bölümünde; katılımcılara ilişkin demografik bilgilerin (cinsiyet, yaş, ailenin aylık geliri, meslek, evliliğin süresi, öğrenim durumu, eşin öğrenim durumu, ailenin sahip olduğu çocuk sayısı, çocukların yaşları, eşin çalışma durumu, ailede bakıma muhtaç birinin olup olmadığı) yanı sıra konut ve otomobil sahibi olma durumu ile aile yaşam dönemlerini belirlemeye yönelik sorulara yer verilmiştir. Aile yaşam dönemlerini belirlemek için üç aşamalı model kullanılmıştır. Birinci aşama başlangıç dönemidir. Bu aşama aile yaşam döneminin ilk aşaması olup yeni evliler ve çocuksuz aileler bu gruba dahil edilmiştir. İkinci aşama genişleme dönemidir. Çocuğu olan ve bütün çocukları evde olan aileler bu gruba dahil edilmiştir. Üçüncü aşama daralma dönemidir. Çocuklarından biri eğitim, iş, evlilik vb. gerekçelerle evden ayrılan aileler bu gruba dahil edilmiştir.

İkinci bölümde; literatür taraması sonucu oluşturulan ailelerin ihtiyaçlarına yönelik dokuz ihtiyaç grubu ve bu grupları temsil eden alt maddelerden oluşan sorular yer almaktadır. İhtiyaçlara ilişkin sorular oluşturulurken; Dunst, Cooper, Weeldreyer, Snyder, & Chase, (1988) tarafından bakıma ihtiyaç duyan çocuğa sahip ailelerin ihtiyaçları için geliştirilen “family needs scale”de yer alan sorular ve Dunst, Trivette ve Deal (1988)’in ihtiyaç sınıflandırması ile Mikus, Benn ve Weatherston (1994) tarafından Maslow’s Hierarchy of Needs’den uyarlanan Awareness: A family Hierarchy of Needs piramidi, Gür ve Kurt (2011) Türkiye’de Ailelerin Eğitim İhtiyaçları vb. çalışmalardan yararlanılmıştır. Oluşturulan sorular için kapsam geçerliliği anlamında uzman görüşlerine başvurulmuştur. Ayrıca, ikinci bölümde likert tipi 5’li dereceleme ölçeği kullanılmıştır. Dereceleme ölçekleri mantıksal bir düzende oluşturulmuş ve “kesinlikle ihtiyaç” ile “kesinlikle ihtiyaç değil” arasında değişen farklı seçeneklerden yararlanılmıştır. Ayrıca, araştırmaya katılan bireylere aileleri ile ilgili önemli olarak gördükleri ilk dört ihtiyacı önem sırasına göre sıralamaları istenilmiştir.

Araştırmada kullanılan anket formunun işlerliğini tespit etmek amacıyla, anket formu önce 15 evli kadın ve 15 evli erkeğe uygulanarak aksayan ve anlaşılamayan kısımlar düzeltilerek araştırmada kullanılan anket formu ortaya çıkmıştır.

4.3.2 Anket Formunun Uygulanması

Araştırmanın verileri, geliştirilen anket formuna bağlı kalınarak araştırmacı tarafından gönüllü katılımcılarla yüz yüze yapılan görüşmeler sonucunda 20.10.2017 tarihi ile 20.12.2017 tarihleri arasında toplanmıştır. Görüşmeyi kabul etmeyenler araştırma kapsamı dışında tutulmuştur. Soru formunun cevaplanması 15 dakika sürmüştür.

4.4. VERİLERİN DEĞERLENDİRİLMESİ VE ANALİZİ

Araştırmada, anket formları ile elde edilen veriler SPSS Statistics 25 paket programına araştırmacı tarafından işlenmiş ve analiz edilmiştir.

Ailelerin ihtiyaçlarına yönelik dokuz ihtiyaç grubu ve bu grupları temsil eden alt maddelere yönelik ifadelerle ilişkin verilerin değerlendirilmesinde 5'li likert tipi ölçekten yararlanılmıştır. Verilen cevaplar “kesinlikle ihtiyaç” seçeneği 5, “ihtiyaç” seçeneği 4, “kısmen ihtiyaç” seçeneği 3, “ihtiyaç değil” seçeneği 2 ve “kesinlikle ihtiyaç değil” seçeneği 1 puana karşılık gelecek şekilde değerlendirmeye alınmıştır.

Tüm veriler için normallik testine bakılmıştır ancak veriler Likert tipi ölçek verisi olduğundan istatistiksel olarak normal dağılıma uygun olmadığı görülmüştür. Bu nedenle tez kapsamında parametrik olmayan durumlarda bağımsız iki grup karşılaştırmalarında kullanılan Mann-Whitney U Test ve ikiden fazla grup olması durumunda kullanılan Kruskal Wallis Test kullanılmıştır. Kruskal Wallis Test analizi sonucu farklılık önemli bulunduğunda farklılığa neden olan gruplar “Çoklu Karşılaştırma Testlerinden LSD ile belirlenmiş ve sonuçlar tablolarla gösterilmiştir.

Testlerin uygulanmasında p değerlerinin önemlilik düzeyi 0,05 alınmıştır. Uygulanan test sonuçları p değeri 0,05'in altında ($p < 0,05$) olduğunda önemli, p değeri 0,05'in üzerinde ($p > 0,05$) olduğunda ise önemsiz olarak değerlendirilmiştir.

Bireylerin aileleri için önemli gördükleri ilk dört ihtiyacı belirlemek için sorulan açık uçlu sorunun değerlendirilmesinde verilen cevaplar için 16 farklı ihtiyaç türü belirlenmiştir. Buna göre ihtiyaç türleri; gıda (1), barınma (2), sağlık (3), eğitim (4), para (5), tatil (6), mesleki (7), duygusal (8), güvenlik (9), iletişim ve ulaşım (10), sosyal ve kültürel (11), giyim (12), zaman (13), adalet (14), teknoloji (15) ve

temizlik (16) olarak belirlenmiştir. Daha sonra bu cevaplar dokuz ihtiyaç grubu altında yer alan maddeler göz önünde bulundurularak dokuz gruba indirgenerek değerlendirilmiştir. İlk dört ihtiyacı belirlemek için frekans dağılımlarına bakılarak sonuçlar yorumlanmıştır.

4.4.1. Güvenirlilik Analizi

Bir ölçeğin güvenirlilik düzeyi 0 ile 1 arasında değişen değerler alan Cronbach's Alfa katsayısı (α) ile belirlenmektedir. Alfa katsayısına bakılarak bir ölçeğin güvenirliliği şu şekilde değerlendirilmektedir (Nunnally, Bernstein, & Berge 1967).

- $0.00 \leq \alpha < 0.40$ ise ölçek güvenilir değildir,
- $0.40 \leq \alpha < 0.60$ ise ölçeğin güvenirliliği düşüktür,
- $0.60 \leq \alpha < 0.80$ ise ölçek oldukça güvenilirdir,
- $0.80 \leq \alpha < 1.00$ ise ölçek yüksek derecede güvenilir bir ölçektir.

Güvenirliliklerin saptanması amacıyla "Cronbach's Alfa güvenirlilik katsayıları" hesaplanmıştır. Buna göre 9 ihtiyaç grubunun da iç tutarlılığının yüksek düzeyde olduğu bulunmuştur (Tablo 3).

Tablo 3. Kullanılan İhtiyaç Gruplarına Yönelik Güvenirlilik Katsayıları

İhtiyaç Grupları	Madde sayısı	Güvenirlilik Katsayısı Cronbach's Alfa (α)
Ekonomik İhtiyaçlar	10	0,738
Fiziksel İhtiyaçlar	9	0,842
Eğlence ve Kültürel İhtiyaçlar	5	0,787
Duygusal/Psikolojik İhtiyaçlar	14	0,849
Zaman İhtiyacı	7	0,858
Sağlık, Bakım ve Destek Hizmetleri İhtiyacı	7	0,774
Mesleki İhtiyaç	3	0,864
Ulaşım ve İletişim Kaynakları İhtiyacı	3	0,764
Eğitim/Bilgi İhtiyacı	25	0,959

4.4.2 Normallik Testi

Uygun analiz türünün belirlenmesi için verilerin normal dağılım gösterip göstermediği incelenmiştir. Bu kapsamda Tek Örneklem Kolmogorov Smirnov ve Shapiro-Wilk Testleri (örneklem 50'den fazla olduğunda daha güvenilir sonuçlar alındığı için kullanılmış ve verilerin normal dağılım göstermediği ($p < 0,05$) görülmüştür (Tablo 4). Bu nedenle, parametrik olmayan test yöntemleri kullanılarak analizler yapılmıştır.

Tablo 4. Verilerin Normallik Testi

İhtiyaç Grupları	Kolmogorov-Smirnov ^a			Shapiro-Wilk		
	Statistic	df	Sig.	Statistic	df	Sig.
Ekonomik İhtiyaçlar						
Gıda, giyim, elektrik, su gibi zorunlu ihtiyaçlarımızı karşılamak için yeterli gelir	0,461	450	0,000	0,494	450	0,000
Acil durumlar için harcayabileceğimiz para	0,313	450	0,000	0,745	450	0,000
Sağlık ve bakım ihtiyaçlarımız için harcayabileceğimiz para	0,349	450	0,000	0,699	450	0,000
Sağlık, konut, araç vb. sigortaları (özel/devlet) için para	0,244	450	0,000	0,840	450	0,000
Çocuk/larmızın eğitim masrafları için para	0,308	450	0,000	0,727	450	0,000
Tatil, kültürel aktivitelere vb. katılmamız için para	0,212	450	0,000	0,884	450	0,000
Tasarruf yapabilmemiz için para	0,204	450	0,000	0,893	450	0,000
Emekliliğimiz için birikim yapmak	0,194	450	0,000	0,897	450	0,000
Ev işlerine yardımcı olacak kişi için para	0,206	450	0,000	0,904	450	0,000
Konut sahibi olabilmemiz için para	0,359	450	0,000	0,754	450	0,000
Fiziksel İhtiyaçlar						
İkamet ettiğimiz muhitin güvenli olması	0,393	450	0,000	0,613	450	0,000
Konutumuzun ev kazası, deprem, yangın vb. karşı güvenli olması	0,309	450	0,000	0,748	450	0,000
Konutumuzun sağlık merkezlerine (hastane, poliklinik, sağlık ocağına) yakın olması	0,249	450	0,000	0,862	450	0,000
Konutumuzun eğitim yerlerine yakın olması	0,222	450	0,000	0,888	450	0,000
Konutumuzun kültürel/sosyal (park, rekreasyon alanı vb.) alanlara yakın olması	0,215	450	0,000	0,892	450	0,000
Konutumuzun rahat, estetik ve esnek olması (yaşam dönemlerinin her aşaması için)	0,254	450	0,000	0,864	450	0,000
Konutumuzda her faaliyet alanı için oda	0,211	450	0,000	0,902	450	0,000
Konutumuzun fiziksel koşullarının uygun olması (aydınlatma, havalandırma, ısınma, güneş alma vb.)	0,258	450	0,000	0,787	450	0,000
Konutumuzda günlük yaşamın devam ettirilmesi için yeterli mobilya olması	0,253	450	0,000	0,882	450	0,000
Eğlence ve Kültürel İhtiyaçlar						
Ailemizin gidebileceği eğlence mekânlarının olması	0,207	450	0,000	0,898	450	0,000
Ailemizin eğlence imkânlarına erişebilirliği	0,221	450	0,000	0,899	450	0,000

Ailemizdeki bireylerin kültürel faaliyetlere/ topluluğa dahil olma fırsatları	0,219	450	0,000	0,876	450	0,000
Aile bireylerimizin kültürel içerikli basılı yayınlara sahip olması	0,235	450	0,000	0,881	450	0,000
Çocuk/larımıza kültürel değerleri kazandırma (örf, adet, gelenek görenek, dil, inanç, ahlak kuralları, tarih bilinci vb.)	0,250	450	0,000	0,799	450	0,000
Duygusal/Psikososyal İhtiyaçlar						
Ailemizdeki bireyler arasında pozitif ilişki olması	0,406	450	0,000	0,594	450	0,000
Çevremizdeki insanlarla aramızda pozitif ilişki olması	0,253	450	0,000	0,782	450	0,000
Ailemizdeki bireylerin birbirlerine değer vermesi	0,435	450	0,000	0,549	450	0,000
Ailemizdeki bireylerin yeteneklerinin ortaya çıkarılması	0,248	450	0,000	0,785	450	0,000
Ailemizdeki bireylerin birbirlerini takdir etmesi	0,295	450	0,000	0,746	450	0,000
Ailemizin başkaları tarafından takdir edilmesi	0,183	450	0,000	0,898	450	0,000
Ailemizdeki bireyler arasında sevgi olması	0,437	450	0,000	0,516	450	0,000
Ailemizdeki bireylerin birbirine saygı duyması	0,455	450	0,000	0,142	450	0,000
Çevremizdeki insanların aileme saygı duyması	0,228	450	0,000	0,849	450	0,000
Ailemizdeki bireylerin birbirine güven duyması	0,450	450	0,000	0,500	450	0,000
Çevremizdeki insanlara güven duymak	0,257	450	0,000	0,806	450	0,000
Bir grup veya aileye ait olma	0,236	450	0,000	0,854	450	0,000
Destek olacak yakınlarımızın/arkadaşlarımızın olması	0,257	450	0,000	0,834	450	0,000
Sosyal yardım, dernek, kulüp vb. kuruluşlara üye olmamız	0,218	450	0,000	0,907	450	0,000
Zaman İhtiyacı						
Ailemizdeki bireyler ile birlikte vakit geçirmek için zaman ayırmak	0,346	450	0,000	0,685	450	0,000
Ailemizde evle ilgili faaliyetlere zaman ayırmak (temizlik vb.)	0,282	450	0,000	0,831	450	0,000
Ailemizde uyku ve dinlenme faaliyetleri için zaman ayırmak	0,278	450	0,000	0,754	450	0,000
Ailemizde çalışma için zaman ayırmak	0,270	450	0,000	0,807	450	0,000
Eğlence/kültürel faaliyetler ve boş zamanı değerlendirmek için zaman ayırmak (hobi, tatil, spor vb.)	0,256	450	0,000	0,843	450	0,000
Ailemizdeki bireylerin bireysel gelişimi için zaman ayırmak	0,246	450	0,000	0,793	450	0,000
Çocuk/larımızın eğitimi için zaman ayırmak (okul/ okul dışı)	0,313	450	0,000	0,737	450	0,000
Sağlık, Bakım ve Destek Hizmetleri İhtiyacı						
Sağlık hizmetlerine rahatlıkla erişebilmemiz (genel/acil durumlar)	0,342	450	0,000	0,657	450	0,000
Güvenebileceğimiz sağlık personeli	0,320	450	0,000	0,723	450	0,000
Tıbbi bakım almak için vasıtalara erişebilirliğimiz (evde bakım hizmetleri vb.)	0,261	450	0,000	0,836	450	0,000
Çocuk/larımız için bakım hizmetleri (kreş, oyun kulüpleri vb.)	0,275	450	0,000	0,843	450	0,000
Rutin günlük bakım için ücretli yardımcımızın olması (çocuk bakımı, ev işleri, temizlik vb. için)	0,213	450	0,000	0,898	450	0,000
Ailemizdeki çocuk, yaşlı, engelli vb. için acil durumlarda bakım ihtiyacını karşılayabilecek birilerinin olması (aile büyüğü, komşu vb.)	0,197	450	0,000	0,896	450	0,000
Yaşlandığımızda ihtiyaçlarımızı karşılamak için resmi sosyal destek hizmetlerinin olması (kurumsal bakım hizmetleri)	0,279	450	0,000	0,797	450	0,000

Mesleki İhtiyaç						
Ailemizdeki bireyler için iş imkânları	0,363	450	0,000	0,669	450	0,000
Ailemizdeki bireylerin iş ile ilgili memnuniyetleri	0,259	450	0,000	0,770	450	0,000
Ailemizdeki bireylerin iş güvencesi	0,361	450	0,000	0,660	450	0,000
Ulaşım ve İletişim Kaynakları İhtiyacı						
Ailemizin sahip olduğu kişisel ulaşım imkânları (otomobil sahipliği)	0,264	450	0,000	0,814	450	0,000
Devletin ailemize sağladığı ulaşım imkânları	0,261	450	0,000	0,782	450	0,000
Ailemizdeki bireylerin akrabalar, arkadaşlar ve diğer sosyal destek kaynakları ile iletişimi için araçlar (cep telefonu, bilgisayar vb.)	0,273	450	0,000	0,789	450	0,000
Eğitim/ Bilgi İhtiyacı						
Ailemizdeki bireylerin yetişkin eğitim fırsatlarına rahatlıkla erişebilmesi	0,273	450	0,000	0,801	450	0,000
Çocuk/larımızın eğitim olanaklarına erişebilmesi	0,301	450	0,000	0,735	450	0,000
Ailemizdeki bireyler için sağlıklı iletişim (çatışma yönetimi/öfke kontrolü) konusunda bilgi	0,254	450	0,000	0,798	450	0,000
Ailemizdeki bireyler için medya okuryazarlığı konusunda bilgi (medyanın etkileri vb.)	0,255	450	0,000	0,886	450	0,000
Ailemizdeki bireyler için finansal okuryazarlık konusunda bilgi (gelirin bilinçli kullanımı, tasarruf, yatırım, borçlanma vb.)	0,257	450	0,000	0,872	450	0,000
Ailemizdeki bireyler için sigortalı yaşam (hayat, yangın, doğal afet, konut, kasko) konusunda bilgi	0,258	450	0,000	0,860	450	0,000
Ailemizdeki bireyler için çevre koruma (enerji tasarrufu, atık yönetimi vb.) konusunda bilgi	0,282	450	0,000	0,843	450	0,000
Ailemizdeki bireyler için teknolojiyi (bilgisayar, mutfak aletleri vb.) kullanabilme konusunda bilgi	0,287	450	0,000	0,849	450	0,000
Ailemizdeki bireyler için aile kurumunu ilgilendiren yasal düzenlemeler (miras, boşanma, evlilik sözleşmesi, veraset ilamı vb. ile ilgili yasal düzenlemeler) konusunda bilgi	0,234	450	0,000	0,889	450	0,000
Ailemizdeki bireyler için tüketici hakları konusunda bilgi	0,282	450	0,000	0,848	450	0,000
Ailemizdeki bireyler için sosyal güvenlikle ilgili hak ve sorumluluklar konusunda bilgi	0,286	450	0,000	0,836	450	0,000
Ailemizdeki bireyler için ev sahibi ve kiracıların hak ve yükümlülükleri konusunda bilgi	0,238	450	0,000	0,891	450	0,000
Ailemizdeki bireyler için aile içi şiddet ve istismarın önlenmesi ve hukuki koruma tedbirleri konusunda bilgi	0,254	450	0,000	0,846	450	0,000
Ailemizdeki bireyler için dini değerler konusunda bilgi	0,239	450	0,000	0,835	450	0,000
Ailemizdeki bireyler için anne/çocuk sağlığı konusunda bilgi	0,253	450	0,000	0,839	450	0,000
Ailemizdeki bireyler için aile planlaması (doğum kontrol yöntemleri) konusunda bilgi	0,219	450	0,000	0,890	450	0,000
Ailemizdeki bireyler için kişisel sağlık ve hijyen konusunda bilgi	0,251	450	0,000	0,819	450	0,000
Ailemizdeki bireyler için sağlıklı beslenme konusunda bilgi	0,265	450	0,000	0,791	450	0,000
Ailemizdeki bireyler için ailede rol ve sorumlulukların paylaşılması konusunda bilgi	0,267	450	0,000	0,825	450	0,000
Ailemizdeki bireyler için çocuk gelişimi konusunda bilgi	0,257	450	0,000	0,850	450	0,000
Ailemizdeki bireyler için bakıma muhtaç bireylerin bakımı (hasta, yaşlı, çocuk, engelli) konusunda bilgi	0,245	450	0,000	0,878	450	0,000

Ailemizdeki bireyler için ilk yardım ve acil durumlarda sağlık hizmetlerinden yararlanma (acil servise gitme, ambulans çağırma) konusunda bilgi	0,241	450	0,000	0,818	450	0,000
Ailemizdeki bireyler için yaşam dönemlerine göre sağlık sorunları (erkeklerde ilerleyen yaşlarda prostat, kadınlarda menopoz gibi sorunlar, kanser ve kalp rahatsızlıklarından korunma) konusunda bilgi	0,258	450	0,000	0,840	450	0,000
Ailemizdeki bireyler için zararlı madde (sigara, alkol, uyuşturucu vb.) bağımlılığını önleme konusunda bilgi	0,252	450	0,000	0,793	450	0,000
Ailemizdeki bireyler için doğal afet ve kazalara karşı (ev/işyeri emniyeti konusunda) bilgi	0,252	450	0,000	0,828	450	0,000

a. Lilliefors Significance Correction

5. BÖLÜM

BULGULAR

Bu bölümde, araştırma sonucundan elde edilen bulgular iki ana başlık altında incelenmiştir. Birinci bölümde, araştırmaya katılan evli bireyler hakkında genel bilgiler, ikinci bölümde katılımcıların ailelerinin ihtiyaçlarına yönelik ifadelerle verdikleri yanıtlar yer almaktadır.

5.1. ARAŞTIRMAYA KATILAN EVLİ BİREYLER HAKKINDA GENEL BİLGİLER

Bu bölümde, araştırma kapsamına alınan evli bireylerin cinsiyet, yaş, evliliğin süresi, öğrenim durumu, eşin çalışma durumu, konut sahibi olma durumu, otomobil sahibi olma durumu, aile yaşam dönemleri, ailenin aylık geliri ve ailenin sahip olduğu çocuk sayısını belirlemeye yönelik sorulara yer verilmiştir.

5.1.1. Bireylerin Cinsiyeti

Araştırma kapsamına alınan evli bireylerin yarısından fazlasını (%58) erkekler, %42'sini kadınlar oluşturmaktadır (Tablo 5).

Tablo 5. Bireylerin Cinsiyete Göre Dağılımı

Cinsiyet	Sayı	%
Kadın	189	42,0
Erkek	261	58,0
Toplam	450	100,0

5.1.2. Bireylerin Yaş Grubu

Bireylerin yaşları 23-65 yaş aralığında değişmektedir. Katılımcıların yarısından fazlasını (%58,1) 41-55 yaş grubunda olanlar oluşturmakta olup, bunu sırasıyla 31-40 yaş grubunda olanlar (%27,6) ve 56-65 yaş grubuna olanlar (%9,6) takip etmektedir.

Bireylerin yaşları cinsiyete göre incelendiğinde; kadınlar ve erkeklerin her ikisinde de (kadınların %60,4; erkeklerin %56,7) “41-55” yaş grubunda yer alanların oranlarının diğer yaş gruplarında yer alanların oranlarından yüksek olduğu belirlenmiştir ($p<0,05$) (Tablo 6).

Tablo 6. Bireylerin Yaş Grupları ve Cinsiyete Göre Dağılımı

Yaş Grubu	Cinsiyet				Toplam	
	Kadın		Erkek		Sayı	%
	Sayı	%	Sayı	%		
23-30	15	7,9	6	2,3	21	4,7
31-40	52	27,5	72	27,6	124	27,6
41-55	114	60,4	148	56,7	262	58,1
56-65	8	4,2	35	13,4	43	9,6
Toplam	189	100,0	261	100,0	450	100,0
$X^2=17,373$; $p=0,001$						

5.1.3. Bireylerin Evlilik Süresi

Bireylerin evlilik süreleri, 1-41 yıl arasında değişmektedir. 1-5 yıllık evli olanların oranı %14, 6-15 yıllık evli olanların oranı %30,2, 16-25 yıllık evli olanların oranı %34,9 ve 26-41 yıllık evli olanların oranı %20,9'dur.

Katılımcıların evlilik süreleri cinsiyete göre incelendiğinde; kadınların %33,9'unun, erkeklerin %35,6'sının “16-25 yıllık” evli oldukları belirlenmiştir ($p>0,05$) (Tablo 7).

Tablo 7. Bireylerin Evlilik Süreleri ve Cinsiyete Göre Dağılımı

Evlilik Süresi	Cinsiyet				Toplam	
	Kadın		Erkek		Sayı	%
	Sayı	%	Sayı	%		
1-5 yıl	31	16,3	32	12,3	63	14,0
6-15 yıl	57	30,2	79	30,3	136	30,2
16-25 yıl	64	33,9	93	35,6	157	34,9
26-41 yıl	37	19,6	57	21,8	94	20,9
Toplam	189	100,0	261	100,0	450	100,0

$X^2 = 1,710$; $p = 0,635$

5.1.4. Bireylerin Öğrenim Durumu

Araştırma kapsamına alınan evli bireyler arasında lisans öğrenimi olanların oranı %59,8 ile ilk sırada yer almakta, bunu % 34,2 ile lisansüstü, %5,3 ile ortaöğretim ve % 0,7 ile de ilkokul ve daha az düzeyde öğrenim görmüş olanlar izlemektedir.

Bireylerin öğrenim durumları cinsiyete göre incelendiğinde; gerek kadın (%59,3) gerekse erkek (%60,2) bireyler arasında lisans öğrenimini tamamlamış olanların oranının yarıdan fazla olduğu belirlenmiştir ($p < 0,05$) (Tablo 8).

Tablo 8. Bireylerin Öğrenim Durumu ve Cinsiyete Göre Dağılımı

Öğrenim Durumu	Cinsiyet				Toplam	
	Kadın		Erkek		Sayı	%
	Sayı	%	Sayı	%		
İlkokul ve daha az	0	0,0	3	1,1	3	0,7
Ortaöğretim	19	10,0	5	1,9	24	5,3
Lisans	112	59,3	157	60,2	269	59,8
Lisansüstü	58	30,7	96	36,8	154	34,2
Toplam	189	100,0	261	100,0	450	100,0

$X^2 = 16,986$; $p = 0,001$

5.1.5. Bireylerin Eşlerinin Çalışma Durumu

Araştırmaya katılan bireylerin büyük çoğunluğunun (%71,8) eşlerinin çalıştığı, eşleri çalışmayanların oranının %17,8 ve emekli olanların oranının da %10,4 olduğu bulunmuştur. Konu cinsiyete göre incelendiğinde; her iki cinsiyet

grubunda da eşleri çalışanların oranının yüksek olduğu ve eşleri çalışan erkeklerin oranının kadınlardan düşük olduğu görülmektedir ($p<0,05$) (Tablo 9).

Tablo 9. Bireylerin Eşlerinin Çalışma Durumu ve Cinsiyete Göre Dağılımı

Eşin Çalışma Durumu	Cinsiyet				Toplam	
	Kadın		Erkek			
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Çalışıyor	159	84,1	164	62,8	323	71,8
Çalışmıyor	5	2,6	75	28,7	80	17,8
Emekli	25	13,3	22	8,5	47	10,4
Toplam	189	100,0	261	100,0	450	100,0
$X^2 = 51,312$; $p = 0,000$						

5.1.6. Bireylerin Konut Sahibi Olma Durumu

Araştırmaya dahil olan bireylerin yarıdan fazlası (%60,0) kendi evlerine sahipken, %23,3'ü kirada oturduklarını belirtmişlerdir. Katılımcıların konut sahibi olma durumları cinsiyete göre incelendiğinde; kadınların %58,7'sinin ve erkeklerin %60,9'unun kendi konutlarına sahip oldukları belirlenmiştir ($p<0,05$) (Tablo 10).

Tablo 10. Bireylerin Konut Sahibi Olma Durumu ve Cinsiyete Göre Dağılımı

Konut Sahibi Olma Durumu	Cinsiyet				Toplam	
	Kadın		Erkek			
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Kira	34	18,0	71	27,2	105	23,3
Aileye Ait	44	23,3	31	11,9	75	16,7
Kendisine Ait	111	58,7	159	60,9	270	60,0
Toplam	189	100,0	261	100,0	450	100,0
$X^2 = 12,628$; $p = 0,002$						

5.1.7. Bireylerin Otomobil Sahibi Olma Durumu

Bireylerin %86,0'sı otomobil sahibi iken, %14,0'ünün otomobili bulunmamaktadır. Konu cinsiyete göre incelendiğinde; kadınların %83,6'sının ve erkeklerin %87,7'sinin otomobil sahibi oldukları görülmektedir ($p>0,05$) (Tablo 11).

Tablo 11. Bireylerin Otomobil Sahibi Olma Durumu ve Cinsiyete Göre Dağılımı

Otomobil Sahibi Olma Durumu	Cinsiyet				Toplam	
	Kadın		Erkek		Sayı	%
	Sayı	%	Sayı	%		
Yok	31	16,4	32	12,3	63	14,0
Var	158	83,6	229	87,7	387	86,0
Toplam	189	100,0	261	100,0	450	100,0
$X^2 = 1,562; p = 0,211$						

5.1.8. Bireylerin Aile Yaşam Dönemleri

Evli bireylerin ailelerinin içinde buldukları aile yaşam dönemlerine bakıldığında; ailelerin yarıdan fazlasının genişleme döneminde (%68,2) olduğu bunu %20 ile daralma döneminde olan ailelerin ve %11,8 ile başlangıç döneminde olan ailelerin izlediği belirlenmiştir. Bireylerin aile yaşam dönemleri cinsiyete göre incelendiğinde; kadınların %63,5'inin, erkeklerin %71,6'sının ailelerinin genişleme döneminde olduğu görülmektedir ($p<0,05$) (Tablo 12).

Tablo 12. Bireylerin Aile Yaşam Dönemleri ve Cinsiyete Göre Dağılımı

Aile Yaşam Dönemi	Cinsiyet				Toplam	
	Kadın		Erkek		Sayı	%
	Sayı	%	Sayı	%		
Başlangıç Dönemi	33	17,5	20	7,7	53	11,8
Genişleme Dönemi	120	63,5	187	71,6	307	68,2
Daralma Dönemi	36	19,0	54	20,7	90	20,0
Toplam	189	100,0	261	100,0	450	100,0
$X^2 = 10,151; p = 0,006$						

5.1.9. Bireylerin Ailelerinin Aylık Gelir Durumları

Araştırma kapsamına alınan bireylerin ailelerinin aylık gelir toplamları 2.000 TL ile 21.000 TL aralığında değişmektedir. Ailelerin çoğunluğunun (%73,6) gelirleri 5.001 TL ile 10.000 TL arasında değişmekte olup, bunu %20,0 ile 2.000 TL ile 5.000 TL arasında gelire sahip olanlar izlemektedir (Tablo 13).

Tablo 13. Bireylerin Ailelerinin Aylık Gelir Durumları

Aylık Gelir	Sayı	%
2.000 ile 5.000 TL arası	90	20,0
5.001 TL-10.000 TL	331	73,6
10.001 TL-21.000 TL	29	6,4
Toplam	450	100,0

5.1.10. Bireylerin Sahip Olduğu Çocuk Sayısı

Araştırmaya katılan 450 kişinin 53'ünün çocuk sahibi olmadığı (%11,8), çocuk sahibi olan 397 kişiden %32,5'inin 1, %54,9'unun 2, %12,6'sının 3 ve/veya daha fazla çocuk sahibi olduğu görülmüştür (Tablo 14).

Tablo 14. Bireylerin Sahip Oldukları Çocuk Sayısı

Çocuk Sayısı	Sayı	%
1 Çocuk	129	32,5
2 Çocuk	218	54,9
3+ Çocuk	50	12,6
Toplam	397	100,0

5.2. AİLELERİN İHTİYAÇLARI İLE İLGİLİ BİLGİLER

Bu bölümde araştırmaya katılan evli bireylerin;

- (i) Ekonomik ihtiyaçları

- (ii) Fiziksel İhtiyaçları
- (iii) Eğlence ve Kültürel İhtiyaçları
- (iv) Duygusal/Psikososyal İhtiyaçları
- (v) Zaman İhtiyaçları
- (vi) Sağlık, Bakım ve Destek Hizmetleri İhtiyaçları
- (vii) Mesleki İhtiyaçları
- (viii) Ulaşım ve İletişim İhtiyaçları ve
- (ix) Eğitim/Bilgi İhtiyaçlarının

Cinsiyet, aile yaşam dönemleri, ailenin aylık gelir durumu ve çocuk sayısı değişkenlerine göre farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için Mann-Whitney U Test ve Kruskal Wallis Test kullanılmış ve sonuçlar yorumlanmıştır.

5.2.1 Ailelerin Ekonomik İhtiyaçlarına Yönelik İfadeler

Ailelerin ekonomik ihtiyaçlarına yönelik ifadelerle ilişkin ortalama puanlar incelendiğinde; “Gıda, giyim, elektrik, su gibi zorunlu ihtiyaçlarımızı karşılamak için yeterli gelir” (4,64), “Sağlık ve bakım ihtiyaçlarımız için harcayabileceğimiz para” (4,41), “Acil durumlar için harcayabileceğimiz para” (4,32) ifadelerine ilişkin ortalama puanların yüksek, “Konut sahibi olabilmemiz için para” (2,84) ve “Ev işlerine yardımcı olacak kişi için para” (2,88) ifadelerine ilişkin ortalama puanların ise düşük olduğu saptanmıştır (Tablo 15).

Tablo 15. Ailenin Ekonomik İhtiyaçlarına Yönelik Ortalama Puanlar

Ekonomik İhtiyaçlar	$\bar{X}$	Std. S.
Gıda, giyim, elektrik, su gibi zorunlu ihtiyaçlarımızı karşılamak için yeterli gelir	4,64	0,82
Acil durumlar için harcayabileceğimiz para	4,32	0,88
Sağlık ve bakım ihtiyaçlarımız için harcayabileceğimiz para	4,41	0,87
Sağlık, konut, araç vb. sigortaları (özel/devlet) için para	4,00	0,95
Çocuk/larımızın eğitim masrafları için para	4,03	1,32
Tatil, kültürel aktivitelere vb. katılmamız için para	3,60	0,91

Tasarruf yapabilmemiz için para	3,59	0,97
Emekliliğimiz için birikim yapmak	3,52	1,05
Ev işlerine yardımcı olacak kişi için para	2,88	1,07
Konut sahibi olabilmemiz için para	2,84	1,25

Evli bireylerin ailelerinin ekonomik ihtiyaç düzeylerine ilişkin ortalama puanlar cinsiyete göre incelendiğinde; hem kadınların hem erkeklerin “Gıda, giyim, elektrik, su gibi zorunlu ihtiyaçları karşılamak için yeterli gelir” ve “Sağlık ve bakım ihtiyaçları için harcayabilecekleri parayı” yüksek düzeyde ihtiyaç olarak gördükleri belirlenmiştir. Ekonomik ihtiyaçlardan sadece “Ev işlerine yardımcı olacak kişi için para” ifadesine kadın ve erkeklerin verdiği cevaplar arasında istatistiksel olarak fark olduğu saptanmıştır ($p=0,000^{**}$; $p<0,05$). Kadınlar ($\bar{X}:3,29$) erkekler ($\bar{X}:2,59$) göre ev işlerine yardımcı olacak kişi için parayı daha yüksek düzeyde ihtiyaç olarak görmektedirler. Diğer ifadelerle göre cinsiyetler arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark bulunamamıştır (Tablo 16).

Tablo 16. Cinsiyete Göre Ailelerin Ekonomik İhtiyaçlarına Yönelik İfadelere İlişkin Ortalama Puanlar

Ekonomik İhtiyaçlar	Cinsiyet	N	$\bar{X}$	Std. S.	MU	p
Gıda, giyim, elektrik, su gibi zorunlu ihtiyaçlarımızı karşılamak için yeterli gelir	Kadın	189	4,63	0,84	0,023	0,982
	Erkek	261	4,65	0,80		
Acil durumlar için harcayabileceğimiz para	Kadın	189	4,29	0,88	1,017	0,309
	Erkek	261	4,35	0,88		
Sağlık ve bakım ihtiyaçlarımız için harcayabileceğimiz para	Kadın	189	4,48	0,82	-1,488	0,137
	Erkek	261	4,36	0,89		
Sağlık, konut, araç vb. sigortaları (özel/devlet) için para	Kadın	189	4,08	0,93	-1,691	0,091
	Erkek	261	3,94	0,95		
Çocuk/larımızın eğitim masrafları için para	Kadın	189	3,83	1,51	1,490	0,136
	Erkek	261	4,17	1,15		
Tatil, kültürel aktivitelere vb. katılmamız için para	Kadın	189	3,66	0,89	-1,415	0,157
	Erkek	261	3,56	0,92		
Tasarruf yapabilmemiz için para	Kadın	189	3,61	0,99	-0,65	0,516
	Erkek	261	3,58	0,96		
Emekliliğimiz için birikim yapmak	Kadın	189	3,56	1,07	-0,679	0,497
	Erkek	261	3,50	1,04		
Ev işlerine yardımcı olacak kişi için para	Kadın	189	3,29	1,08	-6,943	0,000^{**}
	Erkek	261	2,59	0,96		
Konut sahibi olabilmemiz için para	Kadın	189	2,76	1,22	1,219	0,223
	Erkek	261	2,90	1,26		

^{**}0,05 yanılma düzeyine göre gruplar arasında fark vardır

Ailelerin ekonomik ihtiyaç düzeylerine ilişkin ortalama puanlar aile yaşam dönemlerine göre incelendiğinde; başlangıç döneminde olan ailelerin “Gıda, giyim, elektrik, su gibi zorunlu ihtiyaçları karşılamak için yeterli geliri” ($\bar{X}$:4,57), “Acil durumlar için harcayabilecekleri parayı” ($\bar{X}$:4,28) ve “Sağlık ve bakım ihtiyaçları için harcayabilecekleri parayı” ($\bar{X}$:4,28) yüksek düzeyde ihtiyaç olarak gördükleri belirlenmiştir. Genişleme döneminde olan ailelerin ise “Gıda, giyim, elektrik, su gibi zorunlu ihtiyaçları karşılamak için yeterli geliri” ($\bar{X}$:4,71) ve “Çocuk/ların eğitim masrafları için parayı” ($\bar{X}$:4,54) yüksek düzeyde ihtiyaç olarak gördükleri saptanmıştır. Daralma döneminde olan aileler tarafından ise, “Gıda, giyim, elektrik, su gibi zorunlu ihtiyaçları karşılamak için yeterli gelir” ($\bar{X}$:4,48) ve “Sağlık ve bakım ihtiyaçları için harcayabilecekleri para” ($\bar{X}$:4,32) yüksek düzeyde ihtiyaç olarak görülmektedir (Tablo 17).

Ekonomik ihtiyaç grubunda yer alan “Gıda, giyim, elektrik, su gibi zorunlu ihtiyaçlarımızı karşılamak için yeterli gelir” ifadesine verilen cevaplar arasındaki fark anlamlı bulunmuştur ($p=0,029^{**}$; $p<0,05$). Farklılığı yaratan grubu belirlemek için çoklu karşılaştırma testi (LSD) yapıldığında genişleme ve daralma döneminde olan aileler arasında fark olduğu görülmüştür ($p=0,020^{**}$, Fark=0,22906). Genişleme döneminde olan aileler ($\bar{X}$:4,71) “Gıda, giyim, elektrik, su gibi zorunlu ihtiyaçlarını karşılamak için yeterli geliri” daralma döneminde olan ailelere ($\bar{X}$:4,48) göre daha yüksek düzeyde ihtiyaç olarak görmektedirler (Tablo 17).

“Sağlık, konut, araç vb. sigortaları (özel/devlet) için para” ifadesi aile yaşam dönemlerine göre istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($p=0,019^{**}$; $p<0,05$). Farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek için çoklu karşılaştırma testi (LSD) yapılmış ve başlangıç döneminde olan aileler ile genişleme döneminde olan ailelerin farklılığa neden olduğu belirlenmiştir ($p=0,004^{**}$, Fark=0,40803). Genişleme döneminde olan aileler ($\bar{X}$:4,07) başlangıç döneminde olan ailelere ($\bar{X}$:3,67) göre “Sağlık, konut, araç vb. sigortaları (özel/devlet) için parayı” daha yüksek düzeyde ihtiyaç olarak görmektedirler (Tablo 17).

“Çocuk/larımızın eğitim masrafları için para” ifadesine göre aile yaşam dönemleri arasında farklılık bulunmuştur ($p=0,000^{**}$; $p<0,05$). Bu maddeye göre tüm dönemler arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık vardır. Başlangıç döneminde olan aileler ile genişleme döneminde olan ailelerin ($p=0,000^{**}$, Fark=2,786); başlangıç döneminde olan aileler ile daralma döneminde olan ailelerin ($p=0,000^{**}$, Fark=1,86751); daralma döneminde olan aileler ile genişleme döneminde olan ailelerin ifadeleri arasında farklılık belirlenmiştir ($p=0,000^{**}$, Fark=0,91849). Buna göre genişleme döneminde olan aileler ($\bar{X}$:4,54) “Çocuk/larının eğitim masrafları için parayı” diğer dönemde olan ailelere göre daha yüksek düzeyde ihtiyaç olarak görmektedirler. Yine daralma döneminde olan aileler ($\bar{X}$:3,62), başlangıç döneminde olan ailelere ($\bar{X}$:1,75) göre bu ihtiyaç için parayı daha yüksek düzeyde ihtiyaç olarak görmektedirler (Tablo 17).

“Tatil, kültürel aktivitelere vb. katılmamız için para” ifadesi aile yaşam dönemlerine göre istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($p=0,022^{**}$; $p<0,05$). Çoklu karşılaştırma testi (LSD) sonuçlarına göre; başlangıç döneminde olan aileler ile genişleme döneminde olan aileler arasında fark olduğu belirlenmiştir ($p=0,046^{**}$, Fark=0,26894). Yine daralma döneminde olan aileler ile genişleme döneminde olan aileler arasındaki farklılık istatistiksel açıdan anlamlıdır ($p=0,027^{**}$, Fark=0,23959). Genişleme döneminde olan aileler ($\bar{X}$:3,68) başlangıç ($\bar{X}$:3,42) ve daralma ($\bar{X}$:3,44) döneminde olan ailelere göre “Tatil, kültürel aktivitelere vb. katılmak için parayı” daha yüksek düzeyde ihtiyaç olarak görmektedirler. Ayrıca, genişleme döneminde olan aileler diğer iki gruba göre değişkenlik gösterirken; başlangıç döneminde olan aileler ve daralma döneminde olan aileler arasında farklılık bulunamamıştır (Tablo 17).

“Tasarruf yapabilmemiz için para” ifadesinin aile yaşam dönemlerine göre anlamlı farklılık gösterdiği saptanmıştır ($p=0,016^{**}$; $p<0,05$). Çoklu karşılaştırma testi (LSD) yapıldığında, başlangıç döneminde olan aileler ile genişleme döneminde olan aileler arasında fark olduğu tespit edilmiştir ($p=0,019^{**}$, Fark=0,33790). Genişleme döneminde olan aileler ($\bar{X}$:3,68) başlangıç ($\bar{X}$:3,34) döneminde olan

ailelere göre “Tasarruf yapabilmek için parayı” daha önemli derecede ihtiyaç olarak görmektedirler (Tablo 17).

“Acil durumlar için harcayabileceğimiz para”, “Sağlık ve bakım ihtiyaçlarımız için harcayabileceğimiz para”, “Emekliliğimiz için birikim yapmak”, “Ev işlerine yardımcı olacak kişi için para” ve “Konut sahibi olabilmemiz için para” ifadelerine ilişkin ortalama puanlar arasındaki farkın aile yaşam dönemlerine göre istatistiksel açıdan önemli olmadığı bulunmuştur ($p>0,05$) (Tablo 17).

Tablo 17. Aile Yaşam Dönemlerine Göre Ailelerin Ekonomik İhtiyaçlarına Yönelik İfadelere İlişkin Ortalama Puanlar

Ekonomik İhtiyaçlar	Aile Yaşam Dönemi	N	$\bar{X}$	Std. S.	İkili Fark	KW	p
Gıda, giyim, elektrik, su gibi zorunlu ihtiyaçlarımızı karşılamak için yeterli gelir	Başlangıç	53	4,57	0,77		7,079	0,029**
	Genişleme	307	4,71	0,74	2-3		
	Daralma	90	4,48	1,04	3-2		
Acil durumlar için harcayabileceğimiz para	Başlangıç	53	4,28	0,91		0,218	0,897
	Genişleme	307	4,36	0,81			
	Daralma	90	4,22	1,07			
Sağlık ve bakım ihtiyaçlarımız için harcayabileceğimiz para	Başlangıç	53	4,28	0,99		1,648	0,439
	Genişleme	307	4,45	0,81			
	Daralma	90	4,32	0,96			
Sağlık, konut, araç vb. sigortaları (özel/devlet) için para	Başlangıç	53	3,66	1,02	1-2	7,906	0,019**
	Genişleme	307	4,07	0,91	2-1		
	Daralma	90	3,97	0,99			
Çocuk/larımızın eğitim masrafları için para	Başlangıç	53	1,75	0,99	1-2 1-3	148,983	0,000**
	Genişleme	307	4,54	0,76	2-1 2-3		
	Daralma	90	3,62	1,45	3-2 3-1		
Tatil, kültürel aktivitelere vb. katılmamız için para	Başlangıç	53	3,42	0,86	1-2	7,672	0,022**
	Genişleme	307	3,68	0,89	2-1		

					2-3		
	Daralma	90	3,44	0,97	3-2		
Tasarruf yapabilmemiz için para	Başlangıç	53	3,34	0,94	1-2	8,321	0,016**
	Genişleme	307	3,68	0,99	2-1		
	Daralma	90	3,46	0,91			
Emekliliğimiz için birikim yapmak	Başlangıç	53	3,30	1,05		3,745	0,154
	Genişleme	307	3,58	1,05			
	Daralma	90	3,47	1,07			
Ev işlerine yardımcı olacak kişi için para	Başlangıç	53	3,15	1,12		3,795	0,150
	Genişleme	307	2,85	1,07			
	Daralma	90	2,83	1,03			
Konut sahibi olabilmemiz için para	Başlangıç	53	3,00	1,32		3,733	0,155
	Genişleme	307	2,87	1,25			
	Daralma	90	2,63	1,18			

**0,05 yanılma düzeyine göre gruplar arasında fark vardır

Ekonomik ihtiyaç düzeylerine ilişkin ortalama puanlar aylık gelire göre incelendiğinde; bütün gelir gruplarının “Gıda, giyim, elektrik, su gibi zorunlu ihtiyaçları karşılamak için yeterli geliri” ve “Sağlık ve bakım ihtiyaçları için harcayabilecekleri parayı” yüksek düzeyde ihtiyaç olarak gördükleri belirlenmiştir (Tablo 18).

Bu grup altında yer alan ifadelerden sadece “Ev işlerine yardımcı olacak kişi için paraya” verilen cevaplar arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmuştur ($p=0,000^{**}$; $p<0,05$). Farklılığı yaratan grubu belirlemek için çoklu karşılaştırma testi (LSD) yapıldığında; 5.000 TL ve altı gelire sahip olan aileler ile 5.001 TL-10.000 TL gelire sahip olan aileler arasında ($p=0,000^{**}$, Fark=0,65156); 5.000 TL ve altı gelire sahip olan aileler ile 10.000 TL üstü gelire sahip aileler arasında ($p=0,000^{**}$, Fark=1,08046); 5.001 TL-10.000 TL gelire sahip olan aileler ile 10.000 TL üstü gelire sahip aileler arasında ($p=0,032^{**}$, Fark=0,42890) istatistiksel olarak farklılık olduğu belirlenmiştir. Buna göre 10.000 TL üstü gelire sahip olan aileler ($\bar{X}$:3,41) ev işlerine yardımcı olacak kişi için parayı diğer gelir grubuna sahip olan ailelere göre daha yüksek düzeyde ihtiyaç olarak görmektedirler. Yine 5.001 TL-10.000 TL gelire sahip olan aileler ($\bar{X}$:2,99), 5.000

TL ve altı gelire sahip olan ailelere ($\bar{X}$:2,33) göre bu ihtiyaç için parayı daha yüksek düzeyde ihtiyaç olarak görmektedirler (Tablo 18).

Ekonomik ihtiyaç grubu altında yer alan diğer ifadeler ile aylık gelir arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Ancak istatistiksel olarak anlamlı bulunmasa da, “Konut sahibi olabilmemiz için para” maddesine verilen cevapların ortalama puanlarına bakıldığında gelir düzeyi arttıkça bu ihtiyaca duyulan gereksinimin de azaldığı görülmektedir (Tablo 18).

Tablo 18. Aylık Gelire Göre Ailelerin Ekonomik İhtiyaçlarına Yönelik İfadelere İlişkin Ortalama Puanlar

Ekonomik İhtiyaçlar	Aylık Gelir	N	$\bar{X}$	Std. S.	İkili Fark	KW	p
Gıda, giyim, elektrik, su gibi zorunlu ihtiyaçlarımızı karşılamak için yeterli gelir	5.000 TL ve altı	90	4,67	0,85		0,478	0,787
	5.001 TL-10.000 TL	331	4,65	0,80			
	10.000 TL üstü	29	4,55	0,99			
Acil durumlar için harcayabileceğimiz para	5.000 TL ve altı	90	4,37	0,91		0,842	0,656
	5.001 TL-10.000 TL	331	4,33	0,84			
	10.000 TL üstü	29	4,14	1,16			
Sağlık ve bakım ihtiyaçlarımız için harcayabileceğimiz para	5.000 TL ve altı	90	4,38	0,94		0,238	0,888
	5.001 TL-10.000 TL	331	4,41	0,84			
	10.000 TL üstü	29	4,41	0,98			
Sağlık, konut, araç vb. sigortaları (özel/devlet) için para	5.000 TL ve altı	90	4,07	0,95		0,969	0,616
	5.001 TL-10.000 TL	331	3,98	0,93			
	10.000 TL üstü	29	4,00	1,13			
Çocuk/larımızın eğitim masrafları için para	5.000 TL ve altı	90	4,29	1,07		2,929	0,231
	5.001 TL-10.000 TL	331	3,96	1,38			

	10.000 TL üstü	29	3,97	1,38			
Tatil, kültürel aktivitelere vb. katılmamız için para	5.000 TL ve altı	90	3,56	0,96		0,715	0,700
	5.001 TL-10.000 TL	331	3,62	0,89			
	10.000 TL üstü	29	3,55	0,95			
Tasarruf yapabilmemiz için para	5.000 TL ve altı	90	3,61	0,96		2,677	0,262
	5.001 TL-10.000 TL	331	3,61	0,98			
	10.000 TL üstü	29	3,31	1,00			
Emekliliğimiz için birikim yapmak	5.000 TL ve altı	90	3,53	1,16		2,144	0,342
	5.001 TL-10.000 TL	331	3,55	1,02			
	10.000 TL üstü	29	3,24	1,09			
Ev işlerine yardımcı olacak kişi için para	5.000 TL ve altı	90	2,33	0,86	1-2 1-3	36,360	0,000**
	5.001 TL-10.000 TL	331	2,99	1,08	2-1 2-3		
	10.000 TL üstü	29	3,41	0,98	3-1 3-2		
Konut sahibi olabilmemiz için para	5.000 TL ve altı	90	3,07	1,40		4,765	0,092
	5.001 TL-10.000 TL	331	2,81	1,20			
	10.000 TL üstü	29	2,45	1,15			

**0,05 yanılma düzeyine göre gruplar arasında fark vardır

Ekonomik ihtiyaç düzeylerine ilişkin ortalama puanlar çocuk sayısına göre incelendiğinde; çocuk sahibi olmayan aileler “Gıda, giyim, elektrik, su gibi zorunlu ihtiyaçları karşılamak için yeterli geliri” ($\bar{X}$:4,57), “Acil durumlar için harcayabilecekleri parayı” ($\bar{X}$:4,28), “Sağlık ve bakım ihtiyaçları için harcayabilecekleri parayı” ($\bar{X}$:4,28) yüksek düzeyde ihtiyaç olarak belirtmişlerdir. 1 ve 2 çocuk sahibi aileler ise “Gıda, giyim, elektrik, su gibi zorunlu ihtiyaçları karşılamak için yeterli geliri” ve “Sağlık ve bakım ihtiyaçları için harcayabilecekleri parayı” yüksek düzeyde ihtiyaç olarak görmektedirler. 3 ve daha fazla çocuk

sahibi aileler “Gıda, giyim, elektrik, su gibi zorunlu ihtiyaçları karşılamak için yeterli geliri” ($\bar{X}$:4,62), “Acil durumlar için harcayabilecekleri parayı” ($\bar{X}$:4,38) ve “Çocuk/larının eğitim masrafları için parayı” ($\bar{X}$:4,38) yüksek düzeyde ihtiyaç olarak belirtmişlerdir (Tablo 19).

Ekonomik ihtiyaç grubunda yer alan “Sağlık, konut, araç vb. sigortaları (özel/devlet) için para” ifadesine verilen cevaplar arasındaki fark anlamlı bulunmuştur ($p=0,041^{**}$; $p<0,05$). Farklılığı yaratan grubu belirlemek için çoklu karşılaştırma testi (LSD) yapıldığında; çocuk sahibi olmayan aileler ile 1 çocuk sahibi olan aileler arasında ($p=0,006^{**}$, Fark= -0,42489), çocuk sahibi olmayan aileler ile 2 çocuk sahibi olan aileler arasında fark olduğu görülmüştür ($p=0,011^{**}$, Fark= -0,36715). Çocuk sahibi olmayan aileler ($\bar{X}$:3,66), 1 çocuk sahibi olan aileler ($\bar{X}$:4,09) ve 2 çocuk sahibi olan ailelere ($\bar{X}$:4,03) göre “sağlık, konut, araç vb. sigortaları (özel/devlet) için parayı” düşük düzeyde ihtiyaç olarak görmektedirler (Tablo 19).

“Çocuk/larımızın eğitim masrafları için para” ifadesine verilen cevaplar ile çocuk sayısı arasındaki farkın anlamlı olduğu bulunmuştur ($p=0,000^{**}$; $p<0,05$). Farklılığı yaratan grubu belirlemek için çoklu karşılaştırma testi (LSD) yapıldığında; çocuk sahibi olmayan aileler ile 1 çocuk sahibi olan aileler arasında ($p=0,000^{**}$, Fark= -2,54761), çocuk sahibi olmayan aileler ile 2 çocuk sahibi olan aileler arasında ($p=0,000^{**}$, Fark= -2,58473) ve çocuk sahibi olmayan aileler ile 3 ve daha fazla çocuk sahibi olan aileler arasında ($p=0,000^{**}$, Fark= -2,62528) fark olduğu görülmüştür. Çocuk sahibi olmayan aileler ($\bar{X}$:1,75), 1 çocuk sahibi olan ailelere ($\bar{X}$:4,30), 2 çocuk sahibi olan ailelere ($\bar{X}$:4,34), 3 ve daha fazla çocuk sahibi ailelere ($\bar{X}$:4,38) göre çocuk/larının eğitim masrafları için parayı düşük düzeyde ihtiyaç olarak görmektedirler (Tablo 19).

“Ev işlerine yardımcı olacak kişi için para” ifadesine göre çocuk sayısı arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu belirlenmiştir ($p=0,005^{**}$; $p<0,05$). LSD testi sonuçlarına göre; çocuk sahibi olmayan aileler ile 3 ve daha fazla çocuk sahibi olan aileler arasında ($p=0,001^{**}$, Fark= 0,71094), 1 çocuk sahibi olan

aileler ile 3 ve daha fazla çocuk sahibi olan aileler arasında ($p=0,003^{**}$, Fark= 0,52899), 2 çocuk sahibi olan aileler ile 3 ve daha fazla çocuk sahibi olan aileler arasında ($p=0,010^{**}$, Fark= 0,42697) fark olduğu saptanmıştır. Çocuk sahibi olmayan aileler ($\bar{X}:3,15$), 1 çocuk sahibi olan ailelere ($\bar{X}:2,97$), 2 çocuk sahibi olan ailelere ($\bar{X}:2,87$), 3 ve daha fazla çocuk sahibi ailelere ($\bar{X}:2,44$) göre ev işlerine yardımcı olacak kişi için parayı daha yüksek düzeyde ihtiyaç olarak görmektedirler (Tablo 19).

Ekonomik ihtiyaç grubu altında yer alan diğer maddeler ile çocuk sayısı arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır (Tablo 19).

Tablo 19. Çocuk Sayısına Göre Ailelerin Ekonomik İhtiyaçlarına Yönelik İfadelere İlişkin Ortalama Puanlar

Ekonomik İhtiyaçlar	Çocuk Sayısı	N	$\bar{X}$	Std. S.	İkili Fark	KW	p
Gıda, giyim, elektrik, su gibi zorunlu ihtiyaçlarımızı karşılamak için yeterli gelir	Yok	53	4,57	0,77		4,323	0,229
	1	129	4,65	0,83			
	2	218	4,67	0,83			
	3+	50	4,62	0,81			
Acil durumlar için harçayabileceğimiz para	Yok	53	4,28	0,91		0,816	0,846
	1	129	4,33	0,96			
	2	218	4,32	0,82			
	3+	50	4,38	0,85			
Sağlık ve bakım ihtiyaçlarımız için harçayabileceğimiz para	Yok	53	4,28	0,99		3,095	0,377
	1	129	4,46	0,86			
	2	218	4,43	0,86			
	3+	50	4,32	0,79			
Sağlık, konut, araç vb. sigortaları (özel/devlet) için para	Yok (0)	53	3,66	1,02	0-1 0-2	8,243	0,041 ^{**}
	1 (1)	129	4,09	0,97	1-0		
	2 (2)	218	4,03	0,89	2-0		
	3+ (3)	50	4,02	0,99			
Çocuk/larımızın eğitim masrafları için para	Yok	53	1,75	0,99	0-1 0-2 0-3	122,593	0,000 ^{**}

	1	129	4,30	1,14	1-0		
	2	218	4,34	1,03	2-0		
	3+	50	4,38	0,75	3-0		
Tatil, kültürel aktivitelere vb. katılmamız için para	Yok	53	3,42	0,86		5,879	0,118
	1	129	3,67	1,02			
	2	218	3,64	0,85			
	3+	50	3,48	0,87			
Tasarruf yapabilmemiz için para	Yok	53	3,34	0,94		4,980	0,173
	1	129	3,66	1,02			
	2	218	3,62	0,97			
	3+	50	3,58	0,91			
Emekliliğimiz için birikim yapmak	Yok	53	3,30	1,05		6,121	0,106
	1	129	3,68	1,07			
	2	218	3,50	1,04			
	3+	50	3,46	1,05			
Ev işlerine yardımcı olacak kişi için para	Yok	53	3,15	1,12	0-3	13,048	0,005**
	1	129	2,97	1,09	1-3		
	2	218	2,87	1,08	2-3		
	3+	50	2,44	0,81	3-0		
					3-1 3-2		
Konut sahibi olabilmemiz için para	Yok	53	3,00	1,32		2,118	0,548
	1	129	2,89	1,29			
	2	218	2,81	1,20			
	3+	50	2,68	1,27			

**0,05 yanılma düzeyine göre gruplar arasında fark vardır

5.2.1.1. Ailenin Ekonomik İhtiyaçlarına Yönelik Hipotez Testleri

Tablo 20’de görüldüğü gibi araştırma kapsamına alınan evli bireylerin ailelerinin ekonomik ihtiyaçlarına yönelik toplam puanın 37,85 olduğu saptanmıştır.

Tablo 20. Ailenin Ekonomik İhtiyaçlarına Yönelik Puanlar

Ekonomik İhtiyaçlar	N	En düşük Puan	En yüksek Puan	$\bar{X}$	Std. S.
	450	16,00	50,00	37,85	5,57

Ailelerin ekonomik ihtiyaçlarına ilişkin ortalama puanlar cinsiyete göre incelendiğinde; kadınların ortalama puanları (38,18) ve erkeklerin ortalama puanları (37,61) arasındaki farkın istatistiksel açıdan önemli olmadığı saptanmıştır ($p>0,05$) (Tablo 21). Bu durumda “Ailenin ekonomik ihtiyaçları cinsiyete göre farklılık göstermektedir” hipotezi (hipotez 1) desteklenmemektedir.

Ailenin ekonomik ihtiyaçlarına ilişkin ortalama puanlar aile yaşam dönemlerine göre incelendiğinde; aradaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu belirlenmiştir ($p=0,000^{**}$; $p<0,05$). Farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek için yapılan çoklu karşılaştırma testi (LSD) sonuçlarına göre; genişleme döneminde olan aileler ile başlangıç döneminde olan aileler ve genişleme döneminde olan aileler ile daralma döneminde olan ailelerin ortalama puanları arasındaki farktan kaynaklandığı belirlenmiştir ($p<0,05$) (Tablo 21). Bu bulguya göre “Ailenin ekonomik ihtiyaçları aile yaşam dönemlerine göre farklılık göstermektedir” hipotezi (hipotez 2) desteklenmektedir.

Ailenin ekonomik ihtiyaçlarına ilişkin ortalama puanlar aylık gelire göre incelendiğinde; 5.000 TL ve altı gelire sahip ailelerin ortalama puanları (37,87), 5.001 TL-10.000 TL arası gelire sahip ailelerin ortalama puanları (37,92) ve 10.000 TL st gelire sahip ailelerin ortalama puanları (37,03) arasındaki farkın istatistiksel açıdan önemli olmadığı saptanmıştır ($p>0,05$) (Tablo 21). Bu durumda “Ailenin ekonomik ihtiyaçları aylık gelire göre farklılık göstermektedir” hipotezi (hipotez 3) desteklenmemektedir.

ocuk sayısına göre ekonomik ihtiyaçlara ilişkin ortalama puanlar arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu belirlenmiştir ($p=0,000^{**}$; $p<0,05$). Çoklu karşılaştırma testi (LSD) sonuçlarına göre; ocuk sahibi olmayan aileler ile 1 ocuk sahibi aileler, ocuk sahibi olmayan aileler ile 2 ocuk sahibi olan aileler ve ocuk sahibi olmayan aileler ile 3 ve daha fazla çocuğa sahip ailelerin ortalama puanları arasındaki fark istatistiksel açıdan önemli bulunmuştur ($p<0,05$) (Tablo

21). Bu bulguya göre “Ailenin ekonomik ihtiyaçları çocuk sayısına göre farklılık göstermektedir” hipotezi (hipotez 4) desteklenmektedir.

Tablo 21. Açıklayıcı Değişkenlere Göre Ailenin Ekonomik İhtiyaçlarına Yönelik Ortalama Puanlar

Açıklayıcı Değişkenler		Ekonomik İhtiyaçlar					
		N	$\bar{X}$	Std.S.	İkili Fark	MU/KW	p
Cinsiyet	Kadın	189	38,18	5,52		-0,998	0,318
	Erkek	261	37,61	5,61			
Aile yaşam Dönemi	Başlangıç	53	34,76	4,96	1-2	33,680	0,000**
	Genişleme	307	38,79	5,30	2-1 2-3		
	Daralma	90	36,44	5,90	3-2		
Aylık Gelir	5.000 TL ve altı	90	37,87	6,07		0,250	0,883
	5.001 TL-10.000 TL	331	37,92	5,24			
	10.000 TL üstü	29	37,03	7,51			
Çocuk Sayısı	Yok	53	34,76	4,96	0-1 0-2 0-3	25,941	0,000**
	1	129	38,70	6,24	1-0		
	2	218	38,21	5,23	2-0		
	3+	50	37,36	4,76	3-0		

**0,05 yanılma düzeyine göre gruplar arasında fark vardır

5.2.2 Ailelerin Fiziksel İhtiyaçlarına Yönelik İfadeler

Araştırma kapsamına alınan evli bireylerin ailelerinin fiziksel ihtiyaçlarına yönelik ortalama puanlar incelendiğinde; “İkamet ettiğimiz muhitin güvenli olması” (4,58) ve “Konutumuzun ev kazası, deprem, yangın vb. karşı güvenli olması” (4,34) ifadelerine ilişkin ortalama puanların yüksek olduğu; “Konutumuzda her faaliyet alanı için oda” (3,06) ve “Konutumuzun eğitim yerlerine yakın olması” (3,56) ifadelerine ilişkin ortalama puanların düşük olduğu saptanmıştır (Tablo 22).

Tablo 22. Ailenin Fiziksel İhtiyaçlarına Yönelik Ortalama Puanlar

Fiziksel İhtiyaçlar	$\bar{X}$	Std. S.
İkamet ettiğimiz muhitin güvenli olması	4,58	0,72
Konutumuzun ev kazası, deprem, yangın vb. karşı güvenli olması	4,34	0,84
Konutumuzun sağlık merkezlerine (hastane, poliklinik, sağlık ocağına) yakın olması	3,85	0,99
Konutumuzun eğitim yerlerine yakın olması	3,56	1,14
Konutumuzun kültürel/sosyal (park, rekreasyon alanı vb.) alanlara yakın olması	3,57	0,95
Konutumuzun rahat, estetik ve esnek olması (yaşam dönemlerinin her aşaması için)	3,86	0,94
Konutumuzda her faaliyet alanı için oda	3,06	1,03
Konutumuzun fiziksel koşullarının uygun olması (aydınlatma, havalandırma, ısınma, güneş alma vb.)	4,18	0,89
Konutumuzda günlük yaşamın devam ettirilmesi için yeterli mobilya olması	3,62	1,08

Evli bireylerin ailelerinin fiziksel ihtiyaç düzeylerine ilişkin ortalama puanlar cinsiyete göre incelendiğinde; hem kadınlar hem erkekler tarafından “İkamet ettikleri muhitin güvenli olması” ve “Konutun ev kazası, deprem, yangın vb. karşı güvenli olması” yüksek düzeyde ihtiyaç olarak görülmektedir (Tablo 23).

Bu grup altında yer alan ifadeler kadın ve erkeklerin verdiği cevaplar arasında istatistiksel açıdan anlamlı farklılık bulunamamıştır ($p>0,05$) (Tablo 23).

Tablo 23. Cinsiyete Göre Ailelerin Fiziksel İhtiyaçlarına Yönelik İfadelere İlişkin Ortalama Puanlar

Fiziksel İhtiyaçlar	Cinsiyet	N	$\bar{X}$	Std. S.	MU	p
İkamet ettiğimiz muhitin güvenli olması	Kadın	189	4,59	0,79	-1,706	0,088
	Erkek	261	4,56	0,66		
Konutumuzun ev kazası, deprem, yangın vb. karşı güvenli olması	Kadın	189	4,39	0,85	-1,691	0,091
	Erkek	261	4,29	0,83		
Konutumuzun sağlık merkezlerine (hastane, poliklinik, sağlık ocağına) yakın olması	Kadın	189	3,87	1,09	-1,182	0,237
	Erkek	261	3,84	0,90		

Konutumuzun eğitim yerlerine yakın olması	Kadın	189	3,46	1,26	1,210	0,226
	Erkek	261	3,63	1,05		
Konutumuzun kültürel/sosyal (park, rekreasyon alanı vb.) alanlara yakın olması	Kadın	189	3,55	1,04	0,408	0,683
	Erkek	261	3,59	0,88		
Konutumuzun rahat, estetik ve esnek olması (yaşam dönemlerinin her aşaması için)	Kadın	189	3,86	1,03	-0,678	0,498
	Erkek	261	3,85	0,86		
Konutumuzda her faaliyet alanı için oda	Kadın	189	2,99	1,13	1,559	0,119
	Erkek	261	3,11	0,95		
Konutumuzun fiziksel koşullarının uygun olması (aydınlatma, havalandırma, ısınma, güneş alma vb.)	Kadın	189	4,19	0,97	-0,911	0,362
	Erkek	261	4,18	0,82		
Konutumuzda günlük yaşamın devam ettirilmesi için yeterli mobilya olması	Kadın	189	3,67	1,23	-1,778	0,075
	Erkek	261	3,59	0,95		

Konu aile yaşam dönemlerine göre incelendiğinde; bütün yaşam dönemlerinde “İkamet edilen muhitin güvenli olması” ve “Konutun ev kazası, deprem, yangın vb. karşı güvenli olması” yüksek düzeyde ihtiyaç olarak görülmektedir (Tablo 24).

Fiziksel ihtiyaçlar grubunda yer alan “İkamet ettiğimiz muhitin güvenli olması” ifadesine göre aile yaşam dönemleri arasındaki fark anlamlı bulunmuştur ($p=0,009^{**}$; $p<0,05$). Farklılığı yaratan grubu belirlemek için çoklu karşılaştırma (LSD) testi yapıldığında genişleme döneminde olan aileler ile daralma döneminde olan ailelerin farklılığa neden olduğu belirlenmiştir ($p=0,002^{**}$, Fark=0,27043). Genişleme döneminde olan ailelerde ($\bar{X}$:4,65) daralma ($\bar{X}$:4,38) döneminde olan ailelere göre “İkamet ettikleri muhitin güvenli olması” daha yüksek derecede ihtiyaç olarak görülmektedir (Tablo 24).

“Konutumuzun eğitim yerlerine yakın olması” ifadesine göre aile yaşam dönemleri arasındaki fark anlamlıdır ($p=0,000^{**}$; $p<0,05$). Çoklu karşılaştırma testi (LSD) sonuçlarına göre; başlangıç döneminde olan aileler ile genişleme döneminde olan aileler arasında fark olduğu belirlenmiştir ($p=0,000^{**}$, Fark=0,96595). Yine genişleme döneminde olan aileler ile daralma döneminde olan aileler arasındaki farklılık istatistiksel açıdan anlamlıdır ($p=0,000^{**}$,

Fark=0,82277). Genişleme döneminde olan aileler ($\bar{X}$:3,83) başlangıç ($\bar{X}$:2,87) ve daralma ($\bar{X}$:3,01) döneminde olan ailelere göre “Konutlarının eğitim yerlerine yakın olmasını” daha yüksek düzeyde ihtiyaç olarak görmektedirler. Ayrıca genişleme döneminde olan aileler diğer iki gruba göre değişkenlik gösterirken; başlangıç döneminde olan aileler ve daralma döneminde olan aileler arasında farklılık bulunamamıştır (Tablo 24).

“Konutumuzun kültürel/sosyal (park, rekreasyon alanı vb.) alanlara yakın olması” ifadesine göre aile yaşam dönemleri arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($p=0,021^{**}$; $p<0,05$). Çoklu karşılaştırma testi (LSD) sonuçlarına göre; başlangıç döneminde olan aileler ile genişleme döneminde olan aileler arasında fark olduğu belirlenmiştir ($p=0,013^{**}$, Fark=0,35026). Ayrıca, genişleme döneminde olan aileler ile daralma döneminde olan aileler arasında da farklılık olduğu bulunmuştur ($p=0,013^{**}$, Fark=0,28212). Genişleme döneminde olan ailelerin ($\bar{X}$:3,67) başlangıç ($\bar{X}$:3,32) ve daralma ($\bar{X}$:3,39) döneminde olan ailelere göre “Konutlarının kültürel/sosyal (park, rekreasyon alanı vb.) alanlara yakın olmasını” daha yüksek düzeyde ihtiyaç olarak gördükleri saptanmıştır (Tablo 24).

“Konutumuzda her faaliyet alanı için oda” ifadesine verilen cevaplara göre aile yaşam dönemleri arasındaki fark anlamlıdır ($p=0,013^{**}$; $p<0,05$). Çoklu karşılaştırma testi (LSD) sonuçlarına göre; başlangıç döneminde olan aileler ile genişleme döneminde olan aileler ile arasında fark belirlenmiştir ($p=0,006^{**}$, Fark=0,42241). Yine başlangıç döneminde olan aileler ile daralma döneminde olan aileler arasında fark olduğu bulunmuştur ($p=0,044^{**}$, Fark=0,35744). Başlangıç döneminde olan aileler ($\bar{X}$:2,69) genişleme ($\bar{X}$:3,12) ve daralma ($\bar{X}$:3,06) döneminde olan ailelere göre “Konutlarında her faaliyet alanı için odayı” daha düşük düzeyde ihtiyaç olarak görmektedirler (Tablo 24).

“Konutumuzda günlük yaşamın devam ettirilmesi için yeterli mobilya olması” ifadesine verilen cevaplara göre aile yaşam dönemleri arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlıdır ($p=0,008^{**}$; $p<0,05$). Çoklu karşılaştırma testi (LSD) sonuçlarına göre; başlangıç döneminde olan aileler ile genişleme döneminde olan aileler

arasında ($p=0,023^{**}$, Fark=0,36206), daralma döneminde olan aileler ve genişleme döneminde olan aileler ($p=0,004^{**}$, Fark=0,37275) arasında farklılık bulunmuştur. Genişleme döneminde olan ailelerin ($\bar{X}$:3,74) başlangıç ($\bar{X}$:3,38) ve daralma ($\bar{X}$:3,37) döneminde olan ailelere göre “Konutlarında günlük yaşamın devam ettirilmesi için yeterli mobilya olmasını” daha yüksek düzeyde ihtiyaç olarak gördükleri söylenebilir (Tablo 24).

Tablo 24. Aile Yaşam Dönemlerine Göre Ailelerin Fiziksel İhtiyaçlarına Yönelik İfadelere İlişkin Ortalama Puanlar

Fiziksel İhtiyaçlar	Aile Yaşam Dönemi	N	$\bar{X}$	Std. S.	İkili Fark	KW	p
İkamet ettiğimiz muhitin güvenli olması	Başlangıç	53	4,51	0,64		9,495	0,009^{**}
	Genişleme	307	4,65	0,65	2-3		
	Daralma	90	4,38	0,93	3-2		
Konutumuzun ev kazası, deprem, yangın vb. karşı güvenli olması	Başlangıç	53	4,36	0,79		0,439	0,803
	Genişleme	307	4,33	0,82			
	Daralma	90	4,34	0,94			
Konutumuzun sağlık merkezlerine (hastane, poliklinik, sağlık ocağına) yakın olması	Başlangıç	53	3,60	1,21		1,810	0,405
	Genişleme	307	3,88	0,94			
	Daralma	90	3,90	0,97			
Konutumuzun eğitim yerlerine yakın olması	Başlangıç	53	2,87	1,26	1-2	51,451	0,000^{**}
	Genişleme	307	3,83	0,99	2-1 2-3		
	Daralma	90	3,01	1,19	3-2		
Konutumuzun kültürel/sosyal (park, rekreasyon alanı vb.) alanlara yakın olması	Başlangıç	53	3,32	1,16	1-2	7,760	0,021^{**}
	Genişleme	307	3,67	0,91	2-1 2-3		
	Daralma	90	3,39	0,89	3-2		
Konutumuzun rahat, estetik ve esnek olması (yaşam dönemlerinin her aşaması için)	Başlangıç	53	4,00	0,89		1,618	0,445
	Genişleme	307	3,85	0,91			
	Daralma	90	3,80	1,03			
Konutumuzda her faaliyet alanı için oda	Başlangıç	53	2,69	0,93	1-2 1-3	8,657	0,013^{**}
	Genişleme	307	3,12	1,03	2-1		
	Daralma	90	3,06	1,06	3-1		

Konutumuzun fiziksel koşullarının uygun olması (aydınlatma, havalandırma, ısınma, güneş alma vb.)	Başlangıç	53	4,32	0,75		2,434	0,296
	Genişleme	307	4,19	0,88			
	Daralma	90	4,06	0,98			
Konutumuzda günlük yaşamın devam ettirilmesi için yeterli mobilya olması	Başlangıç	53	3,38	1,24	1-2	9,710	0,008**
	Genişleme	307	3,74	1,01	2-1 2-3		
	Daralma	90	3,37	1,12	3-2		

**0,05 yanılma düzeyine göre gruplar arasında fark vardır

Fiziksel ihtiyaç düzeylerine ilişkin ortalama puanlar aylık gelire göre incelendiğinde; bütün gelir grupları tarafından “İkamet edilen muhitin güvenli olması” ve “Konutun ev kazası, deprem, yangın vb. karşı güvenli olması” yüksek düzeyde ihtiyaç olarak görülmektedir. Fiziksel ihtiyaç grubunda yer alan ifadelerden sadece “Konutumuzun eğitim yerlerine yakın olması” ifadesine verilen cevaplar arasındaki fark anlamlı bulunmuştur ($p=0,045^{**}$; $p<0,05$). Farklılığı yaratan grubu belirlemek için çoklu karşılaştırma testi (LSD) yapıldığında; 5.000 TL ve altı gelire sahip olan aileler ile 5.001 TL-10.000 TL gelire sahip olan aileler arasında ($p=0,037^{**}$, Fark=0,28338); 5.000 TL ve altı gelire sahip olan aileler ile 10.000 TL üstü gelire sahip olan aileler arasında ($p=0,022^{**}$, Fark=0,55862) farklılık olduğu belirlenmiştir. Buna göre 5.000 TL ve altı gelire sahip olan aileler ($\bar{X}$:3,80) 5.001 TL-10.000 TL gelire sahip olan aileler ($\bar{X}$:3,52) ve 10.000 TL üstü gelire sahip olan ailelere ($\bar{X}$:3,24) göre konutlarının eğitim yerlerine yakın olmasını daha yüksek düzeyde ihtiyaç olarak görmektedirler (Tablo 25).

Tablo 25. Aylık Gelire Göre Ailelerin Fiziksel İhtiyaçlarına Yönelik İfadelere İlişkin Ortalama Puanlar

Fiziksel İhtiyaçlar	Aylık Gelir	N	$\bar{X}$	Std. S.	İkili Fark	KW	p
İkamet ettiğimiz muhitin güvenli olması	5.000 TL ve altı	90	4,56	0,74		0,392	0,822
	5.001 TL-10.000 TL	331	4,59	0,71			
	10.000 TL üstü	29	4,52	0,79			

Konutumuzun ev kazası, deprem, yangın vb. karşı güvenli olması	5.000 TL ve altı	90	4,33	0,89		0,058	0,972
	5.001 TL-10.000 TL	331	4,34	0,84			
	10.000 TL üstü	29	4,35	0,77			
Konutumuzun sağlık merkezlerine (hastane, poliklinik, sağlık ocağına) yakın olması	5.000 TL ve altı	90	4,02	0,94		5,791	0,055
	5.001 TL-10.000 TL	331	3,83	0,99			
	10.000 TL üstü	29	3,55	1,06			
Konutumuzun eğitim yerlerine yakın olması	5.000 TL ve altı	90	3,80	1,01	1-2 1-3	6,184	0,045**
	5.001 TL-10.000 TL	331	3,52	1,16	2-1		
	10.000 TL üstü	29	3,24	1,22	3-1		
Konutumuzun kültürel/sosyal (park, rekreasyon alanı vb.) alanlara yakın olması	5.000 TL ve altı	90	3,63	0,89		1,799	0,407
	5.001 TL-10.000 TL	331	3,57	0,96			
	10.000 TL üstü	29	3,38	1,08			
Konutumuzun rahat, estetik ve esnek olması (yaşam dönemlerinin her aşaması için)	5.000 TL ve altı	90	3,90	0,93		0,277	0,871
	5.001 TL-10.000 TL	331	3,85	0,93			
	10.000 TL üstü	29	3,86	1,06			
Konutumuzda her faaliyet alanı için oda	5.000 TL ve altı	90	3,19	1,04		2,698	0,260
	5.001 TL-10.000 TL	331	3,03	0,99			
	10.000 TL üstü	29	2,93	1,33			
Konutumuzun fiziksel koşullarının uygun olması (aydınlatma, havalandırma, ısınma, güneş alma vb.)	5.000 TL ve altı	90	4,24	0,87		0,855	0,652
	5.001 TL-10.000 TL	331	4,16	0,90			
	10.000 TL üstü	29	4,24	0,83			
Konutumuzda günlük yaşamın devam ettirilmesi için yeterli mobilya olması	5.000 TL ve altı	90	3,72	0,99		0,946	0,623
	5.001 TL-10.000 TL	331	3,59	1,09			
	10.000 TL üstü	29	3,72	1,09			

**0,05 yanılma düzeyine göre gruplar arasında fark vardır

Fiziksel ihtiyaç düzeylerine ilişkin ortalama puanlar çocuk sayısına göre incelendiğinde; çocuk sahibi olmayan aileler, 1 çocuk sahibi olan aileler, 2 çocuk

sahibi olan aileler ve 3 ve daha fazla çocuğa sahip aileler tarafından “İkamet edilen muhitin güvenli olması” ve “Konutun ev kazası, deprem, yangın vb. karşı güvenli olması” yüksek düzeyde ihtiyaç olarak belirtilmiştir (Tablo 26).

Fiziksel ihtiyaç grubu altında yer alan “Konutumuzun eğitim yerlerine yakın olması” ifadesine göre çocuk sayısı arasındaki fark anlamlı bulunmuştur ($p=0,000^{**}$; $p<0,05$). Farklılığı yaratan grubu belirlemek için çoklu karşılaştırma (LSD) testi yapıldığında; çocuk sahibi olmayan aileler ile 1 çocuk sahibi olan aileler arasında ($p=0,000^{**}$, Fark=-0,65921), çocuk sahibi olmayan aileler ile 2 çocuk sahibi olan aileler arasında ($p=0,000^{**}$, Fark=-0,80639) ve çocuk sahibi olmayan aileler ile 3 ve daha fazla çocuk sahibi olan aileler arasında ($p=0,000^{**}$, Fark= -0,97208) fark olduğu görülmüştür. 3 ve daha fazla çocuk sahibi olan aileler ($\bar{X}$:3,84), 2 çocuk sahibi olan aileler ($\bar{X}$:3,67), 1 çocuk sahibi olan ailelere ($\bar{X}$:3,53) ve çocuk sahibi olmayan ailelere ($\bar{X}$:2,87) göre konutlarının eğitim yerlerine yakın olmasını daha yüksek düzeyde ihtiyaç olarak görmektedirler (Tablo 26).

“Konutumuzda her faaliyet alanı için oda” ifadesine verilen cevaplara göre çocuk sayısı arasındaki farkın anlamlı olduğu bulunmuştur ($p=0,017^{**}$; $p<0,05$). Farklılığı yaratan grubu belirlemek için çoklu karşılaştırma testi (LSD) yapıldığında; çocuk sahibi olmayan aileler ile 1 çocuk sahibi olan aileler arasında ($p=0,030^{**}$, Fark= -0,36390), çocuk sahibi olmayan aileler ile 2 çocuk sahibi olan aileler arasında ($p=0,011^{**}$, Fark= -0,40280) ve çocuk sahibi olmayan aileler ile 3 ve daha fazla çocuk sahibi olan aileler arasında ($p=0,008^{**}$, Fark= -0,54189) fark olduğu görülmüştür. Çocuk sahibi olmayan aileler ($\bar{X}$:2,70), 1 çocuk sahibi olan ailelere ($\bar{X}$:3,06), 2 çocuk sahibi olan ailelere ($\bar{X}$:3,10), 3 ve daha fazla çocuk sahibi ailelere ($\bar{X}$:3,24) göre konutlarında her faaliyet alanı için odayı daha düşük düzeyde ihtiyaç olarak görmektedirler (Tablo 26).

Fiziksel ihtiyaç grubu altında yer alan diğer maddeler ile çocuk sayısı arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır (Tablo 26).

Tablo 26. Çocuk Sayısına Göre Ailelerin Fiziksel İhtiyaçlarına Yönelik İfadelere İlişkin Ortalama Puanlar

Fiziksel İhtiyaçlar	Çocuk Sayısı	N	$\bar{X}$	Std. S.	İkili Fark	KW	p
İkamet ettiğimiz muhitin güvenli olması	Yok	53	4,51	0,64		2,600	0,458
	1	129	4,60	0,73			
	2	218	4,57	0,74			
	3+	50	4,62	0,67			
Konutumuzun ev kazası, deprem, yangın vb. karşı güvenli olması	Yok	53	4,36	0,79		0,551	0,907
	1	129	4,40	0,76			
	2	218	4,29	0,91			
	3+	50	4,36	0,80			
Konutumuzun sağlık merkezlerine (hastane, poliklinik, sağlık ocağına) yakın olması	Yok	53	3,60	1,21		4,347	0,226
	1	129	3,83	0,99			
	2	218	3,87	0,95			
	3+	50	4,10	0,81			
Konutumuzun eğitim yerlerine yakın olması	Yok	53	2,87	1,26	0-1 0-2 0-3	20,917	0,000**
	1	129	3,53	1,17	1-0		
	2	218	3,67	1,08	2-0		
	3+	50	3,84	0,96	3-0		
Konutumuzun kültürel/sosyal (park, rekreasyon alanı vb.) alanlara yakın olması	Yok	53	3,32	1,16		3,304	0,347
	1	129	3,67	0,95			
	2	218	3,58	0,92			
	3+	50	3,58	0,81			
Konutumuzun rahat, estetik ve esnek olması (yaşam dönemlerinin her aşaması için)	Yok	53	4,00	0,90		1,874	0,599
	1	129	3,78	1,02			
	2	218	3,87	0,91			
	3+	50	3,86	0,86			
Konutumuzda her faaliyet alanı için oda	Yok	53	2,70	0,93	0-1 0-2 0-3	10,163	0,017**
	1	129	3,06	1,09	1-0		

	2	218	3,10	1,03	2-0		
	3+	50	3,24	0,87	3-0		
Konutumuzun fiziksel koşullarının uygun olması (aydınlatma, havalandırma, ısınma, güneş alma vb.)	Yok	53	4,32	0,75		2,480	0,479
	1	129	4,22	0,92			
	2	218	4,13	0,89			
	3+	50	4,16	0,91			
Konutumuzda günlük yaşamın devam ettirilmesi için yeterli mobilya olması	Yok	53	3,38	1,24		4,274	0,233
	1	129	3,67	1,13			
	2	218	3,68	1,04			
	3+	50	3,50	0,86			

**0,05 yanılma düzeyine göre gruplar arasında fark vardır

5.2.2.1. Ailenin Fiziksel İhtiyaçlarına Yönelik Hipotez Testleri

Tablo 27’de görüldüğü gibi araştırma kapsamına alınan evli bireylerin fiziksel ihtiyaçlarına yönelik ortalama puanın 34,61 olduğu saptanmıştır.

Tablo 27. Ailenin Fiziksel İhtiyaçlarına Yönelik Puanlar

Fiziksel İhtiyaçlar	N	En düşük Puan	En yüksek Puan	$\bar{X}$	Std. S.
	450	14,00	45,00	34,61	5,75

Ailelerin fiziksel ihtiyaçlarına ilişkin ortalama puanlar cinsiyete göre incelendiğinde; kadınların ortalama puanları (34,58) ve erkeklerin ortalama puanları (34,64) arasındaki farkın istatistiksel açıdan önemli olmadığı saptanmıştır ($p>0,05$) (Tablo 28). Bu durumda “Ailenin fiziksel ihtiyaçları cinsiyete göre farklılık göstermektedir” hipotezi (hipotez 5) desteklenmemektedir.

Aile yaşam dönemlerine göre fiziksel ihtiyaçlara ilişkin ortalama puanlar arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu belirlenmiştir ($p=0,005^{**}$; $p<0,05$). Farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek için yapılan çoklu karşılaştırma testi (LSD) sonuçlarına göre; genişleme döneminde olan aileler ile başlangıç döneminde olan aileler ve genişleme döneminde olan aileler ile

daralma döneminde olan ailelerin ortalama puanları arasındaki fark istatistiksel açıdan önemli bulunmuştur (Tablo 28). Bu bulguya göre “Ailenin fiziksel ihtiyaçları aile yaşam dönemlerine göre farklılık göstermektedir” hipotezi (hipotez 6) desteklenmektedir.

Fiziksel ihtiyaçlara ilişkin ortalama puanlar aylık gelire göre incelendiğinde; 5.000 TL ve altı gelire sahip ailelerin ortalama puanları (35,40), 5.001 TL-10.000 TL arası gelire sahip ailelerin ortalama puanları (34,47) ve 10.000 TL üstü gelire sahip ailelerin ortalama puanları (33,79) arasındaki farkın istatistiksel açıdan önemli olmadığı saptanmıştır ($p>0,05$) (Tablo 28). Bu durumda “Ailenin fiziksel ihtiyaçları aylık gelire göre farklılık göstermektedir” hipotezi (hipotez 7) desteklenmemektedir.

Fiziksel ihtiyaçlara ilişkin ortalama puanlar çocuk sayısına göre incelendiğinde; çocuk sahibi olmayan ailelerin ortalama puanları (33,06), 1 çocuk sahibi ailelerin ortalama puanları (34,77), 2 çocuk sahibi ailelerin ortalama puanları (34,75), 3 ve daha fazla çocuğa sahip ailelerin (35,26) ortalama puanları arasındaki farkın istatistiksel açıdan önemli olmadığı bulunmuştur ($p>0,05$) (Tablo 28). Bu bulguya göre “Ailenin fiziksel ihtiyaçları çocuk sayısına göre farklılık göstermektedir” hipotezi (hipotez 8) desteklenmemektedir.

Tablo 28. Açıklayıcı Değişkenlere Göre Fiziksel İhtiyaçlara Yönelik Ortalama Puanlar

Açıklayıcı Değişkenler		Fiziksel İhtiyaçlar					
		N	$\bar{X}$	Std.S.	İkili Fark	MU/KW	p
Cinsiyet	Kadın	189	34,58	6,39		-0,480	0,631
	Erkek	261	34,64	5,25			
Aile yaşam Dönemi	Başlangıç	53	33,06	6,29	1-2	10,472	0,005**
	Genişleme	307	35,27	5,55	2-1 2-3		
	Daralma	90	33,30	5,72	3-2		

Aylık Gelir	5.000 TL ve altı	90	35,40	5,94		3,709	0,157
	5.001 TL-10.000 TL	331	34,47	5,57			
	10.000 TL üstü	29	33,79	6,96			
Çocuk Sayısı	Yok	53	33,06	6,29		3,452	0,327
	1	129	34,77	6,08			
	2	218	34,75	5,54			
	3+	50	35,26	4,97			

**0,05 yanılma düzeyine göre gruplar arasında fark vardır

5.2.3 Ailelerin Eğlence ve Kültürel İhtiyaçlarına Yönelik İfadeler

Araştırma kapsamına alınan evli bireylerin ailelerinin eğlence ve kültürel ihtiyaçlarına yönelik ortalama puanlar incelendiğinde; diğer ifadelerle göre “Çocuk/larımıza kültürel değerleri kazandırma (örf, adet, gelenek görenek, dil, inanç, ahlak kuralları, tarih bilinci vb.)” (4,09) ifadesine ilişkin ortalama puanın en yüksek; “Ailemizin eğlence imkânlarına erişebilirliği” (3,24) ifadesine ilişkin ortalama puanın en düşük olduğu saptanmıştır (Tablo 29).

Tablo 29. Ailenin Eğlence ve Kültürel İhtiyaçlarına Yönelik Ortalama Puanlar

Eğlence ve Kültürel İhtiyaçlar	̄	Std. S.
Ailemizin gidebileceği eğlence mekânlarının olması	3,34	0,93
Ailemizin eğlence imkânlarına erişebilirliği	3,24	0,94
Ailemizdeki bireylerin kültürel faaliyetlere/ topluluğa dahil olma fırsatları	3,56	0,87
Aile bireylerimizin kültürel içerikli basılı yayınlara sahip olması	3,51	0,88
Çocuk/larımıza kültürel değerleri kazandırma (örf, adet, gelenek görenek, dil, inanç, ahlak kuralları, tarih bilinci vb.)	4,09	1,02

Eğlence ve kültürel ihtiyaç düzeylerine ilişkin ortalama puanlar cinsiyete göre incelendiğinde; hem kadınlar hem de erkekler tarafından “Çocuk/larına kültürel değerleri kazandırma (örf, adet, gelenek görenek, dil, inanç, ahlak kuralları, tarih bilinci vb.)” ve “Ailelerindeki bireylerin kültürel faaliyetlere/ topluluğa dahil olma fırsatları” yüksek düzeyde ihtiyaç olarak görülmektedir (Tablo 30).

Bu grup altında yer alan ifadelere kadınlar ve erkeklerin verdiği cevaplar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunamamıştır (Tablo 30).

Tablo 30. Cinsiyete Göre Ailelerin Eğlence ve Kültürel İhtiyaçlarına Yönelik İfadelere İlişkin Ortalama Puanlar

Eğlence ve Kültürel İhtiyaçlar	Cinsiyet	N	$\bar{X}$	Std. S.	MU	p
Ailemizin gidebileceği eğlence mekânlarının olması	Kadın	189	3,35	1,02	-0,437	0,662
	Erkek	261	3,33	0,87		
Ailemizin eğlence imkânlarına erişebilirliği	Kadın	189	3,24	0,99	-0,248	0,804
	Erkek	261	3,24	0,89		
Ailemizdeki bireylerin kültürel faaliyetlere/topluluğa dahil olma fırsatları	Kadın	189	3,58	0,95	-0,882	0,378
	Erkek	261	3,54	0,81		
Aile bireylerimizin kültürel içerikli basılı yayınlara sahip olması	Kadın	189	3,55	0,94	-1,023	0,306
	Erkek	261	3,48	0,84		
Çocuk/larımıza kültürel değerleri kazandırma (örf, adet, gelenek görenek, dil, inanç, ahlak kuralları, tarih bilinci vb.)	Kadın	189	3,95	1,12	1,909	0,056
	Erkek	261	4,19	0,92		

Eğlence ve kültürel ihtiyaç düzeylerine ilişkin ortalama puanlar aile yaşam dönemlerine göre incelendiğinde; başlangıç döneminde olan ailelerin “Ailelerindeki bireylerin kültürel faaliyetlere/topluluğa dahil olma fırsatlarını”, genişleme ve daralma döneminde olan ailelerin ise “Çocuk/larına kültürel değerleri kazandırmayı (örf, adet, gelenek görenek, dil, inanç, ahlak kuralları, tarih bilinci vb.)” en fazla ihtiyaç olarak gördükleri belirlenmiştir (Tablo 31).

Bu grup altında yer alan ifadelerden sadece “Çocuk/larımıza kültürel değerleri kazandırma (örf, adet, gelenek görenek, dil, inanç, ahlak kuralları, tarih bilinci vb.)” ifadesi aile yaşam dönemlerine göre istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($p=0,000^{**}$; $p<0,05$). Farklılığı yaratan grubu belirlemek için çoklu karşılaştırma testi (LSD) yapıldığında; başlangıç döneminde olan aileler ve genişleme döneminde olan aileler arasında ($p=0,000^{**}$, Fark=1,41030), başlangıç döneminde olan aileler ve daralma döneminde olan aileler arasında ($p=0,000^{**}$,

Fark=1,11656), genişleme döneminde olan aileler ve daralma döneminde olan aileler arasında ($p=0,008^{**}$, Fark=0,29374) fark olduğu görülmüştür. Başlangıç döneminde olan aileler ($\bar{X}:2,91$) genişleme ($\bar{X}:4,32$) ve daralma ($\bar{X}:4,02$) döneminde olan ailelere göre “Çocuk/larına kültürel değerleri kazandırmayı (örf, adet, gelenek görenek, dil, inanç, ahlak kuralları, tarih bilinci vb.)” daha düşük düzeyde ihtiyaç olarak görmektedirler (Tablo 31).

Tablo 31. Aile Yaşam Dönemlerine Göre Ailelerin Eğlence ve Kültürel İhtiyaçlarına Yönelik İfadelere İlişkin Ortalama Puanlar

Eğlence ve Kültürel İhtiyaçlar	Aile Yaşam Dönemi	N	$\bar{X}$	Std. S.	İkili Fark	KW	p
Ailemizin gidebileceği eğlence mekânlarının olması	Başlangıç	53	3,39	1,03		0,399	0,819
	Genişleme	307	3,35	0,92			
	Daralma	90	3,28	0,94			
Ailemizin eğlence imkânlarına erişebilirliği	Başlangıç	53	3,28	0,93		1,353	0,508
	Genişleme	307	3,27	0,94			
	Daralma	90	3,12	0,95			
Ailemizdeki bireylerin kültürel faaliyetlere/ topluluğa dahil olma fırsatları	Başlangıç	53	3,74	0,96		5,473	0,065
	Genişleme	307	3,56	0,84			
	Daralma	90	3,42	0,89			
Aile bireylerimizin kültürel içerikli basılı yayınlara sahip olması	Başlangıç	53	3,43	0,99		0,96	0,619
	Genişleme	307	3,55	0,87			
	Daralma	90	3,43	0,85			
Çocuk/larımıza kültürel değerleri kazandırma (örf, adet, gelenek görenek, dil, inanç, ahlak kuralları, tarih bilinci vb.)	Başlangıç	53	2,91	1,33	1-2 1-3	51,266	0,000**
	Genişleme	307	4,32	0,78	2-1 2-3		
	Daralma	90	4,02	1,03	3-1 3-2		

**0,05 yanılma düzeyine göre gruplar arasında fark vardır

Eğlence ve kültürel ihtiyaç düzeylerine ilişkin ortalama puanlar aylık gelire göre incelendiğinde; 5.000 TL ve altı gelire sahip aileler ile 5.001 TL ve 10.000 TL gelire sahip aileler “Çocuk/larına kültürel değerleri kazandırmayı (örf, adet,

gelenek görenek, dil, inanç, ahlak kuralları, tarih bilinci vb.)” ve “Ailelerindeki bireylerin kültürel faaliyetlere/ topluluğa dahil olma fırsatlarını” yüksek düzeyde ihtiyaç olarak görürken, 10.000 TL üstü gelire sahip aileler “Çocuk/larına kültürel değerleri kazandırma (örf, adet, gelenek görenek, dil, inanç, ahlak kuralları, tarih bilinci vb.)” ve “Aile bireylerinin kültürel içerikli basılı yayınlara sahip olmasını” yüksek düzeyde ihtiyaç olarak görmektedirler (Tablo 32).

Eğlence ve kültürel ihtiyaç grubunda yer alan ifadelerden sadece “Çocuk/larımıza kültürel değerleri kazandırma (örf, adet, gelenek görenek, dil, inanç, ahlak kuralları, tarih bilinci vb.)” istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($p=0,040^{**}$; $p<0,05$). Farklılığı yaratan grubu belirlemek için çoklu karşılaştırma testi (LSD) yapıldığında; 5.000 TL ve altı gelire sahip olan aileler ile 5.001 TL-10.000 TL gelire sahip olan aileler arasında ($p=0,029^{**}$, Fark=0,26472) farklılık olduğu belirlenmiştir. Buna göre 5.000 TL ve altı gelire sahip olan aileler ($\bar{X}:4,29$) 5.001 TL-10.000 TL gelire sahip olan ailelere ($\bar{X}:4,02$) göre çocuk/larına kültürel değerleri kazandırmayı (örf, adet, gelenek görenek, dil, inanç, ahlak kuralları, tarih bilinci vb.) daha yüksek düzeyde ihtiyaç olarak görmektedirler (Tablo 32).

Tablo 32. Aylık Gelire Göre Ailelerin Eğlence ve Kültürel İhtiyaçlarına Yönelik İfadelere İlişkin Ortalama Puanlar

Eğlence ve Kültürel İhtiyaçlar	Aylık Gelir	N	$\bar{X}$	Std. S.	İkili Fark	KW	p
Ailemizin gidebileceği eğlence mekânlarının olması	5.000 TL ve altı	90	3,39	0,91		0,213	0,899
	5.001 TL-10.000 TL	331	3,33	0,91			
	10.000 TL üstü	29	3,31	1,26			
Ailemizin eğlence imkânlarına erişebilirliği	5.000 TL ve altı	90	3,21	0,88		0,329	0,848
	5.001 TL-10.000 TL	331	3,24	0,93			
	10.000 TL üstü	29	3,31	1,19			
Ailemizdeki bireylerin kültürel faaliyetlere/ topluluğa dahil olma fırsatları	5.000 TL ve altı	90	3,46	0,78		2,836	0,242
	5.001 TL-10.000 TL	331	3,57	0,86			
	10.000 TL üstü	29	3,72	1,13			

Aile bireylerimizin kültürel içerikli basılı yayınlara sahip olması	5.000 TL ve altı	90	3,43	0,84		4,731	0,094
	5.001 TL-10.000 TL	331	3,51	0,89			
	10.000 TL üstü	29	3,83	0,93			
Çocuk/larımıza kültürel değerleri kazandırma (örf, adet, gelenek görenek, dil, inanç, ahlak kuralları, tarih bilinci vb.)	5.000 TL ve altı	90	4,29	0,92	1-2	6,458	0,040**
	5.001 TL-10.000 TL	331	4,02	1,03	2-1		
	10.000 TL üstü	29	4,24	1,09			

**0,05 yanılma düzeyine göre gruplar arasında fark vardır

Eğlence ve kültürel ihtiyaç düzeylerine ilişkin ortalama puanlar çocuk sayısına göre incelendiğinde; çocuk sahibi olmayan aileler tarafından “Ailelerindeki bireylerin kültürel faaliyetlere/ topluluğa dahil olma fırsatları” ($\bar{X}$:3,74) ve “Aile bireylerinin kültürel içerikli basılı yayınlara sahip olması” ($\bar{X}$:3,43) yüksek düzeyde ihtiyaç olarak görülürken, 1 çocuğa sahip aileler ile 3 ve daha fazla çocuğa sahip aileler tarafından “Çocuk/larına kültürel değerleri kazandırma (örf, adet, gelenek görenek, dil, inanç, ahlak kuralları, tarih bilinci vb.)” ve “Aile bireylerinin kültürel içerikli basılı yayınlara sahip olması” yüksek düzeyde ihtiyaç olarak görülmektedir. 2 çocuğa sahip aileler ise, “Çocuk/larına kültürel değerleri kazandırma (örf, adet, gelenek görenek, dil, inanç, ahlak kuralları, tarih bilinci vb.)” ($\bar{X}$:4,27) ve “Ailelerindeki bireylerin kültürel faaliyetlere/ topluluğa dahil olma fırsatlarını” ($\bar{X}$:3,59) yüksek düzeyde ihtiyaç olarak görmektedirler (Tablo 33).

Bu grup altında yer alan ifadelerden sadece “Çocuk/larımıza kültürel değerleri kazandırma (örf, adet, gelenek görenek, dil, inanç, ahlak kuralları, tarih bilinci vb.)” ifadesi ile çocuk sayısı arasındaki farkın anlamlı olduğu görülmüştür ($p=0,000^{**}$; $p<0,05$). Farklılığı yaratan grubu belirlemek için çoklu karşılaştırma (LSD) testi yapıldığında; çocuk sahibi olmayan aileler ile 1 çocuk sahibi olan aileler arasında ($p=0,000^{**}$, Fark= -1,31915), çocuk sahibi olmayan aileler ile 2 çocuk sahibi olan aileler arasında ($p=0,000^{**}$, Fark=-1,36039) ve çocuk sahibi olmayan aileler ile 3 ve daha fazla çocuk sahibi olan aileler arasında ($p=0,000^{**}$, Fark= -1,33434) fark olduğu görülmüştür. Çocuk sahibi olmayan aileler ($\bar{X}$:2,91),

1 çocuk sahibi olan ailelere ($\bar{X}$:4,22), 2 çocuk sahibi olan ailelere ($\bar{X}$:4,27) ve 3 ve daha fazla çocuk sahibi olan ailelere ($\bar{X}$:4,24) göre çocuk/larına kültürel değerleri kazandırmayı (örf, adet, gelenek görenek, dil, inanç, ahlak kuralları, tarih bilinci vb.) daha düşük düzeyde ihtiyaç olarak görmektedirler (Tablo 33).

Tablo 33. Çocuk Sayısına Göre Ailelerin Eğlence ve Kültürel İhtiyaçlarına Yönelik İfadelere İlişkin Ortalama Puanlar

Eğlence ve Kültürel İhtiyaçlar	Çocuk Sayısı	N	$\bar{X}$	Std. S.	İkili Fark	KW	p
Ailemizin gidebileceği eğlence mekânlarının olması	Yok	53	3,39	1,03		3,260	0,353
	1	129	3,23	1,03			
	2	218	3,42	0,88			
	3+	50	3,24	0,77			
Ailemizin eğlence imkânlarına erişebilirliği	Yok	53	3,28	0,93		4,120	0,249
	1	129	3,12	1,01			
	2	218	3,32	0,92			
	3+	50	3,14	0,78			
Ailemizdeki bireylerin kültürel faaliyetlere/ topluluğa dahil olma fırsatları	Yok	53	3,74	0,96		6,988	0,072
	1	129	3,50	0,99			
	2	218	3,59	0,81			
	3+	50	3,36	0,63			
Aile bireylerimizin kültürel içerikli basılı yayınlara sahip olması	Yok	53	3,43	0,99		0,605	0,895
	1	129	3,57	0,85			
	2	218	3,50	0,90			
	3+	50	3,48	0,76			
Çocuk/larımıza kültürel değerleri kazandırma (örf, adet, gelenek görenek, dil, inanç, ahlak kuralları, tarih bilinci vb.)	Yok	53	2,91	1,33	0-1 0-2 0-3	46,871	0,000**
	1	129	4,22	0,89	1-0		
	2	218	4,27	0,83	2-0		
	3+	50	4,24	0,85	3-0		

**0,05 yanılma düzeyine göre gruplar arasında fark vardır

5.2.3.1. Ailenin Eğlence ve Kültürel İhtiyaçlarına Yönelik Hipotez Testleri

Tablo 34’de görüldüğü gibi araştırma kapsamına alınan evli bireylerin eğlence ve kültürel ihtiyaçlarına yönelik ortalama puanın 17,74 olduğu saptanmıştır.

Tablo 34. Ailenin Eğlence ve Kültürel İhtiyaçlarına Yönelik Puanlar

Eğlence ve Kültürel İhtiyaçlar	N	En düşük Puan	En yüksek Puan	$\bar{X}$	Std. S.
	450	5,00	25,00	17,74	3,41

Eğlence ve kültürel ihtiyaçlara ilişkin ortalama puanlar cinsiyete göre incelendiğinde; kadınların ortalama puanları (17,67) ve erkeklerin ortalama puanları (17,79) arasındaki farkın istatistiksel açıdan önemli olmadığı saptanmıştır ($p>0,05$) (Tablo 35). Bu durumda “Ailenin eğlence ve kültürel ihtiyaçları cinsiyete göre farklılık göstermektedir” hipotezi (hipotez 9) desteklenmemektedir.

Eğlence ve kültürel ihtiyaçlara ilişkin ortalama puanlar aile yaşam dönemlerine göre incelendiğinde; başlangıç döneminde olan ailelerin ortalama puanları (16,75), genişleme döneminde olan ailelerin ortalama puanları (18,05) ve daralma döneminde olan ailelerin ortalama puanları (17,28) arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olmadığı belirlenmiştir ($p>0,05$) (Tablo 35). Bu bulguya göre “Ailenin eğlence ve kültürel ihtiyaçları aile yaşam dönemlerine göre farklılık göstermektedir” hipotezi (hipotez 10) desteklenmemektedir.

Eğlence ve kültürel ihtiyaçlara ilişkin ortalama puanlar aylık gelir gruplarına göre incelendiğinde; 5.000 TL ve altı gelire sahip ailelerin ortalama puanları (17,78), 5.001 TL-10.000 TL arası gelire sahip ailelerin ortalama puanları (17,67) ve 10.000 TL üstü gelire sahip ailelerin ortalama puanları (18,41) arasındaki farkın istatistiksel açıdan önemli olmadığı saptanmıştır ($p>0,05$) (Tablo 35). Bu durumda “Ailenin eğlence ve kültürel ihtiyaçları aylık ortalama gelire göre farklılık göstermektedir” hipotezi (hipotez 11) desteklenmemektedir.

Eğlence ve kültürel ihtiyaçlara ilişkin ortalama puanlar çocuk sayısına göre incelendiğinde; çocuk sahibi olmayan ailelerin ortalama puanları (16,75), 1 çocuk sahibi ailelerin ortalama puanları (17,65), 2 çocuk sahibi ailelerin ortalama puanları (18,09), 3 ve daha fazla çocuk sahibi ailelerin (17,46) ortalama puanları arasındaki farkın istatistiksel açıdan önemli olmadığı bulunmuştur ($p>0,05$) (Tablo 35). Bu bulguya göre “Ailenin eğlence ve kültürel ihtiyaçları çocuk sayısına göre farklılık göstermektedir” hipotezi (hipotez 12) desteklenmemektedir.

Tablo 35. Açıklayıcı Değişkenlere Göre Eğlence ve Kültürel İhtiyaçlara Yönelik Ortalama Puanlar

Açıklayıcı Değişkenler		Eğlence ve Kültürel İhtiyaçlar					
		N	$\bar{X}$	Std.S.	İkili Fark	MU/KW	p
Cinsiyet	Kadın	189	17,67	3,69		0,360	0,719
	Erkek	261	17,79	3,21			
Aile yaşam Dönemi	Başlangıç	53	16,75	3,64		5,743	0,057
	Genişleme	307	18,05	3,38			
	Daralma	90	17,28	3,25			
Aylık Gelir	5.000 TL ve altı	90	17,78	3,29		1,256	0,534
	5.001 TL-10.000 TL	331	17,67	3,31			
	10.000 TL üstü	29	18,41	4,73			
Çocuk Sayısı	Yok	53	16,75	3,64		4,814	0,186
	1	129	17,65	3,64			
	2	218	18,09	3,34			
	3+	50	17,46	2,65			

**0,05 yanılma düzeyine göre gruplar arasında fark vardır

5.2.4. Ailelerin Duygusal/Psikososyal İhtiyaçlarına Yönelik İfadeler

Araştırma kapsamına alınan bireylerin ailelerinin duygusal/psikososyal ihtiyaçlarına yönelik ortalama puanlar incelendiğinde; diğer ifadelerin ortalama puanlarına göre “Ailemizdeki bireylerin birbirine güven duyması” (4,64), “Ailemizdeki bireylerin birbirlerine değer vermesi” (4,63), “Ailemizdeki bireyler

arasında sevgi olması” (4,63) ifadelerine ilişkin ortalama puanların yüksek olduğu; “Sosyal yardım, dernek, kulüp vb. kuruluşlara üye olmamız” (2,97), “Ailemizin başkaları tarafından takdir edilmesi” (3,15), “Çevremizdeki insanlara güven duymak” (3,85) ifadelerine ilişkin ortalama puanların düşük olduğu saptanmıştır (Tablo 36).

Tablo 36. Ailenin Duygusal/Psikososyal İhtiyaçlarına Yönelik Ortalama Puanlar

Duygusal/Psikososyal İhtiyaçlar	$\bar{X}$	Std. S.
Ailemizdeki bireyler arasında pozitif ilişki olması	4,58	0,77
Çevremizdeki insanlarla aramızda pozitif ilişki olması	4,21	0,86
Ailemizdeki bireylerin birbirlerine değer vermesi	4,63	0,76
Ailemizdeki bireylerin yeteneklerinin ortaya çıkarılması	4,22	0,85
Ailemizdeki bireylerin birbirlerini takdir etmesi	4,32	0,85
Ailemizin başkaları tarafından takdir edilmesi	3,15	1,10
Ailemizdeki bireyler arasında sevgi olması	4,63	0,80
Ailemizdeki bireylerin birbirine saygı duyması	4,62	0,80
Çevremizdeki insanların aileme saygı duyması	3,93	1,02
Ailemizdeki bireylerin birbirine güven duyması	4,64	0,81
Çevremizdeki insanlara güven duymak	4,16	0,80
Bir grup veya aileye ait olma	3,85	1,09
Destek olacak yakınlarımızın/arkadaşlarımızın olması	4,04	0,88
Sosyal yardım, dernek, kulüp vb. kuruluşlara üye olmamız	2,97	1,01

Duygusal/psikososyal ihtiyaç düzeylerine ilişkin ortalama puanlar cinsiyete göre incelendiğinde; kadınlar tarafından “Ailelerindeki bireylerin birbirlerine değer vermesi” ($\bar{X}$:4,64), “Ailelerindeki bireyler arasında sevgi olması” ($\bar{X}$:4,62) ve “Ailelerindeki bireylerin birbirine güven duyması” ($\bar{X}$:4,62) yüksek düzeyde ihtiyaç olarak görülürken, erkekler tarafından “Ailelerindeki bireylerin birbirine güven duyması” ($\bar{X}$:4,66) ve “Ailelerindeki bireyler arasında sevgi olması” ($\bar{X}$:4,64) yüksek düzeyde ihtiyaç olarak görülmektedir (Tablo 37).

Duygusal/psikososyal ihtiyaç grubunda yer alan “Ailemizdeki bireylerin birbirlerini takdir etmesi” ifadesine kadın ve erkeklerin verdiği cevaplar arasında fark olduğu saptanmıştır ($p=0,007^{**}$; $p<0,05$). Kadınlar ($\bar{X}:4,41$) erkeklere ($\bar{X}:4,25$) göre ailelerindeki bireylerin birbirlerini takdir etmesini daha yüksek düzeyde ihtiyaç olarak görmektedirler (Tablo 37).

Yine “Çevremizdeki insanlara güven duymak” ifadesine göre kadın ve erkekler arasında istatistiksel olarak fark olduğu belirlenmiştir ($p=0,010^{**}$; $p<0,05$). Ortalama puanlara bakıldığında kadınlar ($\bar{X}:4,26$) erkeklere ($\bar{X}:4,08$) göre çevrelerindeki insanlara güven duymayı daha yüksek düzeyde ihtiyaç olarak görmektedirler (Tablo 37).

“Bir grup veya aileye ait olma” ifadesine göre kadın ve erkekler arasında istatistiksel olarak fark olduğu bulunmuştur ($p=0,000^{**}$; $p<0,05$). Kadınlar ($\bar{X}:4,06$) erkeklere ($\bar{X}:3,69$) göre bir grup veya aileye ait olmanın daha yüksek düzeyde ihtiyaç olduğunu belirtmişlerdir (Tablo 37).

“Destek olacak yakınlarımızın/arkadaşlarımızın olması” maddesine göre kadın ve erkekler arasında fark olduğu saptanmıştır ($p=0,007^{**}$; $p<0,05$). Erkekler ($\bar{X}:3,97$) kadınlara ($\bar{X}:4,13$) göre destek olacak yakınlarımızın/arkadaşlarımızın olmasını daha düşük düzeyde ihtiyaç olarak görmektedirler (Tablo 37).

Diğer ifadeler ile cinsiyet arasında istatistiksel açıdan anlamlı farklılık bulunamamıştır (Tablo 37).

Tablo 37. Cinsiyete Göre Ailelerin Duygusal/Psikososyal İhtiyaçlarına Yönelik İfadelere İlişkin Ortalama Puanlar

Duygusal/Psikososyal İhtiyaçlar	Cinsiyet	N	$\bar{X}$	Std. S.	MU	p
Ailemizdeki bireyler arasında pozitif ilişki olması	Kadın	189	4,57	0,85	-0,854	0,393
	Erkek	261	4,58	0,72		

Çevremizdeki insanlarla aramızda pozitif ilişki olması	Kadın	189	4,23	0,96	-1,485	0,138
	Erkek	261	4,19	0,79		
Ailemizdeki bireylerin birbirlerine değer vermesi	Kadın	189	4,64	0,82	-1,407	0,159
	Erkek	261	4,62	0,71		
Ailemizdeki bireylerin yeteneklerinin ortaya çıkarılması	Kadın	189	4,19	0,89	0,111	0,912
	Erkek	261	4,23	0,82		
Ailemizdeki bireylerin birbirlerini takdir etmesi	Kadın	189	4,41	0,86	-2,685	0,007**
	Erkek	261	4,25	0,84		
Ailemizin başkaları tarafından takdir edilmesi	Kadın	189	3,27	1,19	-1,715	0,086
	Erkek	261	3,07	1,03		
Ailemizdeki bireyler arasında sevgi olması	Kadın	189	4,62	0,92	-1,434	0,151
	Erkek	261	4,64	0,70		
Ailemizdeki bireylerin birbirine saygı duyması	Kadın	189	4,61	0,89	-1,161	0,246
	Erkek	261	4,63	0,73		
Çevremizdeki insanların aileme saygı duyması	Kadın	189	3,96	1,04	-0,747	0,455
	Erkek	261	3,90	1,01		
Ailemizdeki bireylerin birbirine güven duyması	Kadın	189	4,62	0,89	-0,514	0,607
	Erkek	261	4,66	0,75		
Çevremizdeki insanlara güven duymak	Kadın	189	4,26	0,78	-2,587	0,010**
	Erkek	261	4,08	0,80		
Bir grup veya aileye ait olma	Kadın	189	4,06	1,03	-3,771	0,000**
	Erkek	261	3,69	1,11		
Destek olacak yakınlarımızın/arkadaşlarımızın olması	Kadın	189	4,13	0,96	-2,682	0,007**
	Erkek	261	3,97	0,82		
Sosyal yardım, dernek, kulüp vb. kuruluşlara üye olmamız	Kadın	189	2,99	1,06	-0,131	0,896
	Erkek	261	2,95	0,97		

**0,05 yanılma düzeyine göre gruplar arasında fark vardır

Duygusal/psikososyal ihtiyaç düzeylerine ilişkin ortalama puanlar aile yaşam dönemlerine göre incelendiğinde; başlangıç döneminde olan aileler tarafından “Ailelerindeki bireyler arasında sevgi olması” ($\bar{X}$:4,66), “Ailelerindeki bireylerin birbirine saygı duyması” ($\bar{X}$:4,64) ve “Ailelerindeki bireylerin birbirine güven duyması” ($\bar{X}$:4,64) yüksek düzeyde ihtiyaç olarak görülmektedir. Genişleme döneminde olan aileler tarafından ise, “Ailelerindeki bireylerin birbirlerine değer vermesi” ($\bar{X}$:4,67), “Ailelerindeki bireyler arasında sevgi olması” ($\bar{X}$:4,67) ve

“Ailelerindeki bireylerin birbirine güven duyması” ($\bar{X}$:4,67) yüksek düzeyde ihtiyaç olarak görülmektedir. Daralma döneminde olan aileler ise “Ailelerindeki bireylerin birbirine güven duymasını” ($\bar{X}$:4,56) ve “Ailelerindeki bireylerin birbirlerine değer vermesini” ($\bar{X}$:4,53) yüksek düzeyde ihtiyaç olarak görmektedirler (Tablo 38).

Duygusal/psikososyal ihtiyaç grubunda yer alan “Ailemizdeki bireyler arasında pozitif ilişki olması” ifadesine göre aile yaşam dönemleri arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($p=0,002^{**}$; $p<0,05$). Farklılığı yaratan grubu belirlemek için çoklu karşılaştırma testi (LSD) yapıldığında; başlangıç döneminde olan aileler ve genişleme döneminde olan aileler arasında fark olduğu görülmüştür ($p=0,024^{**}$, Fark=0,25850). Ayrıca, daralma döneminde olan aileler ile genişleme döneminde olan aileler arasında da fark olduğu belirlenmiştir ($p=0,008^{**}$, Fark=0,24361). Genişleme döneminde olan aileler ($\bar{X}$:4,65), daralma ($\bar{X}$:4,41) ve başlangıç ($\bar{X}$:4,39) döneminde olan ailelere göre “ailelerindeki bireyler arasında pozitif ilişki olmasını” daha yüksek düzeyde ihtiyaç olarak görmektedirler (Tablo 38).

“Çevremizdeki insanlarla aramızda pozitif ilişki olması” ifadesine verilen cevaplara göre aile yaşam dönemleri arasındaki fark anlamlı bulunmuştur ($p=0,008^{**}$; $p<0,05$). Çoklu karşılaştırma testi (LSD) sonuçlarına bakıldığında; başlangıç döneminde olan aileler ve genişleme döneminde olan aileler arasında fark olduğu görülmüştür ($p=0,007^{**}$, Fark=0,34392). Ayrıca, daralma döneminde olan aileler ile genişleme döneminde olan aileler arasında da fark olduğu tespit edilmiştir ($p=0,006^{**}$, Fark=0,28397). Başlangıç döneminde olan aileler ($\bar{X}$:3,96) daralma ($\bar{X}$:4,02) ve genişleme döneminde olan ailelere ($\bar{X}$:4,30) göre “çevrelerindeki insanlarla aralarında pozitif ilişki olmasını” daha düşük düzeyde ihtiyaç olarak görmektedirler (Tablo 38).

“Ailemizdeki bireylerin yeteneklerinin ortaya çıkarılması” ifadesi aile yaşam dönemlerine göre istatistiksel olarak farklılık göstermektedir ($p=0,015^{**}$; $p<0,05$). Çoklu karşılaştırma testi (LSD) sonuçlarına bakıldığında; daralma döneminde

olan aileler ile genişleme döneminde olan aileler arasında fark olduğu belirlenmiştir ($p=0,004^{**}$, Fark=0,28990). Genişleme döneminde olan aileler ($\bar{X}:4,29$), daralma döneminde olan ailelere ($\bar{X}:4,00$) göre ‐ailelerindeki bireylerin yeteneklerinin ortaya çıkarılmasını‐ daha yüksek düzeyde ihtiyaç olarak görmektedirler (Tablo 38).

‐Ailemizdeki bireyler arasında sevgi olması‐ ifadesine verilen cevaplara göre aile yaşam dönemleri arasındaki fark anlamlı bulunmuştur ($p=0,032^{**}$; $p<0,05$). Çoklu karşılaştırma testi (LSD) sonuçlarına bakıldığında; daralma döneminde olan aileler ile genişleme döneminde olan aileler arasında fark olduğu görülmüştür ($p=0,040^{**}$, Fark=0,19649). Genişleme döneminde olan aileler ($\bar{X}:4,67$), daralma döneminde olan ailelere ($\bar{X}:4,48$) göre ‐ailelerindeki bireyler arasında sevgi olmasını‐ daha yüksek düzeyde ihtiyaç olarak görmektedirler (Tablo 38).

‐evremizdeki insanların aileme saygı duyması‐ ifadesine göre aile yaşam dönemleri arasındaki fark anlamlıdır ($p=0,007^{**}$; $p<0,05$). Çoklu karşılaştırma testi (LSD) sonuçlarına bakıldığında; genişleme döneminde olan aileler ile daralma döneminde olan aileler arasında fark olduğu bulunmuştur ($p=0,001^{**}$, Fark=0,39273). Daralma döneminde olan ailelerin ($\bar{X}:3,63$), genişleme döneminde olan ailelere ($\bar{X}:4,03$) göre ‐çevrelerindeki insanların ailelerine saygı duymasını‐ daha düşük düzeyde ihtiyaç olarak gördükleri belirlenmiştir (Tablo 38).

Duygusal/psikososyal ihtiyaç grubu altında yer alan diğer maddeler ile aile yaşam dönemleri arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmamıştır (Tablo 38).

Tablo 38. Aile Yaşam Dönemlerine Göre Ailelerin Duygusal/Psikososyal İhtiyaçlarına Yönelik İfadelere İlişkin Ortalama Puanlar

Duygusal/Psikososyal İhtiyaçlar	Aile Yaşam Dönemi	N	$\bar{X}$	Std. S.	İkili Fark	KW	p
	Başlangıç	53	4,39	0,84	1-2	12,293	0,002 ^{**}

Ailemizdeki bireyler arasında pozitif ilişki olması	Genişleme	307	4,65	0,69	2-1 2-3		
	Daralma	90	4,41	0,92	3-2		
Çevremizdeki insanlarla aramızda pozitif ilişki olması	Başlangıç	53	3,96	1,09	1-2	9,653	0,008**
	Genişleme	307	4,30	0,79	2-1 2-3		
	Daralma	90	4,02	0,91	3-2		
Ailemizdeki bireylerin birbirlerine değer vermesi	Başlangıç	53	4,55	0,79		4,756	0,093
	Genişleme	307	4,67	0,72			
	Daralma	90	4,53	0,84			
Ailemizdeki bireylerin yeteneklerinin ortaya çıkarılması	Başlangıç	53	4,15	0,82		8,435	0,015**
	Genişleme	307	4,29	0,81	2-3		
	Daralma	90	4,00	0,94	3-2		
Ailemizdeki bireylerin birbirlerini takdir etmesi	Başlangıç	53	4,42	0,77		2,633	0,268
	Genişleme	307	4,33	0,87			
	Daralma	90	4,23	0,84			
Ailemizin başkaları tarafından takdir edilmesi	Başlangıç	53	3,00	1,21		1,700	0,427
	Genişleme	307	3,19	1,12			
	Daralma	90	3,12	0,96			
Ailemizdeki bireyler arasında sevgi olması	Başlangıç	53	4,66	0,76		6,877	0,032**
	Genişleme	307	4,67	0,77	2-3		
	Daralma	90	4,48	0,90	3-2		
Ailemizdeki bireylerin birbirine saygı duyması	Başlangıç	53	4,64	0,76		2,839	0,242
	Genişleme	307	4,66	0,75			
	Daralma	90	4,48	0,96			
Çevremizdeki insanların aileme saygı duyması	Başlangıç	53	3,87	1,16		9,910	0,007**
	Genişleme	307	4,03	0,97	2-3		
	Daralma	90	3,63	1,06	3-2		
Ailemizdeki bireylerin birbirine güven duyması	Başlangıç	53	4,64	0,76		0,845	0,656
	Genişleme	307	4,67	0,77			
	Daralma	90	4,56	0,96			
Çevremizdeki insanlara güven duymak	Başlangıç	53	4,02	0,91		4,739	0,094
	Genişleme	307	4,21	0,80			
	Daralma	90	4,08	0,69			
Bir grup veya aileye ait olma	Başlangıç	53	3,92	1,09		0,371	0,831
	Genişleme	307	3,84	1,09			
	Daralma	90	3,83	1,09			

Destek olacak yakınlarımızın/arkadaşlarımızın olması	Başlangıç	53	4,07	0,95		3,041	0,219
	Genişleme	307	4,07	0,87			
	Daralma	90	3,90	0,89			
Sosyal yardım, dernek, kulüp vb. kuruluşlara üye olmamız	Başlangıç	53	2,89	1,09		0,635	0,728
	Genişleme	307	2,99	1,02			
	Daralma	90	2,93	0,91			

**0,05 yanılma düzeyine göre gruplar arasında fark vardır

Duygusal/psikososyal ihtiyaç düzeylerine ilişkin ortalama puanlar aylık gelire göre incelendiğinde; 5.000 TL ve altı gelire sahip aileler tarafından “Ailelerindeki bireylerin birbirine güven duyması” ($\bar{X}$:4,68) ve “Ailelerindeki bireyler arasında sevgi olması” ($\bar{X}$:4,66) yüksek düzeyde ihtiyaç olarak görülürken, 5.001 TL-10.000 TL gelire sahip aileler tarafından “Ailelerindeki bireylerin birbirlerine değer vermesi” ($\bar{X}$:4,64), “Ailelerindeki bireyler arasında sevgi olması” ($\bar{X}$:4,64) ve “Ailelerindeki bireylerin birbirine güven duyması” ($\bar{X}$:4,64) yüksek düzeyde ihtiyaç olarak görülmektedir. Ayrıca 10.000 TL üstü gelire sahip aileler “Ailelerindeki bireylerin birbirine güven duyması” ($\bar{X}$:4,59) ve “Ailelerindeki bireylerin birbirine saygı duymasını” ($\bar{X}$:4,55) yüksek düzeyde ihtiyaç olarak görmektedirler (Tablo 39).

Bu grup altında yer alan maddeler ile gelir grupları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılığa rastlanılmamıştır. Ancak ortalama puanlara bakıldığında; gelir düzeyi arttıkça “Ailedeki bireylerin yeteneklerinin ortaya çıkarılması”, “Ailelerin başkaları tarafından takdir edilmesi”, “Ailedeki bireyler arasında sevgi olması”, “Çevredeki insanların ailelerine saygı duyması”, “Ailedeki bireylerin birbirine güven duyması”, “Bir grup veya aileye ait olma”, “Sosyal yardım, dernek, kulüp vb. kuruluşlara üye olma” gibi ihtiyaçların daha düşük düzeyde hissedildiği görülmektedir (Tablo 39).

Tablo 39. Aylık Gelire Göre Ailelerin Duygusal/Psikososyal İhtiyaçlarına Yönelik İfadelere İlişkin Ortalama Puanlar

Duygusal/Psikososyal İhtiyaçlar	Aylık Gelir	N	$\bar{X}$	Std. S.	İkili Fark	KW	p
Ailemizdeki bireyler arasında pozitif ilişki olması	5.000 TL ve altı	90	4,56	0,79		0,200	0,905
	5.001 TL-10.000 TL	331	4,60	0,74			
	10.000 TL üstü	29	4,41	1,05			
Çevremizdeki insanlarla aramızda pozitif ilişki olması	5.000 TL ve altı	90	4,20	0,91		0,016	0,992
	5.001 TL-10.000 TL	331	4,22	0,84			
	10.000 TL üstü	29	4,14	1,03			
Ailemizdeki bireylerin birbirlerine değer vermesi	5.000 TL ve altı	90	4,63	0,73		0,011	0,995
	5.001 TL-10.000 TL	331	4,64	0,74			
	10.000 TL üstü	29	4,52	1,02			
Ailemizdeki bireylerin yeteneklerinin ortaya çıkarılması	5.000 TL ve altı	90	4,27	0,93		4,329	0,115
	5.001 TL-10.000 TL	331	4,24	0,78			
	10.000 TL üstü	29	3,79	1,21			
Ailemizdeki bireylerin birbirlerini takdir etmesi	5.000 TL ve altı	90	4,34	0,85		0,881	0,644
	5.001 TL-10.000 TL	331	4,31	0,84			
	10.000 TL üstü	29	4,38	0,94			
Ailemizin başkaları tarafından takdir edilmesi	5.000 TL ve altı	90	3,26	1,11		2,146	0,342
	5.001 TL-10.000 TL	331	3,14	1,09			
	10.000 TL üstü	29	2,93	1,16			
Ailemizdeki bireyler arasında sevgi olması	5.000 TL ve altı	90	4,66	0,77		0,084	0,959
	5.001 TL-10.000 TL	331	4,64	0,79			
	10.000 TL üstü	29	4,52	1,02			
Ailemizdeki bireylerin birbirine saygı duyması	5.000 TL ve altı	90	4,59	0,83		0,241	0,886
	5.001 TL-10.000 TL	331	4,63	0,77			
	10.000 TL üstü	29	4,55	1,02			
Çevremizdeki insanların aileme saygı duyması	5.000 TL ve altı	90	4,07	1,05		3,277	0,194

	5.001 TL-10.000 TL	331	3,90	1,01			
	10.000 TL üstü	29	3,79	1,08			
Ailemizdeki bireylerin birbirine güven duyması	5.000 TL ve altı	90	4,68	0,78		0,491	0,782
	5.001 TL-10.000 TL	331	4,64	0,80			
	10.000 TL üstü	29	4,59	1,02			
Çevremizdeki insanlara güven duymak	5.000 TL ve altı	90	4,14	0,84		0,239	0,887
	5.001 TL-10.000 TL	331	4,17	0,78			
	10.000 TL üstü	29	4,07	0,88			
Bir grup veya aileye ait olma	5.000 TL ve altı	90	3,89	1,13		0,315	0,854
	5.001 TL-10.000 TL	331	3,84	1,08			
	10.000 TL üstü	29	3,79	1,21			
Destek olacak yakınlarımızın/arkadaşlarımızın olması	5.000 TL ve altı	90	4,02	0,99		0,578	0,749
	5.001 TL-10.000 TL	331	4,03	0,85			
	10.000 TL üstü	29	4,10	0,98			
Sosyal yardım, dernek, kulüp vb. kuruluşlara üye olmamız	5.000 TL ve altı	90	3,00	0,98		0,531	0,767
	5.001 TL-10.000 TL	331	2,97	1,00			
	10.000 TL üstü	29	2,86	1,13			

**0,05 yanılma düzeyine göre gruplar arasında fark vardır

Duygusal/psikososyal ihtiyaç düzeylerine ilişkin ortalama puanlar ailelerin çocuk sayısına göre incelendiğinde; çocuk sahibi olmayan aileler ve 1 çocuk sahibi aileler tarafından “Ailelerindeki bireyler arasında sevgi olması”, 2 çocuk sahibi aileler ile 3 ve daha fazla çocuk sahibi aileler tarafından ise “Ailelerindeki bireylerin birbirine güven duyması” yüksek düzeyde ihtiyaç olarak görülmektedir (Tablo 40).

Duygusal/psikososyal ihtiyaç grubu altında yer alan ifadeler ile çocuk sayısı arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılığa rastlanılmamıştır. Ancak ortalama puanlara bakıldığında; çocuk sayısı arttıkça “Ailemizdeki bireyler arasında pozitif

ilişki olması” ve “Ailemizdeki bireylerin yeteneklerinin ortaya çıkarılması” gibi ihtiyaçların daha yüksek düzeyde hissedildiği görülmektedir (Tablo 40).

Tablo 40. Çocuk Sayısına Göre Ailelerin Duygusal/Psikososyal İhtiyaçlarına Yönelik İfadelere İlişkin Ortalama Puanlar

Duygusal/Psikososyal İhtiyaçlar	Çocuk Sayısı	N	$\bar{X}$	Std. S.	İkili Fark	KW	p
Ailemizdeki bireyler arasında pozitif ilişki olması	Yok	53	4,39	0,84		5,664	0,129
	1	129	4,58	0,79			
	2	218	4,61	0,76			
	3+	50	4,62	0,70			
Çevremizdeki insanlarla aramızda pozitif ilişki olması	Yok	53	3,96	1,09		2,419	0,490
	1	129	4,26	0,83			
	2	218	4,23	0,84			
	3+	50	4,24	0,72			
Ailemizdeki bireylerin birbirlerine değer vermesi	Yok	53	4,55	0,79		1,375	0,711
	1	129	4,69	0,62			
	2	218	4,61	0,82			
	3+	50	4,64	0,75			
Ailemizdeki bireylerin yeteneklerinin ortaya çıkarılması	Yok	53	4,15	0,82		0,677	0,879
	1	129	4,19	0,94			
	2	218	4,23	0,83			
	3+	50	4,28	0,70			
Ailemizdeki bireylerin birbirlerini takdir etmesi	Yok	53	4,42	0,77		1,795	0,616
	1	129	4,24	0,92			
	2	218	4,35	0,84			
	3+	50	4,30	0,79			
Ailemizin başkaları tarafından takdir edilmesi	Yok	53	3,00	1,21		3,032	0,387
	1	129	3,18	1,11			
	2	218	3,21	1,09			
	3+	50	3,00	1,05			
Ailemizdeki bireyler arasında sevgi olması	Yok	53	4,66	0,76		0,419	0,936
	1	129	4,70	0,67			
	2	218	4,59	0,88			
	3+	50	4,62	0,78			

Ailemizdeki bireylerin birbirine saygı duyması	Yok	53	4,64	0,76	0,047	0,997
	1	129	4,64	0,73		
	2	218	4,59	0,86		
	3+	50	4,64	0,78		
Çevremizdeki insanların aileme saygı duyması	Yok	53	3,87	1,16	5,183	0,159
	1	129	4,09	0,97		
	2	218	3,89	1,00		
	3+	50	3,74	1,07		
Ailemizdeki bireylerin birbirine güven duyması	Yok	53	4,64	0,76	0,568	0,904
	1	129	4,67	0,76		
	2	218	4,62	0,85		
	3+	50	4,66	0,79		
Çevremizdeki insanlara güven duymak	Yok	53	4,02	0,91	1,943	0,584
	1	129	4,20	0,77		
	2	218	4,15	0,78		
	3+	50	4,24	0,79		
Bir grup veya aileye ait olma	Yok	53	3,92	1,09	4,697	0,195
	1	129	3,92	1,12		
	2	218	3,75	1,07		
	3+	50	3,98	1,13		
Destek olacak yakınlarımızın/arkadaşlarımızın olması	Yok	53	4,06	0,95	2,197	0,533
	1	129	3,94	0,92		
	2	218	4,06	0,87		
	3+	50	4,14	0,76		
Sosyal yardım, dernek, kulüp vb. kuruluşlara üye olmamız	Yok	53	2,89	1,09	0,704	0,872
	1	129	2,99	1,10		
	2	218	2,98	0,94		
	3+	50	2,92	0,97		

**0,05 yanılma düzeyine göre gruplar arasında fark vardır

5.2.4.1. Ailenin Duygusal/Psikososyal İhtiyaçlarına Yönelik Hipotez Testleri

Tablo 41'de görüldüğü gibi araştırma kapsamına alınan evli bireylerin duygusal/psikososyal ihtiyaçlarına yönelik ortalama puanın 57,93 olduğu saptanmıştır.

Tablo 41. Ailenin Duygusal/Psikososyal İhtiyaçlarına Yönelik Puanlar

Duygusal/Psikososyal İhtiyaçlar	N	En düşük Puan	En yüksek Puan	$\bar{X}$	Std. S.
	450	19,00	70,00	57,93	8,52

Cinsiyetine göre duygusal/psikososyal ihtiyaçlara ilişkin ortalama puanlar arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu saptanmıştır ($p=0,001^{**}$; $p<0,05$). Kadınlar (58,57) erkeklere (57,47) göre duygusal/psikososyal ihtiyaçları daha yüksek düzeyde ihtiyaç olarak görmektedirler (Tablo 42). Bu bulguya göre “Ailenin duygusal/psikososyal ihtiyaçları cinsiyete göre farklılık göstermektedir” hipotezi (hipotez 13) desteklenmektedir.

Aile yaşam dönemlerine göre duygusal/psikososyal ihtiyaçlara ilişkin ortalama puanlar arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu belirlenmiştir ($p=0,042^{**}$; $p<0,05$). Farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek için yapılan çoklu karşılaştırma testi (LSD) sonuçlarına göre; genişleme döneminde olan aileler ile daralma döneminde olan ailelerin ortalama puanları arasındaki farktan kaynaklandığı görülmüştür (Tablo 42). Bu bulguya göre “Ailenin duygusal/psikososyal ihtiyaçları aile yaşam dönemlerine göre farklılık göstermektedir” hipotezi (hipotez 14) desteklenmektedir.

Duygusal/psikososyal ihtiyaçlara ilişkin ortalama puanlar aylık gelir gruplarına göre incelendiğinde; 5.000 TL ve altı gelire sahip ailelerin ortalama puanları (58,30), 5.001 TL-10.000 TL arası gelire sahip ailelerin ortalama puanları (57,96) ve 10.000 TL üstü gelire sahip ailelerin ortalama puanları (56,45) arasındaki farkın istatistiksel açıdan önemli olmadığı saptanmıştır ($p>0,05$) (Tablo 42). Bu durumda “Ailenin duygusal/psikososyal ihtiyaçları aylık gelire göre farklılık göstermektedir” hipotezi (hipotez 15) desteklenmemektedir.

Duygusal/psikososyal ihtiyaçlara ilişkin ortalama puanlar çocuk sayısına göre incelendiğinde; çocuk sahibi olmayan ailelerin ortalama puanları (57,17), 1 çocuk

sahibi ailelerin ortalama puanları (58,30), 2 çocuk sahibi ailelerin ortalama puanları (57,88), 3 ve daha fazla çocuğa sahip ailelerin (58,02) ortalama puanları arasındaki farkın istatistiksel açıdan önemli olmadığı bulunmuştur ($p>0,05$) (Tablo 42). Bu bulguya göre ‐Ailenin duygusal/psikososyal ihtiyaçları ocuk sayısına göre farklılık göstermektedir‐ hipotezi (hipotez 16) desteklenmemektedir.

Tablo 42. Açıklayıcı Değişkenlere Göre Duygusal/Psikososyal İhtiyaçlara Yönelik Ortalama Puanlar

Açıklayıcı Değişkenler		Duygusal/Psikososyal İhtiyaçlar					
		N	$\bar{X}$	Std.S.	İkili Fark	MU/KW	p
Cinsiyet	Kadın	189	58,57	9,59		-3,245	0,001**
	Erkek	261	57,47	7,64			
Aile yaşam Dönemi	Başlangıç	53	57,17	9,18	2-3	6,353	0,042**
	Genişleme	307	58,57	8,23			
	Daralma	90	56,21	8,92			
Aylık Gelir	5.000 TL ve altı	90	58,30	8,87		0,702	0,704
	5.001 TL-10.000 TL	331	57,96	8,18			
	10.000 TL st	29	56,45	11,13			
ocuk Sayısı	Yok	53	57,17	9,18		0,782	0,854
	1	129	58,30	7,97			
	2	218	57,88	8,87			
	3+	50	58,02	7,81			

**0,05 yanılma düzeyine göre gruplar arasında fark vardır

5.2.5. Ailelerin Zaman İhtiyaçlarına Yönelik İfadeler

Araştırma kapsamına alınan evli bireylerin ailelerinin zaman ihtiyaçlarına yönelik ortalama puanlar incelendiğinde; bu grup altında yer alan ifadelere göre ‐Ailemizdeki bireyler ile birlikte vakit geçirmek için zaman ayırmak‐ (4,46) ifadesine ilişkin ortalama puanın en yüksek; ‐ocuk/larımızın eğitimi için zaman ayırmak (okul/ okul dışı)‐ (3,97), ‐Eğlence/kültürel faaliyetler ve boş zamanı

değerlendirmek için zaman ayırmak (hobi, tatil, spor vb.)” (3,97) ifadelerine ilişkin ortalama puanların en düşük olduğu saptanmıştır (Tablo 43).

Tablo 43. Ailenin Zaman İhtiyaçlarına Yönelik Ortalama Puanlar

Zaman İhtiyacı	$\bar{X}$	Std. S.
Ailemizdeki bireyler ile birlikte vakit geçirmek için zaman ayırmak	4,46	0,79
Ailemizde evle ilgili faaliyetlere zaman ayırmak (temizlik vb)	3,99	0,87
Ailemizde uyku ve dinlenme faaliyetleri için zaman ayırmak	4,31	0,81
Ailemizde çalışma için zaman ayırmak	4,18	0,87
Eğlence/kültürel faaliyetler ve boş zamanı değerlendirmek için zaman ayırmak (hobi, tatil, spor vb.)	3,97	0,88
Ailemizdeki bireylerin bireysel gelişimi için zaman ayırmak	4,18	0,90
Çocuk/larımızın eğitimi için zaman ayırmak (okul/ okul dışı)	3,97	1,36

Zaman ihtiyaç düzeylerine ilişkin ortalama puanlar cinsiyete göre incelendiğinde; hem kadınlar hem erkekler tarafından “Ailelerindeki bireyler ile birlikte vakit geçirmek için zaman ayırmak” ve “Ailelerinde uyku ve dinlenme faaliyetleri için zaman ayırmak” yüksek düzeyde ihtiyaç olarak görülmektedir (Tablo 44).

Zaman ihtiyaç grubunda yer alan “Ailemizde evle ilgili faaliyetlere zaman ayırmak (temizlik vb.)” ifadesine kadınlar ile erkeklerin verdiği cevaplar arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık olduğu belirlenmiştir ($p=0,026^{**}$; $p<0,05$). Kadınlar ($\bar{X}:4,08$) erkeklere ($\bar{X}:3,93$) göre ailelerinde evle ilgili faaliyetlere zaman ayırmanın (temizlik vb.) daha yüksek düzeyde ihtiyaç olduğunu düşünmektedirler (Tablo 44).

Yine “Eğlence/kültürel faaliyetler ve boş zamanı değerlendirmek için zaman ayırmak (hobi, tatil, spor vb.)” ifadesine kadın ve erkeklerin verdiği cevaplar arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık saptanmıştır ($p=0,013^{**}$; $p<0,05$). Kadınlar ($\bar{X}:4,06$) erkeklere ($\bar{X}:3,93$) göre eğlence/kültürel faaliyetler ve boş

zamanı değerlendirmek için zaman ayırmayı (hobi, tatil, spor vb.) daha yüksek düzeyde ihtiyaç olarak görmektedirler (Tablo 44).

Diğer ifadelerin cinsiyete göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermediği bulunmuştur (Tablo 44).

Tablo 44. Cinsiyete Göre Ailelerin Zaman İhtiyaçlarına Yönelik İfadelere İlişkin Ortalama Puanlar

Zaman İhtiyacı	Cinsiyet	N	$\bar{X}$	Std. S.	MU	p
Ailemizdeki bireyler ile birlikte vakit geçirmek için zaman ayırmak	Kadın	189	4,43	0,85	-0,118	0,906
	Erkek	261	4,47	0,75		
Ailemizde evle ilgili faaliyetlere zaman ayırmak (temizlik vb)	Kadın	189	4,08	0,91	-2,219	0,026**
	Erkek	261	3,93	0,84		
Ailemizde uyku ve dinlenme faaliyetleri için zaman ayırmak	Kadın	189	4,33	0,89	-1,54	0,124
	Erkek	261	4,29	0,75		
Ailemizde çalışma için zaman ayırmak	Kadın	189	4,05	1,01	0,204	0,838
	Erkek	261	4,15	0,75		
Eğlence/kültürel faaliyetler ve boş zamanı değerlendirmek için zaman ayırmak (hobi, tatil, spor vb.)	Kadın	189	4,06	0,98	-2,476	0,013**
	Erkek	261	3,93	0,79		
Ailemizdeki bireylerin bireysel gelişimi için zaman ayırmak	Kadın	189	4,19	0,99	-1,236	0,217
	Erkek	261	4,16	0,83		
Çocuk/larımızın eğitimi için zaman ayırmak (okul/ okul dışı)	Kadın	189	3,78	1,51	1,655	0,098
	Erkek	261	4,11	1,23		

**0,05 yanılma düzeyine göre gruplar arasında fark vardır

Zaman ihtiyaç düzeylerine ilişkin ortalama puanlar aile yaşam dönemlerine göre incelendiğinde; başlangıç ve daralma döneminde olan aileler “Ailelerindeki bireyler ile birlikte vakit geçirmek için zaman ayırmayı” ve “Ailelerinde uyku ve dinlenme faaliyetleri için zaman ayırmayı” yüksek düzeyde ihtiyaç olarak görürken; genişleme döneminde olan aileler “Ailelerindeki bireyler ile birlikte vakit geçirmek için zaman ayırmayı” ve “Çocuk/larının eğitimi için zaman ayırmayı (okul/ okul dışı)” yüksek düzeyde ihtiyaç olarak görmektedirler (Tablo 45).

Zaman ihtiyaç grubunda yer alan ifadelerden “Ailemizdeki bireyler ile birlikte vakit geçirmek için zaman ayırmak” aile yaşam dönemlerine göre istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($p=0,000^{**}$; $p<0,05$). Farklılığı yaratan grubu belirlemek için çoklu karşılaştırma testi (LSD) yapıldığında; başlangıç döneminde olan aileler ve genişleme döneminde olan aileler arasında fark olduğu görülmüştür ($p=0,001^{**}$, Fark=0,37810). Ayrıca, daralma döneminde olan aileler ile genişleme döneminde olan aileler arasında da fark olduğu belirlenmiştir ($p=0,000^{**}$, Fark=0,33344). Genişleme döneminde olan aileler ($\bar{X}:4,57$), daralma ($\bar{X}:4,23$) ve başlangıç ($\bar{X}:4,19$) döneminde olan ailelere göre “Ailelerindeki bireyler ile birlikte vakit geçirmek için zaman ayırmanın” daha yüksek düzeyde ihtiyaç olduğunu belirtmişlerdir (Tablo 45).

“Ailemizde evle ilgili faaliyetlere zaman ayırmak (temizlik vb.)” ifadesine göre aile yaşam dönemleri arasında fark olduğu saptanmıştır ($p=0,003^{**}$; $p<0,05$). Çoklu karşılaştırma testi (LSD) sonuçlarına bakıldığında; başlangıç döneminde olan aileler ile genişleme döneminde olan aileler arasında fark olduğu belirlenmiştir ($p=0,001^{**}$, Fark=0,42499). Yine, daralma döneminde olan aileler ve genişleme döneminde olan aileler ($p=0,002^{**}$, Fark=0,31535) arasında da farklılık bulunmuştur. Başlangıç döneminde olan aileler ($\bar{X}:3,68$), daralma ($\bar{X}:3,79$) ve genişleme ($\bar{X}:4,10$) döneminde olan ailelere göre “ailelerinde evle ilgili faaliyetlere zaman ayırmanın (temizlik vb)” daha düşük düzeyde ihtiyaç olduğunu düşünmektedirler (Tablo 45).

“Ailemizde uyku ve dinlenme faaliyetleri için zaman ayırmak” ifadesine göre aile yaşam dönemleri arasındaki fark anlamlı bulunmuştur ($p=0,018^{**}$; $p<0,05$). Çoklu karşılaştırma testi (LSD) sonuçlarına bakıldığında; başlangıç döneminde olan aileler ve genişleme döneminde olan aileler arasında ($p=0,023^{**}$, Fark=0,27441); daralma döneminde olan aileler ile genişleme döneminde olan aileler arasında fark olduğu tespit edilmiştir ($p=0,012^{**}$, Fark=0,24318). Genişleme döneminde olan aileler ($\bar{X}:4,39$) daralma ($\bar{X}:4,14$) ve başlangıç ($\bar{X}:4,11$) döneminde olan ailelere göre “uyku ve dinlenme faaliyetleri için zaman ayırmayı” daha yüksek düzeyde ihtiyaç olarak görmektedirler (Tablo 45).

“Ailemizde çalışma için zaman ayırmak” ifadesine verilen cevaplara göre aile yaşam dönemleri arasındaki fark anlamlıdır ($p=0,027^{**}$; $p<0,05$). Çoklu karşılaştırma testi (LSD) sonuçları incelendiğinde; daralma döneminde olan aileler ile genişleme döneminde olan aileler arasında fark olduğu saptanmıştır ($p=0,004^{**}$, Fark=0,30329). Genişleme döneminde olan aileler ($\bar{X}:4,19$) daralma ($\bar{X}:3,89$) döneminde olan ailelere göre “çalışma için zaman ayırmayı” daha yüksek düzeyde ihtiyaç olarak görmektedirler (Tablo 45).

“Eğlence/kültürel faaliyetler ve boş zamanı değerlendirmek için zaman ayırmak (hobi, tatil, spor vb.)” ifadesine göre aile yaşam dönemleri arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($p=0,008^{**}$; $p<0,05$). Çoklu karşılaştırma testi (LSD) sonuçlarına bakıldığında; başlangıç döneminde olan aileler ile genişleme döneminde olan aileler arasında ($p=0,032^{**}$, Fark=0,27663); daralma döneminde olan aileler ile genişleme döneminde olan aileler arasında ($p=0,001^{**}$, Fark=0,33239) fark olduğu belirlenmiştir. Daralma ($\bar{X}:3,76$) döneminde olan aileler başlangıç ($\bar{X}:3,81$) ve genişleme ($\bar{X}:4,09$) döneminde olan ailelere göre “eğlence/kültürel faaliyetler ve boş zamanı değerlendirmek için zaman ayırmayı (hobi, tatil, spor vb.)” daha düşük düzeyde ihtiyaç olarak görmektedirler (Tablo 45).

“Ailemizdeki bireylerin bireysel gelişimi için zaman ayırmak” ifadesine verilen cevaplara göre aile yaşam dönemleri arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($p=0,002^{**}$; $p<0,05$). Çoklu karşılaştırma testi (LSD) sonuçları incelendiğinde; başlangıç döneminde olan aileler ile genişleme döneminde olan aileler arasında ($p=0,003^{**}$, Fark=0,39727) fark olduğu saptanmıştır. Ayrıca, daralma döneminde olan aileler ile genişleme döneminde olan aileler arasında ($p=0,000^{**}$, Fark=0,39182) da farklılık olduğu belirlenmiştir. Genişleme ($\bar{X}:4,30$) döneminde olan aileler başlangıç ($\bar{X}:3,91$) ve daralma ($\bar{X}:3,91$) döneminde olan ailelere göre “ailelerindeki bireylerin bireysel gelişimi için zaman ayırmayı” daha yüksek düzeyde ihtiyaç olarak görmektedirler (Tablo 45).

“Çocuk/larımızın eğitimi için zaman ayırmak (okul/ okul dışı)” ifadesine göre aile yaşam dönemleri arasındaki fark anlamlı bulunmuştur ($p=0,000^{**}$; $p<0,05$). Çoklu karşılaştırma testi (LSD) sonuçlarına bakıldığında; başlangıç döneminde olan aileler ile genişleme döneminde olan aileler arasında ($p=0,000^{**}$, Fark=-2,60832); başlangıç döneminde olan aileler ile daralma döneminde olan aileler arasında ($p=0,000^{**}$, Fark= -1,53543); daralma döneminde olan aileler ile genişleme döneminde olan aileler arasında ($p=0,000^{**}$, Fark=1,07289) fark olduğu belirlenmiştir. Başlangıç ($\bar{X}$:1,89) döneminde olan aileler daralma ($\bar{X}$:3,42) ve genişleme ($\bar{X}$:4,49) döneminde olan ailelere göre “çocuk/larının eğitimi için zaman ayırmayı (okul/ okul dışı)” daha düşük düzeyde ihtiyaç olarak görmektedirler (Tablo 45).

Tablo 45. Aile Yaşam Dönemlerine Göre Ailelerin Zaman İhtiyaçlarına Yönelik İfadelere İlişkin Ortalama Puanlar

Zaman İhtiyacı	Aile Yaşam Dönemi	N	$\bar{X}$	Std. S.	İkili Fark	KW	p
Ailemizdeki bireyler ile birlikte vakit geçirmek için zaman ayırmak	Başlangıç	53	4,19	1,02	1-2	17,449	0,000**
	Genişleme	307	4,57	0,68	2-1 2-3		
	Daralma	90	4,23	0,89	3-2		
Ailemizde evle ilgili faaliyetlere zaman ayırmak (temizlik vb)	Başlangıç	53	3,68	1,09	1-2	11,842	0,003**
	Genişleme	307	4,10	0,79	2-1 2-3		
	Daralma	90	3,79	0,94	3-2		
Ailemizde uyku ve dinlenme faaliyetleri için zaman ayırmak	Başlangıç	53	4,11	1,01	1-2	8,041	0,018**
	Genişleme	307	4,39	0,75	2-1 2-3		
	Daralma	90	4,14	0,86	3-2		
Ailemizde çalışma için zaman ayırmak	Başlangıç	53	4,00	0,89		7,189	0,027**
	Genişleme	307	4,19	0,81	2-3		
	Daralma	90	3,89	1,01	3-2		
Eğlence/kültürel faaliyetler ve boş zamanı değerlendirmek için zaman ayırmak (hobi, tatil, spor vb.)	Başlangıç	53	3,81	1,11	1-2	9,556	0,008**
	Genişleme	307	4,09	0,80	2-1 2-3		

	Daralma	90	3,76	0,92	3-2		
Ailemizdeki bireylerin bireysel gelişimi için zaman ayırmak	Başlangıç	53	3,91	1,19	1-2	12,964	0,002**
	Genişleme	307	4,30	0,77	2-1 2-3		
	Daralma	90	3,91	1,01	3-2		
Çocuk/larımızın eğitimi için zaman ayırmak (okul/ okul dışı)	Başlangıç	53	1,89	1,01	1-2 1-3	142,775	0,000**
	Genişleme	307	4,49	0,86	2-1 2-3		
	Daralma	90	3,42	1,54	3-1 3-2		

**0,05 yanılma düzeyine göre gruplar arasında fark vardır

Zaman ihtiyaç düzeylerine ilişkin ortalama puanlar aylık gelire göre incelendiğinde; bütün gelir grupları tarafından “Ailelerindeki bireyler ile birlikte vakit geçirmek için zaman ayırmak” ve “Ailelerinde uyku ve dinlenme faaliyetleri için zaman ayırmak” yüksek düzeyde ihtiyaç olarak görülmektedir (Tablo 46).

Bu grup altında yer alan ifadeler ile gelir grupları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılığa rastlanılmamıştır. Ancak ortalama puanlara bakıldığında; gelir düzeyi arttıkça “Ailedeki bireyler ile birlikte vakit geçirmek için zaman ayırmak”, “Ailede evle ilgili faaliyetlere zaman ayırmak (temizlik vb)”, “Ailede uyku ve dinlenme faaliyetleri için zaman ayırmak” “Ailede çalışma için zaman ayırmak”, “Eğlence/kültürel faaliyetler ve boş zamanı değerlendirmek için zaman ayırmak (hobi, tatil, spor vb.)”, “Ailedeki bireylerin bireysel gelişimi için zaman ayırmak” gibi ihtiyaçların daha düşük düzeyde hissedildiği görülmektedir (Tablo 46).

Tablo 46. Aylık Gelire Göre Ailelerin Zaman İhtiyaçlarına Yönelik İfadelere İlişkin Ortalama Puanlar

Zaman İhtiyacı	Aylık Gelir	N	$\bar{X}$	Std. S.	İkili Fark	KW	p
Ailemizdeki bireyler ile birlikte vakit geçirmek için zaman ayırmak	5.000 TL ve altı	90	4,54	0,74		3,771	0,152
	5.001 TL-10.000 TL	331	4,46	0,77			

	10.000 TL üstü	29	4,14	1,06			
Ailemizde evle ilgili faaliyetlere zaman ayırmak (temizlik vb)	5.000 TL ve altı	90	4,02	0,85		0,741	0,690
	5.001 TL-10.000 TL	331	4,00	0,86			
	10.000 TL üstü	29	3,79	1,11			
Ailemizde uyku ve dinlenme faaliyetleri için zaman ayırmak	5.000 TL ve altı	90	4,33	0,81		0,271	0,873
	5.001 TL-10.000 TL	331	4,31	0,80			
	10.000 TL üstü	29	4,17	1,00			
Ailemizde çalışma için zaman ayırmak	5.000 TL ve altı	90	4,19	0,87		1,356	0,508
	5.001 TL-10.000 TL	331	4,09	0,84			
	10.000 TL üstü	29	4,00	1,13			
Eğlence/kültürel faaliyetler ve boş zamanı değerlendirmek için zaman ayırmak (hobi, tatil, spor vb.)	5.000 TL ve altı	90	4,00	0,86		0,023	0,989
	5.001 TL-10.000 TL	331	3,99	0,87			
	10.000 TL üstü	29	3,93	1,07			
Ailemizdeki bireylerin bireysel gelişimi için zaman ayırmak	5.000 TL ve altı	90	4,27	0,83		0,884	0,643
	5.001 TL-10.000 TL	331	4,17	0,89			
	10.000 TL üstü	29	4,03	1,15			
Çocuk/larımızın eğitimi için zaman ayırmak (okul/ okul dışı)	5.000 TL ve altı	90	4,28	1,16		5,168	0,075
	5.001 TL-10.000 TL	331	3,89	1,39			
	10.000 TL üstü	29	4,03	1,43			

**0,05 yanılma düzeyine göre gruplar arasında fark vardır

Zaman ihtiyaç düzeylerine ilişkin ortalama puanlar ailelerin çocuk sayısına göre incelendiğinde; çocuk sahibi olmayan aileler, 1 çocuk sahibi olan aileler ve 2 çocuk sahibi olan aileler tarafından “Ailelerindeki bireyler ile birlikte vakit geçirmek için zaman ayırmak” ve “Ailelerinde uyku ve dinlenme faaliyetleri için zaman ayırmak” yüksek düzeyde ihtiyaç olarak görülmektedir. 3 ve daha fazla çocuk

sahibi aileler tarafından ise; “Ailelerindeki bireyler ile birlikte vakit geçirmek için zaman ayırmak” ve “Çocuk/larının eğitimi için zaman ayırmak (okul/ okul dışı)” yüksek düzeyde ihtiyaç olarak görülmektedir (Tablo 47).

Zaman ihtiyaç grubunda yer alan “Ailemizdeki bireyler ile birlikte vakit geçirmek için zaman ayırmak” ifadesi çocuk sayısına göre anlamlı bulunmuştur ($p=0,043^{**}$; $p<0,05$). Farklılığı yaratan grubu belirlemek için çoklu karşılaştırma (LSD) testi yapıldığında; çocuk sahibi olmayan aileler ile 1 çocuk sahibi olan aileler arasında ($p=0,008^{**}$, Fark= -0,33845), çocuk sahibi olmayan aileler ile 2 çocuk sahibi olan aileler arasında ($p=0,033^{**}$, Fark=-0,25627) ve çocuk sahibi olmayan aileler ile 3 ve daha fazla çocuk sahibi olan aileler arasında ($p=0,008^{**}$, Fark= -0,41132) fark olduğu görülmüştür. Çocuk sahibi olmayan aileler ($\bar{X}$:4,19), 1 çocuk sahibi olan ailelere ($\bar{X}$:4,53), 2 çocuk sahibi olan ailelere ($\bar{X}$:4,45) ve 3 ve daha fazla çocuk sahibi olan ailelere ($\bar{X}$:4,60) göre ailelerindeki bireyler ile birlikte vakit geçirmek için zaman ayırmayı daha düşük düzeyde ihtiyaç olarak görmektedirler (Tablo 47).

“Çocuk/larımızın eğitimi için zaman ayırmak (okul/ okul dışı)” ifadesine verilen cevaplara göre çocuk sayısı arasındaki farkın anlamlı olduğu bulunmuştur ($p=0,000^{**}$; $p<0,05$). Farklılığı yaratan grubu belirlemek için çoklu karşılaştırma testi (LSD) yapıldığında; çocuk sahibi olmayan aileler ile 1 çocuk sahibi olan aileler arasında ($p=0,000^{**}$, Fark= -2,26825), çocuk sahibi olmayan aileler ile 2 çocuk sahibi olan aileler arasında ($p=0,000^{**}$, Fark= -2,38385) ve çocuk sahibi olmayan aileler ile 3 ve daha fazla çocuk sahibi olan aileler arasında ($p=0,008^{**}$, Fark= -2,53321) fark olduğu görülmüştür. 3 ve daha fazla çocuk sahibi aileler ($\bar{X}$:4,42), 2 çocuk sahibi olan ailelere ($\bar{X}$:4,27), 1 çocuk sahibi olan ailelere ($\bar{X}$:4,16), çocuk sahibi olmayan ailelere ($\bar{X}$:1,89) göre çocuk/larının eğitimi için zaman ayırmayı (okul/ okul dışı) daha yüksek düzeyde ihtiyaç olarak görmektedirler (Tablo 47).

Zaman ihtiyaç grubu altında yer alan diğer maddeler ile çocuk sayısı arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmamıştır (Tablo 47).

Tablo 47. Çocuk Sayısına Göre Ailelerin Zaman İhtiyaçlarına Yönelik İfadelere İlişkin Ortalama Puanlar

Zaman İhtiyacı	Çocuk Sayısı	N	$\bar{X}$	Std. S.	İkili Fark	KW	p
Ailemizdeki bireyler ile birlikte vakit geçirmek için zaman ayırmak	Yok	53	4,19	1,02	0-1 0-2 0-3	8,173	0,043**
	1	129	4,53	0,82	1-0		
	2	218	4,45	0,73	2-0		
	3+	50	4,60	0,61	3-0		
Ailemizde evle ilgili faaliyetlere zaman ayırmak (temizlik vb)	Yok	53	3,68	1,09		4,789	0,188
	1	129	4,02	0,88			
	2	218	4,04	0,79			
	3+	50	4,06	0,87			
Ailemizde uyku ve dinlenme faaliyetleri için zaman ayırmak	Yok	53	4,11	1,01		2,283	0,516
	1	129	4,28	0,83			
	2	218	4,35	0,77			
	3+	50	4,38	0,69			
Ailemizde çalışma için zaman ayırmak	Yok	53	4,00	0,89		1,089	0,780
	1	129	4,10	0,93			
	2	218	4,12	0,85			
	3+	50	4,18	0,77			
Eğlence/kültürel faaliyetler ve boş zamanı değerlendirmek için zaman ayırmak (hobi, tatil, spor vb.)	Yok	53	3,81	1,11		3,608	0,307
	1	129	4,08	0,92			
	2	218	3,99	0,81			
	3+	50	3,94	0,71			
Ailemizdeki bireylerin bireysel gelişimi için zaman ayırmak	Yok	53	3,91	1,19		2,404	0,493
	1	129	4,23	0,91			
	2	218	4,20	0,83			
	3+	50	4,22	0,74			
Çocuk/larımızın eğitimi için zaman ayırmak (okul/ okul dışı)	Yok	53	1,89	1,01	0-1 0-2	106,264	0,000**

					0-3		
	1	129	4,16	1,26	1-0		
	2	218	4,27	1,12	2-0		
	3+	50	4,42	0,86	3-0		

**0,05 yanılma düzeyine göre gruplar arasında fark vardır

5.2.5.1. Ailenin Zaman İhtiyaçlarına Yönelik Hipotez Testleri

Tablo 48’de görüldüğü gibi araştırma kapsamına alınan evli bireylerin zaman ihtiyaçlarına yönelik ortalama puanın 29,00 olduğu saptanmıştır.

Tablo 48. Ailenin Zaman İhtiyaçlarına Yönelik Puanlar

Zaman İhtiyaçlar	N	En düşük Puan	En yüksek Puan	$\bar{X}$	Std. S.
	450	7,00	35,00	29,00	4,85

Zaman ihtiyaçlarına ilişkin ortalama puanlar cinsiyete göre incelendiğinde; kadınlar (28,93) ile erkeklerin verdikleri cevapların ortalama puanları (29,05) arasındaki farkın istatistiksel açıdan önemli olmadığı saptanmıştır ($p>0,05$) (Tablo 49). Bu durumda “Ailenin zaman ihtiyaçları cinsiyete göre farklılık göstermektedir” hipotezi (hipotez 17) desteklenmemektedir.

Aile yaşam dönemlerine göre zaman ihtiyaçlarına ilişkin ortalama puanlar arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu belirlenmiştir ($p=0,000^{**}$; $p<0,05$). Farklılığı belirlemek için yapılan çoklu karşılaştırma testi (LSD) sonuçlarına göre; başlangıç döneminde olan aileler ile genişleme döneminde olan ailelerin, başlangıç döneminde olan aileler ile daralma döneminde olan ailelerin ortalama puanları arasındaki fark istatistiksel açıdan önemli bulunmuştur (Tablo 49). Bu bulguya göre “Ailenin zaman ihtiyaçları aile yaşam dönemlerine göre farklılık göstermektedir” hipotezi (hipotez 18) desteklenmektedir.

Zaman ihtiyaçlarına ilişkin ortalama puanlar aylık gelir düzeylerine göre incelendiğinde; 5.000 TL ve altı gelire sahip ailelerin ortalama puanları (29,63),

5.001 TL-10.000 TL arası gelire sahip ailelerin ortalama puanları (28,91) ve 10.000 TL üstü gelire sahip ailelerin ortalama puanları (28,10) arasındaki farkın istatistiksel açıdan önemli olmadığı saptanmıştır ($p>0,05$) (Tablo 49). Bu durumda “Ailenin zaman ihtiyaçları aylık gelire göre farklılık göstermektedir” hipotezi (hipotez 19) desteklenmemektedir.

Bireylerin sahip olduğu çocuk sayısına göre zaman ihtiyaçlarına ilişkin ortalama puanlar arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu belirlenmiştir ($p=0,000^{**}$; $p<0,05$). Farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek için yapılan çoklu karşılaştırma testi (LSD) sonuçlarına göre; çocuk sahibi olmayan aileler ile 1 çocuk sahibi aileler arasında, çocuk sahibi olmayan aileler ile 2 çocuk sahibi olan aileler arasında ve çocuk sahibi olmayan aileler ile 3 ve daha fazla çocuk sahibi ailelerin ortalama puanları arasındaki fark istatistiksel açıdan önemli bulunmuştur ($p<0,05$) (Tablo 49). Bu bulguya göre “Ailenin zaman ihtiyaçları çocuk sayısına göre farklılık göstermektedir” hipotezi (hipotez 20) desteklenmektedir.

Tablo 49. Açıklayıcı Değişkenlere Göre Zaman İhtiyaçlarına Yönelik Ortalama Puanlar

Açıklayıcı Değişkenler		Zaman İhtiyaçları					
		N	$\bar{X}$	Std.S.	İkili Fark	MU/KW	p
Cinsiyet	Kadın	189	28,93	5,42		-,821	0,412
	Erkek	261	29,05	4,41			
Aile yaşam Dönemi	Başlangıç	53	25,59	5,26	1-2 1-3	56,172	0,000**
	Genişleme	307	30,14	4,13	2-1 2-3		
	Daralma	90	27,14	5,39	3-1 3-2		
Aylık Gelir	5.000 TL ve altı	90	29,63	4,73		2,479	0,290
	5.001 TL-10.000 TL	331	28,91	4,67			
	10.000 TL üstü	29	28,10	6,80			

Çocuk Sayısı	Yok	53	25,59	5,26	0-1 0-2 0-3	29,640	0,000**
	1	129	29,39	5,30	1-0		
	2	218	29,42	4,38	2-0		
	3+	50	29,80	3,65	3-0		

**0,05 yanılma düzeyine göre gruplar arasında fark vardır

5.2.6. Ailelerin Sağlık, Bakım ve Destek Hizmetleri İhtiyaçlarına Yönelik İfadeler

Araştırma kapsamına alınan evli bireylerin ailelerinin sağlık, bakım ve destek hizmetleri ihtiyaçlarına yönelik ortalama puanlar incelendiğinde; bu grupta yer alan ifadelerden “Sağlık hizmetlerine rahatlıkla erişebilmemiz (genel/acil durumlar)” (4,46) ifadesine ilişkin ortalama puanın en yüksek; “Rutin günlük bakım için ücretli yardımcımızın olması (çocuk bakımı, ev işleri, temizlik vb. için)” (2,87) ifadesine ilişkin ortalama puanın en düşük olduğu saptanmıştır (Tablo 50).

Tablo 50. Ailenin Sağlık, Bakım ve Destek Hizmetleri İhtiyaçlarına Yönelik Ortalama Puanlar

Sağlık, Bakım ve Destek Hizmetleri İhtiyacı	̄	Std. S.
Sağlık hizmetlerine rahatlıkla erişebilmemiz (genel/acil durumlar)	4,46	0,83
Güvenebileceğimiz sağlık personeli	4,40	0,80
Tıbbi bakım almak için vasıtalara erişebilirliğimiz (evde bakım hizmetleri vb.)	3,93	1,04
Çocuk/larımız için bakım hizmetleri (kreş, oyun kulüpleri vb.)	2,93	1,45
Rutin günlük bakım için ücretli yardımcımızın olması (çocuk bakımı, ev işleri, temizlik vb. için)	2,87	1,14
Ailemizdeki çocuk, yaşlı, engelli vb. için acil durumlarda bakım ihtiyacını karşılayabilecek birilerinin olması (aile büyüğü, komşu vb.)	3,29	1,25
Yaşlandığımızda ihtiyaçlarımızı karşılamak için resmi sosyal destek hizmetlerinin olması (kurumsal bakım hizmetleri)	4,22	0,86

Evli bireylerin ailelerinin sağlık, bakım ve destek hizmetleri ihtiyaç düzeylerine ilişkin ortalama puanlar cinsiyete göre incelendiğinde; hem kadınlar hem de

erkeklerin “Sağlık hizmetlerine rahatlıkla erişebilmeyi (genel/acil durumlar)” ve “Güvenebileceği sağlık personeli” yüksek düzeyde ihtiyaç olarak gördükleri belirlenmiştir (Tablo 51).

Sağlık, bakım ve destek hizmetleri ihtiyaç grubunda yer alan “Rutin günlük bakım için ücretli yardımcımızın olması (çocuk bakımı, ev işleri, temizlik vb. için)” ifadesine kadınlar ile erkeklerin verdiği cevaplar arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmuştur ($p=0,015^{**}$; $p<0,05$). Kadınlar ($\bar{X}:3,04$) erkeklere ($\bar{X}:2,75$) göre rutin günlük bakım için ücretli yardımcılarının olmasını (çocuk bakımı, ev işleri, temizlik vb. için) daha yüksek düzeyde ihtiyaç olarak görmektedirler (Tablo 51).

“Yaşlandığımızda ihtiyaçlarımızı karşılamak için resmi sosyal destek hizmetlerinin olması (kurumsal bakım hizmetleri)” ifadesine kadın ve erkeklerin verdiği cevaplar arasında farklılık olduğu saptanmıştır ($p=0,001^{**}$; $p<0,05$). Kadınlar ($\bar{X}:4,38$) erkeklere ($\bar{X}:4,10$) göre yaşlandıklarında ihtiyaçlarını karşılamak için resmi sosyal destek hizmetlerinin olmasını (kurumsal bakım hizmetleri) daha yüksek düzeyde ihtiyaç olarak görmektedirler (Tablo 51).

Ailelerin sağlık, bakım ve destek hizmetlerine ilişkin diğer ifadelerin cinsiyete göre istatistiksel açıdan anlamlı farklılık göstermediği bulunmuştur (Tablo 51).

Tablo 51. Cinsiyete Göre Ailelerin Sağlık, Bakım ve Destek Hizmetleri İhtiyaçlarına Yönelik İfadelere İlişkin Ortalama Puanlar

Sağlık, Bakım ve Destek Hizmetleri İhtiyacı	Cinsiyet	N	$\bar{X}$	Std. S.	MU	p
Sağlık hizmetlerine rahatlıkla erişebilmemiz (genel/acil durumlar)	Kadın	189	4,46	0,89	-0,805	0,421
	Erkek	261	4,46	0,78		
Güvenebileceğimiz sağlık personeli	Kadın	189	4,46	0,81	-1,82	0,069
	Erkek	261	4,35	0,79		
	Kadın	189	3,93	1,11	-0,443	0,658

Tıbbi bakım almak için vasıtalarla erişebilirliğimiz (evde bakım hizmetleri vb.)	Erkek	261	3,94	0,98		
Çocuk/larımız için bakım hizmetleri (kreş, oyun kulüpleri vb.)	Kadın	189	2,88	1,53	0,730	0,465
	Erkek	261	2,97	1,40		
Rutin günlük bakım için ücretli yardımcımızın olması (çocuk bakımı, ev işleri, temizlik vb. için)	Kadın	189	3,04	1,24	-2,422	0,015**
	Erkek	261	2,75	1,05		
Ailemizdeki çocuk, yaşlı, engelli vb. için acil durumlarda bakım ihtiyacını karşılayabilecek birilerinin olması (aile büyüğü, komşu vb.)	Kadın	189	3,28	1,34	-0,014	0,989
	Erkek	261	3,29	1,19		
Yaşlandığımızda ihtiyaçlarımızı karşılamak için resmi sosyal destek hizmetlerinin olması (kurumsal bakım hizmetleri)	Kadın	189	4,38	0,79	-3,373	0,001**
	Erkek	261	4,10	0,89		

**0,05 yanılma düzeyine göre gruplar arasında fark vardır

Sağlık, bakım ve destek hizmetleri ihtiyaç düzeylerine ilişkin ortalama puanlar aile yaşam dönemlerine göre incelendiğinde; bütün yaşam dönemlerinde “Sağlık hizmetlerine rahatlıkla erişebilme (genel/acil durumlar)” ve “Güvenebilecekleri sağlık personeli” yüksek düzeyde ihtiyaç olarak görülmektedir (Tablo 52).

Sağlık, bakım ve destek hizmetleri ihtiyaç grubunda yer alan “Çocuk/larımız için bakım hizmetleri (kreş, oyun kulüpleri vb.)” ifadesine verilen cevaplar aile yaşam dönemlerine göre istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($p=0,000^{**}$; $p<0,05$). Farklılığı yaratan grubu belirlemek için çoklu karşılaştırma testi (LSD) yapıldığında; başlangıç döneminde olan aileler ile genişleme döneminde olan aileler arasında fark olduğu görülmüştür ($p=0,000^{**}$, Fark=-1,99939). Yine, daralma döneminde olan aileler ile genişleme döneminde olan aileler arasında da fark olduğu belirlenmiştir ($p=0,000^{**}$, Fark=1,79435). Genişleme döneminde olan aileler ($\bar{X}:3,53$), daralma ($\bar{X}:1,73$) ve başlangıç ($\bar{X}:1,53$) döneminde olan ailelere göre çocuk/ları için bakım hizmetlerinin (kreş, oyun kulüpleri vb.) daha yüksek düzeyde ihtiyaç olduğunu belirtmişlerdir (Tablo 52).

“Rutin günlük bakım için ücretli yardımcımızın olması (çocuk bakımı, ev işleri, temizlik vb. için)” ifadesine göre aile yaşam dönemleri arasındaki fark istatistiksel

olarak anlamlı bulunmuştur ($p=0,000^{**}$; $p<0,05$). Farklılığı yaratan grubu belirlemek için çoklu karşılaştırma testi (LSD) sonuçları incelendiğinde; başlangıç döneminde olan aileler ile genişleme döneminde olan aileler arasında ($p=0,000^{**}$, Fark=-0,97542), daralma döneminde olan aileler ile genişleme döneminde olan aileler arasında ($p=0,000^{**}$, Fark=-0,60749) fark olduğu görülmüştür. Başlangıç döneminde olan aileler ($\bar{X}:2,13$), daralma ($\bar{X}:2,50$) ve genişleme ($\bar{X}:3,11$) döneminde olan ailelere göre rutin günlük bakım için ücretli yardımcılarının olmasını (çocuk bakımı, ev işleri, temizlik vb. için) daha düşük düzeyde ihtiyaç olarak görmektedirler (Tablo 52).

“Ailemizdeki çocuk, yaşlı, engelli vb. için acil durumlarda bakım ihtiyacını karşılayabilecek birilerinin olması (aile büyüğü, komşu vb.)” ifadesine verilen cevaplara göre aile yaşam dönemleri arasındaki farkın anlamlı olduğu bulunmuştur ($p=0,000^{**}$; $p<0,05$). Farklılığı yaratan grubu belirlemek için çoklu karşılaştırma testi (LSD) yapıldığında; başlangıç döneminde olan aileler ile genişleme döneminde olan aileler arasında ($p=0,000^{**}$, Fark=-1,17122), daralma döneminde olan aileler ile genişleme döneminde olan aileler arasında ($p=0,000^{**}$, Fark=-0,79743) fark olduğu belirlenmiştir. Genişleme döneminde olan aileler ($\bar{X}:3,59$), daralma ($\bar{X}:2,79$) ve başlangıç ($\bar{X}:2,42$) döneminde olan ailelere göre ailelerindeki çocuk, yaşlı, engelli vb. için acil durumlarda bakım ihtiyacını karşılayabilecek birilerinin olmasını (aile büyüğü, komşu vb.) daha yüksek düzeyde ihtiyaç olarak görmektedirler (Tablo 52).

Sağlık, bakım ve destek hizmetleri ihtiyaç grubu altında yer alan diğer ifadeler ile aile yaşam dönemleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır (Tablo 52).

Tablo 52. Aile Yaşam Dönemlerine Göre Ailelerin Sağlık, Bakım ve Destek Hizmetleri İhtiyaçlarına Yönelik İfadelere İlişkin Ortalama Puanlar

Sağlık, Bakım ve Destek Hizmetleri İhtiyacı	Aile Yaşam Dönemi	N	$\bar{X}$	Std. S.	İkili Fark	KW	p
Sağlık hizmetlerine rahatlıkla erişebilmemiz (genel/acil durumlar)	Başlangıç	53	4,45	0,79		0,630	0,730
	Genişleme	307	4,48	0,79			
	Daralma	90	4,38	0,94			
Güvenebileceğimiz sağlık personeli	Başlangıç	53	4,34	0,83		2,254	0,324
	Genişleme	307	4,44	0,76			
	Daralma	90	4,29	0,90			
Tıbbi bakım almak için vasıtalara erişebilirliğimiz (evde bakım hizmetleri vb.)	Başlangıç	53	3,69	1,32		4,108	0,128
	Genişleme	307	4,01	0,99			
	Daralma	90	3,81	0,99			
Çocuk/larımız için bakım hizmetleri (kreş, oyun kulüpleri vb.)	Başlangıç	53	1,53	0,72	1-2	168,711	0,000**
	Genişleme	307	3,53	1,33	2-1 2-3		
	Daralma	90	1,73	0,68	3-2		
Rutin günlük bakım için ücretli yardımcımızın olması (çocuk bakımı, ev işleri, temizlik vb. için)	Başlangıç	53	2,13	0,98	1-2	47,470	0,000**
	Genişleme	307	3,11	1,11	2-1 2-3		
	Daralma	90	2,50	1,04	3-2		
Ailemizdeki çocuk, yaşlı, engelli vb. için acil durumlarda bakım ihtiyacını karşılayabilecek birilerinin olması (aile büyüğü, komşu vb.)	Başlangıç	53	2,42	1,28	1-2	53,841	0,000**
	Genişleme	307	3,59	1,11	2-1 2-3		
	Daralma	90	2,79	1,33	3-2		
Yaşlandığımızda ihtiyaçlarımızı karşılamak için resmi sosyal destek hizmetlerinin olması (kurumsal bakım hizmetleri)	Başlangıç	53	4,28	0,91		0,723	0,697
	Genişleme	307	4,22	0,87			
	Daralma	90	4,20	0,84			

**0,05 yanılma düzeyine göre gruplar arasında fark vardır

Sağlık, bakım ve destek hizmetleri ihtiyaç düzeylerine ilişkin ortalama puanlar aylık gelire göre incelendiğinde; 5.000 TL ve altı gelire sahip aileler ile 5.001 TL-10.000 TL gelire sahip aileler tarafından “Sağlık hizmetlerine rahatlıkla erişebilme (genel/acil durumlar)” ve “Güvenebilecekleri sağlık personeli” yüksek düzeyde ihtiyaç olarak görülürken; 10.000 TL üstü gelire sahip aileler tarafından

“Güvenebilecekleri sağlık personeli” ve “Yaşlandıklarında ihtiyaçlarını karşılamak için resmi sosyal destek hizmetlerinin olması (kurumsal bakım hizmetleri)” yüksek düzeyde ihtiyaç olarak görülmektedir (Tablo 53).

Bu grup altında yer alan ifadeler ile gelir grupları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılığa rastlanılmamıştır. Ancak ortalama puanlara bakıldığında; gelir düzeyi arttıkça “Rutin günlük bakım için ücretli yardımcımızın olması (çocuk bakımı, ev işleri, temizlik vb. için)” ve “Yaşlandığımızda ihtiyaçlarımızı karşılamak için resmi sosyal destek hizmetlerinin olması (kurumsal bakım hizmetleri)” gibi ihtiyaçlara olan gereksinimin daha yüksek düzeyde hissedildiği görülmektedir. Bunun yanı sıra, gelir düzeyi arttıkça “Sağlık hizmetlerine rahatlıkla erişebilmemiz (genel/acil durumlar)”, “Tıbbi bakım almak için vasıtalara erişebilirliğimiz (evde bakım hizmetleri vb.)”, “Çocuk/larımız için bakım hizmetleri (kreş, oyun kulüpleri vb.)” ve “Ailemizdeki çocuk, yaşlı, engelli vb. için acil durumlarda bakım ihtiyacını karşılayabilecek birilerinin olması (aile büyüğü, komşu vb.)” gibi ihtiyaçların daha düşük düzeyde hissedildiği görülmektedir (Tablo 53).

Tablo 53. Aylık Gelire Göre Ailelerin Sağlık, Bakım ve Destek Hizmetleri İhtiyaçlarına Yönelik İfadelere İlişkin Ortalama Puanlar

Sağlık, Bakım ve Destek Hizmetleri İhtiyacı	Aylık Gelir	N	$\bar{X}$	Std. S.	İkili Fark	KW	p
Sağlık hizmetlerine rahatlıkla erişebilmemiz (genel/acil durumlar)	5.000 TL ve altı	90	4,49	0,85		1,610	0,447
	5.001 TL-10.000 TL	331	4,47	0,79			
	10.000 TL üstü	29	4,24	1,06			
Güvenebileceğimiz sağlık personeli	5.000 TL ve altı	90	4,40	0,80		0,330	0,848
	5.001 TL-10.000 TL	331	4,39	0,79			
	10.000 TL üstü	29	4,45	0,83			
Tıbbi bakım almak için vasıtalara erişebilirliğimiz (evde bakım hizmetleri vb.)	5.000 TL ve altı	90	4,12	0,88		3,195	0,202
	5.001 TL-	331	3,91	1,03			

	10.000 TL						
	10.000 TL üstü	29	3,62	1,40			
Çocuk/larımız için bakım hizmetleri (kreş, oyun kulüpleri vb.)	5.000 TL ve altı	90	3,04	1,45		0,881	0,644
	5.001 TL-10.000 TL	331	2,92	1,46			
	10.000 TL üstü	29	2,72	1,41			
Rutin günlük bakım için ücretli yardımcımızın olması (çocuk bakımı, ev işleri, temizlik vb. için)	5.000 TL ve altı	90	2,76	1,05		1,237	0,539
	5.001 TL-10.000 TL	331	2,89	1,15			
	10.000 TL üstü	29	3,00	1,25			
Ailemizdeki çocuk, yaşlı, engelli vb. için acil durumlarda bakım ihtiyacını karşılayabilecek birilerinin olması (aile büyüğü, komşu vb.)	5.000 TL ve altı	90	3,52	1,22		4,251	0,119
	5.001 TL-10.000 TL	331	3,24	1,25			
	10.000 TL üstü	29	3,10	1,35			
Yaşlandığımızda ihtiyaçlarımızı karşılamak için resmi sosyal destek hizmetlerinin olması (kurumsal bakım hizmetleri)	5.000 TL ve altı	90	4,19	0,91		1,679	0,432
	5.001 TL-10.000 TL	331	4,21	0,85			
	10.000 TL üstü	29	4,38	0,90			

**0,05 yanılma düzeyine göre gruplar arasında fark vardır

Sağlık, bakım ve destek hizmetleri ihtiyaç düzeylerine ilişkin ortalama puanlar ailelerin çocuk sayısına göre incelendiğinde; çocuk sahibi olmayan, 1 çocuk sahibi olan, 2 çocuk sahibi olan ve 3 ve daha fazla çocuk sahibi olan aileler tarafından “Sağlık hizmetlerine rahatlıkla erişebilme (genel/acil durumlar)” ve “Güvenebilecekleri sağlık personeli” yüksek düzeyde ihtiyaç olarak görülmektedir (Tablo 54).

Sağlık, bakım ve destek hizmetleri ihtiyaç grubunda yer alan “Çocuk/larımız için bakım hizmetleri (kreş, oyun kulüpleri vb.)” ifadesine verilen cevaplar çocuk sayılarına göre istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($p=0,000^{**}$; $p<0,05$).

Farklılığı yaratan grubu belirlemek için çoklu karşılaştırma (LSD) testi yapıldığında; çocuk sahibi olmayan aileler ile 1 çocuk sahibi olan aileler arasında ($p=0,000^{**}$, Fark= -1,61898), çocuk sahibi olmayan aileler ile 2 çocuk sahibi olan aileler arasında ($p=0,000^{**}$, Fark=-1,58638) ve çocuk sahibi olmayan aileler ile 3 ve daha fazla çocuk sahibi olan aileler arasında ($p=0,000^{**}$, Fark= -1,55170) fark olduğu görülmüştür. 1 çocuk sahibi olan aileler ($\bar{X}$:3,15), 2 çocuk sahibi olan ailelere ($\bar{X}$:3,11), 3 ve daha fazla çocuk sahibi olan ailelere ($\bar{X}$:3,08) ve çocuk sahibi olmayan ailelere ($\bar{X}$:1,53) göre çocuk/ları için bakım hizmetlerini (kreş, oyun kulüpleri vb.) daha yüksek düzeyde ihtiyaç olarak görmektedirler (Tablo 54).

“Rutin günlük bakım için ücretli yardımcımızın olması (çocuk bakımı, ev işleri, temizlik vb. için)” ifadesine verilen cevaplara göre çocuk sayısı arasındaki farkın anlamlı olduğu bulunmuştur ($p=0,000^{**}$; $p<0,05$). Farklılığı yaratan grubu belirlemek için çoklu karşılaştırma testi (LSD) yapıldığında; çocuk sahibi olmayan aileler ile 1 çocuk sahibi olan aileler arasında ($p=0,000^{**}$, Fark= -,81747), çocuk sahibi olmayan aileler ile 2 çocuk sahibi olan aileler arasında ($p=0,000^{**}$, Fark= -,90668) ve çocuk sahibi olmayan aileler ile 3 ve daha fazla çocuk sahibi olan aileler arasında ($p=0,001^{**}$, Fark= -,74792) fark olduğu görülmüştür. 1 çocuk sahibi olan aileler ($\bar{X}$:3,04), 2 çocuk sahibi olan ailelere ($\bar{X}$:2,95), 3 ve daha fazla çocuk sahibi olan ailelere ($\bar{X}$:2,88) ve çocuk sahibi olmayan ailelere ($\bar{X}$:2,13) göre rutin günlük bakım için ücretli yardımcılarının olmasını (çocuk bakımı, ev işleri, temizlik vb. için) daha yüksek düzeyde ihtiyaç olarak görmektedirler (Tablo 54).

“Ailemizdeki çocuk, yaşlı, engelli vb. için acil durumlarda bakım ihtiyacını karşılayabilecek birilerinin olması (aile büyüğü, komşu vb.)” ifadesine verilen cevaplara göre çocuk sayısı arasındaki farkın anlamlı olduğu bulunmuştur ($p=0,000^{**}$; $p<0,05$). Farklılığı yaratan grubu belirlemek için çoklu karşılaştırma testi (LSD) yapıldığında; çocuk sahibi olmayan aileler ile 1 çocuk sahibi olan aileler arasında ($p=0,000^{**}$, Fark= -,98025), çocuk sahibi olmayan aileler ile 2 çocuk sahibi olan aileler arasında ($p=0,000^{**}$, Fark= -1,00234) ve çocuk sahibi olmayan aileler ile 3 ve daha fazla çocuk sahibi olan aileler arasında ($p=0,000^{**}$, Fark= -,96491) fark olduğu görülmüştür. 2 çocuk sahibi olan aileler ($\bar{X}$:3,42), 1

çocuk sahibi olan ailelere ($\bar{X}$:3,39), 3 ve daha fazla çocuk sahibi olan ailelere ($\bar{X}$:3,38) ve çocuk sahibi olmayan ailelere ($\bar{X}$:2,42) göre ailelerindeki çocuk, yaşlı, engelli vb. için acil durumlarda bakım ihtiyacını karşılayabilecek birilerinin olmasını (aile büyüğü, komşu vb.) daha yüksek düzeyde ihtiyaç olarak görmektedirler (Tablo 54).

Sağlık, bakım ve destek hizmetleri ihtiyaç grubu altında yer alan diğer maddeler ile çocuk sayısı arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Ancak ortalama puanlara bakıldığında çocuk sahibi olmayan ailelerin yaşlandıklarında ihtiyaçlarını karşılamak için resmi sosyal destek hizmetlerinin olmasını (kurumsal bakım hizmetleri) çocuk sahibi olan ailelere göre daha yüksek düzeyde ihtiyaç olarak görmeleri dikkat çekmektedir (Tablo 54).

Tablo 54. Çocuk Sayısına Göre Ailelerin Sağlık, Bakım ve Destek Hizmetleri İhtiyaçlarına Yönelik İfadelere İlişkin Ortalama Puanlar

Sağlık, Bakım ve Destek Hizmetleri İhtiyacı	Çocuk Sayısı	N	$\bar{X}$	Std. S.	İkili Fark	KW	p
Sağlık hizmetlerine rahatlıkla erişebilmemiz (genel/acil durumlar)	Yok	53	4,45	0,79		0,867	0,833
	1	129	4,47	0,80			
	2	218	4,43	0,87			
	3+	50	4,54	0,76			
Güvenebileceğimiz sağlık personeli	Yok	53	4,34	0,83		0,453	0,929
	1	129	4,43	0,78			
	2	218	4,38	0,83			
	3+	50	4,44	0,67			
Tıbbi bakım almak için vasıtalara erişebilirliğimiz (evde bakım hizmetleri vb.)	Yok	53	3,70	1,32		2,282	0,516
	1	129	4,01	0,97			
	2	218	3,96	1,04			
	3+	50	3,88	0,82			
Çocuk/larımız için bakım hizmetleri (kreş, oyun kulüpleri vb.)	Yok	53	1,53	0,72	0-1 0-2 0-3	61,943	0,000**

	1	129	3,15	1,46	1-0		
	2	218	3,11	1,42	2-0		
	3+	50	3,08	1,38	3-0		
Rutin günlük bakım için ücretli yardımcımızın olması (çocuk bakımı, ev işleri, temizlik vb. için)	Yok	53	2,13	0,98	0-1 0-2 0-3	28,002	0,000**
	1	129	3,04	1,23	1-0		
	2	218	2,95	1,09	2-0		
	3+	50	2,88	0,98	3-0		
Ailemizdeki çocuk, yaşlı, engelli vb. için acil durumlarda bakım ihtiyacını karşılayabilecek birilerinin olması (aile büyüğü, komşu vb.)	Yok	53	2,42	1,28	0-1 0-2 0-3	27,336	0,000**
	1	129	3,39	1,28	1-0		
	2	218	3,42	1,17	2-0		
	3+	50	3,38	1,16	3-0		
Yaşlandığımızda ihtiyaçlarımızı karşılamak için resmi sosyal destek hizmetlerinin olması (kurumsal bakım hizmetleri)	Yok	53	4,28	0,91		0,946	0,814
	1	129	4,22	0,93			
	2	218	4,22	0,82			
	3+	50	4,18	0,87			

**0,05 yanılma düzeyine göre gruplar arasında fark vardır

5.2.6.1. Ailenin Sağlık, Bakım ve Destek Hizmetleri İhtiyaçlarına Yönelik Hipotez Testleri

Tablo 55' de görüldüğü gibi araştırma kapsamına alınan evli bireylerin sağlık, bakım ve destek hizmetleri ihtiyaçlarına yönelik ortalama puanın 26,10 olduğu saptanmıştır.

Tablo 55. Ailenin Sağlık, Bakım ve Destek Hizmetleri İhtiyaçlarına Yönelik Puanlar

Sağlık, Bakım ve Destek Hizmetleri İhtiyaçları	N	En düşük Puan	En yüksek Puan	$\bar{X}$	Std. S.
	450	7,00	35,00	26,10	4,92

Sağlık, bakım ve destek hizmetleri ihtiyaçlarına ilişkin ortalama puanlar cinsiyete göre incelendiğinde; kadınların ortalama puanları (26,42) ve erkeklerin ortalama puanları (25,86) arasındaki farkın istatistiksel açıdan önemli olmadığı bulunmuştur ($p>0,05$) (Tablo 56). Bu sonuca göre “Ailenin sağlık, bakım ve destek hizmetleri ihtiyaçları cinsiyete göre farklılık göstermektedir” hipotezi (hipotez 21) desteklenmemektedir.

Aile yaşam dönemlerine göre sağlık, bakım ve destek hizmetleri ihtiyaçlarına ilişkin ortalama puanlar arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu belirlenmiştir ($p=0,000^{**}$; $p<0,05$). Farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek için yapılan çoklu karşılaştırma testi (LSD) sonuçlarına göre; başlangıç döneminde olan aileler ile genişleme döneminde olan ailelerin, genişleme döneminde olan aileler ile daralma döneminde olan ailelerin ortalama puanları arasındaki fark istatistiksel açıdan önemli bulunmuştur (Tablo 56). Bu bulguya göre “Ailenin sağlık, bakım ve destek hizmetleri ihtiyaçları aile yaşam dönemlerine göre farklılık göstermektedir” hipotezi (hipotez 22) desteklenmektedir.

Sağlık, bakım ve destek hizmetleri ihtiyaçlarına ilişkin ortalama puanlar aylık gelire göre incelendiğinde; 5.000 TL ve altı gelire sahip ailelerin ortalama puanları (26,52), 5.001 TL-10.000 TL arası gelire sahip ailelerin ortalama puanları (26,03) ve 10.000 TL üstü gelire sahip ailelerin ortalama puanları (25,52) arasındaki farkın istatistiksel açıdan önemli olmadığı saptanmıştır ($p>0,05$) (Tablo 56). Bu durumda “Ailenin sağlık, bakım ve destek hizmetleri ihtiyaçları aylık gelire göre farklılık göstermektedir” hipotezi (hipotez 23) desteklenmemektedir.

Çocuk sayısına göre sağlık, bakım ve destek hizmetleri ihtiyaçlarına ilişkin ortalama puanlar arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu belirlenmiştir ($p=0,000^{**}$; $p<0,05$). Farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek için yapılan çoklu karşılaştırma testi (LSD) sonuçlarına göre; çocuk sahibi olmayan aileler ile 1 çocuk sahibi aileler arasında, çocuk sahibi olmayan aileler ile 2 çocuk

sahibi olan aileler arasında ve çocuk sahibi olmayan aileler ile 3 ve daha fazla çocuk sahibi ailelerin ortalama puanları arasındaki fark istatistiksel açıdan önemli bulunmuştur ($p < 0,05$) (Tablo 56). Bu bulguya göre “Ailenin sağlık, bakım ve destek hizmetleri ihtiyaçları çocuk sayısına göre farklılık göstermektedir” hipotezi (hipotez 24) desteklenmektedir.

Tablo 56. Açıklayıcı Değişkenlere Göre Sağlık, Bakım ve Destek Hizmetleri İhtiyaçlarına Yönelik Ortalama Puanlar

Açıklayıcı Değişkenler		Sağlık, Bakım ve Destek Hizmetleri İhtiyaçları					
		N	$\bar{X}$	Std.S.	İkili Fark	MU/KW	p
Cinsiyet	Kadın	189	26,42	5,19		-1,447	0,148
	Erkek	261	25,86	4,70			
Aile yaşam Dönemi	Başlangıç	53	22,85	4,35	1-2	69,813	0,000**
	Genişleme	307	27,36	4,68	2-1 2-3		
	Daralma	90	23,70	4,22	3-2		
Aylık Gelir	5.000 TL ve altı	90	26,52	4,97		1,819	0,403
	5.001 TL-10.000 TL	331	26,03	4,78			
	10.000 TL üstü	29	25,52	6,23			
Çocuk Sayısı	Yok	53	22,85	4,35	0-1 0-2 0-3	26,750	0,000**
	1	129	26,71	5,06	1-0		
	2	218	26,46	4,80	2-0		
	3+	50	26,38	4,40	3-0		

**0,05 yanılma düzeyine göre gruplar arasında fark vardır

5.2.7. Ailelerin Mesleki İhtiyaçlarına Yönelik İfadeler

Araştırma kapsamına alınan evli bireylerin ailelerinin mesleki ihtiyaçlarına yönelik ortalama puanlar incelendiğinde; “Ailemizdeki bireylerin iş güvencesi” (4,40), “Ailemizdeki bireyler için iş imkânları” (4,36) ifadelerine ilişkin ortalama puanların yüksek olduğu; “Ailemizdeki bireylerin iş ile ilgili memnuniyetleri” (4,25) ifadesine ilişkin ortalama puanın düşük olduğu saptanmıştır (Tablo 57).

Tablo 57. Ailenin Mesleki İhtiyaçlarına Yönelik Ortalama Puanlar

Mesleki İhtiyaçlar	$\bar{X}$	Std. S.
Ailemizdeki bireyler için iş imkânları	4,36	0,99
Ailemizdeki bireylerin iş ile ilgili memnuniyetleri	4,25	0,86
Ailemizdeki bireylerin iş güvencesi	4,40	0,96

Evli bireylerin ailelerinin mesleki ihtiyaç düzeylerine ilişkin ortalama puanlar cinsiyete göre incelendiğinde; kadınlar da erkekler de “Ailelerindeki bireylerin iş güvencesini” yüksek düzeyde ihtiyaç olarak belirtmişlerdir (Tablo 58).

Mesleki ihtiyaç grubunda yer alan “Ailemizdeki bireylerin iş ile ilgili memnuniyetleri” ifadesine kadınlar ile erkeklerin verdiği cevaplar arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmuştur ($p=0,012^{**}$; $p<0,05$). Kadınlar ($\bar{X}:4,31$) erkeklere ($\bar{X}:4,20$) göre ailelerindeki bireylerin iş ile ilgili memnuniyetlerini daha yüksek düzeyde ihtiyaç olarak görmektedirler (Tablo 58).

Mesleki ihtiyaç grubu altında yer alan “ailemizdeki bireyler için iş imkânları” ve “ailemizdeki bireylerin iş güvencesi” ifadelerine kadın ve erkeklerin verdikleri cevaplar arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmamıştır (Tablo 58).

Tablo 58. Cinsiyete Göre Ailelerin Mesleki İhtiyaçlarına Yönelik İfadelere İlişkin Ortalama Puanlar

Mesleki İhtiyaçlar	Cinsiyet	N	$\bar{X}$	Std. S.	MU	p
Ailemizdeki bireyler için iş imkânları	Kadın	189	4,36	1,06	-1,099	0,272
	Erkek	261	4,35	0,95		
Ailemizdeki bireylerin iş ile ilgili memnuniyetleri	Kadın	189	4,31	0,95	-2,507	0,012 ^{**}
	Erkek	261	4,20	0,79		
Ailemizdeki bireylerin iş güvencesi	Kadın	189	4,39	1,05	-1,353	0,176
	Erkek	261	4,39	0,89		

^{**}0,05 yanılma düzeyine göre gruplar arasında fark vardır

Mesleki ihtiyaç düzeylerine ilişkin ortalama puanlar aile yaşam dönemlerine göre incelendiğinde; başlangıç döneminde olan aileler tarafından “Ailelerindeki bireylerin iş ile ilgili memnuniyetleri” ($\bar{X}$:4,09), genişleme döneminde olan aileler tarafından “Ailelerindeki bireylerin iş güvencesi” ($\bar{X}$:4,49), daralma döneminde olan aileler tarafından “Ailelerindeki bireyler için iş imkânları” ($\bar{X}$:4,40) yüksek düzeyde ihtiyaç olarak görülmektedir (Tablo 59).

Mesleki ihtiyaç grubunda yer alan “Ailemizdeki bireyler için iş imkânları” ifadesine verilen cevaplara göre aile yaşam dönemleri arasındaki farkın anlamlı olduğu bulunmuştur ($p=0,001^{**}$; $p<0,05$). Farklılığı yaratan grubu belirlemek için çoklu karşılaştırma testi (LSD) yapıldığında; başlangıç döneminde olan aileler ile genişleme döneminde olan aileler arasında fark olduğu görülmüştür ($p=0,000^{**}$, Fark= -0,694794). Yine, başlangıç döneminde olan aileler ile daralma döneminde olan aileler arasında da fark olduğu belirlenmiştir ($p=0,000^{**}$, Fark= -0,645283). Başlangıç döneminde olan aileler ($\bar{X}$:3,75), daralma ($\bar{X}$:4,40) ve genişleme ($\bar{X}$:4,45) döneminde olan ailelere göre ailelerindeki bireyler için iş imkânlarını daha düşük düzeyde ihtiyaç olarak görmektedirler (Tablo 59).

“Ailemizdeki bireylerin iş güvencesi” ifadesine verilen cevaplara göre aile yaşam dönemleri arasındaki farkın anlamlı olduğu bulunmuştur ($p=0,002^{**}$; $p<0,05$). Farklılığı yaratan grubu belirlemek için çoklu karşılaştırma testi (LSD) yapıldığında; başlangıç döneminde olan aileler ile genişleme döneminde olan aileler arasında ($p=0,000^{**}$, Fark= -0,510725), başlangıç döneminde olan aileler ile daralma döneminde olan aileler arasında ($p=0,039^{**}$, Fark= -0,341090) fark olduğu belirlenmiştir. Genişleme döneminde olan aileler ($\bar{X}$:4,49), daralma ($\bar{X}$:4,32) ve başlangıç ($\bar{X}$:3,98) döneminde olan ailelere göre ailelerindeki bireylerin iş güvencesini daha yüksek düzeyde ihtiyaç olarak görmektedirler (Tablo 59).

Mesleki ihtiyaç grubu altında yer alan “ailemizdeki bireylerin iş ile ilgili memnuniyetleri” ifadesi aile yaşam dönemlerine göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermemektedir (Tablo 59).

Tablo 59. Aile Yaşam Dönemlerine Göre Ailelerin Mesleki İhtiyaçlarına Yönelik İfadelere İlişkin Ortalama Puanlar

Mesleki İhtiyaçlar	Aile Yaşam Dönemi	N	$\bar{X}$	Std. S.	İkili Fark	KW	p
Ailemizdeki bireyler için iş imkânları	Başlangıç	53	3,75	1,33	1-2 1-3	13,386	0,001**
	Genişleme	307	4,45	0,89	2-1		
	Daralma	90	4,40	0,99	3-1		
Ailemizdeki bireylerin iş ile ilgili memnuniyetleri	Başlangıç	53	4,09	0,95		1,650	0,438
	Genişleme	307	4,27	0,85			
	Daralma	90	4,26	0,82			
Ailemizdeki bireylerin iş güvencesi	Başlangıç	53	3,98	1,20	1-2 1-3	12,181	0,002**
	Genişleme	307	4,49	0,89	2-1		
	Daralma	90	4,32	0,98	3-1		

**0,05 yanılma düzeyine göre gruplar arasında fark vardır

Mesleki ihtiyaç düzeylerine ilişkin ortalama puanlar aylık gelire göre incelendiğinde; 5.000 TL ve altı gelire sahip aileler tarafından “Ailelerindeki bireyler için iş imkânları” ($\bar{X}$:4,50), 5.001 TL-10.000 TL gelire sahip aileler tarafından “Ailelerindeki bireylerin iş güvencesi” ($\bar{X}$:4,41), 10.000 TL üstü gelire sahip aileler tarafından “Ailelerindeki bireylerin iş ile ilgili memnuniyetleri” ($\bar{X}$:4,17) yüksek düzeyde ihtiyaç olarak görülmektedir (Tablo 60).

Mesleki ihtiyaç grubu altında yer alan ifadeler ile gelir grupları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmamıştır. Ancak ortalama puanlara bakıldığında; gelir düzeyi arttıkça “Ailemizdeki bireyler için iş imkânları” ve “Ailemizdeki bireylerin iş güvencesi” gibi ihtiyaçların daha düşük düzeyde hissedildiği görülmektedir (Tablo 60).

Tablo 60. Aylık Gelire Göre Ailelerin Mesleki İhtiyaçlarına Yönelik İfadelere İlişkin Ortalama Puanlar

Mesleki İhtiyaçlar	Aylık Gelir	N	$\bar{X}$	Std. S.	İkili Fark	KW	p
Ailemizdeki bireyler için iş imkânları	5.000 TL ve altı	90	4,50	0,85		1,574	0,455
	5.001 TL-10.000 TL	331	4,34	0,99			
	10.000 TL üstü	29	4,14	1,38			
Ailemizdeki bireylerin iş ile ilgili memnuniyetleri	5.000 TL ve altı	90	4,18	0,87		1,242	0,538
	5.001 TL-10.000 TL	331	4,27	0,82			
	10.000 TL üstü	29	4,17	1,23			
Ailemizdeki bireylerin iş güvencesi	5.000 TL ve altı	90	4,44	0,93		0,605	0,739
	5.001 TL-10.000 TL	331	4,41	0,92			
	10.000 TL üstü	29	4,07	1,39			

**0,05 yanılma düzeyine göre gruplar arasında fark vardır

Mesleki ihtiyaç düzeylerine ilişkin ortalama puanlar ailelerin çocuk sayısına göre incelendiğinde; çocuk sahibi olmayan aileler tarafından “Ailelerindeki bireylerin iş ile ilgili memnuniyetleri”, 1 ve 2 çocuk sahibi olan aileler tarafından “Ailelerindeki bireylerin iş güvencesi”, 3 ve daha fazla çocuk sahibi aileler tarafından “Ailelerindeki bireyler için iş imkânları” yüksek düzeyde ihtiyaç olarak görülmektedir (Tablo 61).

Mesleki ihtiyaç grubunda yer alan “Ailemizdeki bireyler için iş imkânları” ifadesine verilen cevaplar ile çocuk sayısı arasındaki farkın anlamlı olduğu bulunmuştur ($p=0,003^{**}$; $p<0,05$). Farklılığı yaratan grubu belirlemek için çoklu karşılaştırma (LSD) testi yapıldığında; çocuk sahibi olmayan aileler ile 1 çocuk sahibi olan aileler arasında ($p=0,000^{**}$, Fark=-,63288), çocuk sahibi olmayan aileler ile 2 çocuk sahibi olan aileler arasında ($p=0,000^{**}$, Fark=-,69482) ve çocuk sahibi olmayan aileler ile 3 ve daha fazla çocuk sahibi olan aileler arasında ($p=0,000^{**}$, Fark= -,76528) fark olduğu görülmüştür. 3 ve daha fazla çocuk sahibi olan aileler ($\bar{X}:4,52$), 2 çocuk sahibi olan ailelere ($\bar{X}:4,45$), 1 çocuk sahibi olan ailelere

($\bar{X}$:4,39) ve çocuk sahibi olmayan ailelere ($\bar{X}$:3,76) göre ailelerindeki bireyler için iş imkânlarını daha yüksek düzeyde ihtiyaç olarak görmektedirler (Tablo 61).

“Ailemizdeki bireylerin iş güvencesi” ifadesine verilen cevaplara göre çocuk sayısı arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu belirlenmiştir ($p=0,022^{**}$; $p<0,05$). Farklılığı yaratan grubu belirlemek için çoklu karşılaştırma testi (LSD) yapıldığında; çocuk sahibi olmayan aileler ile 1 çocuk sahibi olan aileler arasında ($p=0,003^{**}$, Fark= -,46848), çocuk sahibi olmayan aileler ile 2 çocuk sahibi olan aileler arasında ($p=0,001^{**}$, Fark= -,47758) ve çocuk sahibi olmayan aileler ile 3 ve daha fazla çocuk sahibi olan aileler arasında ($p=0,015^{**}$, Fark=-,45887) fark olduğu görülmüştür. Çocuk sahibi olmayan aileler ($\bar{X}$:3,98), 1 çocuk sahibi olan ailelere ($\bar{X}$:4,45), 2 çocuk sahibi olan ailelere ($\bar{X}$:4,46), 3 ve daha fazla çocuk sahibi olan ailelere ($\bar{X}$:4,44) göre ailelerindeki bireylerin iş güvencesi olmasını daha düşük düzeyde ihtiyaç olarak görmektedirler (Tablo 61).

Mesleki ihtiyaç grubu altında yer alan “Ailemizdeki bireylerin iş ile ilgili memnuniyetleri” ifadesi ile çocuk sayısı arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmamıştır (Tablo 61).

Tablo 61. Çocuk Sayısına Göre Ailelerin Mesleki İhtiyaçlarına Yönelik İfadelere İlişkin Ortalama Puanlar

Mesleki İhtiyaçlar	Çocuk Sayısı	N	$\bar{X}$	Std. S.	İkili Fark	KW	p
Ailemizdeki bireyler için iş imkânları	Yok	53	3,76	1,33	0-1 0-2 0-3	13,782	0,003 ^{**}
	1	129	4,39	0,99	1-0		
	2	218	4,45	0,87	2-0		
	3+	50	4,52	0,89	3-0		
Ailemizdeki bireylerin iş ile ilgili memnuniyetleri	Yok	53	4,09	0,95		1,515	0,679
	1	129	4,23	0,93			
	2	218	4,29	0,78			

	3+	50	4,26	0,90			
Ailemizdeki bireylerin iş güvencesi	Yok	53	3,98	1,20	0-1 0-2 0-3	9,583	0,022**
	1	129	4,45	1,02	1-0		
	2	218	4,46	0,85	2-0		
	3+	50	4,44	0,91	3-0		

**0,05 yanılma düzeyine göre gruplar arasında fark vardır

5.2.7.1. Ailenin Mesleki İhtiyaçlarına Yönelik Hipotez Testleri

Tablo 62’de görüldüğü gibi araştırma kapsamına alınan evli bireylerin mesleki ihtiyaçlarına yönelik ortalama puanın 13,00 olduğu saptanmıştır.

Tablo 62. Ailenin Mesleki İhtiyaçlarına Yönelik Puanlar

Mesleki İhtiyaçlar	N	En düşük Puan	En yüksek Puan	$\bar{X}$	Std. S.
	450	3,00	15,00	13,00	2,50

Cinsiyete göre mesleki ihtiyaçlara ilişkin ortalama puanlar arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu saptanmıştır ($p=0,019^{**}$; $p<0,05$). Kadınlar (13,07) ve erkeklere (12,95) göre mesleki ihtiyaçları daha yüksek düzeyde ihtiyaç olarak görmektedirler (Tablo 63). Bu bulguya göre “Ailenin mesleki ihtiyaçları cinsiyete göre farklılık göstermektedir” hipotezi (hipotez 25) desteklenmektedir.

Aile yaşam dönemlerine göre mesleki ihtiyaçlara ilişkin ortalama puanlar arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu belirlenmiştir ($p=0,010^{**}$; $p<0,05$). Farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek için yapılan çoklu karşılaştırma testi (LSD) sonuçlarına göre; başlangıç döneminde olan aileler ile genişleme döneminde olan ailelerin, başlangıç döneminde olan aileler ile daralma döneminde olan ailelerin ortalama puanları arasındaki fark istatistiksel açıdan önemli bulunmuştur (Tablo 63). Bu bulguya göre “Ailenin mesleki ihtiyaçları aile

yaşam dönemlerine göre farklılık göstermektedir” hipotezi (hipotez 26) desteklenmektedir.

Mesleki ihtiyaçlara ilişkin ortalama puanlar aylık gelire göre incelendiğinde; 5.000 TL ve altı gelire sahip ailelerin ortalama puanları (13,12), 5.001 TL-10.000 TL arası gelire sahip ailelerin ortalama puanları (13,02) ve 10.000 TL üstü gelire sahip ailelerin ortalama puanları (12,38) arasındaki farkın istatistiksel açıdan önemli olmadığı saptanmıştır ($p>0,05$) (Tablo 63). Bu durumda “Ailenin mesleki ihtiyaçları aylık gelire göre farklılık göstermektedir” hipotezi (hipotez 27) desteklenmemektedir.

Çocuk sayısına göre mesleki ihtiyaçlara ilişkin ortalama puanlar arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu belirlenmiştir ($p=0,038^{**}$; $p<0,05$). Farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek için yapılan çoklu karşılaştırma testi (LSD) sonuçlarına göre; çocuk sahibi olmayan aileler ile 1 çocuk sahibi aileler arasında, çocuk sahibi olmayan aileler ile 2 çocuk sahibi olan aileler arasında ve çocuk sahibi olmayan aileler ile 3 ve daha fazla çocuk sahibi ailelerin ortalama puanları arasındaki fark istatistiksel açıdan önemli bulunmuştur ($p<0,05$) (Tablo 63). Bu bulguya göre “Ailenin mesleki ihtiyaçları çocuk sayısına göre farklılık göstermektedir” hipotezi (hipotez 28) desteklenmektedir.

Tablo 63. Açıklayıcı Değişkenlere Göre Mesleki İhtiyaçlarına Yönelik Ortalama Puanlar

Açıklayıcı Değişkenler		Mesleki İhtiyaçlar					
		N	$\bar{X}$	Std.S.	İkili Fark	MU/KW	p
Cinsiyet	Kadın	189	13,07	2,76		-2,355	0,019**
	Erkek	261	12,95	2,30			
Aile yaşam Dönemi	Başlangıç	53	11,83	3,06	1-2	9,181	0,010**
	Genişleme	307	13,21	2,36	1-3		
	Daralma	90	12,98	2,45	2-1		
					3-1		

Aylık Gelir	5.000 TL ve altı	90	13,12	2,46		0,322	0,851
	5.001 TL-10.000 TL	331	13,02	2,37			
	10.000 TL üstü	29	12,38	3,81			
Çocuk Sayısı	Yok	53	11,83	3,06	0-1 0-2 0-3	8,435	0,038**
	1	129	13,07	2,62	1-0		
	2	218	13,20	2,19	2-0		
	3+	50	13,22	2,56	3-0		

**0,05 yanılma düzeyine göre gruplar arasında fark vardır

5.2.8. Ailelerin Ulaşım ve İletişim Kaynakları İhtiyaçlarına Yönelik İfadeler

Evli bireylerin ailelerinin ulaşım ve iletişim kaynakları ihtiyaçlarına yönelik ortalama puanlar incelendiğinde; “Devletin ailemize sağladığı ulaşım imkânları” (4,13) ifadesine ilişkin ortalama puanların en yüksek olduğu; “Ailemizin sahip olduğu kişisel ulaşım imkânları (otomobil sahipliği)” (4,01) ifadesine ilişkin ortalama puanların en düşük olduğu saptanmıştır (Tablo 64).

Tablo 64. Ailenin Ulaşım ve İletişim Kaynakları İhtiyaçlarına Yönelik Ortalama Puanlar

Ulaşım ve İletişim Kaynakları İhtiyaçları	$\bar{X}$	Std. S.
Ailemizin sahip olduğu kişisel ulaşım imkânları (otomobil sahipliği)	4,01	1,04
Devletin ailemize sağladığı ulaşım imkânları	4,13	1,00
Ailemizdeki bireylerin akrabalar, arkadaşlar ve diğer sosyal destek kaynakları ile iletişimi için araçlar (cep telefonu, bilgisayar vb.)	4,08	0,99

Ulaşım ve iletişim kaynakları ihtiyaç düzeylerine ilişkin ortalama puanlar cinsiyete göre incelendiğinde; kadınlar tarafından “Ailelerindeki bireylerin akrabalar, arkadaşlar ve diğer sosyal destek kaynakları ile iletişimi için araçların (cep telefonu, bilgisayar vb.)” ($\bar{X}$:4,12), erkekler tarafından ise “Devletin ailelerine sağladığı ulaşım imkânlarının” ($\bar{X}$:4,16) en yüksek düzeyde ihtiyaç olarak görüldüğü belirlenmiştir (Tablo 65).

Ulaşım ve iletişim kaynakları ihtiyaç grubundan “Ailemizdeki bireylerin akrabalar, arkadaşlar ve diğer sosyal destek kaynakları ile iletişimi için araçlar (cep telefonu, bilgisayar vb.)” ifadesine kadınların ve erkeklerin verdiği cevaplar arasında fark olduğu saptanmıştır ($p=0,046^{**}$; $p<0,05$). Kadınlar ($\bar{X}:4,12$) erkeklere ($\bar{X}:4,06$) göre “ailelerindeki bireylerin akrabalar, arkadaşlar ve diğer sosyal destek kaynakları ile iletişim için araçları (cep telefonu, bilgisayar vb.)” daha yüksek düzeyde ihtiyaç olarak görmektedirler (Tablo 65).

Bu ihtiyaç grubu altında yer alan “Ailemizin sahip olduğu kişisel ulaşım imkânları (otomobil sahipliği)” ve “Devletin ailemize sağladığı ulaşım imkânları” ifadelerine kadın ve erkeklerin verdikleri cevaplar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır (Tablo 65).

Tablo 65. Cinsiyete Göre Ailelerin Ulaşım ve İletişim Kaynakları İhtiyaçlarına Yönelik İfadelere İlişkin Ortalama Puanlar

Ulaşım ve İletişim Kaynakları İhtiyaçları	Cinsiyet	N	$\bar{X}$	Std. S.	MU	p
Ailemizin sahip olduğu kişisel ulaşım imkânları (otomobil sahipliği)	Kadın	189	3,99	1,15	-0,528	0,597
	Erkek	261	4,03	0,95		
Devletin ailemize sağladığı ulaşım imkânları	Kadın	189	4,08	1,09	-0,025	0,980
	Erkek	261	4,16	0,93		
Ailemizdeki bireylerin akrabalar, arkadaşlar ve diğer sosyal destek kaynakları ile iletişimi için araçlar (cep telefonu, bilgisayar vb.)	Kadın	189	4,12	1,11	-1,992	0,046**
	Erkek	261	4,06	0,89		

**0,05 yanılma düzeyine göre gruplar arasında fark vardır

Ulaşım ve iletişim kaynakları ihtiyaç düzeylerine ilişkin ortalama puanlar aile yaşam dönemlerine göre incelendiğinde; başlangıç ve daralma döneminde olan aileler “Ailelerindeki bireylerin akrabalar, arkadaşlar ve diğer sosyal destek kaynakları ile iletişimi için araçları (cep telefonu, bilgisayar vb.)” yüksek düzeyde ihtiyaç olarak görürken; genişleme döneminde olan aileler “Devletin ailelerine

sağladığı ulaşım imkânlarını” yüksek düzeyde ihtiyaç olarak görmektedirler (Tablo 66).

“Ailemizin sahip olduğu kişisel ulaşım imkânları (otomobil sahipliği)” ifadesine verilen cevaplara göre aile yaşam dönemleri arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($p=0,026^{**}$; $p<0,05$). Farklılığı yaratan grubu belirlemek için çoklu karşılaştırma testi (LSD) yapıldığında; başlangıç döneminde olan aileler ile genişleme döneminde olan aileler arasında fark olduğu görülmüştür ($p=0,022^{**}$, Fark= -0,350194). Yine, daralma döneminde olan aileler ile genişleme döneminde olan aileler arasında da fark olduğu belirlenmiştir ($p=0,005^{**}$, Fark= 0,346001). Başlangıç döneminde olan aileler ($\bar{X}:3,77$) daralma ($\bar{X}:3,78$) ve genişleme ($\bar{X}:4,12$) döneminde olan ailelere göre “ailelerinin sahip olduğu kişisel ulaşım imkânlarını (otomobil sahipliği)” daha düşük düzeyde ihtiyaç olarak görmektedirler (Tablo 66).

“Devletin ailemize sağladığı ulaşım imkânları” ifadesine verilen cevaplara göre aile yaşam dönemleri arasındaki farkın anlamlı olduğu bulunmuştur ($p=0,001^{**}$; $p<0,05$). Farklılığı yaratan grubu belirlemek için çoklu karşılaştırma testi (LSD) yapıldığında; başlangıç döneminde olan aileler ile genişleme döneminde olan aileler arasında ($p=0,020^{**}$, Fark= -0,342573), daralma döneminde olan aileler ile genişleme döneminde olan aileler arasında ($p=0,000^{**}$, Fark= 0,500434) fark olduğu saptanmıştır. Genişleme döneminde olan aileler ($\bar{X}:4,27$), daralma ($\bar{X}:3,77$) ve başlangıç ($\bar{X}:3,92$) döneminde olan ailelere göre “Devletin sağladığı ulaşım imkânlarını” daha yüksek düzeyde ihtiyaç olarak görmektedirler (Tablo 66).

Ulaşım ve iletişim kaynakları ihtiyaç grubu altında yer alan “Ailemizdeki bireylerin akrabalar, arkadaşlar ve diğer sosyal destek kaynakları ile iletişimi için araçlar (cep telefonu, bilgisayar vb)” ifadesi ile aile yaşam dönemleri arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmamıştır (Tablo 66).

Tablo 66. Aile Yaşam Dönemlerine Göre Ailelerin Ulaşım ve İletişim Kaynakları İhtiyaçlarına Yönelik İfadelere İlişkin Ortalama Puanlar

Ulaşım ve İletişim Kaynakları İhtiyaçları	Aile Yaşam Dönemi	N	$\bar{X}$	Std. S.	İkili Fark	KW	p
Ailemizin sahip olduğu kişisel ulaşım imkânları (otomobil sahipliği)	Başlangıç	53	3,77	1,29	1-2	7,283	0,026**
	Genişleme	307	4,12	0,94	2-1 2-3		
	Daralma	90	3,78	1,13	3-2		
Devletin ailemize sağladığı ulaşım imkânları	Başlangıç	53	3,92	1,27	1-2	14,295	0,001**
	Genişleme	307	4,27	0,87	2-1 2-3		
	Daralma	90	3,77	1,15	3-2		
Ailemizdeki bireylerin akrabalar, arkadaşlar ve diğer sosyal destek kaynakları ile iletişimi için araçlar (cep telefonu, bilgisayar vb.)	Başlangıç	53	4,30	0,85		4,816	0,090
	Genişleme	307	4,10	0,95			
	Daralma	90	3,89	1,15			

**0,05 yanılma düzeyine göre gruplar arasında fark vardır

Ulaşım ve iletişim kaynakları ihtiyaç düzeylerine ilişkin ortalama puanlar aylık gelire göre incelendiğinde; 5.000 TL ve altı gelire sahip olan aileler ile 5.001 TL-10.000 TL gelire sahip olan aileler “Devletin ailelerine sağladığı ulaşım imkânlarını”, 10.000 TL üstü gelire sahip olan aileler ise “Ailelerindeki bireylerin akrabalar, arkadaşlar ve diğer sosyal destek kaynakları ile iletişimi için araçları (cep telefonu, bilgisayar vb.)” yüksek düzeyde ihtiyaç olarak görmekteledir (Tablo 67).

Ulaşım ve iletişim kaynakları ihtiyaç grubunda yer alan “Devletin ailemize sağladığı ulaşım imkânları” ifadesine verilen cevaplar arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($p=0,033^{**}$; $p<0,05$). Farklılığı yaratan grubu belirlemek için çoklu karşılaştırma testi (LSD) yapıldığında; 5.000 TL ve altı gelire sahip olan aileler ile 10.000 TL üstü gelire sahip olan aileler arasında ($p=0,008^{**}$, Fark=0,56475), 5.001 TL-10.000 TL gelire sahip olan aileler ile 10.000 TL üstü gelire sahip olan aileler arasında ($p=0,042^{**}$, Fark=0,39369) farklılık olduğu belirlenmiştir. Buna göre 5.000 TL ve altı gelire sahip olan aileler ($\bar{X}$:4,29), 5.001

TL-10.000 TL gelire sahip olan aileler ($\bar{X}$:4,12) ve 10.000 TL üstü gelire sahip olan ailelere ($\bar{X}$:3,72) göre Devletin ailelerine sağladığı ulaşım imkânlarını daha yüksek düzeyde ihtiyaç olarak görmektedirler (Tablo 67).

Tablo 67. Aylık Gelire Göre Ailelerin Ulaşım ve İletişim Kaynakları İhtiyaçlarına Yönelik İfadelere İlişkin Ortalama Puanlar

Ulaşım ve İletişim Kaynakları İhtiyaçları	Aylık Gelir	N	$\bar{X}$	Std. S.	İkili Fark	KW	p
Ailemizin sahip olduğu kişisel ulaşım imkânları (otomobil sahipliği)	5.000 TL ve altı	90	4,12	0,90		0,499	0,779
	5.001 TL-10.000 TL	331	3,99	1,05			
	10.000 TL üstü	29	3,90	1,23			
Devletin ailemize sağladığı ulaşım imkânları	5.000 TL ve altı	90	4,29	0,94	1-3	6,840	0,033**
	5.001 TL-10.000 TL	331	4,12	0,99	2-3		
	10.000 TL üstü	29	3,72	1,16	3-1 3-2		
Ailemizdeki bireylerin akrabalar, arkadaşlar ve diğer sosyal destek kaynakları ile iletişimi için araçlar (cep telefonu, bilgisayar vb.)	5.000 TL ve altı	90	4,16	0,99		1,001	0,606
	5.001 TL-10.000 TL	331	4,07	0,98			
	10.000 TL üstü	29	4,00	1,07			

**0,05 yanılma düzeyine göre gruplar arasında fark vardır

Ulaşım ve iletişim ihtiyaç düzeylerine ilişkin ortalama puanlar ailelerin çocuk sayısına göre incelendiğinde; çocuk sahibi olmayan aileler tarafından “Ailelerindeki bireylerin akrabalar, arkadaşlar ve diğer sosyal destek kaynakları ile iletişimi için araçlar (cep telefonu, bilgisayar vb.)”, 1 çocuk, 2 çocuk, 3 ve daha fazla çocuk sahibi aileler tarafından ise “Devletin ailelerine sağladığı ulaşım imkânları” yüksek düzeyde ihtiyaç olarak görülmektedir (Tablo 68).

Bu grup altında yer alan ifadeler ile çocuk sayısı arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılığa rastlanılmamıştır. Ancak ortalama puanlara bakıldığında; çocuk sayısı arttıkça “Devletin ailelere sağladığı ulaşım imkânlarına” olan ihtiyacın daha yüksek düzeyde; buna karşın “Ailedeki bireylerin akrabalar, arkadaşlar ve diğer sosyal destek kaynakları ile iletişimi için araçlara (cep telefonu, bilgisayar vb.)” olan ihtiyacın daha düşük düzeyde hissedildiği görülmektedir (Tablo 68).

Tablo 68. Çocuk Sayısına Göre Ailelerin Ulaşım ve İletişim Kaynakları İhtiyaçlarına Yönelik İfadelere İlişkin Ortalama Puanlar

Ulaşım ve İletişim Kaynakları İhtiyaçları	Çocuk Sayısı	N	$\bar{X}$	Std. S.	İkili Fark	KW	p
Ailemizin sahip olduğu kişisel ulaşım imkânları (otomobil sahipliği)	Yok	53	3,77	1,29		2,106	0,551
	1	129	4,07	1,05			
	2	218	4,00	0,99			
	3+	50	4,16	0,84			
Devletin ailemize sağladığı ulaşım imkânları	Yok	53	3,92	1,27		0,916	0,821
	1	129	4,13	1,01			
	2	218	4,15	0,94			
	3+	50	4,24	0,92			
Ailemizdeki bireylerin akrabalar, arkadaşlar ve diğer sosyal destek kaynakları ile iletişimi için araçlar (cep telefonu, bilgisayar vb)	Yok	53	4,30	0,85		3,474	0,324
	1	129	4,09	0,99			
	2	218	4,04	1,04			
	3+	50	4,02	0,91			

**0,05 yanılma düzeyine göre gruplar arasında fark vardır

5.2.8.1. Ailenin Ulaşım ve İletişim Kaynakları İhtiyaçlarına Yönelik Hipotez Testleri

Tablo 69’da görüldüğü gibi araştırma kapsamına alınan evli bireylerin ulaşım ve iletişim kaynakları ihtiyaçlarına yönelik ortalama puanın 12,22 olduğu saptanmıştır.

Tablo 69. Ailenin Ulaşım ve İletişim Kaynakları İhtiyaçlarına Yönelik Puanlar

Ulaşım ve İletişim Kaynakları İhtiyaçları	N	En düşük Puan	En yüksek Puan	$\bar{X}$	Std. S.
	450	3,00	15,00	12,22	2,50

Ulaşım ve iletişim kaynakları ihtiyaçlarına ilişkin ortalama puanlar cinsiyete göre incelendiğinde; kadınların ortalama puanları (12,19) ve erkeklerin ortalama puanları (12,25) arasındaki farkın istatistiksel açıdan önemli olmadığı saptanmıştır ($p>0,05$) (Tablo 70). Bu durumda “Ailenin ulaşım ve iletişim kaynakları ihtiyaçları cinsiyete göre farklılık göstermektedir” hipotezi (hipotez 29) desteklenmemektedir.

Aile yaşam dönemlerine göre ulaşım ve iletişim kaynakları ihtiyaçlarına ilişkin ortalama puanlar arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu belirlenmiştir ($p=0,003^{**}$; $p<0,05$). Farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek için yapılan çoklu karşılaştırma testi (LSD) sonuçlarına göre; genişleme döneminde olan aileler ile daralma döneminde olan ailelerin ortalama puanları arasındaki fark istatistiksel açıdan önemli bulunmuştur (Tablo 70). Bu bulguya göre “Ailenin ulaşım ve iletişim kaynakları ihtiyaçları aile yaşam dönemlerine göre farklılık göstermektedir” hipotezi (hipotez 30) desteklenmektedir.

Ulaşım ve iletişim kaynakları ihtiyaçlarına ilişkin ortalama puanlar aylık gelire göre incelendiğinde; 5.000 TL ve altı gelire sahip ailelerin ortalama puanları (12,57), 5.001 TL-10.000 TL arası gelire sahip ailelerin ortalama puanları (12,18) ve 10.000 TL üstü gelire sahip ailelerin ortalama puanları (11,62) arasındaki farkın istatistiksel açıdan önemli olmadığı saptanmıştır ($p>0,05$) (Tablo 70). Bu durumda “Ailenin ulaşım ve iletişim kaynakları ihtiyaçları aylık gelire göre farklılık göstermektedir” hipotezi (hipotez 31) desteklenmemektedir.

Ulaşım ve iletişim kaynakları ihtiyaçlarına ilişkin ortalama puanlar çocuk sayısına göre incelendiğinde; çocuk sahibi olmayan ailelerin ortalama puanları (12,00), 1

çocuk sahibi ailelerin ortalama puanları (12,29), 2 çocuk sahibi ailelerin ortalama puanları (12,19), 3 ve daha fazla çocuk sahibi ailelerin (12,42) ortalama puanları arasındaki farkın istatistiksel açıdan önemli olmadığı bulunmuştur ($p>0,05$) (Tablo 70). Bu bulguya göre “Ailenin ulaşım ve iletişim kaynakları ihtiyaçları çocuk sayısına göre farklılık göstermektedir” hipotezi (hipotez 32) desteklenmemektedir.

Tablo 70. Açıklayıcı Değişkenlere Göre Ulaşım ve İletişim Kaynakları İhtiyaçlarına Yönelik Ortalama Puanlar

Açıklayıcı Değişkenler		Ulaşım ve İletişim Kaynakları İhtiyaçları					
		N	$\bar{X}$	Std.S.	İkili Fark	MU/KW	p
Cinsiyet	Kadın	189	12,19	2,84		-1,116	0,264
	Erkek	261	12,25	2,22			
Aile yaşam Dönemi	Başlangıç	53	12,00	2,84	2-3	11,572	0,003**
	Genişleme	307	12,50	2,29			
	Daralma	90	11,43	2,80			
Aylık Gelir	5.000 TL ve altı	90	12,57	2,37		3,358	0,187
	5.001 TL-10.000 TL	331	12,18	2,49			
	10.000 TL üstü	29	11,62	2,90			
Çocuk Sayısı	Yok	53	12,00	2,84		0,742	0,863
	1	129	12,29	2,54			
	2	218	12,19	2,44			
	3+	50	12,42	2,28			

**0,05 yanılma düzeyine göre gruplar arasında fark vardır

5.2.9. Ailelerin Eğitim/Bilgi İhtiyaçlarına Yönelik İfadeler

Araştırma kapsamına alınan evli bireylerin ailelerinin eğitim/bilgi ihtiyaçlarına yönelik ortalama puanlar incelendiğinde; “Ailemizdeki bireyler için sağlıklı iletişim (çatışma yönetimi/öfke kontrolü) konusunda bilgi” (4,11), “Ailemizdeki bireyler için ilk yardım ve acil durumlarda sağlık hizmetlerinden yararlanma (acil servise gitme, ambulans çağırma) konusunda bilgi” (4,10) ifadelerine ilişkin ortalama

puanların diğer ifadelerle göre yüksek; “Ailemizdeki bireyler için aile planlaması (doğum kontrol yöntemleri) konusunda bilgi” (3,34), “Ailemizdeki bireyler için medya okuryazarlığı konusunda bilgi (medyanın etkileri vb.)” (3,57) ifadelerine ilişkin ortalama puanların düşük olduğu saptanmıştır (Tablo 71).

Tablo 71. Ailenin Eğitim/Bilgi İhtiyaçlarına Yönelik Ortalama Puanlar

Eğitim/ Bilgi İhtiyaçları	$\bar{X}$	Std. S.
Ailemizdeki bireylerin yetişkin eğitim fırsatlarına rahatlıkla erişebilmesi	4,08	0,97
Çocuk/larımızın eğitim olanaklarına erişebilmesi	4,02	1,30
Ailemizdeki bireyler için sağlıklı iletişim (çatışma yönetimi/öfke kontrolü) konusunda bilgi	4,11	0,97
Ailemizdeki bireyler için medya okuryazarlığı konusunda bilgi (medyanın etkileri vb.)	3,57	1,01
Ailemizdeki bireyler için finansal okuryazarlık konusunda bilgi (gelirin bilinçli kullanımı, tasarruf, yatırım, borçlanma vb.)	3,74	0,95
Ailemizdeki bireyler için sigortalı yaşam (hayat, yangın, doğal afet, konut, kasko) konusunda bilgi	3,82	1,03
Ailemizdeki bireyler için çevre koruma (enerji tasarrufu, atık yönetimi vb.) konusunda bilgi	3,88	0,99
Ailemizdeki bireyler için teknolojiyi (bilgisayar, mutfak aletleri vb.) kullanabilme konusunda bilgi	3,82	0,99
Ailemizdeki bireyler için aile kurumunu ilgilendiren yasal düzenlemeler (miras, boşanma, evlilik sözleşmesi, vaset ilanı vb. ile ilgili yasal düzenlemeler) konusunda bilgi	3,62	0,97
Ailemizdeki bireyler için tüketici hakları konusunda bilgi	3,89	0,89
Ailemizdeki bireyler için sosyal güvenlikle ilgili hak ve sorumluluklar konusunda bilgi	3,95	0,90
Ailemizdeki bireyler için ev sahibi ve kiracıların hak ve yükümlülükleri konusunda bilgi	3,58	0,99
Ailemizdeki bireyler için aile içi şiddet ve istismarın önlenmesi ve hukuki koruma tedbirleri konusunda bilgi	3,70	1,24
Ailemizdeki bireyler için dini değerler konusunda bilgi	3,90	1,12
Ailemizdeki bireyler için anne/çocuk sağlığı konusunda bilgi	3,75	1,20
Ailemizdeki bireyler için aile planlaması (doğum kontrol yöntemleri) konusunda bilgi	3,34	1,21
Ailemizdeki bireyler için kişisel sağlık ve hijyen konusunda bilgi	3,92	1,14
Ailemizdeki bireyler için sağlıklı beslenme konusunda bilgi	4,07	1,05
Ailemizdeki bireyler için ailede rol ve sorumlulukların paylaşılması konusunda bilgi	3,98	1,02
Ailemizdeki bireyler için çocuk gelişimi konusunda bilgi	3,69	1,23
Ailemizdeki bireyler için bakıma muhtaç bireylerin bakımı (hasta, yaşlı, çocuk, engelli) konusunda bilgi	3,67	1,07

Ailemizdeki bireyler için ilk yardım ve acil durumlarda sağlık hizmetlerinden yararlanma (acil servise gitme, ambulans çağırma) konusunda bilgi	4,10	0,94
Ailemizdeki bireyler için yaşam dönemlerine göre sağlık sorunları (erkeklerde ilerleyen yaşlarda prostat, kadınlarda menopoz gibi sorunlar, kanser ve kalp rahatsızlıklarından korunma) konusunda bilgi	3,98	0,94
Ailemizdeki bireyler için zararlı madde (sigara, alkol, uyuşturucu vb.) bağımlılığını önleme konusunda bilgi	3,92	1,25
Ailemizdeki bireyler için doğal afet ve kazalara karşı (ev/işyeri emniyeti konusunda) bilgi	4,04	0,94

Ailelerin eğitim/bilgi ihtiyaç düzeylerine ilişkin ortalama puanlar cinsiyete göre incelendiğinde; kadınlar tarafından “Ailelerindeki bireyler için sağlıklı iletişim (çatışma yönetimi/öfke kontrolü) konusunda bilgi” ($\bar{X}$:4,11), “Ailelerindeki bireyler için ilk yardım ve acil durumlarda sağlık hizmetlerinden yararlanma (acil servise gitme, ambulans çağırma) konusunda bilgi” ($\bar{X}$:4,10) ve “Ailelerindeki bireyler için ailede rol ve sorumlulukların paylaşılması konusunda bilgi” ($\bar{X}$:4,06) yüksek düzeyde ihtiyaç olarak görülmektedir. Erkekler tarafından ise, “Çocuk/larının eğitim olanaklarına erişebilmesi” ($\bar{X}$:4,18), “Ailelerindeki bireyler için ilk yardım ve acil durumlarda sağlık hizmetlerinden yararlanma (acil servise gitme, ambulans çağırma) konusunda bilgi” ($\bar{X}$:4,10), “Ailelerindeki bireyler için sağlıklı beslenme konusunda bilgi” ($\bar{X}$:4,09) ve “Ailelerindeki bireylerin yetişkin eğitim fırsatlarına rahatlıkla erişebilmesi” ($\bar{X}$:4,09) yüksek düzeyde ihtiyaç olarak belirtilmiştir (Tablo 72).

Eğitim/bilgi ihtiyaç grubunda yer alan “Ailemizdeki bireyler için finansal okuryazarlık konusunda bilgi (gelirin bilinçli kullanımı, tasarruf, yatırım, borçlanma vb.)” ifadesine göre kadınlar ve erkekler arasında fark olduğu saptanmıştır ($p=0,042^{**}$; $p<0,05$). Kadınlar ($\bar{X}$:3,84) erkeklere ($\bar{X}$:3,67) göre “ailelerindeki bireyler için finansal okuryazarlık konusunda bilginin (gelirin bilinçli kullanımı, tasarruf, yatırım, borçlanma vb.)” daha yüksek düzeyde ihtiyaç olduğunu düşünmektedirler (Tablo 72).

“Ailemizdeki bireyler için dini değerler konusunda bilgi” ifadesi bakımından kadın ve erkekler arasında farklılık olduğu saptanmıştır ($p=0,003^{**}$; $p<0,05$). Erkekler

($\bar{X}$:4,03) kadınlara ($\bar{X}$:3,73) göre “ailelerindeki bireyler için dini değerler konusunda bilgiyi” daha yüksek düzeyde ihtiyaç olarak görmektedirler (Tablo 72). “Ailemizdeki bireyler için ailede rol ve sorumlulukların paylaşılması konusunda bilgi” ifadesi bakımından kadın ve erkeklerin verdiği cevaplar arasında farklılık olduğu belirlenmiştir ($p=0,025^{**}$; $p<0,05$). Kadınlar ($\bar{X}$:4,06) erkeklere ($\bar{X}$:3,91) göre “ailelerindeki bireyler için ailede rol ve sorumlulukların paylaşılması konusunda bilgiyi” daha yüksek düzeyde ihtiyaç olarak görmektedirler (Tablo 72). Eğitim/ bilgi ihtiyaç grubu altında yer alan diğer ifadelere göre kadın ve erkeklerin verdikleri cevaplar arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmamıştır (Tablo 72).

Tablo 72. Cinsiyete Göre Ailelerin Eğitim/ Bilgi İhtiyaçlarına Yönelik İfadelere İlişkin Ortalama Puanlar

Eğitim/ Bilgi İhtiyaçları	Cinsiyet	N	$\bar{X}$	Std. S.	MU	p
Ailemizdeki bireylerin yetişkin eğitim fırsatlarına rahatlıkla erişebilmesi	Kadın	189	4,05	1,07	-0,431	0,667
	Erkek	261	4,09	0,89		
Çocuk/larımızın eğitim olanaklarına erişebilmesi	Kadın	189	3,80	1,49	1,559	0,119
	Erkek	261	4,18	1,12		
Ailemizdeki bireyler için sağlıklı iletişim (çatışma yönetimi/öfke kontrolü) konusunda bilgi	Kadın	189	4,11	1,09	-1,101	0,271
	Erkek	261	4,11	0,86		
Ailemizdeki bireyler için medya okuryazarlığı konusunda bilgi (medyanın etkileri vb.)	Kadın	189	3,48	1,08	1,434	0,152
	Erkek	261	3,63	0,95		
Ailemizdeki bireyler için finansal okuryazarlık konusunda bilgi (gelirin bilinçli kullanımı, tasarruf, yatırım, borçlanma vb.)	Kadın	189	3,84	0,96	-2,035	0,042**
	Erkek	261	3,67	0,94		
Ailemizdeki bireyler için sigortalı yaşam (hayat, yangın, doğal afet, konut, kasko) konusunda bilgi	Kadın	189	3,89	1,07	-1,681	0,093
	Erkek	261	3,77	1,00		
Ailemizdeki bireyler için çevre koruma (enerji tasarrufu, atık yönetimi vb.) konusunda bilgi	Kadın	189	3,90	1,04	-0,944	0,345
	Erkek	261	3,86	0,95		
Ailemizdeki bireyler için teknolojiyi (bilgisayar, mutfak aletleri vb.) kullanabilme konusunda bilgi	Kadın	189	3,85	1,08	-1,042	0,297
	Erkek	261	3,80	0,92		
Ailemizdeki bireyler için aile kurumunu ilgilendiren yasal düzenlemeler (miras,	Kadın	189	3,67	1,07	-1,496	0,135

boşanma, evlilik sözleşmesi, vaset ilamı vb. ile ilgili yasal düzenlemeler) konusunda bilgi	Erkek	261	3,57	0,89		
Ailemizdeki bireyler için tüketici hakları konusunda bilgi	Kadın	189	3,94	0,93	-1,295	0,195
	Erkek	261	3,86	0,85		
Ailemizdeki bireyler için sosyal güvencilerle ilgili hak ve sorumluluklar konusunda bilgi	Kadın	189	4,00	0,95	-1,562	0,118
	Erkek	261	3,90	0,85		
Ailemizdeki bireyler için ev sahibi ve kiracıların hak ve yükümlülükleri konusunda bilgi	Kadın	189	3,59	1,05	-0,393	0,694
	Erkek	261	3,57	0,95		
Ailemizdeki bireyler için aile içi şiddet ve istismarın önlenmesi ve hukuki koruma tedbirleri konusunda bilgi	Kadın	189	3,64	1,33	0,399	0,690
	Erkek	261	3,75	1,17		
Ailemizdeki bireyler için dini değerler konusunda bilgi	Kadın	189	3,73	1,14	2,977	0,003**
	Erkek	261	4,03	1,09		
Ailemizdeki bireyler için anne/çocuk sağlığı konusunda bilgi	Kadın	189	3,63	1,24	1,718	0,086
	Erkek	261	3,84	1,15		
Ailemizdeki bireyler için aile planlaması (doğum kontrol yöntemleri) konusunda bilgi	Kadın	189	3,35	1,31	-0,256	0,798
	Erkek	261	3,34	1,13		
Ailemizdeki bireyler için kişisel sağlık ve hijyen konusunda bilgi	Kadın	189	3,89	1,21	0,019	0,985
	Erkek	261	3,95	1,09		
Ailemizdeki bireyler için sağlıklı beslenme konusunda bilgi	Kadın	189	4,05	1,10	-0,22	0,826
	Erkek	261	4,09	1,00		
Ailemizdeki bireyler için ailede rol ve sorumlulukların paylaşılması konusunda bilgi	Kadın	189	4,06	1,07	-2,243	0,025**
	Erkek	261	3,91	0,99		
Ailemizdeki bireyler için çocuk gelişimi konusunda bilgi	Kadın	189	3,67	1,27	0,064	0,949
	Erkek	261	3,71	1,19		
Ailemizdeki bireyler için bakıma muhtaç bireylerin bakımı (hasta, yaşlı, çocuk, engelli) konusunda bilgi	Kadın	189	3,65	1,15	0,010	0,992
	Erkek	261	3,68	1,01		
Ailemizdeki bireyler için ilk yardım ve acil durumlarda sağlık hizmetlerinden yararlanma (acil servise gitme, ambulans çağırma) konusunda bilgi	Kadın	189	4,10	0,99	-0,314	0,754
	Erkek	261	4,10	0,91		
Ailemizdeki bireyler için yaşam dönemlerine göre sağlık sorunları (erkeklerde ilerleyen yaşlarda prostat, kadınlarda menopoz gibi sorunlar, kanser ve kalp rahatsızlıklarından korunma) konusunda bilgi	Kadın	189	4,02	1,03	-1,435	0,151
	Erkek	261	3,96	0,87		
Ailemizdeki bireyler için zararlı madde (sigara, alkol, uyuşturucu vb.) bağımlılığını önleme konusunda bilgi	Kadın	189	3,79	1,33	1,401	0,161
	Erkek	261	4,02	1,19		

Ailemizdeki bireyler için doğal afet ve kazalara karşı (ev/işyeri emniyeti konusunda) bilgi	Kadın	189	4,05	1,01	-0,706	0,480
	Erkek	261	4,04	0,88		

**0,05 yanılma düzeyine göre gruplar arasında fark vardır

Eğitim/bilgi ihtiyaç düzeylerine ilişkin ortalama puanlar aile yaşam dönemlerine göre incelendiğinde; başlangıç döneminde olan aileler tarafından “Ailelerindeki bireyler için ilk yardım ve acil durumlarda sağlık hizmetlerinden yararlanma (acil servise gitme, ambulans çağırma) konusunda bilgi” ($\bar{X}$:4,06), “Ailelerindeki bireyler için sosyal güvenlikle ilgili hak ve sorumluluklar konusunda bilgi” ($\bar{X}$:4,00) ve “Ailelerindeki bireyler için tüketici hakları konusunda bilgi” ($\bar{X}$:3,96) yüksek düzeyde ihtiyaç olarak görülmektedir. Genişleme döneminde olan aileler tarafından ise, “Çocuk/larının eğitim olanaklarına erişebilmesi” ($\bar{X}$:4,50), “Ailelerindeki bireylerin yetişkin eğitim fırsatlarına rahatlıkla erişebilmesi” ($\bar{X}$:4,22) ve “Ailelerindeki bireyler için sağlıklı iletişim (çatışma yönetimi/öfke kontrolü) konusunda bilgi” ($\bar{X}$:4,21) yüksek düzeyde ihtiyaç olarak görülmektedir. Daralma döneminde olan aileler tarafından “Ailelerindeki bireyler için yaşam dönemlerine göre sağlık sorunları (erkeklerde ilerleyen yaşlarda prostat, kadınlarda menopoz gibi sorunlar, kanser ve kalp rahatsızlıklarından korunma) konusunda bilgi” ($\bar{X}$:4,02), “Ailelerindeki bireyler için sağlıklı iletişim (çatışma yönetimi/öfke kontrolü) konusunda bilgi” ($\bar{X}$:3,98), “Ailelerindeki bireyler için ilk yardım ve acil durumlarda sağlık hizmetlerinden yararlanma (acil servise gitme, ambulans çağırma) konusunda bilgi” ($\bar{X}$:3,98) ve “Ailelerindeki bireyler için doğal afet ve kazalara karşı (ev/işyeri emniyeti konusunda) bilgi” ($\bar{X}$:3,98) yüksek düzeyde ihtiyaç olarak görülmektedir (Tablo 73).

Eğitim/bilgi ihtiyaç grubunda yer alan “Ailemizdeki bireylerin yetişkin eğitim fırsatlarına rahatlıkla erişebilmesi” ifadesine verilen cevaplara göre aile yaşam dönemleri arasındaki farkın anlamlı olduğu bulunmuştur ($p=0,001^{**}$; $p<0,05$). Farklılığı yaratan grubu belirlemek için çoklu karşılaştırma testi (LSD) yapıldığında; başlangıç döneminde olan aileler ile genişleme döneminde olan aileler arasında fark olduğu görülmüştür ($p=0,001^{**}$, Fark= -0,470039). Yine,

daralma döneminde olan aileler ile genişleme döneminde olan aileler arasında da fark olduğu belirlenmiştir ($p=0,000^{**}$, Fark= 0,469200). Genişleme döneminde olan aileler ($\bar{X}:4,22$), daralma ($\bar{X}:3,76$) ve başlangıç ($\bar{X}:3,75$) döneminde olan ailelere göre “ailelerindeki bireylerin yetişkin eğitim fırsatlarına rahatlıkla erişebilmesini” daha yüksek düzeyde ihtiyaç olarak görmektedirler (Tablo 73).

“Çocuk/larımızın eğitim olanaklarına erişebilmesi” ifadesine verilen cevaplara göre aile yaşam dönemleri arasındaki farkın anlamlı olduğu bulunmuştur ($p=0,000^{**}$; $p<0,05$). Farklılığı yaratan grubu belirlemek için çoklu karşılaştırma testi (LSD) yapıldığında; başlangıç döneminde olan aileler ile genişleme döneminde olan aileler arasında ($p=0,000^{**}$, Fark= -2,448282), başlangıç döneminde olan aileler ile daralma döneminde olan aileler arasında ($p=0,000^{**}$, Fark= -1,465618), daralma döneminde olan aileler ile genişleme döneminde olan aileler arasında ($p=0,000^{**}$, Fark= 0,982664) fark olduğu saptanmıştır. Başlangıç döneminde olan aileler ($\bar{X}:2,07$), genişleme ($\bar{X}:4,50$) ve daralma ($\bar{X}:3,52$) döneminde olan ailelere göre “çocuk/larının eğitim olanaklarına erişebilmesini” daha düşük düzeyde ihtiyaç olarak görmektedirler (Tablo 73).

“Ailemizdeki bireyler için medya okuryazarlığı konusunda bilgi (medyanın etkileri vb.)” ifadesine göre aile yaşam dönemleri arasındaki farkın anlamlı olduğu bulunmuştur ($p=0,012^{**}$; $p<0,05$). Farklılığı yaratan grubu belirlemek için çoklu karşılaştırma testi (LSD) yapıldığında; başlangıç döneminde olan aileler ile genişleme döneminde olan aileler arasında fark olduğu görülmüştür ($p=0,006^{**}$, Fark=-0,413373). Yine, daralma döneminde olan aileler ile genişleme döneminde olan aileler arasında da fark olduğu belirlenmiştir ($p=0,010^{**}$, Fark= 0,310858). Genişleme döneminde olan aileler ($\bar{X}:3,68$), daralma ($\bar{X}:3,37$) ve başlangıç ($\bar{X}:3,26$) döneminde olan ailelere göre “ailelerindeki bireyler için medya okuryazarlığı konusunda bilgiyi (medyanın etkileri vb.)” daha yüksek düzeyde ihtiyaç olarak görmektedirler (Tablo 73).

“Ailemizdeki bireyler için sosyal güvenlikle ilgili hak ve sorumluluklar konusunda bilgi” ifadesi aile yaşam dönemlerine göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermektedir ($p=0,023^{**}$; $p<0,05$). Farklılığı yaratan grubu belirlemek için çoklu karşılaştırma testi (LSD) yapıldığında; genişleme döneminde olan aileler ile daralma döneminde olan aileler arasında fark olduğu görülmüştür ($p=0,009^{**}$, Fark=-0,281035). Daralma döneminde olan aileler ($\bar{X}:3,72$) genişleme ($\bar{X}:4,00$) döneminde olan ailelere göre “ailelerindeki bireyler için sosyal güvenlikle ilgili hak ve sorumluluklar konusunda bilgiyi” daha düşük düzeyde ihtiyaç olarak görmektedirler (Tablo 73).

“Ailemizdeki bireyler için aile içi şiddet ve istismarın önlenmesi ve hukuki koruma tedbirleri konusunda bilgi” ifadesine verilen cevaplara göre aile yaşam dönemleri arasındaki farkın anlamlı olduğu saptanmıştır ($p=0,027^{**}$; $p<0,05$). Farklılığı yaratan grubu belirlemek için çoklu karşılaştırma testi (LSD) yapıldığında; başlangıç döneminde olan aileler ile genişleme döneminde olan aileler arasında ($p=0,035^{**}$, Fark= -0,386885), genişleme döneminde olan aileler ile daralma döneminde olan aileler arasında ($p=0,017^{**}$, Fark= 0,354180) fark olduğu belirlenmiştir. Genişleme döneminde olan aileler ($\bar{X}:3,82$) başlangıç ($\bar{X}:3,43$) ve daralma ($\bar{X}:3,47$) döneminde olan ailelere göre “ailelerindeki bireyler için aile içi şiddet ve istismarın önlenmesi ve hukuki koruma tedbirleri konusunda bilgiyi” daha yüksek düzeyde ihtiyaç olarak görmektedirler (Tablo 73).

“Ailemizdeki bireyler için dini değerler konusunda bilgi” ifadesine verilen cevapların aile yaşam dönemlerine göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık gösterdiği belirlenmiştir ($p=0,024^{**}$; $p<0,05$). Farklılığı yaratan grubu belirlemek için çoklu karşılaştırma testi (LSD) yapıldığında; başlangıç döneminde olan aileler ile genişleme döneminde olan aileler arasında fark olduğu görülmüştür ($p=0,006^{**}$, Fark= -0,452830). Başlangıç döneminde olan aileler ($\bar{X}:3,55$) genişleme ($\bar{X}:4,00$) döneminde olan ailelere göre “ailelerindeki bireyler için dini değerler konusunda bilgiyi” daha düşük düzeyde ihtiyaç olarak görmektedirler (Tablo 73).

“Ailemizdeki bireyler için anne/çocuk sağlığı konusunda bilgi” ifadesi aile yaşam dönemlerine göre anlamlı farklılık gösterdiği saptanmıştır ($p=0,000^{**}$; $p<0,05$). Farklılığı yaratan grubu belirlemek için çoklu karşılaştırma testi (LSD) yapıldığında; başlangıç döneminde olan aileler ile genişleme döneminde olan aileler arasında fark olduğu görülmüştür ($p=0,000^{**}$, Fark= -0,852314). Yine, daralma döneminde olan aileler ile genişleme döneminde olan aileler arasında da fark olduğu belirlenmiştir ($p=0,000^{**}$, Fark= 0,747702). Genişleme döneminde olan aileler ($\bar{X}:4,00$) daralma ($\bar{X}:3,26$) ve başlangıç ($\bar{X}:3,15$) döneminde olan ailelere göre “ailelerindeki bireyler için anne/çocuk sağlığı konusunda bilgiyi” daha yüksek düzeyde ihtiyaç olarak görmektedirler (Tablo 73).

“Ailemizdeki bireyler için aile planlaması (doğum kontrol yöntemleri) konusunda bilgi” ifadesine göre aile yaşam dönemleri arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu belirlenmiştir ($p=0,001^{**}$; $p<0,05$). Çoklu karşılaştırma testi (LSD) sonuçlarına göre; genişleme döneminde olan aileler ile daralma döneminde olan aileler arasında fark olduğu görülmüştür ($p=0,000^{**}$, Fark= 0,555266). Daralma döneminde olan aileler ($\bar{X}:2,93$) genişleme ($\bar{X}:3,49$) döneminde olan ailelere göre “ailelerindeki bireyler için aile planlaması (doğum kontrol yöntemleri) konusunda bilgiyi” daha düşük düzeyde ihtiyaç olarak görmektedirler (Tablo 73).

“Ailemizdeki bireyler için kişisel sağlık ve hijyen konusunda bilgi” ifadesine verilen cevaplara göre aile yaşam dönemleri arasındaki farkın anlamlı olduğu belirlenmiştir ($p=0,010^{**}$; $p<0,05$). Farklılığı yaratan grubu belirlemek için çoklu karşılaştırma testi (LSD) yapıldığında; başlangıç döneminde olan aileler ile genişleme döneminde olan aileler ($p=0,003^{**}$, Fark= -0,495852), daralma döneminde olan aileler ile genişleme döneminde olan aileler ($p=0,006^{**}$, Fark= 0,373000) arasında fark olduğu görülmüştür. Genişleme döneminde olan aileler ($\bar{X}:4,06$) daralma ($\bar{X}:3,69$) ve başlangıç ($\bar{X}:3,57$) döneminde olan ailelere göre “ailelerindeki bireyler için kişisel sağlık ve hijyen konusunda bilgiyi” daha yüksek düzeyde ihtiyaç olarak görmektedirler (Tablo 73).

“Ailemizdeki bireyler için sağlıklı beslenme konusunda bilgi” ifadesine göre aile yaşam dönemleri arasındaki farkın anlamlı olduğu bulunmuştur ($p=0,005^{**}$; $p<0,05$). Farklılığı yaratan grubu belirlemek için çoklu karşılaştırma testi (LSD) yapıldığında; başlangıç döneminde olan aileler ile genişleme döneminde olan aileler arasında fark olduğu görülmüştür ($p=0,014^{**}$, Fark= -0,380862). Yine, daralma döneminde olan aileler ile genişleme döneminde olan aileler arasında da fark olduğu belirlenmiştir ($p=0,003^{**}$, Fark= 0,369960). Genişleme döneminde olan aileler ($\bar{X}:4,19$) daralma ($\bar{X}:3,82$) ve başlangıç ($\bar{X}:3,81$) döneminde olan ailelere göre “ailelerindeki bireyler için sağlıklı beslenme konusunda bilgiyi” daha yüksek düzeyde ihtiyaç olarak görmektedirler (Tablo 73).

“Ailemizdeki bireyler için ailede rol ve sorumlulukların paylaşılması konusunda bilgi” ifadesine verilen cevaplara göre aile yaşam dönemleri arasındaki farkın anlamlı olduğu belirlenmiştir ($p=0,003^{**}$; $p<0,05$). Farklılığı yaratan grubu belirlemek için çoklu karşılaştırma testi (LSD) yapıldığında; başlangıç döneminde olan aileler ile genişleme döneminde olan aileler ($p=0,035^{**}$, Fark= -0,317620), daralma döneminde olan aileler ile genişleme döneminde olan aileler ($p=0,001^{**}$, Fark= 0,391205) arasında fark olduğu görülmüştür. Genişleme döneminde olan aileler ($\bar{X}:4,09$) daralma ($\bar{X}:3,70$) ve başlangıç ($\bar{X}:3,77$) döneminde olan ailelere göre “ailelerindeki bireyler için ailede rol ve sorumlulukların paylaşılması konusunda bilgiyi” daha yüksek düzeyde ihtiyaç olarak görmektedirler (Tablo 73).

“Ailemizdeki bireyler için çocuk gelişimi konusunda bilgi” ifadesine göre aile yaşam dönemleri arasındaki farkın anlamlı olduğu bulunmuştur ($p=0,000^{**}$; $p<0,05$). Farklılığı yaratan grubu belirlemek için çoklu karşılaştırma testi (LSD) yapıldığında; başlangıç döneminde olan aileler ile genişleme döneminde olan aileler arasında fark olduğu görülmüştür ($p=0,000^{**}$, Fark= -1,062442). Yine, daralma döneminde olan aileler ile genişleme döneminde olan aileler arasında da fark olduğu belirlenmiştir ($p=0,000^{**}$, Fark= -0,853637). Başlangıç döneminde olan aileler ($\bar{X}:2,92$) daralma ($\bar{X}:3,13$) ve genişleme ($\bar{X}:3,99$) döneminde olan ailelere göre “ailelerindeki bireyler için çocuk gelişimi konusunda bilgiyi” daha düşük düzeyde ihtiyaç olarak görmektedirler (Tablo 73).

“Ailemizdeki bireyler için zararlı madde (sigara, alkol, uyuşturucu vb.) bağımlılığını önleme konusunda bilgi” ifadesine göre aile yaşam dönemleri arasındaki farkın anlamlı olduğu belirlenmiştir ($p=0,000^{**}$; $p<0,05$). Çoklu karşılaştırma testi (LSD) sonuçlarına göre; başlangıç döneminde olan aileler ile genişleme döneminde olan aileler ($p=0,000^{**}$, Fark= -0,881753), daralma döneminde olan aileler ile genişleme döneminde olan aileler ($p=0,000^{**}$, Fark= -0,515925) arasında fark olduğu görülmüştür. Genişleme döneminde olan aileler ($\bar{X}:4,13$) daralma ($\bar{X}:3,61$) ve başlangıç ($\bar{X}:3,25$) döneminde olan ailelere göre “ailelerindeki bireyler için zararlı madde (sigara, alkol, uyuşturucu vb.) bağımlılığını önleme konusunda bilgiyi” daha yüksek düzeyde ihtiyaç olarak görmektedirler (Tablo 73).

Eğitim/bilgi ihtiyaç grubu altında yer alan diğer maddeler ile aile yaşam dönemleri arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmamıştır (Tablo 73).

Tablo 73. Aile Yaşam Dönemlerine Göre Ailelerin Eğitim/Bilgi İhtiyaçlarına Yönelik İfadelere İlişkin Ortalama Puanlar

Eğitim/Bilgi İhtiyaçları	Aile Yaşam Dönemi	N	$\bar{X}$	Std. S.	İkili Fark	KW	p
Ailemizdeki bireylerin yetişkin eğitim fırsatlarına rahatlıkla erişebilmesi	Başlangıç	53	3,75	1,31	1-2	13,852	0,001^{**}
	Genişleme	307	4,22	0,81	2-1 2-3		
	Daralma	90	3,76	1,12	3-2		
Çocuk/larımızın eğitim olanaklarına erişebilmesi	Başlangıç	53	2,07	1,15	1-2 1-3	130,124	0,000^{**}
	Genişleme	307	4,50	0,81	2-1 2-3		
	Daralma	90	3,52	1,46	2-1 3-2		
Ailemizdeki bireyler için sağlıklı iletişim (çatışma yönetimi/öfke kontrolü) konusunda bilgi	Başlangıç	53	3,79	1,36		2,552	0,279
	Genişleme	307	4,21	0,81			
	Daralma	90	3,98	1,12			
	Başlangıç	53	3,26	1,24	1-2	8,793	0,012^{**}

Ailemizdeki bireyler için medya okuryazarlığı konusunda bilgi (medyanın etkileri vb.)	Genişleme	307	3,68	0,93	2-1 2-3		
	Daralma	90	3,37	1,05	3-2		
Ailemizdeki bireyler için finansal okuryazarlık konusunda bilgi (gelirin bilinçli kullanımı, tasarruf, yatırım, borçlanma vb.)	Başlangıç	53	3,69	1,12		0,945	0,624
	Genişleme	307	3,78	0,89			
	Daralma	90	3,63	1,02			
Ailemizdeki bireyler için sigortalı yaşam (hayat, yangın, doğal afet, konut, kasko) konusunda bilgi	Başlangıç	53	3,91	1,06		1,312	0,519
	Genişleme	307	3,84	1,00			
	Daralma	90	3,71	1,11			
Ailemizdeki bireyler için çevre koruma (enerji tasarrufu, atık yönetimi vb.) konusunda bilgi	Başlangıç	53	3,85	1,12		0,696	0,706
	Genişleme	307	3,92	0,93			
	Daralma	90	3,77	1,10			
Ailemizdeki bireyler için teknolojiyi (bilgisayar, mutfak aletleri vb.) kullanabilme konusunda bilgi	Başlangıç	53	3,77	1,09		5,500	0,064
	Genişleme	307	3,89	0,94			
	Daralma	90	3,59	1,09			
Ailemizdeki bireyler için aile kurumunu ilgilendiren yasal düzenlemeler (miras, boşanma, evlilik sözleşmesi, veraset ilamı vb. ile ilgili yasal düzenlemeler) konusunda bilgi	Başlangıç	53	3,75	0,96		2,817	0,245
	Genişleme	307	3,63	0,98			
	Daralma	90	3,50	0,95			
Ailemizdeki bireyler için tüketici hakları konusunda bilgi	Başlangıç	53	3,96	0,96		2,282	0,320
	Genişleme	307	3,92	0,86			
	Daralma	90	3,77	0,94			
Ailemizdeki bireyler için sosyal güvenlikle ilgili hak ve sorumluluklar konusunda bilgi	Başlangıç	53	4,00	1,06		7,567	0,023**
	Genişleme	307	4,00	0,85	2-3		
	Daralma	90	3,72	0,92	3-2		
Ailemizdeki bireyler için ev sahibi ve kiracıların hak ve yükümlülükleri konusunda bilgi	Başlangıç	53	3,64	1,06		2,746	0,253
	Genişleme	307	3,62	0,97			
	Daralma	90	3,41	1,03			
Ailemizdeki bireyler için aile içi şiddet ve istismarın önlenmesi ve hukuki koruma tedbirleri konusunda bilgi	Başlangıç	53	3,43	1,38	1-2	7,227	0,027**
	Genişleme	307	3,82	1,18	2-1 2-3		
	Daralma	90	3,47	1,29	3-2		
Ailemizdeki bireyler için dini değerler konusunda bilgi	Başlangıç	53	3,55	1,28	1-2	7,494	0,024**
	Genişleme	307	4,00	1,08	2-1		
	Daralma	90	3,78	1,13			
	Başlangıç	53	3,15	1,45	1-2	33,664	0,000**

Ailemizdeki bireyler için anne/çocuk sağlığı konusunda bilgi	Genişleme	307	4,00	1,03	2-3 2-1		
	Daralma	90	3,26	1,28	3-2		
Ailemizdeki bireyler için aile planlaması (doğum kontrol yöntemleri) konusunda bilgi	Başlangıç	53	3,25	1,31		14,283	0,001**
	Genişleme	307	3,49	1,16	2-3		
	Daralma	90	2,93	1,23	3-2		
Ailemizdeki bireyler için kişisel sağlık ve hijyen konusunda bilgi	Başlangıç	53	3,57	1,35	1-2	9,204	0,010**
	Genişleme	307	4,06	1,04	2-1 2-3		
	Daralma	90	3,69	1,26	3-2		
Ailemizdeki bireyler için sağlıklı beslenme konusunda bilgi	Başlangıç	53	3,81	1,27	1-2	10,407	0,005**
	Genişleme	307	4,19	0,96	2-1 2-3		
	Daralma	90	3,82	1,12	3-2		
Ailemizdeki bireyler için ailede rol ve sorumlulukların paylaşılması konusunda bilgi	Başlangıç	53	3,77	1,27	1-2	11,723	0,003**
	Genişleme	307	4,09	0,95	2-1 2-3		
	Daralma	90	3,70	1,04	3-2		
Ailemizdeki bireyler için çocuk gelişimi konusunda bilgi	Başlangıç	53	2,92	1,48	1-2	48,009	0,000**
	Genişleme	307	3,99	1,04	2-1 2-3		
	Daralma	90	3,13	1,26	3-2		
Ailemizdeki bireyler için bakıma muhtaç bireylerin bakımı (hasta, yaşlı, çocuk, engelli) konusunda bilgi	Başlangıç	53	3,45	1,15		3,844	0,146
	Genişleme	307	3,74	1,05			
	Daralma	90	3,56	1,08			
Ailemizdeki bireyler için ilk yardım ve acil durumlarda sağlık hizmetlerinden yararlanma (acil servise gitme, ambulans çağırma) konusunda bilgi	Başlangıç	53	4,06	0,97		2,749	0,253
	Genişleme	307	4,15	0,93			
	Daralma	90	3,98	0,96			
Ailemizdeki bireyler için yaşam dönemlerine göre sağlık sorunları (erkeklerde ilerleyen yaşlarda prostat, kadınlarda menopoz gibi sorunlar, kanser ve kalp rahatsızlıklarından korunma) konusunda bilgi	Başlangıç	53	3,92	0,99		0,232	0,891
	Genişleme	307	3,98	0,94			
	Daralma	90	4,02	0,91			
Ailemizdeki bireyler için zararlı madde (sigara, alkol, uyuşturucu vb.) bağımlılığını önleme konusunda bilgi	Başlangıç	53	3,25	1,47	1-2	23,355	0,000**
	Genişleme	307	4,13	1,12	2-1 2-3		
	Daralma	90	3,61	1,36	3-2		

Ailemizdeki bireyler için doğal afet ve kazalara karşı (ev/işyeri emniyeti konusunda) bilgi	Başlangıç	53	3,94	1,05		1,383	0,501
	Genişleme	307	4,08	0,92			
	Daralma	90	3,98	0,92			

**0,05 yanılma düzeyine göre gruplar arasında fark vardır

Eğitim/ bilgi ihtiyaç düzeylerine ilişkin ortalama puanlar aylık gelire göre incelendiğinde; 5.000 TL ve altı gelire sahip aileler tarafından “Ailelerindeki bireyler için dini değerler konusunda bilgi” ($\bar{X}$:4,34), “Ailelerindeki bireyler için ilk yardım ve acil durumlarda sağlık hizmetlerinden yararlanma (acil servise gitme, ambulans çağırma) konusunda bilgi” ($\bar{X}$:4,30) ve “Ailelerindeki bireyler için zararlı madde (sigara, alkol, uyuşturucu vb.) bağımlılığını önleme konusunda bilgi” ($\bar{X}$:4,28) yüksek düzeyde ihtiyaç olarak görülmektedir. 5.001 TL-10.000 TL gelire sahip aileler tarafından ise, “Ailelerindeki bireyler için sağlıklı iletişim (çatışma yönetimi/öfke kontrolü) konusunda bilgi” ($\bar{X}$:4,11), “Ailelerindeki bireylerin yetişkin eğitim fırsatlarına rahatlıkla erişebilmesi” ($\bar{X}$:4,05) ve “Ailelerindeki bireyler için ilk yardım ve acil durumlarda sağlık hizmetlerinden yararlanma (acil servise gitme, ambulans çağırma) konusunda bilgi” ($\bar{X}$:4,05) yüksek düzeyde ihtiyaç olarak görülmektedir. Ayrıca 10.000 TL üstü gelire sahip aileler tarafından, “Ailelerindeki bireyler için yaşam dönemlerine göre sağlık sorunları (erkeklerde ilerleyen yaşlarda prostat, kadınlarda menopoz gibi sorunlar, kanser ve kalp rahatsızlıklarından korunma) konusunda bilgi” ($\bar{X}$:4,14), “Ailelerindeki bireyler için ilk yardım ve acil durumlarda sağlık hizmetlerinden yararlanma (acil servise gitme, ambulans çağırma) konusunda bilgi” ($\bar{X}$:4,14) ve “Ailelerindeki bireyler için doğal afet ve kazalara karşı (ev/işyeri emniyeti konusunda) bilgi” ($\bar{X}$:4,10) yüksek düzeyde ihtiyaç olarak görülmektedir (Tablo 74).

Eğitim/ bilgi ihtiyaç grubunda yer alan “Ailemizdeki bireyler için dini değerler konusunda bilgi” ifadesine verilen cevaplar arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($p=0,000^{**}$; $p<0,05$). Farklılığı yaratan grubu belirlemek için çoklu karşılaştırma testi (LSD) yapıldığında; 5.000 TL ve altı gelire sahip olan aileler ile 5.001 TL-10.000 TL gelire sahip olan aileler arasında ($p=0,000^{**}$, Fark= 0,51363), 5.001 TL-10.000 TL gelire sahip olan aileler ile 10.000 TL üstü gelire

sahip olan aileler arasında ($p=0,022^{**}$, Fark= 0,48599) farklılık olduğu görülmüştür. Yine 5.000 TL ve altı gelire sahip olan aileler ile 10.000 TL üstü gelire sahip olan aileler arasında ($p=0,000^{**}$, Fark= 0,99962) da istatistiksel olarak farklılık olduğu belirlenmiştir. Buna göre 5.000 TL ve altı gelire sahip olan aileler ($\bar{X}:4,34$), 5.001 TL-10.000 TL gelire sahip olan aileler ($\bar{X}:3,83$) ve 10.000 TL üstü gelire sahip olan ailelere ($\bar{X}:3,34$) göre “ailelerindeki bireyler için dini değerler konusunda bilgiyi” daha yüksek düzeyde ihtiyaç olarak görmektedirler. Gelir düzeyi arttıkça bu ihtiyaca olan gereksinimin de azaldığı görülmektedir (Tablo 74).

“Ailemizdeki bireyler için anne/çocuk sağlığı konusunda bilgi” ifadesine verilen cevaplar aylık gelire göre anlamlı farklılık göstermektedir ($p=0,001^{**}$; $p<0,05$). Çoklu karşılaştırma testi (LSD) sonuçlarına göre; 5.000 TL ve altı gelire sahip olan aileler ile 5.001 TL-10.000 TL gelire sahip olan aileler arasında ($p=0,001^{**}$, Fark=0,48788), 5.000 TL ve altı gelire sahip olan aileler ile 10.000 TL üstü gelire sahip olan aileler arasında ($p=0,008^{**}$, Fark= 0,67280) farklılık olduğu saptamıştır. Buna göre 5.000 TL ve altı gelire sahip olan aileler ($\bar{X}:4,16$), 5.001 TL-10.000 TL gelire sahip olan aileler ($\bar{X}:3,67$) ve 10.000 TL üstü gelire sahip olan ailelere ($\bar{X}:3,48$) göre “ailelerindeki bireyler için anne/çocuk sağlığı konusunda bilgiyi” daha yüksek düzeyde ihtiyaç olarak görmektedirler. Gelir düzeyi arttıkça bu bilgiye olan ihtiyacın da azaldığı görülmektedir (Tablo 74).

“Ailemizdeki bireyler için bakıma muhtaç bireylerin bakımı (hasta, yaşlı, çocuk, engelli) konusunda bilgi” ifadesine verilen cevaplar aylık gelire göre anlamlı farklılık göstermektedir ($p=0,018^{**}$; $p<0,05$). Farklılığı yaratan grubu belirlemek için çoklu karşılaştırma testi (LSD) yapıldığında; 5.000 TL ve altı gelire sahip olan aileler ile 5.001 TL-10.000 TL gelire sahip olan aileler arasında ($p=0,004^{**}$, Fark= 0,36136) farklılık olduğu saptamıştır. Buna göre 5.000 TL ve altı gelire sahip olan aileler ($\bar{X}:3,94$), 5.001 TL-10.000 TL gelire sahip olan ailelere ($\bar{X}:3,58$) göre “ailelerindeki bireyler için bakıma muhtaç bireylerin bakımı (hasta, yaşlı, çocuk, engelli) konusunda bilgiyi” daha yüksek düzeyde ihtiyaç olarak görmektedirler (Tablo 74).

“Ailemizdeki bireyler için ilk yardım ve acil durumlarda sağlık hizmetlerinden yararlanma (acil servise gitme, ambulans çağırma) konusunda bilgi” ifadesine verilen cevaplar aylık gelire göre anlamlı farklılık göstermektedir ($p=0,047^{**}$; $p<0,05$). Farklılığı yaratan grubu belirlemek için çoklu karşılaştırma testi (LSD) yapıldığında; 5.000 TL ve altı gelire sahip olan aileler ile 5.001 TL-10.000 TL gelire sahip olan aileler arasında ($p=0,023^{**}$, Fark=0,25468) farklılık olduğu saptanmıştır. Buna göre 5.000 TL ve altı gelire sahip olan aileler ($\bar{X}$:4,30), 5.001 TL-10.000 TL gelire sahip olan ailelere ($\bar{X}$:4,05) göre “ailelerindeki bireyler için ilk yardım ve acil durumlarda sağlık hizmetlerinden yararlanma (acil servise gitme, ambulans çağırma) konusunda bilgiyi” daha yüksek düzeyde ihtiyaç olarak görmektedirler (Tablo 74).

“Ailemizdeki bireyler için yaşam dönemlerine göre sağlık sorunları (erkeklerde ilerleyen yaşlarda prostat, kadınlarda menopoz gibi sorunlar, kanser ve kalp rahatsızlıklarından korunma) konusunda bilgi” ifadesine verilen cevapların aylık gelire göre anlamlı farklılık gösterdiği belirlenmiştir ($p=0,019^{**}$; $p<0,05$). Farklılığı yaratan grubu belirlemek için çoklu karşılaştırma testi (LSD) yapıldığında; 5.000 TL ve altı gelire sahip olan aileler ile 5.001 TL-10.000 TL gelire sahip olan aileler arasında ($p=0,020^{**}$, Fark= 0,25935) farklılık olduğu saptanmıştır. Buna göre 5.001 TL-10.000 TL gelire sahip olan aileler ($\bar{X}$:3,92) 5.000 TL ve altı gelire sahip olan ailelere ($\bar{X}$:4,18) göre “ailelerindeki bireyler için yaşam dönemlerine göre sağlık sorunları (erkeklerde ilerleyen yaşlarda prostat, kadınlarda menopoz gibi sorunlar, kanser ve kalp rahatsızlıklarından korunma) konusunda bilgiyi” daha düşük düzeyde ihtiyaç olarak görmektedirler (Tablo 74).

“Ailemizdeki bireyler için zararlı madde (sigara, alkol, uyuşturucu vb.) bağımlılığını önleme konusunda bilgi” ifadesine verilen cevapların aylık gelire göre anlamlı farklılık gösterdiği saptanmıştır ($p=0,014^{**}$; $p<0,05$). Çoklu karşılaştırma testi (LSD) sonuçlarına göre; 5.000 TL ve altı gelire sahip olan aileler ile 5.001 TL-10.000 TL gelire sahip olan aileler arasında ($p=0,004^{**}$, Fark=

0, 42581), 5.000 TL ve altı gelire sahip olan aileler ile 10.000 TL üstü gelire sahip olan aileler arasında ($p=0,009^{**}$, Fark= 0,69157) farklılık olduğu bulunmuştur. Buna göre 5.000 TL ve altı gelire sahip olan aileler ($\bar{X}:4,28$), 5.001 TL-10.000 TL gelire sahip olan aileler ($\bar{X}:3,85$) ve 10.000 TL üstü gelire sahip olan ailelere ($\bar{X}:3,59$) göre “ailelerindeki bireyler için zararlı madde (sigara, alkol, uyuşturucu vb.) bağımlılığını önleme konusunda bilgiyi” daha yüksek düzeyde ihtiyaç olarak görmektedirler. Gelir düzeyi arttıkça bu bilgiye olan ihtiyacın da azaldığı görülmektedir (Tablo 74).

Eğitim/Bilgi ihtiyaç grubu altında yer alan diğer ifadeler ile aylık gelir düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Ancak ortalama puanlara bakıldığında gelir düzeyi arttıkça “Ailemizdeki bireylerin yetişkin eğitim fırsatlarına rahatlıkla erişebilmesi”, “Ailemizdeki bireyler için sağlıklı iletişim (çatışma yönetimi/öfke kontrolü) konusunda bilgi”, Ailemizdeki bireyler için medya okuryazarlığı konusunda bilgi (medyanın etkileri vb.), “Ailemizdeki bireyler için teknolojiyi (bilgisayar, mutfak aletleri vb.) kullanabilme konusunda bilgi”, “Ailemizdeki bireyler için sosyal güvenlikle ilgili hak ve sorumluluklar konusunda bilgi”, “Ailemizdeki bireyler için aile içi şiddet ve istismarın önlenmesi ve hukuki koruma tedbirleri konusunda bilgi”, “Ailemizdeki bireyler için aile planlaması (doğum kontrol yöntemleri) konusunda bilgi”, “Ailemizdeki bireyler için kişisel sağlık ve hijyen konusunda bilgi”, “Ailemizdeki bireyler için sağlıklı beslenme konusunda bilgi” gibi ihtiyaçlara olan gereksinimlerin de daha düşük düzeyde hissedildiği görülmektedir. Bununla birlikte, gelir düzeyi arttıkça “Ailemizdeki bireyler için sigortalı yaşam (hayat, yangın, doğal afet, konut, kasko) konusunda bilgi” ihtiyacına olan gereksinimin de arttığı görülmektedir (Tablo 74).

Tablo 74. Aylık Gelire Göre Ailelerin Eğitim/Bilgi İhtiyaçlarına Yönelik İfadelere İlişkin Ortalama Puanlar

Eğitim/Bilgi İhtiyaçları	Aylık Gelir	N	$\bar{X}$	Std. S.	İkili Fark	KW	p
Ailemizdeki bireylerin yetişkin eğitim fırsatlarına rahatlıkla erişebilmesi	5.000 TL ve altı	90	4,20	0,86		1,654	0,437

	5.001 TL-10.000 TL	331	4,05	0,96			
	10.000 TL üstü	29	3,97	1,35			
Çocuk/larımızın eğitim olanaklarına erişebilmesi	5.000 TL ve altı	90	4,24	1,07		3,105	0,212
	5.001 TL-10.000 TL	331	3,96	1,34			
	10.000 TL üstü	29	4,07	1,49			
Ailemizdeki bireyler için sağlıklı iletişim (çatışma yönetimi/öfke kontrolü) konusunda bilgi	5.000 TL ve altı	90	4,19	0,95		1,434	0,488
	5.001 TL-10.000 TL	331	4,11	0,94			
	10.000 TL üstü	29	3,83	1,31			
Ailemizdeki bireyler için medya okuryazarlığı konusunda bilgi (medyanın etkileri vb.)	5.000 TL ve altı	90	3,72	0,89		3,978	0,137
	5.001 TL-10.000 TL	331	3,56	1,01			
	10.000 TL üstü	29	3,21	1,26			
Ailemizdeki bireyler için finansal okuryazarlık konusunda bilgi (gelirin bilinçli kullanımı, tasarruf, yatırım, borçlanma vb.)	5.000 TL ve altı	90	3,78	0,97		0,758	0,684
	5.001 TL-10.000 TL	331	3,72	0,94			
	10.000 TL üstü	29	3,79	1,01			
Ailemizdeki bireyler için sigortalı yaşam (hayat, yangın, doğal afet, konut, kasko) konusunda bilgi	5.000 TL ve altı	90	3,81	1,03		0,805	0,669
	5.001 TL-10.000 TL	331	3,82	1,01			
	10.000 TL üstü	29	3,89	1,26			
Ailemizdeki bireyler için çevre koruma (enerji tasarrufu, atık yönetimi vb.) konusunda bilgi	5.000 TL ve altı	90	3,96	0,96		1,203	0,548
	5.001 TL-	331	3,85	0,99			

	10.000 TL						
	10.000 TL üstü	29	3,93	1,09			
Ailemizdeki bireyler için teknolojiyi (bilgisayar, mutfak aletleri vb.) kullanabilme konusunda bilgi	5.000 TL ve altı	90	3,91	0,89		0,601	0,740
	5.001 TL-10.000 TL	331	3,81	0,99			
	10.000 TL üstü	29	3,66	1,29			
Ailemizdeki bireyler için aile kurumunu ilgilendiren yasal düzenlemeler (miras, boşanma, evlilik sözleşmesi, veraset ilamı vb. ile ilgili yasal düzenlemeler) konusunda bilgi	5.000 TL ve altı	90	3,64	0,99		0,254	0,881
	5.001 TL-10.000 TL	331	3,60	0,96			
	10.000 TL üstü	29	3,66	1,08			
Ailemizdeki bireyler için tüketici hakları konusunda bilgi	5.000 TL ve altı	90	3,96	0,85		0,433	0,805
	5.001 TL-10.000 TL	331	3,87	0,89			
	10.000 TL üstü	29	3,90	0,94			
Ailemizdeki bireyler için sosyal güvenlikle ilgili hak ve sorumluluklar konusunda bilgi	5.000 TL ve altı	90	3,96	0,90		0,117	0,943
	5.001 TL-10.000 TL	331	3,95	0,88			
	10.000 TL üstü	29	3,93	1,07			
Ailemizdeki bireyler için ev sahibi ve kiracıların hak ve yükümlülükleri konusunda bilgi	5.000 TL ve altı	90	3,68	0,90		0,937	0,626
	5.001 TL-10.000 TL	331	3,55	1,00			
	10.000 TL üstü	29	3,55	1,15			
Ailemizdeki bireyler için aile içi şiddet ve istismarın önlenmesi ve hukuki koruma tedbirleri konusunda bilgi	5.000 TL ve altı	90	3,90	1,12		2,678	0,262
	5.001 TL-10.000 TL	331	3,67	1,26			

	10.000 TL üstü	29	3,48	1,38			
Ailemizdeki bireyler için dini değerler konusunda bilgi	5.000 TL ve altı	90	4,34	0,99	1-2 1-3	26,500	0,000**
	5.001 TL-10.000 TL	331	3,83	1,11	2-1 2-3		
	10.000 TL üstü	29	3,34	1,20	3-1 3-2		
Ailemizdeki bireyler için anne/çocuk sağlığı konusunda bilgi	5.000 TL ve altı	90	4,16	1,00	1-2 1-3	13,123	0,001**
	5.001 TL-10.000 TL	331	3,67	1,22	2-1		
	10.000 TL üstü	29	3,48	1,27	3-1		
Ailemizdeki bireyler için aile planlaması (doğum kontrol yöntemleri) konusunda bilgi	5.000 TL ve altı	90	3,60	1,12		4,745	0,093
	5.001 TL-10.000 TL	331	3,29	1,21			
	10.000 TL üstü	29	3,21	1,37			
Ailemizdeki bireyler için kişisel sağlık ve hijyen konusunda bilgi	5.000 TL ve altı	90	4,11	1,03		2,667	0,264
	5.001 TL-10.000 TL	331	3,89	1,17			
	10.000 TL üstü	29	3,79	1,18			
Ailemizdeki bireyler için sağlıklı beslenme konusunda bilgi	5.000 TL ve altı	90	4,26	0,91		3,531	0,171
	5.001 TL-10.000 TL	331	4,04	1,07			
	10.000 TL üstü	29	3,89	1,08			
Ailemizdeki bireyler için ailede rol ve sorumlulukların paylaşılması konusunda bilgi	5.000 TL ve altı	90	4,10	0,90		1,004	0,605
	5.001 TL-10.000 TL	331	3,94	1,06			
	10.000 TL üstü	29	4,00	1,00			

Ailemizdeki bireyler için çocuk gelişimi konusunda bilgi	5.000 TL ve altı	90	3,89	1,05		1,811	0,404
	5.001 TL-10.000 TL	331	3,64	1,26			
	10.000 TL üstü	29	3,66	1,26			
Ailemizdeki bireyler için bakıma muhtaç bireylerin bakımı (hasta, yaşlı, çocuk, engelli) konusunda bilgi	5.000 TL ve altı	90	3,94	0,94	1-2	8,031	0,018**
	5.001 TL-10.000 TL	331	3,58	1,09	2-1		
	10.000 TL üstü	29	3,76	1,12			
Ailemizdeki bireyler için ilk yardım ve acil durumlarda sağlık hizmetlerinden yararlanma (acil servise gitme, ambulans çağırma) konusunda bilgi	5.000 TL ve altı	90	4,30	0,89	1-2	6,107	0,047**
	5.001 TL-10.000 TL	331	4,05	0,95	2-1		
	10.000 TL üstü	29	4,14	0,92			
Ailemizdeki bireyler için yaşam dönemlerine göre sağlık sorunları (erkeklerde ilerleyen yaşlarda prostat, kadınlarda menopoz gibi sorunlar, kanser ve kalp rahatsızlıklarından korunma) konusunda bilgi	5.000 TL ve altı	90	4,18	0,93		7,877	0,019**
	5.001 TL-10.000 TL	331	3,92	0,94			
	10.000 TL üstü	29	4,14	0,92			
Ailemizdeki bireyler için zararlı madde (sigara, alkol, uyuşturucu vb.) bağımlılığını önleme konusunda bilgi	5.000 TL ve altı	90	4,28	0,99		8,562	0,014**
	5.001 TL-10.000 TL	331	3,85	1,29			
	10.000 TL üstü	29	3,59	1,38			
Ailemizdeki bireyler için doğal afet ve kazalara karşı (ev/işyeri emniyeti konusunda) bilgi	5.000 TL ve altı	90	4,21	0,84		3,594	0,166
	5.001 TL-10.000 TL	331	3,99	0,96			
	10.000 TL üstü	29	4,10	0,90			

**0,05 yanılma düzeyine göre gruplar arasında fark vardır

Eğitim/bilgi ihtiyaç düzeylerine ilişkin ortalama puanlar ailelerin ocuk sayısına göre incelendiğinde; ocuk sahibi olmayan aileler tarafından “Ailelerindeki bireyler için ilk yardım ve acil durumlarda sağlık hizmetlerinden yararlanma (acil servise gitme, ambulans çağırma) konusunda bilgi” ($\bar{X}$:4,06), “Ailelerindeki bireyler için sosyal güvenlikle ilgili hak ve sorumluluklar konusunda bilgi” ($\bar{X}$:4,00) ve “Ailelerindeki bireyler için tüketiciler hakları konusunda bilgi” ($\bar{X}$:3,96) yüksek düzeyde ihtiyaç olarak görülmektedir. 1 ocuk sahibi aileler tarafından “ocuk/larının eğitim olanaklarına erişebilmesi” ($\bar{X}$:4,17) ve “Ailelerindeki bireylerin yetişkin eğitim fırsatlarına rahatlıkla erişebilmesi” ($\bar{X}$:4,11); 2 ocuk sahibi aileler tarafından “ocuk/larının eğitim olanaklarına erişebilmesi” ($\bar{X}$:4,34) ve “Ailelerindeki bireyler için sağlıklı iletişim (atışma yönetimi/öfke kontrolü) konusunda bilgi” ($\bar{X}$:4,19); 3 ve daha fazla ocuk sahibi aileler tarafından “Ailelerindeki bireyler için dini değerler konusunda bilgi” ($\bar{X}$:4,42) ve “ocuk/larının eğitim olanaklarına erişebilmesi” ($\bar{X}$:4,32) yüksek düzeyde ihtiyaç olarak görülmektedir.

Eğitim/bilgi ihtiyaç grubunda yer alan “ocuk/larımızın eğitim olanaklarına erişebilmesi” ifadesine göre ocuk sayısı arasındaki fark anlamlıdır ($p=0,000^{**}$; $p<0,05$). Farklılığı yaratan grubu belirlemek için çoklu karşılaştırma (LSD) testi yapıldığında; ocuk sahibi olmayan aileler ile 1 ocuk sahibi olan aileler arasında ($p=0,000^{**}$, Fark=-2,11394), ocuk sahibi olmayan aileler ile 2 ocuk sahibi olan aileler arasında ($p=0,000^{**}$, Fark=-2,28285) ve ocuk sahibi olmayan aileler ile 3 ve daha fazla ocuk sahibi olan aileler arasında ($p=0,000^{**}$, Fark= -2,26340) fark olduğu görülmüştür. 2 ocuk sahibi olan aileler ($\bar{X}$:4,34), 3 ve daha fazla ocuk sahibi olan ailelere ($\bar{X}$:4,32), 1 ocuk sahibi olan ailelere ($\bar{X}$:4,17) ve ocuk sahibi olmayan ailelere ($\bar{X}$:2,06) göre “ocuk/larının eğitim olanaklarına erişebilmesini” daha yüksek düzeyde ihtiyaç olarak görmektedirler (Tablo 75).

“Ailemizdeki bireyler için dini değerler konusunda bilgi” ifadesine verilen cevaplara göre ocuk sayısı arasındaki farkın anlamlı olduğu bulunmuştur ($p=0,000^{**}$; $p<0,05$). Çoklu karşılaştırma testi (LSD) sonuçlarına göre; ocuk sahibi olmayan aileler ile 2 ocuk sahibi olan aileler arasında ($p=0,010^{**}$, Fark= -

0,43448), çocuk sahibi olmayan aileler ile 3 ve daha fazla çocuk sahibi olan aileler arasında ($p=0,000^{**}$, Fark= -0,87283), 1 çocuk sahibi olan aileler ile 2 çocuk sahibi olan aileler arasında ($p=0,028^{**}$, Fark=-0,26847), 1 çocuk sahibi olan aileler ile 3 ve daha fazla çocuk sahibi olan aileler arasında ($p=0,000^{**}$, Fark= -0,70682) ve 2 çocuk sahibi olan aileler ile 3 ve daha fazla çocuk sahibi olan aileler arasında ($p=0,011^{**}$, Fark= -0,43835) fark olduğu belirlenmiştir. 3 ve daha fazla çocuk sahibi olan aileler ($\bar{X}:4,42$), 2 çocuk sahibi olan ailelere ($\bar{X}:3,98$), 1 çocuk sahibi olan ailelere ($\bar{X}:3,71$) ve çocuk sahibi olmayan ailelere ($\bar{X}:3,55$) göre “ailelerindeki bireyler için dini değerler konusunda bilgiyi” daha yüksek düzeyde ihtiyaç olarak görmektedirler. Çocuk sayısı arttıkça bu ihtiyaca olan gereksinim de artmaktadır (Tablo 75).

“Ailemizdeki bireyler için anne/çocuk sağlığı konusunda bilgi” ifadesine verilen cevaplara göre çocuk sayısı arasındaki farkın anlamlı olduğu bulunmuştur ($p=0,009^{**}$; $p<0,05$). Farklılığı yaratan grubu belirlemek için çoklu karşılaştırma testi (LSD) yapıldığında; çocuk sahibi olmayan aileler ile 1 çocuk sahibi olan aileler arasında ($p=0,004^{**}$, Fark= -0,56223), çocuk sahibi olmayan aileler ile 2 çocuk sahibi olan aileler arasında ($p=0,000^{**}$, Fark= -0,72062) ve çocuk sahibi olmayan aileler ile 3 ve daha fazla çocuk sahibi olan aileler arasında ($p=0,000^{**}$, Fark=-0,82906) fark olduğu bulunmuştur. 3 ve daha fazla çocuk sahibi olan aileler ($\bar{X}:3,98$), 2 çocuk sahibi olan ailelere ($\bar{X}:3,87$), 1 çocuk sahibi olan ailelere ($\bar{X}:3,71$) ve çocuk sahibi olmayan ailelere ($\bar{X}:3,15$) göre “ailelerindeki bireyler için anne/çocuk sağlığı konusunda bilgiyi” daha yüksek düzeyde ihtiyaç olarak görmektedirler. Çocuk sayısı arttıkça bu ihtiyaca olan gereksinim de artmaktadır (Tablo 75).

“Ailemizdeki bireyler için çocuk gelişimi konusunda bilgi” ifadesine verilen cevaplara göre çocuk sayısı arasındaki farkın anlamlı olduğu görülmüştür ($p=0,001^{**}$; $p<0,05$). Çoklu karşılaştırma testi (LSD) sonuçlarına göre; çocuk sahibi olmayan aileler ile 1 çocuk sahibi olan aileler arasında ($p=0,000^{**}$, Fark= -0,79640), çocuk sahibi olmayan aileler ile 2 çocuk sahibi olan aileler arasında ($p=0,000^{**}$, Fark= -0,89657) ve çocuk sahibi olmayan aileler ile 3 ve daha fazla

çocuk sahibi olan aileler arasında ($p=0,000^{**}$, Fark=-0,93547) fark olduğu saptanmıştır. 3 ve daha fazla çocuk sahibi olan aileler ($\bar{X}:3,86$), 2 çocuk sahibi olan ailelere ($\bar{X}:3,82$), 1 çocuk sahibi olan ailelere ($\bar{X}:3,72$) ve çocuk sahibi olmayan ailelere ($\bar{X}:2,92$) göre “ailelerindeki bireyler için çocuk gelişimi konusunda bilgiyi” daha yüksek düzeyde ihtiyaç olarak görmektedirler. Çocuk sayısı arttıkça bu ihtiyaca olan gereksinim de artmaktadır (Tablo 75).

“Ailemizdeki bireyler için zararlı madde (sigara, alkol, uyuşturucu vb.) bağımlılığını önleme konusunda bilgi” ifadesi çocuk sayısına göre istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($p=0,000^{**}$; $p<0,05$). Çoklu karşılaştırma testi (LSD) yapıldığında; çocuk sahibi olmayan aileler ile 1 çocuk sahibi olan aileler arasında ($p=0,015^{**}$, Fark= -0,48340), çocuk sahibi olmayan aileler ile 2 çocuk sahibi olan aileler arasında ($p=0,000^{**}$, Fark= -0,88316), çocuk sahibi olmayan aileler ile 3 ve daha fazla çocuk sahibi olan aileler arasında ($p=0,000^{**}$, Fark= -0,97472), 1 çocuk sahibi olan aileler ile 2 çocuk sahibi olan aileler arasında ($p=0,003^{**}$, Fark=-,39976) ve 1 çocuk sahibi olan aileler ile 3 ve daha fazla çocuk sahibi olan aileler arasında ($p=0,016^{**}$, Fark= -0,49132) fark olduğu belirlenmiştir. 3 ve daha fazla çocuk sahibi olan aileler ($\bar{X}:4,22$), 2 çocuk sahibi olan ailelere ($\bar{X}:4,13$), 1 çocuk sahibi olan ailelere ($\bar{X}:3,73$) ve çocuk sahibi olmayan ailelere ($\bar{X}:3,25$) göre “ailelerindeki bireyler için zararlı madde (sigara, alkol, uyuşturucu vb.) bağımlılığını önleme konusunda bilgiyi” daha yüksek düzeyde ihtiyaç olarak görmektedirler. Çocuk sayısı arttıkça bu ihtiyaca olan gereksinim de artmaktadır (Tablo 75).

Eğitim/bilgi ihtiyaç grubu altında yer alan diğer ifadeler ile çocuk sayısı arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmamıştır (Tablo 75).

Tablo 75. Çocuk Sayısına Göre Ailelerin Eğitim/Bilgi İhtiyaçlarına Yönelik İfadelere İlişkin Ortalama Puanlar

Eğitim/Bilgi İhtiyaçları	Çocuk Sayısı	N	$\bar{X}$	Std. S.	İkili Fark	KW	p
	Yok	53	3,75	1,31		1,954	0,582

Ailemizdeki bireylerin yetişkin eğitim fırsatlarına rahatlıkla erişebilmesi	1	129	4,11	1,00			
	2	218	4,12	0,88			
	3+	50	4,14	0,78			
Çocuk/larımızın eğitim olanaklarına erişebilmesi	Yok	53	2,06	1,15	0-1 0-2 0-3	95,945	0,000**
	1	129	4,17	1,23	1-0		
	2	218	4,34	1,03	2-0		
	3+	50	4,32	0,82	3-0		
Ailemizdeki bireyler için sağlıklı iletişim (çatışma yönetimi/öfke kontrolü) konusunda bilgi	Yok	53	3,79	1,36		1,762	0,623
	1	129	4,10	0,98			
	2	218	4,19	0,86			
	3+	50	4,12	0,85			
Ailemizdeki bireyler için medya okuryazarlığı konusunda bilgi (medyanın etkileri vb.)	Yok	53	3,26	1,24		3,862	0,277
	1	129	3,55	1,09			
	2	218	3,62	0,94			
	3+	50	3,68	0,77			
Ailemizdeki bireyler için finansal okuryazarlık konusunda bilgi (gelirin bilinçli kullanımı, tasarruf, yatırım, borçlanma vb.)	Yok	53	3,69	1,12		1,531	0,675
	1	129	3,77	0,99			
	2	218	3,71	0,89			
	3+	50	3,84	0,93			
Ailemizdeki bireyler için sigortalı yaşam (hayat, yangın, doğal afet, konut, kasko) konusunda bilgi	Yok	53	3,91	1,06		0,781	0,854
	1	129	3,79	1,07			
	2	218	3,82	0,99			
	3+	50	3,82	1,10			
Ailemizdeki bireyler için çevre koruma (enerji tasarrufu, atık yönetimi vb.) konusunda bilgi	Yok	53	3,85	1,12		1,432	0,698
	1	129	3,81	1,03			
	2	218	3,89	0,96			
	3+	50	4,04	0,88			
Ailemizdeki bireyler için teknolojiyi (bilgisayar, mutfak aletleri vb.) kullanabilme konusunda bilgi	Yok	53	3,77	1,09		1,184	0,757
	1	129	3,74	1,07			
	2	218	3,87	0,97			
	3+	50	3,86	0,78			
Ailemizdeki bireyler için aile kurumunu ilgilendiren yasal düzenlemeler (miras, boşanma,	Yok	53	3,75	0,96		3,858	0,277
	1	129	3,51	1,06			

evlilik sözleşmesi, veraset ilanı vb. ile ilgili yasal düzenlemeler) konusunda bilgi	2	218	3,66	0,94			
	3+	50	3,54	0,86			
Ailemizdeki bireyler için tüketici hakları konusunda bilgi	Yok	53	3,96	0,96		2,141	0,544
	1	129	3,81	0,94			
	2	218	3,89	0,85			
	3+	50	4,00	0,78			
Ailemizdeki bireyler için sosyal güvenlikle ilgili hak ve sorumluluklar konusunda bilgi	Yok	53	4,00	1,06		1,589	0,662
	1	129	3,88	0,97			
	2	218	3,96	0,84			
	3+	50	3,98	0,79			
Ailemizdeki bireyler için ev sahibi ve kiracıların hak ve yükümlülükleri konusunda bilgi	Yok	53	3,64	1,06		0,495	0,920
	1	129	3,55	1,05			
	2	218	3,57	0,99			
	3+	50	3,60	0,73			
Ailemizdeki bireyler için aile içi şiddet ve istismarın önlenmesi ve hukuki koruma tedbirleri konusunda bilgi	Yok	53	3,43	1,38		4,675	0,197
	1	129	3,59	1,33			
	2	218	3,85	1,15			
	3+	50	3,66	1,17			
Ailemizdeki bireyler için dini değerler konusunda bilgi	Yok	53	3,55	1,28	0-2 0-3	22,749	0,000**
	1	129	3,71	1,19	1-2 1-3		
	2	218	3,98	1,01	2-0 2-3		
	3+	50	4,42	1,03	3-0 3-1 3-2		
Ailemizdeki bireyler için anne/çocuk sağlığı konusunda bilgi	Yok	53	3,15	1,45	0-1 0-2 0-3	11,506	0,009**
	1	129	3,71	1,24	1-0		
	2	218	3,87	1,09	2-0		
	3+	50	3,98	1,06	3-0		
Ailemizdeki bireyler için aile planlaması (doğum kontrol yöntemleri) konusunda bilgi	Yok	53	3,25	1,31		6,040	0,110
	1	129	3,15	1,24			
	2	218	3,47	1,16			
	3+	50	3,44	1,18			
	Yok	53	3,57	1,35		4,072	0,254

Ailemizdeki bireyler için kişisel sağlık ve hijyen konusunda bilgi	1	129	3,89	1,18			
	2	218	4,01	1,06			
	3+	50	4,02	1,09			
Ailemizdeki bireyler için sağlıklı beslenme konusunda bilgi	Yok	53	3,81	1,27		2,698	0,441
	1	129	4,06	1,07			
	2	218	4,09	1,01			
	3+	50	4,28	0,83			
Ailemizdeki bireyler için ailede rol ve sorumlulukların paylaşılması konusunda bilgi	Yok	53	3,77	1,27		0,630	0,890
	1	129	3,96	1,08			
	2	218	4,03	0,94			
	3+	50	4,00	0,97			
Ailemizdeki bireyler için çocuk gelişimi konusunda bilgi	Yok	53	2,92	1,48	0-1 0-2 0-3	16,185	0,001**
	1	129	3,72	1,24	1-0		
	2	218	3,82	1,11	2-0		
	3+	50	3,86	1,09	3-0		
Ailemizdeki bireyler için bakıma muhtaç bireylerin bakımı (hasta, yaşlı, çocuk, engelli) konusunda bilgi	Yok	53	3,45	1,15		4,566	0,206
	1	129	3,57	1,10			
	2	218	3,73	1,04			
	3+	50	3,84	1,02			
Ailemizdeki bireyler için ilk yardım ve acil durumlarda sağlık hizmetlerinden yararlanma (acil servise gitme, ambulans çağırma) konusunda bilgi	Yok	53	4,06	0,97		1,368	0,713
	1	129	4,05	0,95			
	2	218	4,13	0,93			
	3+	50	4,18	0,96			
Ailemizdeki bireyler için yaşam dönemlerine göre sağlık sorunları (erkeklerde ilerleyen yaşlarda prostat, kadınlarda menopoz gibi sorunlar, kanser ve kalp rahatsızlıklarından korunma) konusunda bilgi	Yok	53	3,92	0,99		1,243	0,743
	1	129	3,92	0,96			
	2	218	4,04	0,90			
	3+	50	3,98	0,99			
Ailemizdeki bireyler için zararlı madde (sigara, alkol, uyuşturucu vb.) bağımlılığını önleme konusunda bilgi	Yok	53	3,25	1,47	0-1 0-2 0-3	19,508	0,000**

	1	129	3,73	1,36	1-0 1-2 1-3		
	2	218	4,13	1,09	2-0 2-1		
	3+	50	4,22	1,07	3-0 3-1		
Ailemizdeki bireyler için doğal afet ve kazalara karşı (ev/işyeri emniyeti konusunda) bilgi	Yok	53	3,94	1,05		1,473	0,689
	1	129	3,98	0,97			
	2	218	4,09	0,91			
	3+	50	4,12	0,82			

**0,05 yanılma düzeyine göre gruplar arasında fark vardır

5.2.9.1. Ailenin Eğitim/Bilgi İhtiyaçlarına Yönelik Hipotez Testleri

Tablo 76’da görüldüğü gibi araştırma kapsamına alınan evli bireylerin eğitim/bilgi ihtiyaçlarına yönelik ortalama puanın 96,16 olduğu saptanmıştır.

Tablo 76. Ailenin Eğitim/Bilgi İhtiyaçlarına Yönelik Puanlar

Eğitim/Bilgi İhtiyaçları	N	En düşük Puan	En yüksek Puan	$\bar{X}$	Std. S.
	450	28,00	125,00	96,16	18,77

Eğitim/bilgi ihtiyaçlarına ilişkin ortalama puanlar cinsiyete göre incelendiğinde; kadınların ortalama puanları (95,76) ve erkeklerin ortalama puanları (96,44) arasındaki farkın istatistiksel açıdan önemli olmadığı saptanmıştır ($p>0,05$) (Tablo 77). Bu durumda “Ailenin eğitim/bilgi ihtiyaçları cinsiyete göre farklılık göstermektedir” hipotezi (hipotez 33) desteklenmemektedir.

Aile yaşam dönemlerine göre eğitim/bilgi ihtiyaçlarına ilişkin ortalama puanlar arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu belirlenmiştir ($p=0,000^*$; $p<0,05$). Farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek için yapılan çoklu

karşılaştırma testi (LSD) sonuçlarına göre; genişleme döneminde olan aileler ile başlangıç döneminde olan ailelerin, genişleme döneminde olan aileler ile daralma döneminde olan ailelerin ortalama puanları arasındaki fark istatistiksel açıdan önemli bulunmuştur (Tablo 77). Bu bulguya göre “Ailenin eğitim/bilgi ihtiyaçları aile yaşam dönemlerine göre farklılık göstermektedir” hipotezi (hipotez 34) desteklenmektedir.

Ailelerin aylık gelir düzeylerine göre eğitim/bilgi ihtiyaçlarına ilişkin ortalama puanlar arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu belirlenmiştir ($p=0,038^*$; $p<0,05$). Farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek için yapılan çoklu karşılaştırma testi (LSD) sonuçlarına göre; 5.000 TL ve altı gelire sahip aileler ile 5.001 TL-10.000 TL arası gelire sahip ailelerin ortalama puanları arasındaki fark istatistiksel açıdan önemli bulunmuştur (Tablo 77). Bu durumda “Ailenin eğitim/bilgi ihtiyaçları aylık gelire göre farklılık göstermektedir” hipotezi (hipotez 35) desteklenmektedir.

Çocuk sayısına göre eğitim/bilgi ihtiyaçlarına ilişkin ortalama puanlar arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu belirlenmiştir ($p=0,050^{**}$; $p<0,05$). Çoklu karşılaştırma testi (LSD) sonuçlarına göre; çocuk sahibi olmayan aileler ile 2 çocuk sahibi aileler arasında ve çocuk sahibi olmayan aileler ile 3 ve daha fazla çocuğa sahip ailelerin ortalama puanları arasındaki fark istatistiksel açıdan önemli bulunmuştur ($p<0,05$) (Tablo 77). Bu bulguya göre “Ailenin eğitim/bilgi ihtiyaçları çocuk sayısına göre farklılık göstermektedir” hipotezi (hipotez 36) desteklenmektedir.

Tablo 77. Açıklayıcı Değişkenlere Göre Eğitim/Bilgi İhtiyaçlarına Yönelik Ortalama Puanlar

Açıklayıcı Değişkenler		Eğitim/Bilgi İhtiyaçları					
		N	$\bar{X}$	Std.S.	İkili Fark	MU/KW	p
Cinsiyet	Kadın	189	95,76	19,93		0,007	0,994
	Erkek	261	96,44	17,92			

Aile yaşam Dönemi	Başlangıç	53	89,53	21,17	1-2	17,125	0,000**
	Genişleme	307	98,92	17,18	2-1 2-3		
	Daralma	90	90,64	20,44	3-2		
Aylık Gelir	5.000 TL ve altı	90	100,31	17,60	1-2	6,521	0,038**
	5.001 TL-10.000 TL	331	95,22	18,78	2-1		
	10.000 TL üstü	29	93,97	20,99			
Çocuk Sayısı	Yok	53	89,53	21,17	0-2 0-3	7,824	0,050**
	1	129	94,85	19,52			
	2	218	97,90	17,90	2-0		
	3+	50	98,94	16,31	3-0		

**0,05 yanılma düzeyine göre gruplar arasında fark vardır

5.3. Evli Bireylerin Aileleri İçin Önemli Gördüğü İhtiyaçların Önem Sıralaması

Evli bireylerin aileleri için önemli gördüğü ihtiyaçların önem sıralaması incelendiğinde; bireylerin %44,2'si sağlık, bakım ve destek hizmetlerini, %16,7'si ekonomik ihtiyaçları, %13,6'sı eğitim ve bilgiyi, %12'si fiziksel ihtiyaçları aileleri için birinci öncelik olarak gördüklerini belirtmişlerdir (Tablo 78).

Tablo 78. Evli Bireylerin Aileleri İçin Önemli Gördüğü 1. Öncelikli İhtiyaçlar

İhtiyaç grubu	N	%
Sağlık, Bakım ve Destek Hizmetleri	199	44,2
Ekonomik	75	16,7
Eğitim/Bilgi	61	13,6
Fiziksel	54	12,0
Duygusal/Psikososyal	29	6,4
Mesleki	11	2,4
Eğlence ve Kültürel	9	2,1
Zaman	6	1,3
Ulaşım ve İletişim Kaynakları	6	1,3
Toplam	450	100,0

Bireylerin %27,1'i eğitim/bilgiyi, %21,1'i sağlık, bakım ve destek hizmetlerini, %18,4'ü ekonomik ihtiyaçları, %16,9'u fiziksel ihtiyaçları aileleri için ikinci öncelik olarak gördüklerini belirtmişlerdir (Tablo 79).

Tablo 79. Evli Bireylerin Aileleri İçin Önemli Gördüğü 2. Öncelikli İhtiyaçlar

İhtiyaç grubu	N	%
Eğitim/Bilgi	122	27,1
Sağlık, Bakım ve Destek Hizmetleri	95	21,1
Ekonomik	83	18,4
Fiziksel	76	16,9
Duygusal/Psikososyal	27	6,0
Eğlence ve Kültürel	16	3,6
Mesleki	13	2,9
Ulaşım ve İletişim Kaynakları	13	2,9
Zaman	5	1,1
Toplam	450	100,0

Evli bireylerin % 24,9'u ekonomik ihtiyaçları, %21,3'ü fiziksel ihtiyaçları, %15,2'si eğitim/bilgiyi, %11,6'sı sağlık, bakım ve destek hizmetlerini aileleri için üçüncü öncelik olarak görmektedirler (Tablo 80).

Tablo 80. Evli Bireylerin Aileleri İçin Önemli Gördüğü 3. Öncelikli İhtiyaçlar

İhtiyaç grubu	N	%
Ekonomik	112	24,9
Fiziksel	96	21,3
Eğitim/Bilgi	68	15,2
Sağlık, Bakım ve Destek Hizmetleri	52	11,6
Eğlence ve Kültürel	37	8,2
Duygusal/Psikososyal	36	8,0
Ulaşım ve İletişim Kaynakları	21	4,6
Mesleki	20	4,4
Zaman	8	1,8
Toplam	450	100,0

Bireylerin %33,3'ü eğlence ve kültürel ihtiyaçları, %16,9'u ekonomik ihtiyaçları, %14,2'si fiziksel ihtiyaçları, %9,7'si duygusal/psikososyal ihtiyaçları aileleri için dördüncü öncelik olarak görmektedirler (Tablo 81).

Tablo 81. Evli Bireylerin Aileleri İçin Önemli Gördüğü 4. Öncelikli İhtiyaçlar

İhtiyaç grubu	N	%
Eğlence ve Kültürel	150	33,3
Ekonomik	76	16,9
Fiziksel	64	14,2
Duygusal/Psikososyal	44	9,7
Eğitim/Bilgi	35	7,8
Ulaşım ve İletişim Kaynakları	30	6,7
Mesleki	21	4,7
Sağlık, Bakım ve Destek Hizmetleri	20	4,5
Zaman	10	2,2
Toplam	450	100,0

6. BÖLÜM

TARTIŞMA

Bu bölümde, araştırma sürecinde toplanan veriler üzerinde yapılan istatistiksel analizler sonucunda elde edilen bulgular diğer araştırma sonuçları ile karşılaştırılarak tartışılmış ve değerlendirmelerde bulunulmuştur.

Bu araştırma, evli bireylerin ailelerinin ihtiyaçlarına ilişkin görüşlerini belirlemek, elde edilen bulgular doğrultusunda toplumun en temel birimi olan ailelerin güçlendirilmesine, yaşam kalitelerinin artırılmasına ve konu ile ilgili çalışmalar yürüten kurum ve kuruluşlara yönelik geçerli önerilerde bulunmak amacı ile planlanmış ve yürütülmüştür.

Araştırma Ankara ilinde ikamet eden ve bir kamu kurumunda çalışan 450 evli birey üzerinde yürütülmüştür.

6.1. ARAŞTIRMAYA KATILAN BİREYLER HAKKINDA GENEL BİLGİLER

Araştırma kapsamına alınan bireylerin %58'ini erkekler, %42'sini kadınlar oluşturmaktadır. Erkeklerin oranının fazla olmasının nedeni, Bakanlıkta erkek çalışan sayısının kadın çalışanlara göre fazla olmasıdır.

Bireylerin yarısından fazlası (%58,1) 41-55 yaş grubundadır. Kadınlarda "23-30" ve "41-55" yaş gruplarında yer alanların oranı erkeklerden fazladır.

Bireylerin evlilik süreleri 1-41 yıl arasında değişmekte olup, %34,9'u 16-25 yıllık evlidir. Kadınların %33,9'u ve erkeklerin %35,6'sı "16-25 yıllık" evlidir.

Bireylerin %59,8'i lisans mezunudur. Hem kadınlar (%59,3) hem de erkeklerde (%60,2) "lisans" mezunu olanlar ilk sırada yer almaktadır.

Bireylerin büyük çoğunluğunun (%71,8) eşleri çalışmaktadır. Her iki cinsiyet grubunda da eşleri çalışanlar (kadın:% 84,1; erkek: %62,8) ilk sırada gelmektedir.

Bireylerin yarıdan fazlası (%60,0) ev sahibidir. Erkeklerin %60,9'u kadınların ise %58,7'si kendi konutlarına sahiptir.

Bireylerin %86,0'sının otomobili bulunmaktadır. Kadınların %83,6'sı ve erkeklerin %87,7'si otomobil sahibidir.

Aile yaşam dönemlerine bakıldığında; bireylerin yarıdan fazlasının ailelerinin (%68,2) genişleme döneminde, %20,0'sinin daralma döneminde ve %11,8'inin başlangıç döneminde olduğu görülmektedir. Kadınların %63,5'inin, erkeklerin %71,6'sının aileleri genişleme dönemindedir.

Bireylerin ailelerinin aylık gelir toplamları 2.000 TL ile 21.000 TL aralığında değişmektedir. Ailelerin çoğunluğunun (%73,6) aylık gelirleri 5.001 TL ile 10.000 TL arasında değişmektedir. Ailelerin aylık gelirinin 5.001 TL ile 10.000 TL arasında yoğunlaşmış olması, araştırmanın yapıldığı örneklem grubunu kamuda çalışanların oluşturmasından kaynaklanmaktadır.

Bireylerden 53'ü (%11,8) çocuk sahibi değildir. Çocuk sahibi olan 397 kişiden %32,5'i 1 çocuk sahibi, %54,9'u 2 çocuk sahibi, %12,6'sı 3 ve/veya daha fazla çocuk sahibidir.

6.2. AİLELERİN İHTİYAÇLARI İLE İLGİLİ BİLGİLER

Araştırmaya katılan evli bireylerin; ekonomik, fiziksel, eğlence ve kültürel, duygusal/psikososyal, zaman, sağlık, bakım ve destek hizmetleri, mesleki,

ulaşım ve iletişim, eğitim/bilgi ihtiyaçları cinsiyet, aile yaşam donemleri, aylık gelir ve ocuk sayısı değişkenlerine gore incelenmiştir.

6.2.1. Ailelerin Ekonomik İhtiyaçları

Aileler ekonomik ihtiyaçlar kapsamında gıda, giyim, elektrik, su gibi zorunlu ihtiyaçları karşılamak için yeterli gelir ile sağlık ve bakım ihtiyaçları için harcayabilecekleri paralarının olmasını en fazla ihtiyaç olarak gorurken; konut sahibi olabilmek ve ev işlerine yardımcı olacak kişi için parayı en az duzeyde ihtiyaç olarak gormektedirler. Turkiye İstatistik Kurumu (TUİK) tarafından yapılan hane halkı bute araştırmasının 2016 yılı sonuçlarına gore; Turkiye genelinde hane halklarının tuketim amaçlı yaptığı harcamalar içinde en yuksek payı %25,2 ile konut ve kira harcamaları, ikinci sırayı %19,5 ile gıda ve alkolsuz içecek harcamaları alırken, en duşuk payı %2 ile sağlık ve %2,3 ile eğitim hizmetleri almıştır (TUİK, 2018). TUİK tarafından yapılan araştırmanın aksine bu araştırmada konut sahibi olabilmek için para en duşuk duzeyde ihtiyaç olarak belirtilmiştir. Bunun nedeni katılımcıların yarısından fazlasının kendi evine sahip olması veya araştırmaya katılanların kamuda çalışması ve kurum lojmanlarında ikamet edenlerin de bulunması dolayısı ile kira giderlerinin az olması olabilir. Xiao ve Noring (1994) tarafından yapılan araştırmada da; ailelerin sahip olduğu finansal kaynakların miktarı arttıca algıladıkları tasarruf yapma gudulerinin gunluk harcamalardan acil durumlara, emeklilik, çocuklar ve gelişme için tasarruf yapmaya doğru genişlediği gorulmuştur. Gunluk harcamaların ekonomik ihtiyaçların en alt duzeyinde, acil durumların orta duzeyde, emeklilik, ocuk ve gelişmenin en ust duzeyde yer aldığı belirlenmiştir. Ailelerin finansal kaynakları (gelir, varlık vb.) arttığı zaman Maslow'un teorisinde olduğu gibi daha ust duzeydeki ihtiyaçları karşılama yoluna gittikleri belirlenmiştir.

Bu araştırmada “acil durumlar için harcayabileceğimiz para” ve “emekliliğimiz için birikim yapmak”, “tatil, kulturel aktivite vb. katılmamız için para”ya verilen cevaplar cinsiyete gore farklılık gostermese de; Gordon, Heslop, Pantazis ve Patsios (2001) yaptığı çalışmada emeklilik ve acil durumlar için birikim yapmak, hobi ve

boş zaman aktiviteleri ve kendi harcamaları için az da olsa para ayırmak erkekler tarafından kadınlara göre daha yüksek düzeyde ihtiyaç olarak görülmektedir. Bunun nedeni kadınların çocuklarının ve eşlerinin ihtiyaçlarını kendi ihtiyaçlarından öncelikli olarak görmesi olabilir.

Ekonomik ihtiyaçlar grubunda yer alan ifadelerden sadece ev işlerine yardımcı olacak kişi için para cinsiyete göre anlamlı farklılık göstermektedir. Bu gereksinim kadınlar tarafından erkeklere göre daha yüksek düzeyde ihtiyaç olarak görülmekte olup, araştırmanın beklenen bir sonucudur. Çünkü ev hizmetleri, içeriği ve sonuçları itibariyle diğer işlerden ayrılan çoğunlukla kadınla bağlantılı değerlendirilen bir faaliyet biçimidir. Kadın, cinsiyetçi işbölümü sonucu toplum tarafından kendisine yüklenen sorumluluğu zaman yetersizliği, çalışma yaşamının yoğunluğu, statü gibi farklı gerekçelerle ücret karşılığında başka bir kadına yaptırmaktadır (Fidan & Özdemir, 2011). Bu çalışmada da “ev işlerine yardımcı olacak kişi için paranın” erkeklere göre kadınlar tarafından daha yüksek düzeyde ihtiyaç olarak görülmesi, kadınların tamamının çalışmasının yanı sıra ailede iş ve sorumluluk paylaşımının hala cinsiyet gözetilerek paylaşılmaya devam ediyor olması ile açıklanabilir.

Konu aile yaşam dönemlerine göre incelendiğinde; gıda, giyim, elektrik, su gibi zorunlu ihtiyaçları karşılamak için yeterli geliri genişleme döneminde olan aileler daralma döneminde olan ailelere göre daha yüksek düzeyde ihtiyaç olarak görmektedirler. Benzer şekilde Özdemir, Torlak ve Vatandaş (2013) tarafından yapılan çalışmada da gıda, giyim, su ve elektrik gibi harcamaların daralma döneminde azaldığı bulunmuştur. Bu durum ailede üye sayısının azalması ve işte uzmanlaşma ile beraber gelirin artması ile açıklanabilir. Nitekim Putz (2012) tarafından yapılan çalışmada da daralma döneminde bulunan birçok çift çocuklarının evde olduğu döneme göre daha fazla kazandıklarını belirtmişlerdir. Çalışmada beklenenin aksine, sağlık ve bakım ihtiyaçları için harcanabilecek para aile yaşam dönemlerine göre farklılık göstermemektedir. Aslında daralma döneminde sağlık ve bakım harcamaları için paraya olan ihtiyacın arttığı düşüncesi hakimdir. Buna rağmen dönemler arasında farklılık olmaması

katılımcıların bir kamu kurumunda çalışan bireyler olmaları dolayısıyla sağlık harcamalarının sosyal güvenlik kurumu aracılığıyla karşılanıyor olmasından kaynaklanabilir.

Sağlık, konut, araç vb. sigortaları (özel/devlet) için para genişleme döneminde olan aileler tarafından başlangıç döneminde olan ailelere göre daha yüksek düzeyde ihtiyaç olarak görülmektedir.

Çocuk/ların eğitim masrafları için para genişleme döneminde olan aileler tarafından diğer dönemlerde olan ailelere göre daha yüksek düzeyde ihtiyaç olarak görülmektedir. Yine daralma döneminde olan aileler başlangıç döneminde olan ailelere göre bu ihtiyaç için parayı daha yüksek düzeyde ihtiyaç olarak görmektedirler. Çünkü daralma dönemine giren ailelerde ilk çocuk evden ayrılmış olsa bile diğer çocukların eğitimi devam ediyor olabilir. Bu nedenle başlangıç döneminde olan ailelerin bu gereksinimi en az düzeyde ihtiyaç olarak görmesi beklenen bir sonuçtur. Özdemir, Torlak ve Vatandaş (2013)'a göre ailelerin yaşam dönemlerinde yaptıkları eğitim harcamaları çocukların yaşlarına ve aldıkları eğitime göre değişkenlik göstermektedir. Özellikle yetişkin çocuklu aile döneminde yapılan eğitim giderleri ile diğer dönemlerde yapılan eğitim giderleri arasında önemli farklar bulunmaktadır.

Tatil, kültürel aktivitelere vb. katılmak için parayı genişleme döneminde olan aileler başlangıç ve daralma döneminde olan ailelere göre daha yüksek düzeyde ihtiyaç olarak görmektedirler. Çünkü genişleme döneminde olan ailelerde bütün çocuklar evdedir ve çocuklar için yapılan eğitim, bakım vb. harcamalar bu gereksinimin daha fazla ihtiyaç olarak görülmesine neden olmuş olabilir. Bu sonuçtan farklı olarak Özdemir, Torlak ve Vatandaş (2013) tarafından yapılan araştırmada eğlence, kültür ve sanat harcamalarının aile yaşam dönemlerine göre farklılaşmadığı bulunmuştur.

Tasarruf yapabilmek için para genişleme döneminde olan aileler tarafından başlangıç döneminde olan ailelere göre daha önemli derecede ihtiyaç olarak görülmektedir. Yaşam döngüsünün sonraki aşamalarındaki ailelerin tasarruf yapmak için parayı daha fazla ihtiyaç olarak görmelerinin nedeni emeklilikle birlikte düşecek gelirlerini desteklemek olabilir. Hogarth (1991)'a göre yaşam döngüsü tasarruf teorisi, kişilerin yaşamlarının ilk evrelerinde borç aldıkları, orta yaşta tasarruf yaptıkları ve sonraki evrelerde tasarruflarını harcama profili çizdikleri yönündedir.

Aylık gelire göre sadece “ev işlerine yardımcı olacak kişi için para” istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermektedir. Bu ihtiyaç 10.000 TL üstü gelire sahip olan aileler tarafından diğer gelir grubuna sahip olan ailelere göre daha yüksek düzeyde ihtiyaç olarak görülmektedir. Yine 5.001 TL-10.000 TL gelire sahip olan aileler 5.000 TL ve altı gelire sahip olan ailelere göre bu ihtiyaç için parayı daha yüksek düzeyde ihtiyaç olarak görmektedirler. Gelir düzeyi arttıkça ev işlerine yardımcı olacak kişi için para da daha yüksek düzeyde ihtiyaç olarak görülmektedir. Çünkü insanlar gelirleri kısıtlı olduğunda, en fazla ihtiyaç duydukları malı ilk önce; en az ihtiyaç duyduğu malı ise en son satın alarak faydasını maksimum etme çabası içindedir. Gelir düzeyi ihtiyaçların önceliğini belirlerken, aynı zamanda sınırlı olan bu gelirin harcama grupları arasındaki dağılımını da etkilemektedir (Tarı & Pehlivanoğlu, 2007). Bireylerin alım gücü düştükçe eğitim, sağlık ve kültürel faaliyetlere ayırdıkları pay azalmakta hatta beslenme ve barınma gibi ihtiyaçlarını bile güçlüklerle karşılamalarına neden olarak tüketim harcamalarını etkilemektedir (Aile Araştırma Kurumu, 1997).

Araştırmada ekonomik ihtiyaç grubu altında yer alan gıda, giyim, elektrik, su gibi zorunlu ihtiyaçları karşılamak için yeterli gelir bütün gelir gruplarında yüksek düzeyde ihtiyaç olarak görülmektedir. Poduska (1992)'ya göre de yaşamsal ihtiyaçların tatmininde ailenin temel ihtiyaçları olan barınma, giyim, gıda gibi temel ihtiyaçları karşılamada sahip olunan gelirin önemli etkisi bulunmaktadır. Özellikle sabit ve düşük gelirli çoğu aile kirayı, sabit giderleri, kredi kartlarına aylık ödemeleri, araba taksiti gibi sabit faturalardan sonra gıda satın alma

eğilimindedirler. Aile için yeterli gıdayı sağlamak ailenin fiziksel ve psikolojik refahı için en önemli ihtiyaçtır ve masrafları azaltmak için tasarrufa gidilecek ilk harcama olarak görülmemelidir. Gıda bütçesinde yapılan kısıtlama ciddi anlamda sadece yetersiz beslenmeye neden olmaz aynı zamanda uzun vadede dolaylı olarak daha yüksek oranda diş ve sağlık harcamalarına neden olabilir.

Sağlık, konut, araç vb. sigortaları (özel/devlet) için para çocuk sahibi olmayan aileler tarafından 1 çocuk sahibi olan aileler ve 2 çocuk sahibi olan ailelere göre düşük düzeyde ihtiyaç olarak görülmektedir. Xiao (1996) tarafından yapılan araştırmada çocuk varlığının ailenin tasarruf planları üzerinde olumlu, hayat sigortası üzerindeki etkilerinin karışık olma (olumlu ve olumsuz) eğiliminde olduğu bulunmuştur. Bu araştırmadan farklı olarak, ailelerin tasarruf planları ve hayat sigortaları ile çocuk varlığı arasında anlamlı bir ilişkiye rastlanmamıştır.

Çocuk/larının eğitim masrafları için parayı çocuk sahibi olmayan aileler, 1 çocuk sahibi olan ailelere, 2 çocuk sahibi olan ailelere, 3 ve daha fazla çocuk sahibi ailelere göre daha düşük düzeyde ihtiyaç olarak görmektedirler. Çocuk sayısı arttıkça eğitim masrafları için paraya olan ihtiyacın da daha yüksek düzeyde hissedildiği söylenebilir.

Ev işlerine yardımcı olacak kişi için parayı çocuk sahibi olmayan aileler, 1 çocuk sahibi olan ailelere, 2 çocuk sahibi olan ailelere, 3 ve daha fazla çocuk sahibi olan ailelere göre daha yüksek düzeyde ihtiyaç olarak görmektedirler. Çocuk sayısı arttıkça bu ihtiyaç için paraya olan gereksinimin de daha düşük düzeyde hissedildiği söylenebilir. Bunun sebebi, çocukların ev işlerinde ailelerine yardımcı olması veya artan çocuk sayısı ile beraber ailedeki kişi başına düşen gelirin azalması ile birlikte bu ihtiyacın elzem bir ihtiyaç olarak görülmemesi olabilir.

Ailenin ekonomik ihtiyaçları aile yaşam dönemlerine ve çocuk sayısına göre farklılık gösterirken; cinsiyete ve aylık gelire göre farklılık göstermemektedir. Ekonomik ihtiyaçların aylık gelire göre farklılık göstermemesinin nedeni araştırmanın yapıldığı kitlenin benzer gelir düzeyine sahip olması ile açıklanabilir.

6.2.2. Ailelerin Fiziksel İhtiyaçları

Konut Maslow'un ihtiyaçlar hiyerarşisinde belirtilen tüm kriterleri sağlamaya yönelik bir değişken olma özelliği taşımaktadır. Keza, konut fizyolojik ihtiyaçlardan başlamak üzere bireye güvenlik ve ait olma duyguları kazandırmakta, bireyin saygınlığını ve kişisel tatmin duygularını arttırmaktadır. Diğer taraftan sahip olunan konut, prestij kaynağı, yani saygı görme aracı olarak bireysel tatmini sağlamakta ve yaşam kalitesini arttırmaktadır (Kocatürk & Bölen, 2005).

Araştırma kapsamına alınan bireyler fiziksel ihtiyaç grubunda yer alan ifadelerden en fazla "İkamet ettikleri muhitin güvenli olmasını" ihtiyaç olarak görürken; en az "Konutlarında her faaliyet alanı için odayı" ihtiyaç olarak görmektedirler. Berköz (2008) yaptığı araştırmada konut ve konut çevresi memnuniyetini etkileyen en önemli unsurun güvenlik ihtiyacı olduğunu belirlemiştir.

Cinsiyete göre fiziksel ihtiyaçlar grubunda yer alan ifadelerden hiç biri istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır. Bu nedenle de "Ailenin fiziksel ihtiyaçları cinsiyete göre farklılık göstermektedir" hipotezi desteklenmemiştir.

Aile yaşam dönemlerine göre ise; "İkamet edilen muhitin güvenli olması", "Konutlarının eğitim yerlerine yakın olması", "Konutun kültürel/sosyal (park, rekreasyon alanı vb.) alanlara yakın olması", "Konutta her faaliyet alanı için oda" ve "Konutta günlük yaşamın devam ettirilmesi için yeterli mobilya olması" ifadelerinin anlamlı farklılık gösterdiği bulunmuştur.

"İkamet edilen muhitin güvenli olmasını" genişleme döneminde olan aileler daralma döneminde olan ailelere göre daha yüksek düzeyde ihtiyaç olarak görmektedirler. Bu durum ailelerin çocuklarının güvenliğini kendi güvenliklerinden daha önemli görmeleri ile açıklanabilir.

“Konutlarının eğitim yerlerine yakın olmasını” genişleme döneminde olan aileler başlangıç ve daralma döneminde olan ailelere göre daha yüksek düzeyde ihtiyaç olarak görmektedirler. Genişleme dönemi, çocukların okul çağında oldukları dönem olduğundan bu dönemdeki ailelerin bu ihtiyacı daha yüksek düzeyde hissetmeleri beklenen bir sonuçtur. Baran (2007) tarafından yapılan araştırmada da genişleme döneminde olan aileler başlangıç ve daralma döneminde olan ailelere göre konutun sosyo-kültürel çevresinde okul bulunmasını çok önemli olarak değerlendirmişler. Van der Vlist, Gorter, Nijkamp ve Rietveld (2002) Hollanda Amsterdam’da yaptıkları çalışmada iş ve meslek bağlantılı nedenlerin konut tercihiinde daha az öneme sahip olduğunu saptamışlardır.

“Konutun kültürel/sosyal (park, rekreasyon alanı vb.) alanlara yakın olmasını” genişleme döneminde olan aileler başlangıç ve daralma döneminde olan ailelere göre daha yüksek düzeyde ihtiyaç olarak görmektedirler. Aileleri genişleme döneminde olan bireylerin çocukları nedeni ile konutlarının kültürel/sosyal alanlara yakın olmasını yüksek oranda ihtiyaç olarak gördükleri söylenebilir. Baran (2007) tarafından yapılan araştırmada ise konutun sosyo-kültürel ve fiziksel/yapısal çevresi ile ilgili değerlendirmelerin aile yaşam dönemi değişkenine göre önemli farklılık gösterdiği, daralma döneminde olan aile bireylerinin ortalama puanlarının diğer aile yaşam döneminde olan bireylere göre daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Karahan (2008) yaptığı araştırmada evden ayrılmış çocuğa sahip ailelerin çocuklarının yakınlarında veya çocukları için kendi evlerinin yakınlarında ikinci bir ev tercih ettiklerini bulmuştur. Yine, çocuksuz ailelerin konut seçiminde işyerine, kent merkezine, rekreasyon alanlarına yakınlık gibi faktörlerin etkili olabildiğini belirlemiştir.

“Konutta her faaliyet alanı için oda” başlangıç döneminde olan aileler tarafından genişleme ve daralma döneminde olan ailelere göre daha düşük düzeyde ihtiyaç olarak görülmektedir. Sweet (1990) tarafından Amerika Birleşik Devletleri’nde yapılan araştırmada da başlangıç döneminde olan çocuksuz ailelerin küçük, kiralık bekar evlerini tercih ettikleri bulunmuştur. İki araştırmada da benzer sonuç çıkması, başlangıç döneminde olan ailelerin henüz çocuklarının olmaması,

gelirlerinin düşük ve birikimlerinin az olması gibi nedenlerle açıklanabilir. Dönmez (1997)'in yaptığı araştırmada, aile büyüklüğü arttıkça daha geniş ve daha çok odalı konutlarda oturma isteğinin arttığı belirlenmiştir. 27 AB ülkesinde yapılan araştırmada da emekli olan kişilerin yüksek oranda aynı şehir veya aynı bölgede daha küçük konutta yaşamayı tercih ettikleri görülmüştür (Eurobarometer, 2008). Bu bulguların aksine Clark, Deurloo ve Dieleman (2006) büyüyen ailelerin büyük konutlar aldığını daha sonra da çocukların evden ayrılma sürecinde konutlarını küçülttüklerini savunan açıklamaları eleştirmiş, konut iyileşmelerinin refah düzeyi ile bağlantılı olduğunu, yaşlı bireylerin orta yüksek yoğunluklu konutlara geri döndüğüne dair çok düşük bir kanıt olduğunu ortaya koymuşlardır.

“Konutta günlük yaşamın devam ettirilmesi için yeterli mobilya olmasını” genişleme döneminde olan aileler başlangıç ve daralma döneminde olan ailelere göre daha yüksek düzeyde ihtiyaç olarak görmektedirler.

Aylık gelire göre sadece “Konutun eğitim yerlerine yakın olması” anlamlı farklılık göstermektedir. 5.000 TL ve altı gelire sahip olan aileler 5.001 TL-10.000 TL gelire sahip olan ailelere ve 10.000 TL üstü gelire sahip olan ailelere göre konutlarının eğitim yerlerine yakın olmasını daha yüksek düzeyde ihtiyaç olarak görmektedirler. Gelir düzeyi arttıkça konutun eğitim yerlerine yakın olması da daha düşük düzeyde ihtiyaç olarak görülmektedir. Düşük geliri ailelerin konutlarını seçerken ulaşım masraflarından tasarruf yapmak için okul ve iş yerlerine yakın mesafeleri tercih ettikleri düşünülebilir. Kalelioğlu ve Özgür (2013) tarafından yapılan çalışmada da gelir düzeyi arttıkça, merkeze ve hizmetlere kolayca erişimin hane halkının konut seçimini etkilemediğini bulması bu araştırmada elde edilen sonucu desteklemektedir.

Çocuk sayısına göre ise sadece “Konutun eğitim yerlerine yakın olması” istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermektedir. Bu ihtiyacı 3 ve daha fazla çocuk sahibi olan aileler, 2 çocuk sahibi olan ailelere, 1 çocuk sahibi olan ailelere ve çocuk sahibi olmayan ailelere göre daha yüksek düzeyde ihtiyaç olarak

görmektedirler. Ailede çocuk sayısı arttıkça bu ihtiyaca duyulan gereksinim de artmaktadır. Aynı şekilde, 3 ve daha fazla çocuk sahibi aileler 2 çocuk sahibi olan ailelere, 1 çocuk sahibi olan ailelere ve çocuk sahibi olmayan ailelere göre “konutlarında her faaliyet alanı için odayı” daha yüksek düzeyde ihtiyaç olarak görmektedirler. Çocuk sayısı arttıkça konutta her faaliyet alanı için odaya olan ihtiyacın da daha yüksek düzeyde hissedildiği söylenebilir. 2008 yılında 27 AB ülkesinde yapılan araştırmada, bu araştırmadan farklı olarak çocuk sayısı arttıkça daha küçük konut veya dairenin daha yüksek oranda tercih edildiği görülmektedir (Eurobarometer, 2008). Ström (2010) tarafından yapılan araştırma ilk çocuğun doğumu ile konut sahipliği ve oda sayısı arasında pozitif bir ilişki olduğunu ortaya koymaktadır.

Bu araştırmada “Konutun fiziksel koşullarının uygun olması (aydınlatma, havalandırma, ısınma, güneş alma vb.)” ifadesine verilen cevaplar ile cinsiyet, aile yaşam dönemleri, gelir düzeyi ve çocuk sayısı değişkenleri arasında anlamlı farklılığa rastlanmamıştır. Ancak Baran (2007) tarafından yapılan araştırmada konutun fiziksel koşullarına ilişkin değerlendirmelerin cinsiyet ve aile yaşam dönemlerine göre önemli düzeyde farklılık gösterdiği belirlenmiştir. Buna göre konutun fiziksel koşullarına kadınlar erkeklere, daralan aile yaşam döneminde bulunanlar diğer yaşam dönemlerinde bulunanlara göre daha fazla önem vermektedirler.

Özet olarak fiziksel ihtiyaçlar aile yaşam dönemlerine göre anlamlı farklılık gösterirken; cinsiyet, aylık gelir ve çocuk sayısına göre farklılık göstermemektedir.

6.2.3. Ailelerin Eğlence ve Kültürel İhtiyaçları

Her yaştan ve her kesimden gelen insanlar tarafından ihtiyaçlar sadece beslenme, barınma, giyim ve ısınma gibi temel maddi ihtiyaçlar olarak sınırlandırılmamaktadır. Toplumun önemli bir çoğunluğunun yaşamın en önemli

ihtiyaçlarından biri olarak tanımladığı sosyal gelenekler, yükümlülükler ve aktiviteler de vardır (Gordon, Heslop, Pantazis & Patsios, 2001).

Araştırma kapsamına alınan bireylerin eğlence ve kültürel ihtiyaçlarına yönelik ortalama puanlar incelendiğinde; “Çocuk/larımıza kültürel değerleri kazandırma (örf, adet, gelenek görenek, dil, inanç, ahlak kuralları, tarih bilinci vb.)” ve “Ailemizdeki bireylerin kültürel faaliyetlere/topluluğa dahil olma fırsatları” ifadelerine ilişkin ortalama puanların yüksek olduğu görülmektedir. Çocuğun ilk hayat deneyimini kazandığı, ana dilini öğrendiği, ilk bilgilerini edindiği yer ailedir. Toplumlar da canlılar gibi ayakta kalıp varlıklarını devam ettirme mücadelesi vermektedir. Kültür, toplumun bütünlüğünü koruyarak canlı ve dinamik tutmaktadır. Aile aidiyet duygusu diğer ifade ile bağlılık ihtiyacı gibi toplumsal güdülerin karşılandığı yerdir. Toplumun çekirdeğini oluşturan, informal eğitimin verildiği sosyal bir kurum olan aile, kültürel değerlerin, normların samimi bir ortamda birincil ilişkiler yoluyla temelini atıldığı yerdir (Kır, 2011).

Cinsiyete göre eğlence ve kültürel ihtiyaçlar grubunda yer alan ifadelerden hiç biri istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır. Bu nedenle “Ailenin eğlence ve kültürel ihtiyaçları cinsiyete göre farklılık göstermektedir” hipotezi doğrulanmamıştır. Bu araştırma sonuçlarından farklı olarak Gordon, Heslop, Pantazis ve Patsios (2001) tarafından İngiltere’de yapılan bir araştırmanın sonuçlarına göre, eğlence mekânlarına gitmek erkekler tarafından kadınlara göre daha yüksek düzeyde ihtiyaç olarak görülmektedir.

Aile yaşam dönemlerine, aylık gelir ve çocuk sayısına göre ise; eğlence ve kültürel ihtiyaç grubu altında yer alan ifadelerden sadece “Çocuk/larımıza kültürel değerleri kazandırma (örf, adet, gelenek görenek, dil, inanç, ahlak kuralları, tarih bilinci vb.)” istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur. Başlangıç döneminde olan aileler genişleme ve daralma döneminde olan ailelere göre çocuklarına kültürel değerleri kazandırmayı (örf, adet, gelenek görenek, dil, inanç, ahlak kuralları, tarih bilinci vb.) daha düşük düzeyde ihtiyaç olarak görürken, genişleme

döneminde olan aileler daha yüksek düzeyde ihtiyaç olarak görmektedirler. Genişleme döneminde olan ailelerin bu ihtiyacı diğer dönemlere göre daha yüksek düzeyde görmelerinin sebebi, ailenin kültürün kuşaktan kuşağa aktarıldığı en önemli kurum olması (Özgüven, 2000) ve çocukların yaşları itibari ile bu tip değerleri daha iyi kavrayabildikleri dönem olmasından kaynaklanabilir. Ayrıca 5.000 TL ve altı gelire sahip olan aileler, 5.001 TL-10.000 TL gelire sahip olan ailelere göre; 2 çocuk sahibi olan aileler çocuk sahibi olmayan ailelere, 1 çocuk sahibi olan ailelere ve 3 ve daha fazla çocuk sahibi olan ailelere göre çocuklarına kültürel değerleri kazandırmayı daha yüksek düzeyde ihtiyaç olarak görmektedirler.

Ailelerin eğlence ve kültürel ihtiyaçları cinsiyet, aile yaşam dönemleri, aylık gelir ve çocuk sayısı değişkenlerine göre anlamlı farklılık göstermemektedir. Bu nedenle bu ihtiyaçlarla ilgili hipotezlerin hiçbiri doğrulanmamıştır.

6.2.4. Ailelerin Duygusal/Psikososyal İhtiyaçları

Psikososyal ihtiyaçlar başka biri ile iletişim sonucunda ortaya çıkan, şekillenen ve tatmin edilebilen ihtiyaçlardır (Shkurko, 2014). Aile, sevgi, ait olma, güvenlik içinde olma, saygı görme, değer verilme gibi psikososyal ihtiyaçlarının karşılanmasını sağlayan koruyucu, destekleyici, eğitici ve öğretici fonksiyonu olan bir yapıdır (Yıldırım, 2005).

Araştırma kapsamına alınan bireyler tarafından “Ailelerindeki bireylerin birbirine güven duyması”, “Ailelerindeki bireylerin birbirlerine değer vermesi” ve “Ailelerindeki bireyler arasında sevgi olması” en fazla ihtiyaç olarak belirtilirken; “Sosyal yardım, dernek, kulüp vb. kuruluşlara üye olma” en az ihtiyaç olarak belirtilen duygusal/psikososyal ihtiyaçlardır.

Psikolojik bir gereksinim olarak sevgi evlilikle doyuma ulaşmakta, eşler kendilerini birbirlerine adamakta, iyi ve kötü anlarını paylaşmakta ve beraber vakit

geçirmekten keyif almaktadırlar. Eşler 'sosyal' gereksinim olarak da beraber güven, dayanışma, geleceğe güvenle bakabilme, toplumda bir konum edinebilme, birbirlerinden onur ve gurur duyabilme gibi bireyin destek, korunma ve yaşam ihtiyaçlarını da karşılama imkânı bulmaktadırlar (Özgüven, 2000).

Cinsiyete göre duygusal/psikososyal ihtiyaç grubunda yer alan "Ailemizdeki bireylerin birbirlerini takdir etmesi", "Çevremizdeki insanlara güven duymak", "Bir grup veya aileye ait olma" ve "Destek olacak yakınlarımızın/arkadaşlarımızın olması" ifadelerine verilen cevaplar istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur. Kadınlar erkeklere göre "ailelerindeki bireylerin birbirlerini takdir etmesini" ve "çevrelerindeki insanlara güven duymayı" daha yüksek düzeyde ihtiyaç olarak görmektedirler. Ayrıca kadınlar erkeklere göre "bir grup veya aileye ait olmanın" daha yüksek düzeyde ihtiyaç olduğunu belirtmişlerdir. Koç, İskender, Çolak, Düşünceli ve Koç (2016) tarafından yapılan araştırmada erkek ebeveynler kadınlara oranla ailenin daha çok hayatta kalma ihtiyacını karşıladığını, kadın ebeveynler ise erkeklere oranla ailenin daha çok ait olma ve sevgi ihtiyacını karşıladığını düşünmektedir. Her iki araştırmada da benzer sonuçların çıkması kadınların kendilerini bir aileye veya gruba ait hissettiklerinde güçlü ve varlıklarını onaylamış olarak hissetmeleri ile açıklanabilir. Yine kadınlar erkeklere göre "destek olacak yakınlarının/ arkadaşlarının olmasını" daha yüksek düzeyde ihtiyaç olarak görmektedirler. Bu bulgudan farklı olarak Özmete (2010) tarafından yapılan araştırmada istatistiksel olarak farklılık bulunmasa da erkekler ailedeki bireylerin ihtiyaç duyduklarında destek alabilecekleri dostları ve arkadaşlarının olmasını kadınlara göre daha önemli görmektedir. Taylor ve Roberts (1995) tarafından yapılan araştırma sonuçlarına göre akrabalardan gelen sosyal desteğin annelerin refahı, iyi oluşu üzerinde olumlu etkisi vardır. Cohen ve Syme (1985)'e göre de psikolojik iyi oluşun fiziksel iyi oluş üzerinde doğrudan etkisi vardır. Güçlü destek ağları, ebeveynlerin stresle başa çıkmalarına ve esneklik geliştirmelerine yardımcı olabilir ve hem çocuklarına hem de kendilerine bakma yeteneklerini artırabilir (Attree, 2005). Aileler ve arkadaşlar, insanlara günlük geçimlerinde ve acil durumlarda borç veya karşılıksız parasal destek, pratik işlerde (çocuk bakımı ile ilgili yardım gibi), duygusal ve sosyal destek sağlayarak

yardım etmede önemli role sahiptir (Cole, Batty & Green, 2011). Seaman, Turner, Hill, Stafford ve Walker (2005) göre anneler ve kadın arkadaşları sosyal destek için hayati ödeme sahiptir ve çoğu resmi olmayan destek hem kadınlar tarafından sağlanıp hem de kullanılmaktadır.

Aile yaşam dönemlerine göre duygusal/psikososyal ihtiyaç grubunda yer alan ifadelerden “Ailemizdeki bireyler arasında pozitif ilişki olması”, “Çevremizdeki insanlarla aramızda pozitif ilişki olması”, “Ailemizdeki bireylerin yeteneklerinin ortaya çıkarılması”, “Ailemizdeki bireyler arasında sevgi olması” ve “Çevremizdeki insanların aileme saygı duyması” istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur. Genişleme döneminde olan aileler, daralma ve başlangıç döneminde olan ailelere göre “ailelerindeki bireyler arasında pozitif ilişki olmasını” ve “çevrelerindeki insanlarla aralarında pozitif ilişki olmasını” daha yüksek düzeyde ihtiyaç olarak görmektedirler. Genişleme döneminde olan ailedeki bireyler, çocukların ergenliğe veya yetişkinliğe geçiş süreci yaşadıkları, kendi yaşlı ebeveynleri ile meşgul oldukları ve fikir ayrılıklarına düştükleri dönemdir. Dolayısı ile diğer yaşam dönemlerinde bulunan bireylere göre negatif etkileşimlerden daha fazla etkilenmektedirler (Blanchard-Fields, Stein & Watson 2004; Charles & Carstensen 2007; Gilligan, Sutor, Nam, Routh, Rurka & Con 2017). Bu nedenle aile bireyleri arasında pozitif ilişkiyi daha fazla ihtiyaç olarak görmeleri beklenen bir sonuç olarak ifade edilebilir. Ayrıca genişleme döneminde olan aileler daralma döneminde olan ailelere göre “ailelerindeki bireylerin yeteneklerinin ortaya çıkarılmasını”, “ailelerindeki bireyler arasında sevgi olmasını” ve “çevrelerindeki insanların ailelerine saygı duymasını” daha yüksek düzeyde ihtiyaç olarak görmektedirler. Öztürk (2015)’e göre sevgi, eşleri ve çocukları birbirine bağlayan en temel duygudur. Çocuklar dünyaya geldikleri andan itibaren sevgi görmeye ihtiyaç duymaktadırlar. Ebeveynlerin gösterecekleri sevgi, onların yaşamındaki diğer ihtiyaçları karşılamalarında da etkili olmaktadır. Aydın (2008)’a göre çocuk için ailenin önemi maddi ihtiyaçlarını karşılamaktan daha fazlasıdır. Aile içinde sağlanan sevgi ve güven ortamını başka yerlerde sağlamak oldukça zordur. Özellikle anne sevgisi çocuk için çok önemlidir ve sevgiden mahrum kalan çocuk diğer bütün ihtiyaçları giderilse bile

sevme ihtiyacı giderilmediği için psikolojik açıdan tutarsız davranışlar gösterebilir. Bu araştırmada da genişleme döneminde olan ailelerin aile bireyleri arasında sevgi olmasının yüksek düzeyde ihtiyaç olarak görülmesi çocuklardan kaynaklanabilir.

Aylık gelir ile duygusal/psikososyal ihtiyaç grubu altında yer alan ifadeler arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılığa rastlanılmamıştır. Bu nedenle “ailenin duygusal/psikososyal ihtiyaçları aylık gelire göre farklılık göstermektedir” hipotezi doğrulanmamıştır. Ancak ortalama puanlara bakıldığında; gelir düzeyi arttıkça “ailedeki bireylerin yeteneklerinin ortaya çıkarılması”, “ailelerin başkaları tarafından takdir edilmesi”, “ailedeki bireyler arasında sevgi olması”, “çevredeki insanların ailelerine saygı duyması”, “ailedeki bireylerin birbirine güven duyması”, “bir grup veya aileye ait olma”, “sosyal yardım, dernek, kulüp vb. kuruluşlara üye olma” gibi ihtiyaçların daha düşük düzeyde hissedildiği görülmektedir.

Çocuk sayısı ile de bu grup altında yer alan ifadeler arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılığa rastlanılmamıştır. Bu nedenle “ailenin duygusal/psikososyal ihtiyaçları çocuk sayısına göre farklılık göstermektedir” hipotezi doğrulanmamıştır. Ancak ortalama puanlara bakıldığında; çocuk sayısı arttıkça “ailedeki bireyler arasında pozitif ilişki olması” ve “ailedeki bireylerin yeteneklerinin ortaya çıkarılması” gibi ihtiyaçların daha yüksek düzeyde hissedildiği görülmektedir.

Özet olarak ailenin duygusal/psikososyal ihtiyaçları cinsiyete ve aile yaşam dönemine göre anlamlı farklılık gösterirken; aylık gelire ve çocuk sayısına göre anlamlı farklılık göstermemektedir.

6.2.5. Ailelerin Zaman İhtiyaçları

Bu araştırmanın en önemli bulgularından biri bireylerin ailelerindeki bireyler ile birlikte vakit geçirmek için zaman ayırmayı en fazla ihtiyaç olarak görmeleridir.

Yapılan bir araştırmada (Equality and Human Rights Commission, 2009) da ebeveynlere göre özellikle babaların çocukları ile daha fazla zaman geçirmeleri gerektiği ifade edilmektedir. Ebeveynlere kendi çocukları ile yeteri kadar zaman geçirip geçirmedikleri sorulduğunda erkeklerin %44', kadınların ise %23' geçirmediklerini belirtmişlerdir. Yine bireyler ailede uyku ve dinlenme faaliyetleri için zaman ayırmayı yüksek düzeyde ihtiyaç olarak görmektedirler. TÜİK (2015) tarafından yapılan zaman kullanım anketinde de en fazla zaman ayrılan faaliyetin uyku olduğu, bunu yemek ve kişisel bakım faaliyetleri, aile bakımı ve istihdam faaliyetlerinin izlediği belirlenmiştir.

Cinsiyete göre zaman ihtiyaçları grubunda yer alan ifadelerden "Ailemizde evle ilgili faaliyetlere zaman ayırmak (temizlik vb.)" ve "Eğlence/kültürel faaliyetler ve boş zamanı değerlendirmek için zaman ayırmak (hobi, tatil, spor vb.)" istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur. Kadınlar erkeklere göre "ailelerinde evle ilgili faaliyetlere zaman ayırmanın (temizlik vb.)" daha yüksek düzeyde ihtiyaç olduğunu düşünmektedirler. Bu bulguya göre iki eř çalışsa da evdeki iş bölümü eşitsizliğinin hala devam ettiği görülmektedir. TÜİK (2015) zaman kullanım anketine göre de çalışan kadınların aile bakımına günde ortalama 3 saat 31 dk., erkeklerin 46 dk zaman ayırdığı belirlenmiştir. Yine Equality and Human Rights Commission (2009) tarafından yapılan araştırmada da kadınlar evle ilgili faaliyetlere haftada 15 saat harcarken erkeklerin sadece 5 saat harcadıkları görülmüştür. Ayrıca, evli kadınlar bekar kadınlara göre evle ilgili faaliyetlere daha fazla zaman ayırırken, evli erkekler bekarlara göre daha az zaman ayırmaktadır. Kadınların iş yaşamı ile birlikte g ve statü kazanmasının ailedeki görevlerinin daha adil bir şekilde paylaşılabilmesini sağladığı görülmektedir. Ayrıca, eşin geliri arttıa ev işlerinin eşler arasında daha eşit paylaşıldığı belirlenmiştir. Cox ve Paley (1997)'e göre de önceden kadının sorumluluğu olarak görülen ocuk bakımı ve ev işlerine erkeklerin katılımı zamanla artmıştır. Cinsiyete göre diğer önemli bir bulgu da kadınların erkeklere göre eğlence/kültürel faaliyetler ve boş zamanı değerlendirmek için zaman ayırmayı (hobi, tatil, spor vb.) daha yüksek düzeyde ihtiyaç olarak görmeleridir. Bu sonuçla benzer olarak, zmete (2010)

tarafından yapılan araştırmada da kadınlar aile bireylerinin kendi ilgilerine zaman ayırmasının desteklenmesini erkeklere göre daha önemli bulmaktadırlar.

Aile yaşam dönemlerine göre ise zaman ihtiyaçları grubunda yer alan “Ailemizdeki bireyler ile birlikte vakit geçirmek için zaman ayırmak”, “Ailemizde evle ilgili faaliyetlere zaman ayırmak (temizlik vb)”, “Ailemizde uyku ve dinlenme faaliyetleri için zaman ayırmak”, “Ailemizde çalışma için zaman ayırmak”, “Eğlence/kültürel faaliyetler ve boş zamanı değerlendirmek için zaman ayırmak (hobi, tatil, spor vb.)”, “Ailemizdeki bireylerin bireysel gelişimi için zaman ayırmak” ve “Çocuk/larımızın eğitimi için zaman ayırmak (okul/ okul dışı)” ifadelerine verilen cevaplar istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur.

Genişleme döneminde olan aileler daralma ve başlangıç döneminde olan ailelere göre “ailelerindeki bireyler ile birlikte vakit geçirmek için zaman ayırmanın” daha yüksek düzeyde ihtiyaç olduğunu belirtmişlerdir. Putz (2012) 'a göre arkadaşlık ve birlikte zaman geçirmekten hoşlanmak evliliğin özüdür. Çiftler yaşam döngüleri ve geçiş dönemlerinden geçerken birlikte zaman geçirmeleri evliliklerindeki güçlü yönleri ve amaçlarını belirlemede önemli faktörlerdir. Bu noktada özellikle belirtilmelidir ki genişleme döneminde olan bir ailede çocuğa ebeveynlerin ayırdığı zaman aileler için önemlidir. Higgins, Duxbury ve Lee'nin (1994) yaptığı araştırmaya göre 6 yaşından küçük çocuğu olan hem anne hem babaların 13 yaşından büyük çocuğu olan anne babalara göre çocuk bakımına daha fazla zaman harcadıkları belirlenmiştir. Anne babaların çocuk bakımına ayırdıkları zamanın boş zaman ile ters orantılı olduğu görülmüştür.

Diğer önemli bir bulgu da başlangıç döneminde olan ailelerin daralma ve genişleme döneminde olan ailelere göre “evle ilgili faaliyetlere zaman ayırmayı (temizlik vb.)” daha düşük düzeyde ihtiyaç olarak görmeleridir. Başlangıç döneminde olan ailelerin henüz çocuklarının olmaması dolayısıyla bireylerin evle ilgili faaliyetlere yeterince zaman ayırabilmeleri bu sonuca neden olmuş olabilir. Çünkü aileye çocuğun katılması ile birlikte çocuğun bakımı, eğitimi vb.

ebeveynlerin önemli oranda zamanlarını almaktadır. Bu nedenle genişleme döneminde olan aileler için evle ilgili faaliyetler için zaman daha yüksek düzeyde ihtiyaç olarak görülmektedir. Bununla birlikte başlangıç döneminde evde çocuk olmadığı için evle ilgili faaliyetlere bireylerin daha az zaman ayırmaları (temizlenecek alanının az olması, daha az yemek yapmak vb.) gerekeceğinden diğer dönemlere göre daha düşük düzeyde ihtiyaç olarak görmelerine sebep olmuş olabileceği düşünülmektedir. Rexroat ve Shehan (1987) yaptıkları araştırmada 3 yaşında veya daha küçük çocuğu olan kadınların çalışmaları bile, daha büyük yaşta çocuğu olan kadınlara göre ev işlerine daha fazla zaman ayırdıkları belirlenmiştir. Erkeklerin ise, aile yaşam dönemlerinin ilk aşamalarında ve emeklilik döneminde genişleme dönemine göre ev işlerine daha fazla zaman harcadıkları bulunmuştur. Yine en büyük çocuğu adölesan çağda olan kocaların ev işlerine en az zaman ayıranlar olduğu saptanmıştır.

Aile yaşam dönemlerine göre önemli bir sonuç da genişleme döneminde olan ailelerin daralma ve başlangıç döneminde olan ailelere göre “uyku ve dinlenme faaliyetleri için zaman ayırmayı” daha yüksek düzeyde ihtiyaç olarak görmeleridir. Genişleme döneminde olan aileler iş, evle ilgili faaliyetlere ek olarak çocuk bakımı, gelişimi, eğitimi, vb. de zaman ayırdıklarından uyku ve dinlenme için daha fazla zamana ihtiyaç duymaları beklenen bir sonuçtur. Yine genişleme döneminde olan aileler daralma döneminde olan ailelere göre “çalışmak için zaman ayırmayı” daha yüksek düzeyde ihtiyaç olarak görmektedirler. Cutler ve Henricks (1990) ile Kelly (1997) Amerikalı yaşlı yetişkinlerin genç yetişkinlere göre ücretli işlere ve fiziksel aktivite gerektiren boş zaman aktivitelerine daha az zaman; ev ve aile ile ilgili aktivitelere daha fazla zaman ayırma eğiliminde olduğunu bulmuştur. Gauthier ve Smeeding (2003) ücretli işe harcanan zamanın yaşla birlikte azaldığı, boş zaman etkinlikleri, kişisel aktivitelere harcanan sürenin yaşla birlikte arttığını saptamıştır. Bir diğer önemli bulgu da daralma döneminde olan ailelerin başlangıç ve genişleme döneminde olan ailelere göre “eğlence/kültürel faaliyetler ve boş zamanı değerlendirmek için zaman ayırmayı (hobi, tatil, spor vb.)” daha düşük düzeyde ihtiyaç olarak görmeleridir. Çünkü daralma dönemi çocukların artık büyüdüğü, herhangi bir sebeple evden

ayrılmaya başladıkları dönem olduğu için ebeveynlerin eğlence/kültürel ve boş zamanı değerlendirmek için daha fazla zamanları olmaktadır. Dolayısıyla daralma döneminde olan aileler tarafından daha düşük düzeyde ihtiyaç olarak görülmesi beklenen bir sonuçtur. Bu bulgudan farklı olarak Jones (1990) yaptığı araştırmada Kanadalı yaşlı yetişkinlerin gençlere göre televizyon izleme, okuma, spor, hobilere, oyunlara, el sanatlarına ve dini etkinliklere katılmak için daha fazla zaman harcadıklarını bulmuştur. Ayrıca genişleme döneminde olan ailelerin başlangıç ve daralma döneminde olan ailelere göre “ailelerindeki bireylerin bireysel gelişimi için zaman ayırmayı” ve “çocuk/larının eğitimi için zaman ayırmayı (okul/ okul dışı)” daha yüksek düzeyde ihtiyaç olarak görmeleri bu araştırmanın önemli bir sonucudur. Bağlan (2014) yaptığı araştırmada çocukların ebeveynleri ile birlikte mutlu bir şekilde vakit geçirdikleri en önemli etkinliğin oyun zamanı olduğunu, oyunun çocukların kendi ilgi ve yeteneklerini keşfetmelerine aynı zamanda bilişsel, duygusal, sosyal ve fiziksel olarak gelişimlerine yardımcı olduğunu belirlemiştir. Ayrıca, ebeveynle birlikte oynanan oyun hem aile üyeleri arasındaki etkileşimi güçlendirmekte hem de çocuğun gelişimini desteklemektedir.

Zaman ihtiyaçları grubu altında yer alan ifadelerden hiç birisi beklenenin aksine aylık gelire göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermemiştir. Bu nedenle “Ailenin zaman ihtiyaçları aylık gelire göre farklılık göstermektedir” hipotezi doğrulanmamıştır. Zamanın sınırlı bir kaynak olması ve materyal kaynak olan para ile ikame edilebilmesi zaman ihtiyaçlarının aylık gelire göre farklılık göstereceğini düşündürmüştür. Aslında istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermese de gelir düzeyi arttıkça “çalışma için zaman ayırmak” ve “evle ilgili faaliyetlere zaman ayırmak (temizlik vb.)” gibi ihtiyaçların daha düşük düzeyde hissedildiği görülmüştür. Bu bağlamda ailelerin gelir düzeyinin artmasıyla evle ilgili faaliyetleri ücret karşılığında başkalarına yaptırdıkları yani zaman ve parayı ikame ettikleri söylenebilir. Özkes (2011) tarafından yapılan araştırmada da ailenin gelir düzeyi arttıkça sanatsal aktivitelere ayrılan zamanın da arttığı belirlenmiştir.

Çocuk sayısına göre zaman ihtiyaçları grubu altında yer alan “Ailemizdeki bireyler ile birlikte vakit geçirmek için zaman ayırmak” ifadesi anlamlı farklılık göstermektedir. Çocuk sahibi olmayan aileler 1 çocuk sahibi olan ailelere, 2 çocuk sahibi olan ailelere ve 3 ve daha fazla çocuk sahibi olan ailelere göre ailelerindeki bireyler ile birlikte vakit geçirmek için zaman ayırmayı daha düşük düzeyde ihtiyaç olarak görmektedirler. Çünkü çocuğu olmayan çiftler birbirlerine daha fazla zaman ayırabilmektedirler. Nitekim MacDermid, Huston ve McHale (1990) tarafından yapılan araştırmada da çocuksuz çiftlere kıyasla küçük çocuklu ebeveynlerin boş zamanlarını daha az paylaştıkları, daha araçsal ve çocuk odaklı etkinliklerde buldukları ve iş bölümlerinde daha geleneksel oldukları bulunmuştur. Benzer bir şekilde Kılıç (2015) tarafından yapılan araştırmada da ailedeki kardeş sayısı ile aileyle kaliteli zaman geçirme arasında ters orantı olduğu, kardeş sayısının artması ile birlikte ailede geçirilen kaliteli zamanın da azaldığı tespit edilmiştir.

Bu araştırmanın önemli bir diğer bulgusu ise; “Çocuk/ların eğitimi için zaman ayırmanın (okul/ okul dışı)” çocuk sayısına göre anlamlı farklılık göstermesidir. 3 ve daha fazla çocuk sahibi aileler, 2 çocuk sahibi olan ailelere, 1 çocuk sahibi olan ailelere, çocuk sahibi olmayan ailelere göre çocuk/larının eğitimi için zaman ayırmayı (okul/ okul dışı) daha yüksek düzeyde ihtiyaç olarak görmektedirler. Yapıcı (2010)’ya göre aile yaygın bir eğitim kurumudur ve bireyin eğitimi önce ailede başlamakta, örgün eğitim kurumu olan okullarda devam etmektedir. Anne ve babalar çocuklarının eğitim ve gelişim sürecinin doğal üyeleridir. Çocuk açısından da eğitimin en iyi şekilde gerçekleştirileceği yer ailedir. Bu araştırmada çocuk sayısı arttıkça bu ihtiyaca olan gereksinimin de daha yüksek düzeyde hissedildiği söylenebilir. Çocuk sayısının artması ile ailelerin çocuklar için ayırması gereken zaman da artmaktadır. Ancak zamanın önemli ve sınırlı bir kaynak olduğu düşünülürse ebeveynlerin çocuklar arasında denge sağlayacak şekilde zaman ayırması, etkili bir zaman planlaması ve iş paylaşımı yapması gerekmektedir.

Sonuç olarak zaman ihtiyaçları aile yaşam dönemi ve çocuk sayısına göre anlamlı farklılık gösterirken; cinsiyete ve aylık gelire göre anlamlı farklılık göstermemektedir.

6.2.6. Ailelerin Sağlık, Bakım ve Destek Hizmetleri İhtiyaçları

Dünya Sağlık Örgütü (1994) sağlığı; sadece hastalık ve sakatlığın yokluğu değil bireylerin fiziksel, ruhsal ve sosyal yönden tam iyilik halleri olarak tanımlamaktadır. Sağlık sadece bireyi değil grup ve toplumların fizyolojik, psikolojik ve sosyal yönlerini de ilgilendiren bir kavramdır. Bu nedenle de aileler için önemli olduğu düşünülen sağlık, bakım ve destek hizmetlerine ilişkin ifadelerden oluşan ihtiyaç grubu oluşturulmuştur. Bireyler bu grupta yer alan ifadelerden en çok “Sağlık hizmetlerine rahatlıkla erişebilmeyi (genel/acil durumlar)” ihtiyaç olarak görmektedirler. Çelik (2006)’e göre de erişilebilir en yüksek sağlık seviyesi; insanların ırk, din, politik görüş, ekonomik veya sosyal durumlarına göre herhangi bir şekilde ayırım yapılmaksızın sahip olması gereken en temel haklardan birisi olarak kabul edilmektedir. Hayat kalitesinin iyileştirilmesinde sağlık hizmetleri ve sağlık sistemi oldukça önemli bir rol oynamaktadır.

Cinsiyete göre sağlık, bakım ve destek hizmetleri ihtiyaç grubunda yer alan “Rutin günlük bakım için ücretli yardımcımızın olması (çocuk bakımı, ev işleri, temizlik vb. için)” ve “Yaşlandığımızda ihtiyaçlarımızı karşılamak için resmi sosyal destek hizmetlerinin olması (kurumsal bakım hizmetleri)” ifadeleri anlamlı farklılık göstermektedir. Bu kapsamda kadınlar çocuk bakımı, ev işleri, temizlik vb. için rutin günlük bakım için ücretli yardımcılarının olmasını ve yaşlandıklarında ihtiyaçlarını karşılayacak resmi sosyal destek hizmetlerinin olmasını (kurumsal bakım hizmetleri) erkeklere göre daha yüksek düzeyde ihtiyaç olarak görmektedirler. Birleşmiş Milletler tarafından hazırlanan yaşlı ilkelere, yaşlının aile ve toplum tarafından desteklenmesi, ihtiyacı olanlara uygun bakım hizmetlerinin sunulması ve bu hizmetlerin çoğunun da devlet tarafından sağlanması gerektiği bildirilmektedir (aktaran Fadıloğlu, 2006). Şenol ve Erdem

(2017) tarafından yapılan araştırmada kadınların yaşları ilerledikçe evlerinden ve ailelerinden uzakta yaşamayı istemedikleri ve kurumsal bakım hizmeti sağlayan yerler ile ilgili olumsuz duygular besledikleri bulunmuştur. Literatüre bakıldığında da kadınların erkeklere göre yalnız yaşamayı bir kurumda yaşamaya tercih ettiği görölmektedir. Yalnız yaşama konusunda tüm dünyada evlerinde yalnız yaşayan kadınların sayısı, erkeklerden sayıca fazladır. Bunun en büyük nedeni şüphesiz kadınların yaşam sürelerinin erkeklerden daha uzun olması ve kendi ihtiyaçlarını tek başına karşılayabilmeleridir. Yapılan birçok araştırmada yaşlıların kurumsal bakım hizmeti yerine aile bireylerinden bakım almayı tercih ettiği görölse de, evde bakım hizmetlerinin aile üyeleri tarafından verilmesi günümüz koşulları düşünöldüğünde duygusal, ekonomik, fiziksel vb. anlamda birçok zorluğu da beraberinde getirmektedir. Ölkemizde bakım hizmetleri aile bireyleri, çoğunlukla da kadınlar tarafından yürütölmektedir. Bu araştırmada da kadınların erkeklere göre resmi sosyal destek hizmetlerini daha fazla ihtiyaç olarak görmeleri, yaşlı bakımının profesyonellik gerektirmesi ile yaşlandıklarında çocuklarına yük olmak istememeleri düşünöncesi olabilir.

Aile yaşam dönemlerine göre ise; “Çocuk/larımız için bakım hizmetleri (kreş, oyun kulüpleri vb.)”, “Rutin günlük bakım için ücretli yardımcımızın olması (çocuk bakımı, ev işleri, temizlik vb. için)” ve “Ailemizdeki çocuk, yaşlı, engelli vb. için acil durumlarda bakım ihtiyacını karşılayabilecek birilerinin olması (aile büyüğu, komşu vb.)” ifadeleri istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur. Bu bağlamda genişleme döneminde olan aileler, daralma ve başlangıç döneminde olan ailelere göre çocuk/ları için bakım hizmetlerini (kreş, oyun kulüpleri vb.) daha yüksek düzeyde ihtiyaç olarak görmektedirler. Çünkü başlangıç döneminde olan ailelerin henüz çocukları yoktur ve daralma döneminde olan ailelerin de çocukları büyüdüğu için genişleme döneminde olan ailelerin bu gereksinimi daha yüksek düzeyde ihtiyaç olarak görmeleri araştırmanın beklenen bir sonucudur. Yine genişleme döneminde olan aileler başlangıç ve daralma döneminde olan ailelere göre rutin günlük bakım için ücretli yardımcılarının olmasını (çocuk bakımı, ev işleri, temizlik vb. için) daha yüksek düzeyde ihtiyaç olarak görmektedirler. Bir diğer önemli bulgu da genişleme döneminde olan ailelerin daralma ve başlangıç

döneminde olan ailelere göre ailelerindeki çocuk, yaşlı, engelli vb. için acil durumlarda bakım ihtiyacını karşılayabilecek birilerinin olmasını (aile büyüğü, komşu vb.) daha yüksek düzeyde ihtiyaç olarak görmeleridir. Çünkü genişleme döneminde olan ailelerin gerek çocuklarının bakımı gerek kendi yaşlanan ebeveynlerinin bakım sorumluluğu bu ihtiyacın diğer dönemlere göre daha yüksek düzeyde hissedilmesine neden olmuş olabilir. Queralt ve Witte (1999) tarafından yapılan araştırmada da çocuk bakacak daha fazla aile üyesi olduğunda lisanslı çocuk bakım hizmetlerine daha az ihtiyaç olduğu bulunmuştur. Aylık gelire göre sağlık, bakım ve destek hizmetleri grubunda yer alan ifadelerden hiç biri beklenenin aksine anlamlı farklılık göstermemiştir. Bu nedenle “Ailenin sağlık, bakım ve destek hizmetleri ihtiyaçları aylık ortalama gelire göre farklılık göstermektedir” hipotezi de doğrulanmamıştır. Aylık gelire göre bu grup altında yer alan ifadelerin anlamlı farklılık göstermemesinin nedeni bu ihtiyaçların bütün gelir grupları için temel ve birincil ihtiyaç olarak görülmesi olabilir. Anlamlı farklılık göstermese de ortalama puanlara bakıldığında; gelir düzeyinin artması ile beraber rutin günlük bakım için ücretli yardımcının olması (çocuk bakımı, ev işleri, temizlik vb. için) ve yaşlılıkta ihtiyaçları karşılayacak resmi sosyal destek hizmetlerinin olması (kurumsal bakım hizmetleri) daha yüksek düzeyde ihtiyaç olarak görülmektedir.

Çocuk sayısına göre sağlık, bakım ve destek hizmetleri ihtiyaç grubunda yer alan “Rutin günlük bakım için ücretli yardımcımızın olması (çocuk bakımı, ev işleri, temizlik vb. için)”, “Çocuk/larımız için bakım hizmetleri (kreş, oyun kulüpleri vb.)”, ve “Ailemizdeki çocuk, yaşlı, engelli vb. için acil durumlarda bakım ihtiyacını karşılayabilecek birilerinin olması (aile büyüğü, komşu vb.)” ifadelerine verilen cevaplar anlamlı bulunmuştur. Bu kapsamda 1 çocuk sahibi olan aileler, 2 çocuk sahibi olan ailelere, 3 ve daha fazla çocuk sahibi olan ailelere ve çocuk sahibi olmayan ailelere göre rutin günlük bakım için ücretli yardımcılarının olmasını (çocuk bakımı, ev işleri, temizlik vb. için) daha yüksek düzeyde ihtiyaç olarak görmektedirler. Hâlbuki çocuk sayısı daha fazla olan ailelerin ücretli bir yardımcıya daha fazla ihtiyaç duyacağı düşünülmektedir. Çocuk sayısı daha fazla olan ailelerin daha düşük düzeyde ihtiyaç olarak belirtmesinin nedenleri

ekonomik gerekçelerle bu ihtiyacın öncelik sıralamasında daha geri plana atılması, aile bireylerinin kardeşlerinin bakımı, ev işleri vb. için diğer çocuklardan yardım alması, çok çocuklu ailelerde genelde kadının çalışmaması gibi sebepler etkili olmuş olabilir. Bununla birlikte 1 çocuk sahibi ailelerin rutin günlük bakım için ücretli bir yardımcıya daha fazla ihtiyaç duymalarının nedeni ekonomik nedenlerle birlikte çocuk bakımı vb. için daha az tecrübeye sahip olmaları ile açıklanabilir. Sağlık, bakım ve destek hizmetlerine ilişkin önemli bir bulgu da 1 çocuk sahibi olan ailelerin, 2 çocuk sahibi olan ailelere, 3 ve daha fazla çocuk sahibi ailelere ve çocuk sahibi olmayan ailelere göre çocuk/ları için bakım hizmetlerini (kreş, oyun kulüpleri vb.) daha yüksek düzeyde ihtiyaç olarak görmeleridir. Bununla birlikte 2 çocuk sahibi olan aileler 1 çocuk sahibi ailelere, 3 ve daha fazla çocuk sahibi olan ailelere ve çocuk sahibi olmayan ailelere göre ailelerindeki çocuk, yaşlı, engelli vb. için acil durumlarda bakım ihtiyacını karşılayabilecek birilerinin olmasını (aile büyüğü, komşu vb.) daha yüksek düzeyde ihtiyaç olarak görmektedirler. AB ülkelerinde yapılan araştırmaya göre AB vatandaşlarının büyük çoğunluğu okul öncesi çocukların bakımı için aile bireyleri, büyükanneler ve akrabalarla birlikte özel ve resmi günlük bakım merkezlerinin kombinasyonunun en iyi yol olduğunu düşünmektedir. Bu araştırmada elde edilen sonuçtan farklı olarak çocuk sayısı arttıkça çocuk bakımı için anne, bakıcı veya diğer bir çocuk bakım kombinasyonuna duyulan ihtiyacın da arttığı bulunmuştur (Eurobarometer, 2008). Bahar ve Parlar'a (2007) göre ise bireylere kendi yakınları tarafından bakım verilmesi fiziksel ve psikolojik olarak yaşlıların iyilik halini olumlu etkilemektedir. Yerli (2017)'ye göre de, yaşlılara sunulan sosyal hizmetlerin gelişimi için yeterli gelir sağlanması, uygun mekân ve donanımlar, fiziksel ihtiyaçların karşılanması, sosyal desteklerin artırılması gibi önlemlerin alınması oldukça önemlidir. Kurum bakımına odaklanmak yerine yaşlının evde yaşamını ve bakımını kolaylaştıracak önlemlerin alınması gerekmektedir.

Araştırmada yaşlılıkta ihtiyaçları karşılamak için resmi sosyal destek hizmetlerinin olması (kurumsal bakım hizmetleri) ile çocuk sayısı arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmamıştır. Ancak çocuk sahibi olmayan ailelerin

yaşlandıklarında ihtiyaçlarını karşılamak için resmi sosyal destek hizmetlerinin olmasını (kurumsal bakım hizmetleri) çocuk sahibi olan ailelere göre daha yüksek düzeyde ihtiyaç olarak görmeleri dikkat çeken bir bulgudur. Aileler çocuk sahibi olsalar bile çocukların evden ayrılmaları, geride kalan yaşlı ebeveynleri yalnız ve sorunları çözmede yetersiz bırakmaktadır. Bu durumda yaşlı birey, kendini çaresiz, desteksiz ve yalnız hissedebilmektedir (Öz, 1992; Toprak vd. 2002; Sezgin, 1999; Bahar, Bahar & Savaş, 2009). Bu durumda da kurumsal bakım hizmetleri önem kazanmaktadır.

Özet olarak sağlık, bakım ve destek hizmetleri ihtiyaçları aile yaşam dönemi ve çocuk sayısına göre anlamlı farklılık gösterirken; cinsiyete ve aylık gelire göre anlamlı farklılık göstermemektedir.

6.2.7. Ailelerin Mesleki İhtiyaçları

Araştırma kapsamına alınan bireyler mesleki ihtiyaç grubunda yer alan ailelerindeki bireylerin iş güvencesini en yüksek düzeyde ihtiyaç olarak görmektedirler.

Cinsiyete göre mesleki ihtiyaç grubunda yer alan ifadelerden sadece “Ailemizdeki bireylerin işle ilgili memnuniyetleri” istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur. Kadınlar erkeklere göre işle ilgili memnuniyeti daha yüksek düzeyde ihtiyaç olarak görmektedirler.

Aile yaşam dönemlerine göre ise; “Ailemizdeki bireyler için iş imkânları” ve “Ailemizdeki bireylerin iş güvencesi” ifadeleri anlamlı bulunmuştur. Genişleme döneminde olan aileler başlangıç ve daralma döneminde olan ailelere göre ailelerindeki bireyler için iş imkânlarını daha yüksek düzeyde ihtiyaç olarak görmektedirler. Bu durum genişleme dönemindeki ailelerin çocuklarının gelecekları ile ilgili duydukları iş kaygısı ile açıklanabilir. Yine genişleme döneminde olan aileler daralma ve başlangıç döneminde olan ailelere göre

ailelerindeki bireylerin iş güvencesini daha yüksek düzeyde ihtiyaç olarak görmektedirler. Araştırmanın çalışanların iş güvencesine sahip olduğu kamu sektöründe yapılmış olduğu düşünüldüğünde, genişleme döneminde olan ailelerin yüksek düzeyde ihtiyaç olarak görmelerinin sebebi, eşlerin özel sektörde çalışması ve/veya henüz çocukların bir iş sahibi olmamaları ile açıklanabilir.

Aylık gelir göre bu grup altında yer alan ifadeler istatistiksel olarak anlamlı bulunmasa da gelir düzeyi arttıkça ailedeki bireyler için iş imkânları ve ailedeki bireylerin iş güvencesi gibi ihtiyaçların daha düşük düzeyde hissedildiği görülmektedir. De Bustillo Llorente ve Macias (2005) tarafından yapılan araştırmada gelir düzeyi arttıkça işle ilgili memnuniyetin de arttığı bulunmuştur. Çocuk sayısına göre ise, “Ailemizdeki bireyler için iş imkânları” ve “Ailemizdeki bireylerin iş güvencesi” ifadeleri istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur. Bu bağlamda 3 ve daha fazla çocuk sahibi olan aileler 2 çocuk sahibi olan ailelere, 1 çocuk sahibi olan ailelere ve çocuk sahibi olmayan ailelere göre ailelerindeki bireyler için iş imkânlarını daha yüksek düzeyde ihtiyaç olarak görmektedirler. Çocuk sayısı arttıkça ailedeki bireyler için iş imkânlarına olan ihtiyacın da daha fazla hissedilmesi dikkat çekicidir. Bununla birlikte çocuk sahibi olmayan ailelerin 1 çocuk sahibi olan ailelere, 2 çocuk sahibi olan ailelere, 3 ve daha fazla çocuk sahibi olan ailelere göre ailelerindeki bireylerin iş güvencesine sahip olmasını daha düşük düzeyde ihtiyaç olarak görmeleri araştırmanın beklenen bir sonucudur.

Özet olarak mesleki ihtiyaçlar cinsiyete, aile yaşam dönemi ve çocuk sayısına göre anlamlı farklılık gösterirken; aylık gelire göre anlamlı farklılık göstermemektedir.

6.2.8. Ailelerin Ulaşım ve İletişim Kaynakları İhtiyaçları

Araştırmaya katılan bireyler en fazla ulaşım ve iletişim kaynakları ihtiyaç grubunda yer alan “Devletin ailemize sağladığı ulaşım imkânları” ifadesini ihtiyaç

olarak görmektedirler. Hirsch ve Smith (2010) tarafından yapılan araştırmada da benzer olarak ailelerin gelişmiş toplu taşıma ağlarını kullandıkları ve özel aracın ihtiyaç olarak görölmediği bulunmuştur.

Cinsiyete göre ulaşım ve iletişim kaynakları ihtiyaç grubunda yer alan ifadelerden sadece “Ailemizdeki bireylerin akrabalar, arkadaşlar ve diğer sosyal destek kaynakları ile iletişimi için araçlar (cep telefonu, bilgisayar vb.)” anlamlı farklılık göstermektedir. Kadınlar erkeklere göre ailelerindeki bireylerin akrabalar, arkadaşlar ve diğer sosyal destek kaynakları ile iletişim için araçları (cep telefonu, bilgisayar vb.) daha yüksek düzeyde ihtiyaç olarak görmektedirler.

Aile yaşam dönemlerine göre ise; “Ailemizin sahip olduğu kişisel ulaşım imkânları (otomobil sahipliği)” ve “Devletin ailemize sağladığı ulaşım imkânları” anlamlı farklılık göstermektedir. Bu kapsamda, genişleme döneminde olan aileler daralma ve başlangıç döneminde olan ailelere göre ailelerinin sahip olduğu kişisel ulaşım imkânlarını (otomobil sahipliği) ve Devletin ailelerine sağladığı ulaşım imkânlarını daha yüksek düzeyde ihtiyaç olarak görmektedirler. Genişleme döneminde olan ailelerin Devletin sunduğu ulaşım imkânlarını daha fazla ihtiyaç olarak görmelerinin nedeni çocuklarının okul çağında olması ve her bir çocuğun, okul, boş zaman aktiviteleri, kurslar vb. için toplu taşımayı kullanması ile açıklanabilir. Bu araştırmada daralma döneminde olan ailelerin verdiği cevaplar anlamlı farklılığa yol açmış olmasa da, ulaşım özellikle yaşlıların etkinliklere katılımı için önemlidir. Yapılan araştırmalar evden çıkmanın yaşlı insanların yaşam kalitesinin artmasında önemli olduğunu göstermektedir. Ülkemizde de 65 yaş ve üstü yaşlılar Devletin sunduğu ulaşım imkânlarından ücretsiz yararlanmaktadır. Benzer bir araştırma, 65 ve üstü yaş grubuna uygulandığında Devletin sunduğu ulaşım imkânlarının daha yüksek düzeyde ihtiyaç olarak görüleceği düşünölmektedir.

Araştırmanın önemli bir bulgusu da 5.000 TL ve altı gelire sahip ailelerin 5.001 TL-10.000 TL gelire sahip aileler ve 10.000 TL üstü gelire sahip ailelere göre

Devletin sağladığı ulaşım imkânlarını daha yüksek düzeyde ihtiyaç olarak görmeleridir. Gelir düzeyi arttıkça bu ihtiyaca olan gereksinimin de azaldığı görülmektedir. Çünkü gelir arttıkça insanların rahatlık ve konfor isteği ile beraber özel araç sahipliği de artmaktadır. CODATU (2009) tarafından yapılan çalışmada gelir düzeyi arttıkça özel araç sahipliğinin de arttığı ve insanların ulaşım seçimlerinin farklılaştığı bulunmuştur. Gelir seviyesinin artmasıyla otomobil sahibi olan toplu taşıma yolcularının, toplu taşıma araçlarını kullanmakta daha seçici davrandıkları belirlenmiştir. Bascom (2017)'in yaptığı araştırmada ise engelli bireylerin gelir düzeyi ile toplu taşıma ve özel araç kullanımı arasında farklılık olduğu bulunmuştur. Özel araç kullananların gelirlerinin kullanmayanların neredeyse iki katı olduğu görülmüştür. Araba fiyatlarının yüksek ve akaryakıt fiyatlarının önemli bir masraf kalemini oluşturduğu ülkemizde de gelir düzeyi düşük ailelerin toplu taşıma imkânlarını kullanması beklenen bir sonuçtur.

Ulaşım ve iletişim kaynakları ihtiyaç grubu altında yer alan ailenin sahip olduğu kişisel ulaşım imkânları (otomobil sahipliği) ve ailedeki bireylerin akrabalar, arkadaşlar ve diğer sosyal destek kaynakları ile iletişimi için araçlar (cep telefonu, bilgisayar vb.) ile aylık gelir arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmasa da gelir düzeyi arttıkça bu ihtiyaçlara olan gereksinimlerin de daha düşük düzeyde hissedildiği görülmektedir. Ryan ve Lewis (2017) tarafından ABD'de bilgisayar ve internet kullanımı ile ilgili yapılan araştırmada masaüstü, dizüstü, tablet, bilgisayar sahibi olmanın ya da bilgisayar ve internet kullanımının ailenin gelir düzeyi ile birlikte arttığı belirlenmiştir. Ayrıca araştırmada insanların aile ve arkadaşları ile iletişim kurmak, online alışveriş yapmak gibi çok çeşitli işleri yapmak için bu teknolojiyi kullandıkları saptanmıştır.

Ulaşım ve iletişim ihtiyaç grubunda yer alan ifadeler çocuk sayısına göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermese de; çocuk sayısı arttıkça Devletin ailelere sağladığı ulaşım imkânlarına olan ihtiyacın daha yüksek düzeyde; buna karşın ailedeki bireylerin akrabalar, arkadaşlar ve diğer sosyal destek kaynakları ile iletişimi için araçlara (cep telefonu, bilgisayar vb.) olan ihtiyacın daha düşük düzeyde hissedildiği görülmektedir.

Özet olarak ulaşım ve iletişim ihtiyaçları aile yaşam dönemine göre anlamlı farklılık gösterirken; cinsiyete, aylık gelir ve çocuk sayısına göre anlamlı farklılık göstermemektedir.

6.2.9. Ailelerin Eğitim/Bilgi İhtiyaçları

Ebeveynlerin ve çocuklarının fiziksel, duygusal ve sosyal gelişimlerine rehberlik edebilecek bilgi ve yeteneği kazanmaları ailelerin eğitimiyle sağlanmaktadır. Bu nedenle daha çok, çocuğun merkezde olduğu aile eğitimleri düzenlenerek ebeveynlerin çocuğun gelişim özellikleri konusunda bilinçlendirilmeleri hedeflenmektedir.

Araştırmada eğitim/bilgi ihtiyaçları kapsamında ailelerin en fazla sağlıklı iletişim (çatışma yönetimi/öfke kontrolü) konusunda bilgiye ihtiyaç duydukları belirlenmiştir. Aile ortamında çocuklarla kurulan sağlıklı iletişim, çocuğun sağlıklı kişilik geliştirmesini sağlamakta, başkaları ile olumlu ilişkiler kurmasında temel oluşturmaktadır. Yapılan araştırmalarda anne babalarıyla sağlıklı iletişim içinde olan çocukların diğerlerine göre daha az stresli oldukları ve uyum sorunu yaşamadıkları gözlenmiştir (Solak, 2008). Scholte ve Ploeg (2015) tarafından yapılan araştırmada da iletişim ile çocuklarda görülen davranışsal problemlerin derecesi arasında güçlü korelasyonun olduğu, zayıf aile iletişiminin çocuklarda davranış problemlerini güçlendirdiği sonucuna varılmıştır. Çağdaş ve Seçer'e (2005) göre de anne babaların, çocukları ile sağlıklı iletişim kurabilmeleri ve çocuklarına karşı olumlu tutum ile yaklaşabilmeleri, öncelikle kendilerinin iletişim bilgi ve becerilerine sahip olmaları ile mümkündür. Öztürk (2006) tarafından yapılan araştırmada ailelere verilen aile içi iletişim eğitiminin ergenlerin duygusal sağlığının gelişmesinde önemli bir etken olduğu bulunmuştur. Bu araştırmada da ailelerin en çok gereksinim duyduğu bilgi ihtiyacının sağlıklı iletişim konusunda olması konunun önemi konusunda farkındalıklarının olduğunu ve sağlıklı iletişim konusunda uzman desteğine ihtiyaç duyduklarını göstermektedir. Bununla birlikte bireylerin en az ihtiyaç duydukları bilgi ise aile planlaması (doğum kontrol yöntemleri) konusundadır. Ancak, Şimşek (2012) tarafından mevsimlik tarım

işçileri ve ailelerinin ihtiyaçlarının incelendiği araştırmada; kadınların yaklaşık % 80'i, erkeklerin % 85'i gebeliği önleyici yöntemler, gebelik gibi üreme sağlığı konularında bilgilendirme ve danışmanlık desteğine ihtiyaçları olduğunu belirtmiştir. İki araştırma sonuçlarının farklı çıkması araştırmaların yapıldığı kitledeki (eğitim, gelir düzeyi, yaşanan bölge vb.) farklılıklarla açıklanabilir.

Cinsiyete göre eğitim/bilgi ihtiyacı grubunda yer alan “Ailemizdeki bireyler için finansal okuryazarlık konusunda bilgi (gelirin bilinçli kullanımı, tasarruf, yatırım, borçlanma vb.)”, “Ailemizdeki bireyler için dini değerler konusunda bilgi” ve “Ailemizdeki bireyler için ailede rol ve sorumlulukların paylaşılması konusunda bilgi” ifadeleri istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur. Bu kapsamda kadınlar erkeklere göre finansal okuryazarlık konusunda bilginin (gelirin bilinçli kullanımı, tasarruf, yatırım, borçlanma vb.) daha yüksek düzeyde ihtiyaç olduğunu düşünmektedirler. Finansal okuryazarlık “Doğru finansal kararlar verebilmek ve bireysel finansal refaha kavuşmak için gerekli finansal farkındalık, bilgi, beceri, tutum ve davranışların tümü” olarak tanımlanmaktadır (Atkinson & Messy, 2012). Anthony (2011) tarafından Malezya’da yapılan çalışmada da erkek sağlık çalışanlarının kadın sağlık çalışanlarından finansal yönetim konusundaki bilgilerinin daha yüksek olduğu bulunmuştur. Micomonaco (2003) da kolej öğrencileri üzerinde yaptığı araştırmada benzer sonuçlara ulaşmış, erkek öğrencilerin kız öğrencilerden finansal olarak daha bilgili oldukları sonucuna ulaşmıştır. 2015 Türkiye Finansal Okuryazarlık Araştırması raporuna göre; kadınların finansal okuryazarlık notunun erkeklere kıyasla daha düşük olduğu belirlenmiştir. Aile ve Sosyal Araştırmalar Genel Müdürlüğü [ASAGEM] (2011) tarafından yapılan Türkiye’de ailelerin eğitim ihtiyaçları konulu araştırmada bireylerin büyük bölümünün bütçe yönetimi, bilinçli alışveriş, tasarruf, yatırım, sigortalı yaşam, enerji tasarrufu vb. gibi finansal konularda eğitime ihtiyaç duymadıkları belirlenmiştir. Erkeklerin aile bütçesinin yönetimi, gelirlerin tasarrufu ve yatırım, sigortalı yaşam, enerji tasarrufu konularında kendilerini yeterli görme düzeylerinin kadınlara göre daha yüksek olduğu bulunmuştur. Ülkemizde ekonomik işlerin ailede erkekler tarafından üstleniliyor olması erkeklerin finansal konularda kendilerini daha yeterli görmelerine sebep olmuş olabileceği

düşünülmektedir. Diğer önemli bir bulgu da erkeklerin kadınlara göre dini değerler konusunda bilgiyi daha yüksek düzeyde ihtiyaç olarak görmeleridir. Diyanet İşleri Başkanlığına bağlı Aile İrşat ve Rehberlik Bürolarına 2007 yılında yapılan 2086 başvurudan %82'si kadınlar tarafından yapılmıştır. Müracaatların %74'ü evli ve %51'i 25-40 yaş aralığında olup, %34'ünün dini bilgilendirme amacı ile başvuruda bulunduğu belirlenmiştir (Toprak, 2008). Ailede rol ve sorumlulukların paylaşılması konusunda bilgiyi ise kadınlar erkeklere göre daha yüksek düzeyde ihtiyaç olarak görmektedirler. Çoban (2009) tarafından yapılan araştırmada genç yaşta/adölesan yapılan evliliklerde kadınların evlilik kararının alınması ile başlayan süreçte, ev düzeninin sağlanması, çocuk bakımı ve yetiştirilmesi, aile üyeleri ve akrabalarla ilişkilerin düzenlenmesi gibi aile yaşam dönemini oluşturan her süreçte çoğunlukla karar mekanizmalarının dışında kaldıkları bulunmuştur. Ebeveynlerin aile içindeki sorumluluklarını eşit paylaştığı, erkeğin kadına gerek ev işi gerekse çocuk bakımı konusunda yardımcı olduğu durumlarda kadın hem iş hem de ev yükü altında ezilmeyecek, çalışma hayatında erkekle aynı düzeye gelebilecektir (Aile Araştırma Kurumu, 2002). Türk toplumunda tipik olumsuz örnekleri dışında, genel olarak, ailede aile işlerinin eşit paylaşımı ya da eşlerin birlerine yardımı konusunda genel bir uzlaşma vardır.

Aile yaşam dönemlerine göre genişleme döneminde olan aileler, daralma ve başlangıç döneminde olan ailelere göre yetişkin eğitim fırsatlarına rahatlıkla erişebilme, çocuk/larının eğitim olanaklarına erişebilmesi ve medya okuryazarlığı konusunda bilgiyi (medyanın etkileri vb.) daha yüksek düzeyde ihtiyaç olarak görmektedirler. ASAGEM (2011) tarafından yapılan araştırmada ise küçük çocuklu (genişleme döneminde) olan aileler medyaya ilişkin konularda bilgilerini yeterli görmektedirler. Bu konuda düzenlenecek eğitime en istekli gruplar ise başlangıç ve genişleme döneminde olan ailelerdir. Bu araştırmada ise medya okuryazarlığı konusunda en az bilgiye ihtiyaç duyan aileler başlangıç döneminde olanlardır. Bir diğer önemli bulgu da genişleme döneminde olan ailelerin başlangıç ve daralma döneminde olan ailelere göre, aile içi şiddet ve istismarın önlenmesi ve hukuki koruma tedbirleri konusunda bilgiyi daha yüksek düzeyde ihtiyaç olarak görmeleridir. Bu sonuçtan farklı olarak ASAGEM (2011) tarafından

yapılan araştırmada aile bireylerini ilgilendiren hukuki konularda yeni evli ve küçük çocuklu aileye sahip bireyler kendilerini diğer dönemlerdeki bireylere göre daha yeterli görmekte-dirler. Yine genişleme döneminde olan aileler anne/çocuk sağlığı ve kişisel sağlık ve hijyen konusunda bilgiyi daralma ve başlangıç döneminde olan ailelere göre daha yüksek düzeyde ihtiyaç olarak görmekte-dirler. Başlangıç döneminde olan ailelerin henüz çocuk sahibi olmadığı ve daralma döneminde olan ailelerin de artık çocuklarını büyüttüğü düşünülürse bu bilgiyi daha düşük düzeyde ihtiyaç olarak görmeleri beklenen bir sonuçtur. Genişleme döneminde olan aileler tarafından daralma ve başlangıç döneminde olan ailelere göre daha yüksek düzeyde ihtiyaç olarak görülen bir diğer bulgu da sağlıklı beslenme konusunda bilgidir. Şanlıer, Konaklıoğlu ve Güçer (2009) etkin ve sürekli verilecek beslenme eğitiminin sağlığın korunması ve geliştirilmesinde önemli rol oynayacağını, her yaştaki insanın sağlığını tehdit eden sorunları ve uygulamaları önleyeceği, hatalı alışkanlıkların ve davranışların değiştirilmesini sağlayacağını belirtmişlerdir. Bu araştırma ile de paralel olarak Pendergast ve Dewhurst (2012) tarafından yapılan araştırmada da ebeveynlerin, öğretmenlerin ve daha geniş toplulukların dahil olduğu kilit aktörlerle ortaklaşa geniş bir dizi unsurun dahil edildiği gıda okuryazarlığı eğitiminin okul çağının ilk yıllarından itibaren kararlı bir şekilde uygulanmasının önemli olduğunu belirlemişlerdir. Yine genişleme döneminde olan aileler ailede rol ve sorumlulukların paylaşılması ve çocuk gelişimi konusunda bilgiyi daralma ve başlangıç döneminde olan ailelere göre daha yüksek düzeyde ihtiyaç olarak görmekte-dirler. Genç ebeveynlere çocuk gelişimi, ebeveynlik becerileri ve disiplin teknikleri konusundaki bilgi ihtiyaçlarını karşılamak için psiko-eğitim verilebilir. Bu konuda eğitim vereceklerin ebeveynin ihtiyaçlarını uygun destek ve eğitim programları ile eşleştirmesi önem taşımaktadır (Anonymous, 2012). Genişleme döneminde olan aileler tarafından daralma ve başlangıç döneminde olan ailelere göre daha yüksek düzeyde ihtiyaç olarak görülen bir diğer bulgu da zararlı madde (sigara, alkol, uyuşturucu vb.) bağımlılığını önleme konusundaki bilgi ihtiyacıdır. ASAGEM (2011) tarafından yapılan araştırmada da zararlı madde (sigara, alkol, uyuşturucu vb.) bağımlılığını önleme konusunda verilecek eğitime küçük çocuklu ailelerin (genişleme dönemi)

diğer dönemde olanlara göre daha yüksek düzeyde ihtiyaç duydukları belirlenmiştir. İki araştırmada da elde edilen sonuçlar birbirini desteklemektedir. Daralma döneminde olan aileler genişleme döneminde olan ailelere göre sosyal güvenlikle ilgili hak ve sorumluluklar konusunda bilgiyi daha düşük düzeyde ihtiyaç olarak görmektedirler. Bu dönemdeki aileler artık emeklilik dönemine yaklaştıkları için yeteri kadar bilgi ve tecrübeye sahip olduklarını düşünmüş olabilirler. Yine daralma döneminde olan aileler genişleme döneminde olan ailelere göre aile planlaması (doğum kontrol yöntemleri) konusunda bilgiyi daha düşük düzeyde ihtiyaç olarak görmektedirler. ASAGEM (2011) tarafından yapılan araştırmada da bu konu ile ilgili düzenlenecek bir eğitime daha çok yeni evli bireylerin (başlangıç döneminde olan) katılma isteği gösterdiği belirlenmiştir. Ancak bu araştırmada ASAGEM'in (2011) bulgusundan farklı olarak genişleme döneminde olan aileler bu konuda bilgiye daha çok ihtiyaç duyduklarını belirtmişlerdir. Araştırmada dikkat çeken bir bulgu da başlangıç döneminde olan ailelerin genişleme döneminde olan ailelere göre dini değerler konusunda bilgiyi daha düşük düzeyde ihtiyaç olarak görmeleridir.

Aylık gelire göre gelir düzeyi arttıkça eğitim/bilgi ihtiyaç grubunda yer alan ifadelerden dini değerler, zararlı madde (sigara, alkol, uyuşturucu vb.) bağımlılığını önleme ve anne/çocuk sağlığı konusunda bilgi ihtiyaçlarının da azaldığı belirlenmiştir. 5.000 TL ve altı gelire sahip aileler, 5.001 TL-10.000 TL gelire sahip ailelere ve 10.000 TL üstü gelire sahip ailelere göre ailelerindeki bireyler için dini değerler, zararlı madde (sigara, alkol, uyuşturucu vb.) bağımlılığını önleme ve anne/çocuk sağlığı konularında bilgiyi daha yüksek düzeyde ihtiyaç olarak görmektedirler. Bu araştırmada elde edilen sonuca paralel olarak ASAGEM (2011) tarafından yapılan araştırmada da yüksek gelir düzeyine sahip bireyler anne/çocuk sağlığı konusunda bilgi düzeylerini diğer gelir düzeylerine sahip bireylere göre daha yeterli görmektedirler. Ayrıca 5.000 TL ve altı gelire sahip olan aileler 5.001 TL-10.000 TL gelire sahip olan ailelere göre ailelerindeki bireyler için "bakıma muhtaç bireylerin bakımı (hasta, yaşlı, çocuk, engelli)", "yaşam dönemlerine göre sağlık sorunları (erkeklerde ilerleyen yaşlarda prostat, kadınlarda menopoz gibi sorunlar, kanser ve kalp rahatsızlıklarından

korunma)” ve “ilk yardım ve acil durumlarda sağlık hizmetlerinden yararlanma (acil servise gitme, ambulans çağırma)” konularında bilgiyi daha yüksek düzeyde ihtiyaç olarak görmektedirler. ASAGEM (2011) tarafından yapılan araştırmada da düşük gelir düzeyine sahip ailelerin ilk yardım ve acil durumlarda sağlık hizmetlerinden yararlanma (acil servise gitme, ambulans çağırma) konusunda bilgiyi daha yüksek düzeyde ihtiyaç olarak gördükleri belirlenmiştir. İki araştırmada elde edilen bu sonuç birbirini desteklemektedir.

Çocuk sayısı arttıkça eğitim/bilgi ihtiyaç grubunda yer alan dini değerler, çocuk gelişimi, anne/çocuk sağlığı ve zararlı madde (sigara, alkol, uyuşturucu vb.) bağımlılığını önleme konularında bilgi ihtiyaçlarının da artması dikkat çeken bir bulgudur. Bu konulardaki bilgileri 3 ve daha fazla çocuk sahibi olan aileler, 2 çocuk sahibi olan ailelere, 1 çocuk sahibi olan ailelere ve çocuk sahibi olmayan ailelere göre daha yüksek düzeyde ihtiyaç olarak görmektedirler. ASAGEM (2011) tarafından yapılan araştırmada doğum öncesi (hamilelik dönemi) anne sağlığı, bulaşıcı hastalıklar, bebek bakımı, ev ortamının hijyeni (temizliği), sağlıklı beslenme ve yaşam dönemlerine göre sağlık sorunları konularında 2 çocuğa sahip bireylerin kendilerini yeterli görme düzeyleri diğer bireylerden anlamlı derecede yüksek bulunmuştur. Yine 4 ve daha fazla çocuğa sahip bireyler zararlı madde (sigara, alkol, uyuşturucu vb.) bağımlılığını önleme konusunda düzenlenecek eğitime daha fazla ihtiyaç duyduklarını belirtmişlerdir. Bu araştırmada ayrıca 2 çocuk sahibi olan aileler, 3 ve daha fazla çocuk sahibi olan ailelere, 1 çocuk sahibi olan ailelere ve çocuk sahibi olmayan ailelere göre çocuk/larının eğitim olanaklarına erişebilmesini daha yüksek düzeyde ihtiyaç olarak görmektedirler.

Özet olarak eğitim/bilgi ihtiyaçları aile yaşam dönemi, aylık gelir ve çocuk sayısına göre anlamlı farklılık gösterirken; cinsiyete göre anlamlı farklılık göstermemektedir.

6.3 Bireylerin Aileleri İçin Önemli Gördüğü İhtiyaçların Önem Sıralaması

Bireylerin aileleri için önemli gördükleri ihtiyaçların önem sıralaması incelendiğinde; 1. Öncelik olarak en yüksek sağlık, bakım ve destek hizmetleri ihtiyacının, 2. Öncelik olarak en yüksek eğitim/bilgi ihtiyacının, 3. Öncelik olarak en yüksek ekonomik ihtiyaçların ve 4. Öncelik olarak en yüksek eğlence ve kültürel ihtiyaçların yer aldığı belirlenmiştir. Elde edilen bu bulgu Maslow'un ihtiyaçlar hiyerarşisi ile farklılık göstermektedir. Piramitte sağlık ihtiyacı güvenlik gereksinimi (vücut, iş, kaynak, etik, aile, sağlık, mal güvenliği) içerisinde yer almaktadır ve 2. seviye temel ihtiyaçtır (Seker, 2014). TÜİK (2018) tarafından yapılan ankette de bireyler en çok sağlıklı olmanın kendilerini mutlu ettiğini ifade ederken (%68) bunu sırasıyla; %16,6 ile sevgi, %9 ile başarı, %3,9 ile para ve %1,9 ile iş takip etmiştir.

7. BÖLÜM

SONUÇ VE ÖNERİLER

Ailelerin ihtiyaçlarının incelenmesi ve bu ihtiyaçların aile yaşam dönemleri ve bazı sosyo-demografik değişkenlere göre farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan bu araştırmadan elde edilen sonuçlar şu şekilde özetlenebilir:

- Araştırma kapsamına alınan evli bireyler arasında “erkekler”, “41-55” yaş grubunda olanlar, “16-25” yıllık evli olanlar, “lisans mezunu” olanlar, “eşleri çalışanlar”, kendi “evi” ve “otomobili” olanlar, aile yaşam dönemlerinden “genişleme” döneminde olanlar, aylık gelirleri “5.001-10.000 TL” arasında olanlar, “2 çocuk” sahibi olanlar önde gelmektedir.
- Ailelerin ekonomik ihtiyaçlarına ilişkin;
  - Kadınlar erkeklere göre ev işlerine yardımcı olacak kişi için parayı daha yüksek düzeyde ihtiyaç olarak görmektedirler.
  - Genişleme döneminde olan aileler gıda, giyim, elektrik, su gibi zorunlu ihtiyaçlarını karşılamak için yeterli geliri daralma döneminde olan ailelere göre daha yüksek düzeyde ihtiyaç olarak görmektedirler.
  - Genişleme döneminde olan aileler başlangıç döneminde olan ailelere göre sağlık, konut, araç vb. sigortaları (özel/devlet) için parayı daha yüksek düzeyde ihtiyaç olarak görmektedirler.
  - Genişleme döneminde olan aileler çocuk/larının eğitim masrafları için parayı diğer dönemde olan ailelere göre daha yüksek düzeyde ihtiyaç olarak görmektedirler.
  - Genişleme döneminde olan aileler başlangıç ve daralma döneminde olan ailelere göre tatil, kültürel vb. aktivitelere katılım için parayı daha yüksek düzeyde ihtiyaç olarak görmektedirler.

- Genişleme döneminde olan aileler başlangıç döneminde olan ailelere göre tasarruf yapabilmek için parayı daha yüksek derecede ihtiyaç olarak görmektedirler.
  - Gelir düzeyi arttıkça ev işlerine yardımcı olacak kişi için para daha yüksek düzeyde ihtiyaç olarak görülmektedir.
  - Çocuk sahibi olmayan aileler, 1 çocuk sahibi olan ailelere ve 2 çocuk sahibi olan ailelere göre sağlık, konut, araç vb. sigortaları (özel/devlet) için parayı düşük düzeyde ihtiyaç olarak görmektedirler.
  - Çocuk sayısı arttıkça eğitim masrafları için paraya olan ihtiyaç daha yüksek düzeyde hissedilmektedir.
  - Çocuk sayısı arttıkça ev işlerine yardımcı olacak kişi için paraya olan gereksinim daha düşük düzeyde hissedilmektedir.
  - Ailelerin ekonomik ihtiyaçları cinsiyete ve aylık gelire göre farklılık göstermemekte, dolayısıyla Hipotez 1 ve Hipotez 3 desteklenmemektedir.
  - Ailelerin ekonomik ihtiyaçları aile yaşam dönemlerine ve çocuk sayısına göre farklılık göstermekte, dolayısıyla Hipotez 2 ve Hipotez 4 doğrulanmaktadır.
- Ailelerin fiziksel ihtiyaçlarına ilişkin ortalama puanlar incelendiğinde;
    - Fiziksel ihtiyaçlar cinsiyete göre anlamlı farklılık göstermemektedir.
    - Genişleme döneminde olan aileler daralma döneminde olan ailelere göre ikamet ettikleri muhitin güvenli olmasını daha yüksek derecede ihtiyaç olarak görmektedirler.
    - Genişleme döneminde olan aileler başlangıç ve daralma döneminde olan ailelere göre konutun eğitim yerlerine yakın olmasını ve konutun kültürel/sosyal (park, rekreasyon alanı vb.) alanlara yakın olmasını daha yüksek düzeyde ihtiyaç olarak görmektedirler.
    - Başlangıç döneminde olan aileler genişleme ve daralma döneminde olan ailelere göre konutta her faaliyet alanı için odayı daha düşük düzeyde ihtiyaç olarak görmektedirler.

- Genişleme döneminde olan ailelerin başlangıç ve daralma döneminde olan ailelere göre konutlarında günlük yaşamın devam ettirilmesi için yeterli mobilya olmasını daha yüksek düzeyde ihtiyaç olarak görmektedirler.
  - Gelir düzeyi arttıkça konutun eğitim yerlerine yakın olması da daha düşük düzeyde ihtiyaç olarak görülmektedir.
  - Ailede çocuk sayısı arttıkça konutun eğitim yerlerine yakın olması ve konutta her faaliyet alanı için odaya duyulan gereksinim de artmaktadır.
  - Ailelerin fiziksel ihtiyaçları cinsiyete, aylık gelire ve çocuk sayısına göre farklılık göstermemekte, dolayısıyla Hipotez 5, Hipotez 7 ve Hipotez 8 desteklenmemektedir.
  - Ailelerin fiziksel ihtiyaçları aile yaşam dönemlerine göre farklılık gösterdiğinden Hipotez 6 doğrulanmaktadır.
- Ailelerin eğlence ve kültürel ihtiyaçlarına ilişkin ortalama puanlar incelendiğinde;
    - Eğlence ve kültürel ihtiyaçlar cinsiyete göre anlamlı farklılık göstermemektedir.
    - Başlangıç döneminde olan aileler genişleme ve daralma döneminde olan ailelere göre çocuk/larına kültürel değerleri kazandırmayı (örf, adet, gelenek görenek, dil, inanç, ahlak kuralları, tarih bilinci vb.) daha düşük düzeyde ihtiyaç olarak görmektedirler.
    - 5.000 TL ve altı gelire sahip olan aileler 5.001 TL-10.000 TL gelire sahip olan ailelere göre çocuk/larına kültürel değerleri kazandırmayı (örf, adet, gelenek görenek, dil, inanç, ahlak kuralları, tarih bilinci vb.) daha yüksek düzeyde ihtiyaç olarak görmektedirler.
    - Çocuk sahibi olmayan aileler, 1 çocuk sahibi olan ailelere, 2 çocuk sahibi olan ailelere ve 3 ve daha fazla çocuk sahibi olan ailelere göre çocuk/larına kültürel değerleri kazandırmayı (örf, adet, gelenek görenek, dil, inanç, ahlak kuralları, tarih bilinci vb.) daha düşük düzeyde ihtiyaç olarak görmektedirler.

- Ailenin eğlence ve kültürel ihtiyaçları cinsiyet, aile yaşam dönemleri, aylık gelir ve çocuk sayısına göre farklılık göstermemekte, dolayısıyla Hipotez 9, Hipotez 10, Hipotez 11 ve Hipotez 12 desteklenmemektedir.
- Ailelerin duygusal/psikososyal ihtiyaçlarına ilişkin ortalama puanlar incelendiğinde;
  - Kadınlar erkeklere göre ailelerindeki bireylerin birbirlerini takdir etmesini çevrelerindeki insanlara güven duymayı, bir grup veya aileye ait olmayı destek olacak yakınlarının/arkadaşlarının olmasını daha yüksek düzeyde ihtiyaç olarak görmektedirler.
  - Genişleme döneminde olan aileler daralma ve başlangıç döneminde olan ailelere göre ailelerindeki bireyler arasında pozitif ilişki olmasını ve çevrelerindeki insanlarla aralarında pozitif ilişki olmasını daha yüksek düzeyde ihtiyaç olarak görmektedirler.
  - Genişleme döneminde olan aileler, daralma döneminde olan ailelere göre ailelerindeki bireylerin yeteneklerinin ortaya çıkarılmasını, çevrelerindeki insanların ailelerine saygı duymasını ve ailelerindeki bireyler arasında sevgi olmasını daha yüksek düzeyde ihtiyaç olarak görmektedirler.
  - Duygusal/psikososyal ihtiyaçlar aylık gelir ve çocuk sayısına göre anlamlı farklılık göstermemektedir.
  - Ailelerin duygusal/psikososyal ihtiyaçları cinsiyete ve aile yaşam dönemlerine göre farklılık göstermekte olduğundan Hipotez 13, Hipotez 14 doğrulanmaktadır.
  - Ailelerin duygusal/psikososyal ihtiyaçları aylık gelire ve çocuk sayısına göre farklılık göstermemekte olduğundan, Hipotez 15 ve Hipotez 16 desteklenmemektedir.
- Ailelerin zaman ihtiyaçlarına ilişkin ortalama puanlar incelendiğinde;
  - Kadınlar erkeklere göre ailelerinde evle ilgili faaliyetlere zaman ayırmanın (temizlik vb.) ve eğlence/kültürel faaliyetler ve boş zamanı değerlendirmek

için zaman ayırmanın (hobi, tatil, spor vb.) daha yüksek düzeyde ihtiyaç olduğunu düşünmektedirler.

- Genişleme döneminde olan aileler daralma ve başlangıç döneminde olan ailelere göre ailelerindeki bireyler ile birlikte vakit geçirmek için zaman ayırmanın, ailelerinde evle ilgili faaliyetlere zaman ayırmanın (temizlik vb), uyku ve dinlenme faaliyetleri için zaman ayırmanın, eğlence/kültürel faaliyetler ve boş zamanı değerlendirmek için zaman ayırmanın (hobi, tatil, spor vb.), ailelerindeki bireylerin bireysel gelişimi için zaman ayırmanın ve çocuk/larının eğitimi için zaman ayırmanın (okul/ okul dışı) daha yüksek düzeyde ihtiyaç olduğunu belirtmişlerdir.
  - Genişleme döneminde olan aileler daralma döneminde olan ailelere göre çalışma için zaman ayırmayı daha yüksek düzeyde ihtiyaç olarak görmektedirler.
  - Ailelerin zaman ihtiyaçları ile gelir grupları arasında anlamlı farklılığa rastlanılmamıştır.
  - Çocuk sahibi olmayan aileler, 1 çocuk sahibi olan ailelere, 2 çocuk sahibi olan ailelere ve 3 ve daha fazla çocuk sahibi olan ailelere göre ailelerindeki bireyler ile birlikte vakit geçirmek için zaman ayırmayı daha düşük düzeyde ihtiyaç olarak görmektedirler.
  - 3 ve daha fazla çocuk sahibi aileler, 2 çocuk sahibi olan ailelere, 1 çocuk sahibi olan ailelere, çocuk sahibi olmayan ailelere göre çocuk/larının eğitimi için zaman ayırmayı (okul/ okul dışı) daha yüksek düzeyde ihtiyaç olarak görmektedirler.
  - Ailelerin zaman ihtiyaçları cinsiyete ve aylık gelire farklılık göstermemekte olduğundan Hipotez 17, Hipotez 19 desteklenmemektedir.
  - Ailelerin zaman ihtiyaçları aile yaşam dönemlerine ve çocuk sayısına göre farklılık göstermekte olduğundan, Hipotez 18 ve Hipotez 20 doğrulanmaktadır.
- Ailelerin sağlık, bakım ve destek hizmetleri ihtiyaçlarına ilişkin ortalama puanlar incelendiğinde;

- Kadınlar erkeklere göre rutin günlük bakım için ücretli yardımcılarının olmasını (çocuk bakımı, ev işleri, temizlik vb. için) ve yaşlandıklarında ihtiyaçlarını karşılamak için resmi sosyal destek hizmetlerinin olmasını (kurumsal bakım hizmetleri) daha yüksek düzeyde ihtiyaç olarak görmektedirler.
- Genişleme döneminde olan aileler, daralma ve başlangıç döneminde olan ailelere göre çocuk/ları için bakım hizmetlerinin (kreş, oyun kulüpleri vb.), rutin günlük bakım için ücretli yardımcılarının olmasının (çocuk bakımı, ev işleri, temizlik vb. için) ve ailelerindeki çocuk, yaşlı, engelli vb. için acil durumlarda bakım ihtiyacını karşılayabilecek birilerinin olmasının (aile büyüğü, komşu vb.) daha yüksek düzeyde ihtiyaç olduğunu belirtmişlerdir.
- Sağlık, bakım ve destek hizmetleri ihtiyaçları ile gelir grupları arasında anlamlı farklılığa rastlanılmamıştır.
- 1 çocuk sahibi olan aileler, 2 çocuk sahibi olan ailelere, 3 ve daha fazla çocuk sahibi olan ailelere ve çocuk sahibi olmayan ailelere göre çocuk/ları için bakım hizmetlerini (kreş, oyun kulüpleri vb.) ve rutin günlük bakım için ücretli yardımcılarının olmasını (çocuk bakımı, ev işleri, temizlik vb. için) daha yüksek düzeyde ihtiyaç olarak görmektedirler.
- 2 çocuk sahibi olan aileler, 1 çocuk sahibi olan ailelere, 3 ve daha fazla çocuk sahibi olan ailelere ve çocuk sahibi olmayan ailelere göre çocuk, yaşlı, engelli vb. için acil durumlarda bakım ihtiyacını karşılayabilecek birilerinin olmasını (aile büyüğü, komşu vb.) daha yüksek düzeyde ihtiyaç olarak görmektedirler.
- Ailelerin sağlık, bakım ve destek hizmetleri ihtiyaçları cinsiyete ve aylık gelire göre farklılık göstermemekte olduğundan Hipotez 21, Hipotez 23 desteklenmemektedir.
- Ailelerin sağlık, bakım ve destek hizmetleri ihtiyaçları aile yaşam dönemlerine ve çocuk sayısına göre farklılık göstermekte olduğundan, Hipotez 22 ve Hipotez 24 doğrulanmaktadır.

- Ailelerin mesleki ihtiyaçlarına ilişkin ortalama puanlar incelendiğinde;
  - Kadınlar erkeklere göre ailelerindeki bireylerin iş ile ilgili memnuniyetlerini daha yüksek düzeyde ihtiyaç olarak görmektedirler.
  - Genişleme döneminde olan aileler, daralma ve başlangıç döneminde olan ailelere göre ailelerindeki bireyler için iş imkânlarını ve ailelerindeki bireylerin iş güvencesini daha yüksek düzeyde ihtiyaç olarak görmektedirler.
  - Ailelerin mesleki ihtiyaçları ile gelir grupları arasında anlamlı farklılığa rastlanılmamıştır.
  - 3 ve daha fazla ocuk sahibi olan aileler ailelerindeki bireyler için iş imkânlarını daha yüksek düzeyde ihtiyaç olarak görmektedirler.
  - ocuk sahibi olmayan aileler ocuk sahibi olan ailelere göre ailelerindeki bireylerin iş güvencesi olmasını daha düşük düzeyde ihtiyaç olarak görmektedirler.
  - Ailelerin mesleki ihtiyaçları cinsiyete, aile yaşam dönemlerine ve ocuk sayısına göre farklılık göstermekte olduğundan, Hipotez 25, Hipotez 26 ve Hipotez 28 doğrulanmaktadır.
  - Ailelerin mesleki ihtiyaçları aylık gelire göre farklılık göstermemekte olduğundan Hipotez 27 desteklenmemektedir.
- Ailelerin ulaşım ve iletişim kaynakları ihtiyaçlarına ilişkin ortalama puanlar incelendiğinde;
  - Kadınlar erkeklere göre ailelerindeki bireylerin akrabalar, arkadaşlar ve diğer sosyal destek kaynakları ile iletişim için araçları (cep telefonu, bilgisayar vb.) daha yüksek düzeyde ihtiyaç olarak görmektedirler.
  - Genişleme döneminde olan aileler, daralma ve başlangıç döneminde olan ailelere göre Devletin sağladığı ulaşım imkânlarını, ailelerinin sahip olduğu kişisel ulaşım imkânlarını (otomobil sahipliği) daha yüksek düzeyde ihtiyaç olarak görmektedirler.
  - Gelir düzeyi arttığa Devletin sağladığı ulaşım imkânlarına olan ihtiyacın da azaldığı görülmektedir.

- Ailelerin ulaşım ve iletişim kaynakları ihtiyaçları ile çocuk sayısı arasında anlamlı farklılığa rastlanılmamıştır.
  - Ailelerin ulaşım ve iletişim kaynakları ihtiyaçları aile yaşam dönemlerine göre farklılık göstermekte olduğundan, Hipotez 30 doğrulanmaktadır.
  - Ailelerin ulaşım ve iletişim kaynakları ihtiyaçları cinsiyete, aylık gelire ve çocuk sayısına göre farklılık göstermemekte olduğundan, Hipotez 29 Hipotez 31 ve Hipotez 32 desteklenmemektedir.
- Ailelerin eğitim/bilgi ihtiyaçlarına ilişkin ortalama puanlar incelendiğinde;
    - Kadınlar erkeklere göre finansal okuryazarlık konusunda bilginin (gelirin bilinçli kullanımı, tasarruf, yatırım, borçlanma vb.) daha yüksek düzeyde ihtiyaç olduğunu düşünmektedirler.
    - Erkekler kadınlara göre dini değerler konusunda bilgiyi daha yüksek düzeyde ihtiyaç olarak görmektedirler.
    - Kadınlar erkeklere göre ailede rol ve sorumlulukların paylaşılması konusunda bilgiyi daha yüksek düzeyde ihtiyaç olarak görmektedirler.
    - Genişleme döneminde olan aileler daralma ve başlangıç döneminde olan ailelere göre yetişkin eğitim fırsatlarına rahatlıkla erişebilme, çocuk/ların eğitim olanaklarına erişebilmesi, medya okuryazarlığı (medyanın etkileri vb.) ve aile içi şiddet ve istismarın önlenmesi ve hukuki koruma tedbirleri konusunda bilgiyi daha yüksek düzeyde ihtiyaç olarak görmektedirler.
    - Daralma döneminde olan aileler, genişleme ve başlangıç döneminde olan ailelere göre sosyal güvenlikle ilgili hak ve sorumluluklar konusunda bilgiyi daha düşük düzeyde ihtiyaç olarak görmektedirler.
    - Başlangıç döneminde olan aileler, genişleme döneminde olan ailelere göre dini değerler konusunda bilgiyi daha düşük düzeyde ihtiyaç olarak görmektedirler.
    - Genişleme döneminde olan aileler, daralma ve başlangıç döneminde olan ailelere göre anne/çocuk sağlığı, kişisel sağlık ve hijyen, sağlıklı beslenme, ailede rol ve sorumlulukların paylaşılması ve zararlı madde (sigara, alkol, uyuşturucu vb.) bağımlılığını önleme konusunda bilgiyi daha yüksek düzeyde ihtiyaç olarak görmektedirler.

- Daralma döneminde olan aileler, genişleme döneminde olan ailelere göre aile planlaması (doğum kontrol yöntemleri) konusunda bilgiyi daha düşük düzeyde ihtiyaç olarak görmektedirler.
- Başlangıç döneminde olan aileler, daralma ve genişleme döneminde olan ailelere göre çocuk gelişimi konusunda bilgiyi daha düşük düzeyde ihtiyaç olarak görmektedirler.
- Gelir düzeyi arttıkça dini değerler, anne/çocuk sağlığı ve zararlı madde (sigara, alkol, uyuşturucu vb.) bağımlılığını önleme konusunda bilgi ihtiyaçlarının da azaldığı görülmektedir.
- 5.000 TL ve altı gelire sahip olan aileler, 5.001 TL-10.000 TL gelire sahip olan ailelere göre bakıma muhtaç bireylerin bakımı (hasta, yaşlı, çocuk, engelli) konusunda bilgiyi daha yüksek düzeyde ihtiyaç olarak görmektedirler.
- 5.000 TL ve altı gelire sahip olan aileler, 5.001 TL-10.000 TL gelire sahip olan ailelere göre ilk yardım ve acil durumlarda sağlık hizmetlerinden yararlanma (acil servise gitme, ambulans çağırma) konusunda bilgiyi daha yüksek düzeyde ihtiyaç olarak görmektedirler.
- 5.001 TL-10.000 TL gelire sahip olan aileler, 5.000 TL ve altı gelire sahip olan ailelere göre yaşam dönemlerine göre sağlık sorunları (erkeklerde ilerleyen yaşlarda prostat, kadınlarda menopoz gibi sorunlar, kanser ve kalp rahatsızlıklarından korunma) konusunda bilgiyi daha düşük düzeyde ihtiyaç olarak görmektedirler.
- 2 çocuk sahibi olan aileler, 3 ve daha fazla çocuk sahibi olan ailelere, 1 çocuk sahibi olan ailelere ve çocuk sahibi olmayan ailelere göre çocuk/larının eğitim olanaklarına erişebilmesini daha yüksek düzeyde ihtiyaç olarak görmektedirler.
- Çocuk sayısı arttıkça dini değerler, anne/çocuk sağlığı, çocuk gelişimi ve zararlı madde (sigara, alkol, uyuşturucu vb.) bağımlılığını önleme konusunda bilgi ihtiyaçlarına olan gereksinim de artmaktadır.
- Ailelerin eğitim/bilgi ihtiyaçları cinsiyete göre farklılık göstermemekte olduğundan Hipotez 33 desteklenmemektedir.

- Ailelerin eğitim/bilgi ihtiyaçları aile yaşam dönemlerine, aylık gelire ve çocuk sayısına göre farklılık göstermekte olduğundan Hipotez 34, Hipotez 35 ve Hipotez 36 doğrulanmaktadır.
- Bireylerin aileleri için önemli gördüğü ihtiyaçların önem sıralaması incelendiğinde; 1. Öncelik olarak en yüksek sağlık, bakım ve destek hizmetleri ihtiyacının, 2. öncelik olarak en yüksek eğitim/bilgi ihtiyacının, 3. Öncelik olarak en yüksek ekonomik ihtiyaçların ve 4. öncelik olarak en yüksek eğlence ve kültürel ihtiyaçların yer aldığı belirlenmiştir.

Araştırmadan elde edilen bu sonuçlar doğrultusunda aşağıdaki önerilerde bulunulabilir.

- Aile ihtiyaçlarında Tablo 82’de de görüleceği üzere aile yaşam dönemi ve çocuk sayısının önemli değişkenler olduğu dikkate alındığında bundan sonra yapılacak aile ile ilgili çalışmalarda mutlaka aile yaşam dönemi ve çocuk sayısı değişkenlerine yer verilmesi gerekmektedir.

Tablo 82. Hipotez Testi Sonuçları Özet Tablosu

İhtiyaç Grupları	Cinsiyet	Aile Yaşam Dönemleri	Aylık Gelir	Çocuk Sayısı
Ekonomik İhtiyaçlar		✓		✓
Fiziksel İhtiyaçlar		✓		
Eğlence ve Kültürel İhtiyaçlar				
Duygusal/Psikososyal İhtiyaçlar	✓	✓		
Zaman İhtiyacı		✓		✓
Sağlık, Bakım ve Destek Hizmetleri İht.		✓		✓
Mesleki İhtiyaç	✓	✓		✓
Ulaşım ve İletişim Kaynakları İht.		✓		
Eğitim ve Bilgi İhtiyacı		✓	✓	✓

- Aile yaşam dönemlerinin her bir aşamasında yaşanacak sorunlara karşı hazırlıklı olunması, bu sorunların üstesinden gelinmesi ve ailelerin sahip oldukları kaynakları etkin bir şekilde kullanmaları için genişleme ve daralma döneminde olan ebeveynlerin yaşadıkları deneyim ve beklentileri çocuklarına ya da yeni evlenecek çiftlere aktarmaları gerekmektedir.
- Evle ilgili faaliyetlere zaman ayırma, ev işlerine yardımcı olacak kişi için para, rutin günlük bakım için ücretli yardımcılarının olması (çocuk bakımı, ev işleri, temizlik vb. için) gibi ihtiyaçların kadınlar tarafından erkeklere göre daha yüksek düzeyde ihtiyaç olarak görülmesi kadınlar gelir getiren bir işte çalışsalar bile hala geleneksel cinsiyetçi iş ve sorumluluk paylaşımının devam ettiğini göstermektedir. Evle ilgili işlerin kadının sorumluluğunda olduğu ile ilgili kalıp yargıların yıkılması, toplumsal cinsiyet eşitliği ile ilgili farkındalığın artırılması için özellikle medya, eğitim kurumları ve Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı daha fazla çalışmalar yapmalıdır.
- Eğitim ve bilgi ihtiyaçları kapsamında özellikle genişleme döneminde olan ailelerin diğer dönemde olan ailelere göre daha fazla bilgiye ihtiyaç duydukları görülmektedir. Bu nedenle çeşitli kurumlar tarafından ailelere ilişkin eğitim programları düzenlenirken bu dönemde olan ailelere ağırlık verilmesi gerekmektedir. Ayrıca eğitim konuları belirlenirken bu araştırmada elde edilen sonuçlardan yararlanılarak ihtiyaçlara uygun eğitim programlarının hazırlanması yanı sıra eğitimlerin aile ve tüketici bilimleri uzmanları tarafından verilmesi verilecek eğitimin başarısını arttırmada etkili bir strateji olacaktır.
- Araştırmada gelir düzeyi düşük olan ailelerin sağlıkla ilgili konularda bilgiye daha yüksek düzeyde ihtiyaç duydukları görülmektedir. Sağlıkla ilgili konularda verilecek eğitimlerde gelir düzeyinin de göz önünde bulundurulması gerekmektedir.

- Kadınların finansal okuryazarlık konularında bilgi ihtiyaçlarının erkeklere göre daha yüksek olduğu görülmektedir. Bu anlamda aile ekonomisi konularında düzenlenecek eğitim faaliyetlerine kadınların daha yüksek düzeyde katılımının teşvik edilmesi gerekmektedir. Düzenlenecek eğitim programlarında aile ve tüketici bilimleri uzmanları mutlaka yer almalıdır.
- Ulaşım herkes için temel ihtiyaçtır. Bireyler ekonomik, fiziksel, sosyal, eğitim, mesleki, eğlence ve kültürel, zaman sağlık bakım ve destek hizmetleri gibi ihtiyaçlarını karşılamak için ulaşım ihtiyacı duymaktadırlar. Bu araştırmada da gelir düzeyinin artması ile birlikte Devletin sunduğu ulaşım imkânlarının ihtiyaç olarak görülme düzeyi azalmaktadır. Genişleme dönemindeki aileler tarafından hem toplu taşıma hem de özel araç yüksek düzeyde ihtiyaç olarak görülmektedir. Dolayısıyla özellikle büyük şehirlerde ulaşım ile ilgili planlamalar yapılırken, bu sonuçların göz önünde bulundurulması gerekmektedir.
- Ülkemizde yaşlı nüfusun giderek artıyor olması nedeniyle, toplumun eğitilmesi, yeterli ve uygun sosyal destek ve kurumların oluşturulması konularında bu alanda çalışan tüm bireylere önemli görev ve sorumluluklar düşmektedir. Bireylerin ihtiyaçlarının giderilmesinde sadece ailenin değil, toplumun ve devletin de sorumlu olduğu dikkate alınmalıdır.
- Konut aile bütçesindeki en büyük masraf kalemidir ve aile konut ihtiyacı ile ilgili karar verirken, aile bireylerin her dönemdeki ihtiyaçlarına cevap verebilecek niteliklere sahip olmasına dikkat etmelidir.
- Aileye çocukların katılımı ile beraber sorumluluk duygusunun da etkisi ile sigortalı yaşamın önem kazandığı, ailelerin çocuklarının ve kendilerinin geleceğini güvence altına almak istedikleri görülmektedir. Oysa sigortalı yaşam aileler için sadece çocukla birlikte anlam kazanmamalı, risklere karşı hazırlıklı olmak için hayatın her aşamasında gerekli bilince sahip olunmalıdır.

- Aile yaşam döneminin her aşamasındaki aile ihtiyaçlarının bilinmesi ev ve aile ihtiyaçları için üretim yapan üreticilere hangi mal ve hizmeti üretmeleri konusunda ipuçları verecektir.
- Daha önce aile ihtiyaçlarının incelendiği benzer nitelikte çalışmaların yapılmamış olması araştırmadan elde edilen sonuçların karşılaştırılmasına imkân vermemektedir. Bu nedenle farklı örneklem gruplarıyla, ülke çapında farklı bölgelerde, farklı değişkenler kullanılarak çalışmanın tekrarlanması, hem karşılaştırma olanağı sağlayacak hem de farklı değişkenlerin etkilerinin belirlenmesinde faydalı olacaktır. Ayrıca bu çalışmada oluşturulmuş olan her bir ihtiyaç grubu daha da detaylandırılarak yeni çalışmalar yapılabilir.

KAYNAKÇA

- Adak, N. (2005). Toplumun temel yapı taşı: Aile. *Kurumlara Sosyolojik Bakış*. İstanbul, Birey Yayınevi, 58.
- Aile Araştırma Kurumu. (1997). *Yüksek Enflasyonun Aile içi İlişkiler Üzerine Etkisi (Bilim Serisi 101)*. Ankara
- Aile Araştırma Kurumu. (2002). *Aile Raporu. T.C. Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu Başkanlığı Yayınları, Ankara, Beyda Ofset*.
- Aile ve Sosyal Araştırmalar Genel Müdürlüğü (ASAGEM). (2011). *Türkiye’de ailelerin eğitim ihtiyaçları. Aile ve Sosyal Araştırmalar Genel Müdürlüğü Yayınları, (149), ISBN 978-975-19-5052-9*
- Akıntürk, T., & Karaman, D. A. (2013). Türk Medeni Hukuku Aile Hukuku İkinci Cilt, 15. Edition, Beta Yayıncılık, İstanbul.
- Akkök, F. (1984). Davranışsal yaklaşıma dayalı anne-baba rehberliğinin öğretilbilir çocukların özbakım becerilerinin gelişimine etkisi (Yayınlanmamış doktora tezi). Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Allender, J. A., & Spradley, B. W. (2005). *Community health nursing: Concepts and practice*. Lippincott Williams & Wilkins.
- Altunç, Ö. F., Aydın, C., & Yıldırım, A. (2016). Hanehalkı Harcamalarının Engel Eğrisi Analizi: Muş İli Merkez İlçe Örneği/An Engel Curve Analysis of Household Expenditure: The Case of Central District of Muş Province. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 20(1)*.

- Aluş, Y., (2015). Kültürel ve Toplumsal Gerekliğimiz Açısından Aile Anlayışlarının ve Türk Ailesinin Değerlendirmesi. *PESA Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 1(1), 15-24.
- Anderson, M., & Perrin, A. (2017). Tech adoption climbs among older adults. Pew Research Center, May: 1-22.
- Anonymous. (2012). Meeting the Needs of Young Families Experiencing Homelessness: A Guide for Service Providers and Program Administrators. *An Initiative of the Conrad N. Hilton Foundation and The National Center on Family Homelessness in partnership with The National Alliance to End Homelessness*.
- Anthony, R. A. (2011). Knowledge, attitude, practice and satisfaction on personal financial management among the medical practitioners in the public and private medical services in Malaysia. *Kuala Lumpur: Universiti Kebangsaan Malaysia*.
- Assael, H. (1992). *Consumer behavior and marketing action*. Kent Pub. Co.
- Atkinson, A., & Messy, F. A. (2012). Measuring financial literacy: Results of the OECD/ International Network on Financial Education Pilot Study, *OECD Working Papers on Finance, Insurance and Private Pensions*, No 15, *OECD Publishing*.
- Attree, P. (2005). Parenting support in the context of poverty: a meta-synthesis of the qualitative evidence. *Health & social care in the community*, 13(4), 330-337.
- Aydın, M. (1994). Eğitim Yönetimi, Hatipoğlu Yayınevi, Ankara.

- Aydın, M. Z. (2008). Çocuğun eğitiminde ailenin önemi. *V. Aile Şurası, Aile Destek Bildirileri, Ankara.*
- Baard, P. P., Deci, E. L., & Ryan, R. M. (2004). Intrinsic Need Satisfaction: A Motivational Basis of Performance and Well-Being in Two Work Settings 1. *Journal of applied social psychology, 34(10), 2045-2068.*
- Bağlan, K. S. F. (2014). *Koruyucu psikoloji.* Timaş Yayınları.
- Bahar, H. İ. (2009). Sosyoloji (3. baskı). *Ankara: Usak Yayınları.*
- Bahar, A., & Parlar, S. (2007). Yaşlılık ve evde bakım. *Fırat Sağlık Hizmetleri Dergisi, 2(4), 32-39.*
- Bahar, G., Bahar, A., & Savaş, H. A. (2009). Yaşlılık ve yaşlılara sunulan sosyal hizmetler. *Fırat Sağlık Hizmetleri Dergisi, 4(12), 85-98.*
- Baran, H. (2007). Ailelerin Konut Satın Alma Tutum ve Davranışları Üzerinde Bir Araştırma. *Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.*
- Bascom, G. (2017). Transportation Related Challenges for Persons' with Disabilities Social Participation. *Utah State University Logan, Utah.*
- Baumeister, R. F., & Leary, M. R. (1995). The need to belong: desire for interpersonal attachments as a fundamental human motivation. *Psychological bulletin, 117(3), 497.*
- Baymur, F. (1994). Genel Psikoloji (11. Baskı). *Ankara: İnkılap Kitabevi.*
- Benokraitis, N. V. (2015). *Marriages and families: Changes, choices, and constraints.* Upper Saddle River, NJ: Prentice Hall.

- Benson, S. G., & Dundis, S. P. (2003). Understanding and motivating health care employees: integrating Maslow's hierarchy of needs, training and technology. *Journal of nursing management*, 11(5), 315-320.
- Berköz, L. (2008). İstanbul'da korunaklı tek-aile konutları: Konut kalitesi ve kullanıcı memnuniyetinin belirlenmesi. *İTÜDERGİSİ/a*, 7(1).
- Bernard, Y., & Colli, J. C. (1989). Dictionnaire économique et financier
- Bilgin, S., Çoban, G. I., & Tanriverdi, D. (2012). Reliability and validity of the family needs scale in a Turkish population. *Rehabilitation Nursing*, 38(5), 247-253.
- Blanchard-Fields, F., Stein, R., & Watson, T. L. (2004). Age differences in emotion-regulation strategies in handling everyday problems. *The Journals of Gerontology Series B: Psychological Sciences and Social Sciences*, 59(6), P261-P269.
- Bouvier, M., Ibarrola, J. & Pasquarelli, N. (1977). Marksist Ekonomi Sözlüğü, İstanbul, 214.
- Carter, B. L., & McGoldrick, M. (2005). The expanded family life cycle: Individual, family, and social perspectives. 3. Ed, New York, ISBN: 0-205-40981-4
- Charles, S. T., & Carstensen, L. L. (2007). Emotion regulation and aging. *Handbook of emotion regulation*, 307, 327.
- Clark, W., Deurloo, M., & Dieleman, F. (2006). Residential mobility and neighbourhood outcomes. *Housing Studies*, 21(3), 323-342.
- Coate, R. A., & Rosati, J. A. (Eds.). (1988). *The power of human needs in world society*. L. Rienner.

- CODATU (2009). Who Pays What for Urban Transport? Handbook of Good Practices, *Imprimerie France-Quercy*, France.
- Cohen, S., & Syme, S. L. (1985). Social support and health. Orlando, Academic Press.
- Cole, I., Batty, E., & Green, S. (2011). Low-income neighbourhoods in Britain: the gap between policy ideas and residents' realities. *York: The Joseph Rowntree Foundation*.
- Cooper M.C. (1975). *Easter hill village-Some social implications for design*, The Pros Press, New York.
- Cox, M. J., & Paley, B. (1997). Families as systems. *Annual review of psychology*, 48(1), 243-267.
- Coyne, S. M., Padilla-Walker, L. M., Fraser, A. M., Fellows, K., & Day, R. D. (2014). "Media Time= Family Time" Positive Media Use in Families With Adolescents. *Journal of Adolescent research*, 29(5), 663-688.
- Cutler, S. J., & Hendricks, J. (1990). Leisure and time use across the life course. *Handbook of aging and the social sciences*, 3, 169-185.
- Cüceloğlu, D. (2003). İnsan ve Davranışı, Psikolojinin temel kavramları, 12. Baskı. *İstanbul*.
- Çağdaş, A., & Seçer, Z. Ş. (2005). *Anne-baba eğitimi*. Eğitim Kitabevi.
- Çelik, Y. (2006). Sürdürülebilir kalkınma kavramı ve sağlık. *Hacettepe Sağlık İdaresi Dergisi*, 9(1), 19-37.
- Çingir, H. (2009). *Örnekleme Kuramı*. Bizim Büro Basımevi Yayın Dağ. Tic. Ltd. Şti. Ankara, ISBN: 975-6151-10-2.

- Çoban, A. İ. (2009). Adölesan evlilikleri. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 16(16), 37-50.
- Da Costa Ganzo Fernandez, J. A., de Oliveira, R., & Hochheim, N. (2002). Application of family life cycle concept in determining potential segment for housing projects: case study of two downtown projects in Florianópolis, Brazil. *Property Management*, 20(5), 312-325.
- Dailey, W. H. J. (2002). An assessment of public transportation needs of the aging population in Fresno and Madera counties, California.
- Davis, E. P., & Carr, R. A. (1992). Budgeting practices over the life cycle. *Financial Counseling and Planning*, 3(1), 3-16.
- De Bustillo Llorente, R. M., & Macias, E. F. (2005). Job satisfaction as an indicator of the quality of work. *The Journal of Socio-Economics*, 34(5), 656-673.
- Deci, E. L., & Ryan, R. M. (2000). The "what" and "why" of goal pursuits: Human needs and the self-determination of behavior. *Psychological inquiry*, 11(4), 227-268.
- DeFrain, J., & Asay, S. (2013). Strong families around the world: An introduction to the family strengths perspective. In *Strong Families Around the World* (pp. 17-26). Routledge.
- Dikeçligil, F. B. (2012). Aileye Dair Kabullerin Ezber Bozumu. *Muhafazakâr Düşünce Dergisi Sayı 31: AİLE*, 21.
- Dinan, K. A. (2009). Budgeting for basic needs: A struggle for working families. National Center for Children in Poverty. *Mailman School of Public Health*. Columbia University.

- Doğan, İ. (2007). Vatandaşlık, demokrasi ve insan hakları. *Ankara: Pegem Yay.*
- Dönmez, M. (1997). Eskişehir’de Ailelerin Konut Değiştirmelerinde Etkili Olan Faktörlerin Belirlenmesi. *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. Ankara: Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü.
- Du, R. Y., & Kamakura, W. A. (2006). Household life cycles and lifestyles in the United States. *Journal of Marketing Research*, 43(1), 121-132. ISSN: 0022-2437
- Dunst, C. J., Cooper, C. S., Weeldreyer, J. C., Snyder, K. D., & Chase, J. H. (1988). *Family needs scale. Enabling and empowering families: Principles and guidelines for practice*. Cambridge, MA: Brookline Books, 149-151.
- Dunst, C. J., Trivette, C.M., & Deal, A. G. (1988). *Enabling and empowering families: Principles and guidelines for practice*. Cambridge, MA: Brookline Books.
- Dunst, C. J., Trivette, C. M., & Deal, A. G. (1994). *Supporting and strengthening families: Methods, strategies, and outcomes (Vol. 1)*. Cambridge, MA: Brookline Books.
- Dural, M., Öğüz, T., & Gümüş, M. A. (2014). Türk Özel Hukuku, C III, Aile Hukuku. *Filiz Kitapevi*
- Duvall, E.M (1962). *Family Development*. New York: J.B. Lippincott Company. Philadelphia and New York.
- Duvall, E. M. (1977). *Marriage and family development* (5th ed.) Philadelphia: Lippincott.

- Engels, F., & Somer, K. (1974). *Ailenin, Özel Mülkiyetin ve Devletin kökeni*. Sol Yayınları.
- Erdem, E. (2008). Maslow'un İhtiyaçlar Hiyerarşisi Kuramına Göre Konutların Swot Analizi İle Değerlendirilmesi. *Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Ankara*
- Erden, M., & Akman, Y. (2000). Gelişim Ve Öğrenme-Öğretme. *Baskı, Ankara: Arkadaş Yayınevi*.
- Eren, E. (1993). Yönetim Psikolojisi. *İÜ İşletme Fakültesi İşletme İktisadi Enstitüsü Yayını, İstanbul*.
- Eroğlu, F., (1996). Davranış Bilimleri. *Baskı, Beta Basım Yayım, İstanbul*.
- Ersanlı, K., & Koçyiğit, M. (2013). Ait Olma Ölçeği'nin Psikometrik Özellikleri. *Turkish Studies, 751, 764*.
- Es, M., & Akın, Ö. (2008). Konut memnuniyeti. *Yerel Siyaset Dergisi, 25, 73-80*.
- Equality and Human Rights Commission. (2009). Working better: meeting the changing needs of families, workers and employers in the 21st century.
- Eurobarometer, F. (2008). Family life and the needs of an ageing population. *Analytical report*.
- Fadıloğlu, Ç. (2006). Yaşlılığın toplumsal boyutu. *İleri Geriatri Hemşireliği. 1st ed. İzmir, Meta Basım, 19-34*.
- Fidan, F., & Özdemir, M. Ç. (2011). Ev hizmetlerinde çalışan kadınlar ya da evlerin kadınları. *Çalışma İlişkileri Dergisi, 2(1), 79-89*.

- Framo, J. L. (1994). The family life cycle: impressions. *Contemporary family therapy, 16*(2), 87-117.
- Frey, L. M., & Wilhite, K. (2005). Our five basic needs: Application for understanding the function of behavior. *Intervention in School and Clinic, 40*(3), 156-160.
- Gauthier, A. H., & Smeeding, T. M. (2003). Time use at older ages: Cross-national differences. *Research on Aging, 25*(3), 247-274.
- Giddens, A. (2006). *Sociology*. Polity Press, Cambridge.
- Gilligan, M., Sutor, J., Nam, S., Routh, B., Rurka, M., & Con, G. (2017). Family networks and psychological well-being in midlife. *Social Sciences, 6*(3), 94.
- Gilly, M. C., & Enis, B. M. (1982). Recycling the family life cycle: A proposal for redefinition. *ACR North American Advances*.
- Gladding, S. T. (2002). *Family therapy: History, theory and practice*. Columbus.
- Glasser, W. (1999). *Choice theory: A new psychology of personal freedom*. Harper Perennial.
- Goble, F. G. (1970). *The third force: The psychology of Abraham Maslow*.
- Goldenberg, H., & Goldenberg, I. (2012). *Family therapy: An overview*. Cengage learning.
- Goldsmith, E. B. (2005). *Resource management for individuals and families*. Cengage Learning.

- Gordon, D., Heslop, P., Pantazis, C., & Patsios, D. (2001). Survey of Guernsey Living Standards, Report on Phase One: The Necessities of Life. *Guernsey: States of Guernsey/Bristol: Townsend Centre for International Poverty Research*.
- Gökçe, B. (1996). *Türkiye'nin toplumsal yapısı ve toplumsal kurumlar*. Savaş Yayınevi.
- Gümüş, M. A. (2008). *Teoride ve uygulamada evliliğin genel hükümleri ve mal rejimleri (TMK m. 185-281)*. Vedat Kitapçılık.
- Gür, B. S., & Kurt, T. (2011). Türkiye’de ailelerin eğitim ihtiyaçları (Educational needs of families in Turkey). *Aile ve Toplum*, 7(27), 33-62.
- Gürpınar, D. (2013). Eşlerin Evlilik Birliğinin Giderlerine Katılma BorcuThe Dept of the Married Couples for Paying the Expenses of the Family. *Journal of Yaşar University*, 8(Özel), 1293-1340.
- Güven, S. (1991). Aile yaşam dönemleri ve özelliklerinin ev idaresi ilkeleri yönünden incelenmesi, *Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü. Yayınlanmamış Doktora tezi*. Ankara
- Hall, L. M., & Goodenough, T. (2007). Self-Actualization Scale For Needs Assessment (SASNA). *Needs Analysis Scaling Tool*. Retrieved January, 12, 2016.
- Hanley, B., Tassé, M. J., Aman, M. G., & Pace, P. (2003). Psychometric properties and norms of the Family Needs Scale. *Journal of Child and Family Studies*, 12(1), 41-48.
- Haralambos, M. (1980). *Sociology Themes and Perspectives*, University Tutorial Pres, Suffolk, 325-368.

- Havutçu, A. (2006). *Evlilik Birliğinin Temsili. Seçkin Yayıncılık. Ankara. ISBN: 975 02 0127 2.*
- Heckert, T. M., Cuneio, G., Hannah, A. P., Adams, P. J., Droste, H. E., Mueller, M. A., ... & Roberts, L. L. (2000). Creation of a new needs assessment questionnaire. *Journal of Social Behavior and Personality, 15*(1), 121.
- Higgins, C., Duxbury, L., & Lee, C. (1994). Impact of life-cycle stage and gender on the ability to balance work and family responsibilities. *Family relations, 144-150.*
- Hill, R. (2017). *Family Development in Three Generations: A Longitudinal Study of Changing Patterns of Planning and Achievement.* Routledge.
- Hirsch, D., & Smith, N. (2010). Family values: Parents' views on necessities for families with children. Department for Work and Pensions Research Report No 641.
- Hogarth, J. M. (1991). Asset management and retired households: Savers, dissavers, and alternators. *Financial Counseling and Planning, 2*(2), 97-121.
- Home Science (2010). http://www.nios.ac.in/srsec321newE/3_21-E-Lesson-10.pdf
- Huang, J., Birkenmaier, J., & Kim, Y. (2014). Job loss and unmet health care needs in the economic recession: different associations by family income. *American journal of public health, 104*(11), e178-e183.
- Hull, C. L. (1943). Principles of behavior: An introduction to behavior theory.

- Parker, K. (2012). The boomerang generation: Feeling Ok about living with mom and dad. Washington, DC: Pew Research Center Social and Demographic Trends project, March.
- Isenring, B. & Kessler, M. A. (2010). Basler Kommentar, Zivilgesetzbuch I, Art. 1-456 ZGB, 4. Auflage, Basel 2010.
- Jones, M. (1990). *Time use of the elderly*. Canadian Social Trends. Summer: 28-30.
- Kalelioğlu, M. R., & Özgür, E. M. (2013). İkametgâh Memnuniyeti Bağlamında Konut Yeri Seçimi ve İkametgâh Hareketliliği: Bolu Kenti Örneği. *Coğrafi Bilimler Dergisi*, 11(2), 149-168.
- Karahan, E. (2008). *Konut Kariyerini Etkileyen Faktörler ve Konut Talebini Açıklamaya Yönelik Kavramsal Bir Model*, Doctoral dissertation, Fen Bilimleri Enstitüsü.
- Kavut, S. (2015). Kuşaklararası iletişim farklılıklarının aile içi iletişime etkisi. *Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul*.
- Kellekçi, Ö. L., & Berköz, L. (2006). Konut ve çevresel kalite memnuniyetini yükselten faktörler. *İTÜDERGİSİ/a*, 5(2). 167-178
- Kelly, J. R. (1997). Activity and ageing: challenge in retirement in work leisure and well being.
- Kılıç, Ç. (2010). Aile eğitim programları ve Türkiye'deki örnekleri. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 10(1).

- Kılıç, L. (2004). Aile Ekonomisi, *Anadolu Üniversitesi Yayını*. No: 1427. books.google.com.tr/books?isbn=9750601645
- Kılıç, M. (2015). Aile ve Serbest Zaman İlişkisi: Düzce Örneği. *Düzce Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 5(1), 27-49.
- Kır, İ. (2011). Toplumsal bir kurum olarak ailenin işlevleri. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 10(36), 381-404.
- Kocacık, F. (1998). *Tüketim Eğilimleri ve sorunları: Sivas Merkez ilçe örneği*. Cumhuriyet Üniversitesi.
- Kocatürk, F., & Bölen, F. (2010). Kayseri'de konut alanı yer seçimi ve hanehalkı hareketliliği. *İTÜDERGİSİ/a*, 4(2).
- Koç, M., İskender, M., Çolak, T. S., Düşünceli, B., & Koç, Z. (2016). Ailenin karşıladığı temel psikolojik ihtiyaçlar. *Kadın Araştırmaları Dergisi*.
- Kotler, P. (2000). Marketing management: The millennium edition. *Marketing management*, 23(6), 188-193.
- Könezoğlu, B. (2006). Aile ve ailenin korunması. *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara*.
- Lawrence, P. R., & Nohria, N. (2002). *Driven: How human nature shapes our choices*, San Francisco: Jossey-Bass, (2).
- Lee, S. L., Park, M. H., & Montalto, C. P. (2000). The effect of family life cycle and financial management practices on household saving patterns. *International Journal of Human Ecology*, 1(1), 79-93.

- Li, M. (2008). *Factors influencing households' demand for life insurance* (Doctoral dissertation, University of Missouri--Columbia).
- Losby, J. L. (2008). *Saving strategies: decisions and sacrifices low-income parents make to secure a better future for their families*. University of Iowa.
- Lusardi, A. (2008). *Household saving behavior: The role of financial literacy, information, and financial education programs* (No. w13824). National Bureau of Economic Research.
- MacDermid, S. M., Huston, T. L., & McHale, S. M. (1990). Changes in marriage associated with the transition to parenthood: Individual differences as a function of sex-role attitudes and changes in the division of household labor. *Journal of Marriage and the Family*, 475-486.
- Martinengo, G., Jacob, J. I., & Hill, E. J. (2010). Gender and the work-family interface: Exploring differences across the family life course. *Journal of Family Issues*, 31(10), 1363-1390.
- Maslow, A. (1970). *Motivation and Personality*. New York: Harper&Publishers.
- Mattessich, P., & Hill, R. (1987). Life cycle and family development. In *Handbook of marriage and the family* (pp. 437-469). Springer, Boston, MA.
- Max-Neef, M. A. (1991). *Human scale development: conception, application and further reflections* (No. 04; HC125, M3.).
- McClelland, D. C. (1965). Toward a theory of motive acquisition. *American psychologist*, 20(5), 321.
- McCormack, L., Bann, C., Uhrig, J., Berkman, N., & Rudd, R. (2009). Health insurance literacy of older adults. *Journal of Consumer Affairs*, 43(2), 223-248.

- Mckay, S. Ve Collard, S. (2003). Developing Deprivation Questions for the Family Resources Survey.
- McKay, S., & Collard, S. (2003). *Developing deprivation questions for the Family Resources Survey*. Department for Work and Pensions. Working Paper Number 13.
- Micomonaco, J. P. (2003). *Borrowing Against the Future: Practices, attitudes and knowledge of financial management among college students*, Doctoral dissertation, Virginia Tech.
- Mikus, K. C., Benn, R., & Weatherston, D. (Eds.). (1994). *On Behalf of Families: a sourcebook of training activities for early intervention*. Merrill-Palmer Institute.
- Miller, B. C. (1986). *Family research methods*. The United States: Sage Publications.
- Millî Eğitim Bakanlığı (MEB). (2011). *Ailede Kaynakları Kullanma*. Aile ve Tüketici Hizmetleri.
www.megep.meb.gov.tr/mte.../Ailede%20Kaynakları%20Kullanma.pdf
- Moore, T.J., & Asay, S.M. (2008). *Family resource management*. Thousand Oaks, CA: Sage Publications, Inc.
- Murdock, P.G. (1949). *Social Structure*. The Macmillan Company. New York Collier-Macmillan Limited, London.
- Murphy, P. E., & Staples, W. A. (1979). A modernized family life cycle. *Journal of consumer research*, 6(1), 12-22.

- Murray, H. A. (1938). Explorations in personality: A clinical and experimental study of fifty men of college age. New York, *Oxford University Press*.
- Newstrom, J. W., Davis, K., & Pierce, J. L. (1993). Organizational behavior: Human behavior at work. New York: McGraw-Hill.Inc.
- Nirun, N. (1994). Sistematik sosyoloji yönünden aile ve kültür, Ankara, *Atatürk Kültür Merkezi Yayınları*.
- Nunnally, J. C., Bernstein, I. H., & Berge, J. M. T. (1967). *Psychometric theory* (Vol. 226). New York: McGraw-hill.
- Okroku, I. O. (1971). Family Life-Cycle and Residential Mobility In Puerto-Rico. *Sociology and Social Research*, 55(3), 324.
- Oleson, M. (2004). Exploring the relationship between money attitudes and Maslow's hierarchy of needs. *International journal of consumer studies*, 28(1), 83-92.
- Öz, F. (1992). Yaşlılıkta ruh sağlığı. *Türk Hemşireler Dergisi*, 42(2), 5-8.
- Özelçi Eceral, T., & Uğurlar, A. (2017). Hanehalkı Konut Hareketliliğini Etkileyen Faktörler: Ankara Örneği. *Planlama Dergisi*, 27(3), 347-361.
- Özdemir, Ş. Torlak, Ö., & Vatandaş, C. (2013). Aile yaşam döngüsü ve tüketim. *Sekam Yayınları* (4)
- Özdemir, Ş., Vatandaş, C., & Torlak, Ö. (2009). Sosyal problemleri çözmede aile yaşam döngüsünün (AYD) önemi. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 16(16), 7-18.

- Özekes, M. (2011). Ergenlik döneminde boş zaman aktivitelerinin incelenmesi. *Ege Eğitim Dergisi*, 12(1), 1-21.
- Özgür, E. M., & Yasak, Ü. (2009). Şehir içi ikametgâh hareketliliğine kuramsal bir bakış. *Coğrafi Bilimler Dergisi*, 7(1), 39-50.
- Özgüven, İ. E. (2000). *Evlilik ve aile terapisi*. PDREM Yayınları.
- Özgüven, İ. E. (2001). *Ailede iletişim ve yaşam*. PDREM Yayınları.
- Özmete, E. (2010). Aile Yaşam Kalitesi Dinamikleri: Aile İletişimi, Ebeveyn Sorumlulukları, Duygusal, Duygusal Refah, Fiziksel/Materyal Refahın Algılanması. *Journal of International Social Research*, 3(11).
- Öztan, B. (2004). *Aile hukuku: Evliliğin kurulması-evliliğin hükümleri-evlilikte mal rejimi-evliliğin sona ermesi*. Turhan kitabevi.
- Öztürk, A. (2015). Aile içi uyumlu etkileşim: Ailede ebeveyn çocuk etkileşimi. *Anadolu Üniversitesi Yayını*, No: 2688.
- Öztürk, S. (2006). Aile içi iletişimin ergenin duygusal sağlığına etkisi (Keçiören ilçesi örneği). *Ankara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara*.
- Pamukçu, A. E. (2015). *Konut ve yakın çevresinde memnuniyet ve aidiyetin irdelenmesi: Bakırköy örneği*, Doctoral dissertation, Fen Bilimleri Enstitüsü İç Mekân Tasarımı, Bahçeşehir Üniversitesi.
- Parsons, T. (1955). *Family: Socialization and interaction process*. New York: The Free Press.

- PatDasler M. A. (2003). *Adapting the home*. USA: University of Florida Press, Yayın No: FVS2215/FY630.
- Pendergast, D., & Dewhurst, Y. (2012). Home economics and food literacy: An international investigation. *International Journal of Home Economics*, 5(2), 245.
- Pe-Pua, R., Gendera, S., Katz, I., & O'Connor, A. (2010). Meeting the needs of Australian Muslim families: Exploring marginalisation, family issues and 'best practice' in service provision. *Social Policy Research Centre, Sydney, SPRC Reports, Report, 9*, 2010.
- Poduska, B. (1992). Money, marriage, and Maslow's hierarchy of needs. *American Behavioral Scientist*, 35(6), 756-770.
- Polan, E. U., & Taylor, D. R. (2019). *Journey across the life span: Human development and health promotion*. FA Davis.
- Politi, M. C., Kaphingst, K. A., Kreuter, M., Shacham, E., Lovell, M. C., & McBride, T. (2014). Knowledge of health insurance terminology and details among the uninsured. *Medical Care Research and Review*, 71(1), 85-98.
- Putz, K. (2012). *Transitions: The family life cycle and the empty nest. A Research Paper*. In Partial Fulfillment of the Requirement for the Degree of Master of Arts in Adlerian Counseling and Psychotherapy
- Peterson, A. V. (2008). *Pete's pathogram: Pathway to success*. US: Action Printing.
- Queralt, M., & Witte, A. D. (1999). Estimating the unmet need for services: A middling approach. *Social Service Review*, 73(4), 524-559.

- Ramsay, D. (2008). Adapting to the changing transportation needs of older adults: coordinating transportation services in Victoria BC.
- Rexroat, C., & Shehan, C. (1987). The family life cycle and spouses' time in housework. *Journal of Marriage and the Family*, 737-750.
- Rodgers, R. (1960, August). Proposed modifications of Duvall's family life cycle stages. In *American Sociological Association Meeting, New York*.
- Rowntree, B. S. (1901). *Poverty: A study of town life*. Macmillan.
- Ryan, C. L., & Lewis, J. M. (2017). *Computer and internet use in the United States: 2015*. US Department of Commerce, Economics and Statistics Administration, US Census Bureau.
- Ryan, R. M., & Deci, E. L. (2000). Self-determination theory and the facilitation of intrinsic motivation, social development, and well-being. *American psychologist*, 55(1), 68.
- Saeednia, Y., & Nor, M. M. (2013). Measuring hierarchy of basic needs among adults. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 82, 417-420.
- Samat, M. (2010). Evlilik birliğinin korunması. *Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Özel Hukuk (Medeni Hukuk) Anabilim Dalı. Yüksek Lisans Tezi. Ankara*.
- Schaninger, C. M., & Danko, W. D. (1993). A conceptual and empirical comparison of alternative household life cycle models. *Journal of Consumer Research*, 19(4), 580-594.
- Schiffman, L. G., & Kanuk, L. L. (1997). *Consumer Behavior*, Prentice Hall, New Jersey.

- Scholte, E., & Van der Ploeg, J. (2015). The Family Questionnaire: A measure to assess the quality of family functioning. *Journal of Family Issues*, 36(13), 1810-1828.
- Seaman, P., Turner, K., Hill, M., Stafford, A., & Walker, M. (2006). Parenting and children's resilience in disadvantaged communities: Findings. *Retrieved April, 10, 2008*.
- Seker, S. E. (2014). Maslow'un İhtiyaçlar Priamiti (Maslow Hierarchy of Needs). *YBS Ansiklopedisi*, 1, 35-37.
- Serio, C. D., Kreutzer, J. S., & Witol, A. D. (1997). Family needs after traumatic brain injury: a factor analytic study of the Family Needs Questionnaire. *Brain injury*, 11(1), 1-10.
- Sezal, İ. (2002). Toplum ve Aile. *Sosyolojiye Giriş (Editör: İhsan Sezal)*, Ankara, Martı Yayınları.
- Sezgin, G. (1999). Yaşlılık, Yaşlanmaya Hazırlık. *Sosyal Hizmetler Dergisi*, 1(10), 21-26.
- Shifron, R. (2010). Adler's need to belong as the key for mental health. *Journal of Individual Psychology*, 66(1), 10-29.
- Shkurko, T. A. (2014). Socio-psychological needs of parents and characteristics of relationships in family. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 146, 477-482.
- Singh, A. (1979). The 'Basic Needs' approach to development vs the new international economic order: The significance of Third World industrialization. *World Development*, 7(6), 585-606.

- Solak, A. (2008). *Çocuklarda ve gençlerde şiddet, saldırganlık ve suçluluk duyguları açısından anne-baba eğitimi*, Ankara, Hegem Yayınları.
- Subası, N., & Öztekin, Z. (2005). Some Opinions of the Elderly Living in Çankaya on the Elderly Care (Çankaya İlçesinde Yaşayan Yaşlıların Yaşlı Bakımı Konusundaki Bazı Düşünceleri).
- Solomon, M. A. (1973). A developmental, conceptual premise for family therapy. *Family Process*, 12(2), 179-188.
- Ström, S. (2010). Housing and first births in Sweden, 1972–2005. *Housing Studies*, 25(4), 509-526.
- Sweet, A. J. (1990). Changes in the life-cycle composition of US population and Demand for Housing içinde Myers D. *Housing Demography: Linking Demographic Structures and Housing Choices*, 35-61.
- Şahin, F. T., & Özbey, B. U. S. (2007). Aile eğitim programlarına niçin gereksinim duyulmuştur? Aile eğitim programları neden önemlidir? *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 12(12).
- Şanlıer, N., Konaklıoğlu, E., & Güçer, E. (2009). Gençlerin beslenme bilgi, alışkanlık ve davranışları ile beden kütle indeksleri arasındaki ilişki. *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 29(2).
- Şener, A., & Terzioğlu, G. R. (2005). Determining the expenditure, investment and saving patterns in respect of family life cycles. *Aile ve Toplum Dergisi (Family and Society Journal)*, 2(8), 53-59.
- Şenol, D., & Erdem, S. Yaşlılık Ve Yaşlı Kadınlarda Huzurevi Algısı: Nitel Bir Çalışma. *Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 7(2), 31-50.

Şimşek, A. (2009). *Öğretim tasarımı*. Nobel Yayın Dağıtım.

Şimşek, Z. (2012). Mevsimlik Tarım İşçilerinin ve Ailelerinin İhtiyaçlarının Belirlenmesi Araştırması 2012. *Nüfus, Tarım İşgücü göçü, Yaşam Koşulları, Üreme Sağlığı, Özet Rapor, Harran Üniv. Ve Birleşmiş Milletler Nüfus Fonu Yay.*

Tarı, R., & Pehlivanoglu, F. (2007). Kocaeli İlinde Tüketici Davranışlarının Gelir-Harcama Grupları İlişkisi Açısından Analizi (Tüketim Harcamaları Profili). *Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, (13), 192-210.

Taşdelen, P., & Ateş, M. (2012). Evde bakım gerektiren hastaların bakım gereksinimleri ile bakım verenlerin yükünün değerlendirilmesi. *Hemşirelikte eğitim ve araştırma dergisi*, 9(3), 22-29.

Taylor, R. D., & Roberts, D. (1995). Kinship support and maternal and adolescent well-being in economically disadvantaged African-American families. *Child development*, 66(6), 1585-1597.

Toprak, H. K. (2008). Dinin Aile Bütünlüğüne Katkısı ve Diyanet İşleri Başkanlığı'nın Aile Destek Hizmetleri. *Başbakanlık Aile ve Sosyal Araştırmalar Genel Müdürlüğü V. Aile Şûrası Aile Destek Hizmetleri Bildirileri*, 65-71.

Toprak, İ., Soydal, T., Bal, E., İnan, F., Aksakal, N., Altinyollar, H., ... & Doğan, S. (2002). Yaşlı sağlığı. *Ankara. T.C. Sağlık Bakanlığı Temel Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü*, 8-12.

Turan, N. (1992). Sosyal kişisel çalışma: birey ve aile için sosyal hizmet. *Duyan V., editör*

- Türk Dil Kurumu (TDK). (2014). Türk Dil Kurumu. http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_bts&arama=kelime&guid=TDK.GTS.5489f2064eea42.74611069 Erişim Tarihi: 08.12.2014
- Türk Kanunu Medenisi (TKM). (1926). 743 sayılı Türk Kanunu Medenisi. *Resmi Gazete (339 sayılı)*.
- Türk Medeni Kanunu (TMK). (2001). 4721 Sayılı Türk Medeni Kanunu. *Resmi Gazete (24607 sayılı)*.
- Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK). (2015). Zaman kullanım araştırması (Yayın No:18627). Ankara
- Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK). (2018). İstatistiklerle aile (Yayın No: 27597). Ankara
- Türkdoğan, T., & Duru, E. (2012). Üniversite Öğrencileri Temel İhtiyaçlar Ölçeğiâ nin (ÜÖTİÖ) Geliştirilmesi: Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 31(31), 81-91.
- Van Ecke, Y., Chope, R. C., & Emmelkamp, P. M. (2006). Bowlby and Bowen: Attachment Theory and Family Therapy. *Counseling & Clinical Psychology Journal*, 3(2).
- Varghese, M.A., Ogale, N.N., & Srinivasan, K. (1996). Home management, New age International (P) LTD, *Publishing New Delhi*.
- Van der Vlist, A. J., Gorter, C., Nijkamp, P., & Rietveld, P. (2002). Residential mobility and local housing-market differences. *Environment and Planning A*, 34(7), 1147-1164.

- Waxman, E., Santos, R., Daley, K., Fiese, B. Koester, B., & Knowles, E. (2017). In Short Supply: American Families Struggle To Secure Everyday Essentials. Executive Summary. Feeding America
- Wells, W. D., & Gubar, G. (1966). Life cycle concept in marketing research. *Journal of Marketing Research*, 3(4), 355-363.
- WHO (1994). Basic Documents. (40th Ed.), Geneva.
- Xiao, J. J. (1996). Effects of family income and life cycle stages on financial asset ownership. *Journal of Financial Counseling and Planning*, 7, 21.
- Xiao, J. J., & Noring, F. E. (1994). Perceived saving motives and hierarchical financial needs. *Financial Counseling and Planning*, 5(1), 25-44.
- Yadollahi, M., & Paim, H. L. (2011). A theoretical study of family resource management. *Journal of American Science*, 7(2):1-6. ISSN: 1545-1003.
- Yalçın, A. F. (2007). Başarı kimliği geliştirme programının etkililiği. *Yayımlanmamış doktora tezi, Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.*
- Yapıcı, Ş. (2010). Türk toplumunda aile ve eğitim ilişkisi. *Turkish Studies*, 5(4), 1544-1570.
- Yazıcıoğlu, Y. (2012). Aile içi Uyumlu İletişim. *Anadolu Üniversitesi. Yayın No: 2688*
- Yerli, G. (2017). Yaşlılık Dönemi Özellikleri ve Yaşlılara Yönelik Sosyal Hizmetler. *Journal of International Social Research*, 10(52).

Yıldırım, E. (2005). Bir modernite rüyası: Ailenin sonu mu? Kütahya yetiştirme yurdu örneği. *Aile ve Toplum*, 2(8), 93-102.

Yılmaz, H. (2007). Sevgili Anne ve Babacığım, Lütfen Bu Kitabı Okur musunuz! (27. Baskı). *Konya: Çizgi Kitabevi*.

Zabriskie, R. B., & McCormick, B. P. (2001). The influences of family leisure patterns on perceptions of family functioning. *Family relations*, 50(3), 281-289.

EK.1

ARAŞTIRMA ANKETİ

ANKET NO:

Tarih:

AİLE İHTİYAÇLARININ İNCELENMESİ: EŞLER ARASI KARŞILAŞTIRMA

Saygıdeğer Katılımcı,

Bu araştırma aile ihtiyaçlarının incelenmesi amacıyla planlanan doktora tezi kapsamında yapılmaktadır. Cevaplar yalnızca bilimsel amaçlar için kullanılacak ve kesinlikle bilgileriniz gizli tutulacaktır. Bu formun üzerine isminizi ve adresinizi yazmanız istenmemektedir. Araştırmaya katılım tamamen gönüllülük esasına dayanmaktadır. Olup araştırmaya katılımı kabul edip vazgeçmeniz halinde herhangi bir sorumluluğunuz bulunmayacaktır. Görüşleriniz bu araştırma için çok değerlidir. Göstermiş olduğunuz ilgi ve işbirliği için şimdiden teşekkür ederiz.

| İşil EKER

Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
Aile ve Tüketici Bilimleri Bölümü, Doktora Öğrencisi
e-mail: ekerisil@hotmail.com

I. Aileler Hakkında Genel Bilgiler

1	Cinsiyetiniz?	2	Yaşınız .....
	1( ) Kadın 2( ) Erkek		
3	Hanehalkı aylık ortalama gelir toplamı (eşin maaşı, diğer gelirler dahil) : ..... TL		
4	Mesleğiniz.....		
5	Evlilik süreniz.....(yıl)		

6	Öğrenim durumunuz?	7	Eşinizin öğrenim durumu?
1 ( )	İlkokul ve daha az	1 ( )	İlkokul ve daha az
2 ( )	Ortaokul	2 ( )	Ortaokul
3 ( )	Lise	3 ( )	Lise
4 ( )	Üniversite	4 ( )	Üniversite
5 ( )	Lisansüstü Mezunu	5 ( )	Lisansüstü Mezunu
6 ( )	Diğer (Açıklayınız)	6 ( )	Diğer (Açıklayınız)

8	Sahip olduğunuz çocuk sayısı?	9	Varsa Çocuk/larınızın yaşlarını belirtiniz
1 ( )	Yok	1 ( )	1. Çocuğun yaşı.....
2 ( )	1	2 ( )	2. Çocuğun yaşı.....
3 ( )	2	3 ( )	3. Çocuğun yaşı.....
4 ( )	3	4 ( )	4. Çocuğun yaşı.....
5 ( )	4+		

10	Eşiniz çalışıyor mu?	11	Aynı evde sizinle birlikte yaşayan bakıma muhtaç biri VARSA bu birey/ler aşağıdakilerden hangisidir?(Birden fazla seçenek işaretlenebilir)
1 ( )	Evet	1 ( )	Yok
2 ( )	Hayır	2 ( )	Yaşlı
3 ( )	Emekli	3 ( )	Engelli
4 ( )	Diğer (Açıklayınız)	4 ( )	Kronik hasta
		5 ( )	Diğer

12	Konut Sahibi Olma Durumunuz?	13	Otomobil Sahibi Olma Durumunuz?
1 ( )	Kira	1 ( )	Yok
2 ( )	Aileme ait	2 ( )	Var
3 ( )	Kendime ait		

14	Aile Yaşam Döneminiz
1 ( )	Başlangıç Dönemi (Evlilikle başlar, ilk çocuğun doğması ile biter)
2 ( )	Genişleme Dönemi (İlk çocuğun doğması ile başlar, çocuklardan birinin eğitim, iş vb. nedenlerle evden ayrılması ile biter)
3 ( )	Daralma Dönemi (Çocuklardan birinin eğitim, iş vb. nedenlerle evden ayrılması ile başlar)

II. AİLE İHTİYAÇLARI İLE İLGİLİ BİLGİLER

Aşağıdaki soruları cevaplandırırken **AİLENİZİN İHTİYAÇLARINI içinde bulunduğunuz durumu** dikkate alarak yanıtlayınız.

İhtiyaç Grupları	Kesinlikle İhtiyaç	İhtiyaç	Kısmen İhtiyaç	İhtiyaç değil	Kesinlikle ihtiyaç değil
Ekonomik İhtiyaçlar					
1. Gıda, giyim, elektrik, su gibi zorunlu ihtiyaçlarımızı karşılamak için yeterli gelir					
2. Acil durumlar için harcayabileceğimiz para					
3. Sağlık ve bakım ihtiyaçlarımız için harcayabileceğimiz para					
4. Sağlık, konut, araba vb. sigortaları (özel/devlet) için para					
5. Çocuk/larmızın eğitim masrafları için para					
6. Tatil, kültürel aktivitelere vb. katılmamız için para					
7. Tasarruf yapabilmemiz için para					
8. Emekliliğimiz için birikim yapmak					
9. Ev işlerine yardımcı olacak kişi için para					
10. Konut sahibi olabilmemiz için para					

Fiziksel İhtiyaçlar	Kesinlikle İhtiyaç	İhtiyaç	Kısmen İhtiyaç	İhtiyaç değil	Kesinlikle ihtiyaç değil
11. İkamet ettiğimiz muhitin güvenli olması					
12. Konutumuzun ev kazası, deprem, yangın vb. karşı güvenli olması					
13. Konutumuzun sağlık merkezlerine (hastane, poliklinik, sağlık ocağına) yakın olması					
14. Konutumuzun eğitim yerlerine yakın olması					
15. Konutumuzun kültürel/sosyal (park, rekreasyon alanı vb.) alanlara yakın olması					
16. Konutumuzun rahat, estetik ve esnek olması (yaşam dönemlerinin her aşaması için)					
17. Konutumuzda her faaliyet alanı için oda					
18. Konutumuzun fiziksel koşullarının uygun olması (aydınlatma, havalandırma, ısınma, güneş alma vb.)					
19. Konutumuzda günlük yaşamın devam ettirilmesi için yeterli mobilya olması					
Eğlence ve Kültürel İhtiyaçlar	Kesinlikle İhtiyaç	İhtiyaç	Kısmen İhtiyaç	İhtiyaç değil	Kesinlikle ihtiyaç değil
20. Ailemizin gidebileceği eğlence mekânlarının olması					
21. Ailemizin eğlence imkânlarına erişebilirliği					
22. Ailemizdeki bireylerin kültürel faaliyetlere/ topluluğa dahil olma fırsatları					
23. Aile bireylerimizin kültürel içerikli basılı yayınlara sahip olması					
24. Çocuk/larımıza kültürel değerleri kazandırma (örf, adet, gelenek görenek, dil, inanç, ahlak kuralları, tarih bilinci vb.)					
Duygusal/Psikososyal İhtiyaçlar	Kesinlikle İhtiyaç	İhtiyaç	Kısmen İhtiyaç	İhtiyaç değil	Kesinlikle ihtiyaç değil
25. Ailemizdeki bireyler arasında pozitif ilişki olması					
26. Çevremizdeki insanlarla aramızda pozitif ilişki olması					
27. Ailemizdeki bireylerin birbirlerine değer vermesi					
28. Ailemizdeki bireylerin yeteneklerinin ortaya çıkarılması					
29. Ailemizdeki bireylerin birbirlerini takdir etmesi					
30. Ailemizin başkaları tarafından takdir edilmesi					
31. Ailemizdeki bireyler arasında sevgi olması					
32. Ailemizdeki bireylerin birbirine saygı duyması					
33. Çevremizdeki insanların aileme saygı duyması					
34. Ailemizdeki bireylerin birbirine güven duyması					
35. Çevremizdeki insanlara güven duymak					
36. Bir grup veya aileye ait olma					
37. Destek olacak yakınlarımızın/arkadaşlarımızın olması					
38. Sosyal yardım, dernek, kulüp vb. kuruluşlara üye olmamız					

Zaman İhtiyacı	Kesinlikle İhtiyaç	İhtiyaç	Kısmen İhtiyaç	İhtiyaç değil	Kesinlikle ihtiyaç değil
39. Ailemizdeki bireyler ile birlikte vakit geçirmek için zaman ayırmak					
40. Ailemizde evle ilgili faaliyetlere zaman ayırmak (temizlik vb)					
41. Ailemizde uyku ve dinlenme faaliyetleri için zaman ayırmak					
42. Ailemizde çalışma için zaman ayırmak					
43. Eğlence/kültürel faaliyetler ve boş zamanı değerlendirmek için zaman ayırmak (hobi, tatil, spor vb.)					
44. Ailemizdeki bireylerin bireysel gelişimi için zaman ayırmak					
45. Çocuk/larımızın eğitimi için zaman ayırmak (okul/ okul dışı)					
Sağlık, Bakım ve Destek Hizmetleri İhtiyacı	Kesinlikle İhtiyaç	İhtiyaç	Kısmen İhtiyaç	İhtiyaç değil	Kesinlikle ihtiyaç değil
46. Sağlık hizmetlerine rahatlıkla erişebilmemiz (genel/acil durumlar)					
47. Güvenebileceğimiz sağlık personeli					
48. Tıbbi bakım almak için vasıtalara erişebilirliğimiz (evde bakım hizmetleri vb.)					
49. Çocuk/larımız için bakım hizmetleri (kreş, oyun kulüpleri vb.)					
50. Rutin günlük bakım için ücretli yardımcımızın olması (çocuk bakımı, ev işleri, temizlik vb. için)					
51. Ailemizdeki çocuk, yaşlı, engelli vb. için acil durumlarda bakım ihtiyacını karşılayabilecek birilerinin olması (aile büyüğü, komşu vb.)					
52. Yaşlandığımızda ihtiyaçlarımızı karşılamak için resmi sosyal destek hizmetlerinin olması (kurumsal bakım hizmetleri)					
Mesleki İhtiyaç	Kesinlikle İhtiyaç	İhtiyaç	Kısmen İhtiyaç	İhtiyaç değil	Kesinlikle ihtiyaç değil
53. Ailemizdeki bireyler için iş imkânları					
54. Ailemizdeki bireylerin iş ile ilgili memnuniyetleri					
55. Ailemizdeki bireylerin iş güvencesi					
Ulaşım ve İletişim Kaynakları İhtiyacı	Kesinlikle İhtiyaç	İhtiyaç	Kısmen İhtiyaç	İhtiyaç değil	Kesinlikle ihtiyaç değil
56. Ailemizin sahip olduğu kişisel ulaşım imkânları (otomobil sahipliği)					
57. Devletin ailemize sağladığı ulaşım imkânları					
58. Ailemizdeki bireylerin akrabalar, arkadaşlar ve diğer sosyal destek kaynakları ile iletişimi için araçlar (cep telefonu, bilgisayar vb)					
Eğitim/ Bilgi İhtiyacı	Kesinlikle İhtiyaç	İhtiyaç	Kısmen İhtiyaç	İhtiyaç değil	Kesinlikle ihtiyaç değil
59. Ailemizdeki bireylerin yetişkin eğitim fırsatlarına rahatlıkla erişebilmesi					
60. Çocuk/larımızın eğitim olanaklarına erişebilmesi					
61. Ailemizdeki bireyler için sağlıklı iletişim (çatışma yönetimi/öfke kontrolü) konusunda bilgi					

Eğitim/ Bilgi İhtiyacı	Kesinlikle İhtiyaç	İhtiyaç	Kısmen İhtiyaç	İhtiyaç değil	Kesinlikle ihtiyaç değil
62. Ailemizdeki bireyler için medya okuryazarlığı konusunda bilgi (medyanın etkileri vb.)					
63. Ailemizdeki bireyler için finansal okuryazarlık konusunda bilgi (gelirin bilinçli kullanımı, tasarruf, yatırım, borçlanma vb.)					
64. Ailemizdeki bireyler için sigortalı yaşam (hayat, yangın, doğal afet, konut, kasko) konusunda bilgi					
65. Ailemizdeki bireyler için çevre koruma (enerji tasarrufu, atık yönetimi vb.) konusunda bilgi					
66. Ailemizdeki bireyler için teknolojiyi (bilgisayar, mutfak aletleri vb.) kullanabilme konusunda bilgi					
67. Ailemizdeki bireyler için aile kurumunu ilgilendiren yasal düzenlemeler (miras, boşanma, evlilik sözleşmesi, veraset ilamı vb. ile ilgili yasal düzenlemeler) konusunda bilgi					
68. Ailemizdeki bireyler için tüketici hakları konusunda bilgi					
69. Ailemizdeki bireyler için sosyal güvenlikle ilgili hak ve sorumluluklar konusunda bilgi					
70. Ailemizdeki bireyler için ev sahibi ve kiracıların hak ve yükümlülükleri konusunda bilgi					
71. Ailemizdeki bireyler için aile içi şiddet ve istismarın önlenmesi ve hukuki koruma tedbirleri konusunda bilgi					
72. Ailemizdeki bireyler için dini değerler konusunda bilgi					
73. Ailemizdeki bireyler için anne/çocuk sağlığı konusunda bilgi					
74. Ailemizdeki bireyler için aile planlaması (doğum kontrol yöntemleri) konusunda bilgi					
75. Ailemizdeki bireyler için kişisel sağlık ve hijyen konusunda bilgi					
76. Ailemizdeki bireyler için sağlıklı beslenme konusunda bilgi					
77. Ailemizdeki bireyler için ailede rol ve sorumlulukların paylaşılması konusunda bilgi					
78. Ailemizdeki bireyler için çocuk gelişimi konusunda bilgi					
79. Ailemizdeki bireyler için bakıma muhtaç bireylerin bakımı (hasta, yaşlı, çocuk, engelli) konusunda bilgi					
80. Ailemizdeki bireyler için ilk yardım ve acil durumlarda sağlık hizmetlerinden yararlanma (acil servise gitme, ambulans çağırma) konusunda bilgi					
81. Ailemizdeki bireyler için yaşam dönemlerine göre sağlık sorunları (erkeklerde ilerleyen yaşlarda prostat, kadınlarda menopoz gibi sorunlar, kanser ve kalp rahatsızlıklarından korunma) konusunda bilgi					
82. Ailemizdeki bireyler için zararlı madde (sigara, alkol, uyuşturucu vb.) bağımlılığını önleme konusunda bilgi					
83. Ailemizdeki bireyler için doğal afet ve kazalara karşı (ev/işyeri emniyeti konusunda) bilgi					

84. Sizce aileniz için önemli gördüğünüz ihtiyaçları önem sırasına göre yazınız.

1-	2-	3-	4-
----	----	----	----

Ek 2.

 <p>HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ DOKTORA TEZ ÇALIŞMASI ORJİNALLİK RAPORU</p>
<p>HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ AİLE VE TÜKETİCİ BİLİMLERİ ANABİLİM DALI BAŞKANLIĞI'NA</p> <p style="text-align: right;">Tarih: 25/06/2019</p> <p>Tez Başlığı : Aile İhtiyaçlarının İncelenmesi</p> <p>Yukarıda başlığı gösterilen tez çalışmamın a) Kapak sayfası, b) Giriş, c) Ana bölümler ve d) Sonuç kısımlarından oluşan toplam 228 sayfalık kısmına ilişkin, 25 /06/2019 tarihinde şahsım/tez danışmanım tarafından Turnitin adlı intihal tespit programından aşağıda işaretlenmiş filtrelemeler uygulanarak alınmış olan orijinallik raporuna göre, tezimin benzerlik oranı % 10 'dur.</p> <p>Uygulanan filtrelemeler:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1- ☒ Kabul/Onay ve Bildirim sayfaları hariç 2- ☒ Kaynakça hariç 3- ☐ Alıntılar hariç 4- ☒ Alıntılar dâhil 5- ☒ 5 kelimedenden daha az örtüşme içeren metin kısımları hariç <p>Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tez Çalışması Orijinallik Raporu Alınması ve Kullanılması Uygulama Esasları'nı inceledim ve bu Uygulama Esasları'nda belirtilen azami benzerlik oranlarına göre tez çalışmamın herhangi bir intihal içermediğini; aksinin tespit edileceği muhtemel durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve yukarıda vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim.</p> <p>Gereğini saygılarımla arz ederim.</p> <p style="text-align: right;">25/06/2019 Tarih ve İmza </p> <p>Adı Soyadı: Işıl Eker Öğrenci No: N11241851 Anabilim Dalı: Aile ve Tüketici Anabilim Dalı Programı: Doktora Programı Statüsü: ☒ Doktora ☐ Bütünleşik Dr.</p>
<p><u>DANIŞMAN ONAYI</u></p> <p>UYGUNDUR.</p> <p style="text-align: center;"> Prof. Dr. Özgün BENER</p>

Ek 3.

T.C.
HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ
Rektörlük

21 Eylül 2017

Sayı : 35853172/ 433 - 3123

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

İlgi: 18.08.2017 tarih ve 5286 sayılı yazınız.

Enstitünüz Aile ve Tüketici Bilimleri Anabilim Dalı doktora programı öğrencilerinden **Işıl EKER**'in **Prof. Dr. Özgün BENER** danışmanlığında yürüttüğü "**Aile İhtiyaçlarının İncelenmesi: Eşler Arası Karşılaştırma**" başlıklı tez çalışması, Üniversitemiz Senatosu Etik Komisyonunun **12 Eylül 2017** tarihinde yapmış olduğu toplantıda incelenmiş olup, etik açıdan uygun bulunmuştur.

Bilgilerinizi ve gereğini rica ederim.

Prof. Dr. Rahime M. NOHUTCU
Rektör a.
Rektör Yardımcısı

